

Strategija razvoja Grada Raba do 2030. godine

Rab, 2024.

**Naručitelj:
Grad Rab**

**Izvoditelj:
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija**

Prof.dr.sc. Dora Smolčić Jurdana, voditeljica projekta
Prof.dr.sc. Marinela Krstinić Nižić, izvršna voditeljica projekta
Prof.dr.sc. Marko Perić
Prof.dr.sc. Zvonimira Šverko Grdić
Izv.prof.dr.sc. Daniela Soldić Frleta
Dr.sc. Maša Trinajstić
Tatjana Špoljarić, mag.oec.

SAŽETAK

Strategija razvoja Grada Raba do 2030. godine predstavlja dugoročni razvojni dokument u kojem se određuju strateški ciljevi i prioritete društvenog i gospodarskog razvoja s ciljem osiguranja konkurentnosti i veće kvalitete života. Temelj za izradu ovog dokumenta vezuje se uz relevantne postojeće dokumente na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj pa do razine Europske unije. Konceptija izrade Strategije temeljila se na bottom up pristupu, što podrazumijeva partnerski pristup svih zainteresiranih subjekata Grada Raba, koji su kroz sugestije, prijedloge i komentare doprinijeli osmišljavanju cjelokupnog razvoja. Povezano s time tijekom izrade Strategije razvoja organizirane su radionice na kojima je postignuto suglasje dionika što čini najznačajniji dio procesa planiranja na putu realizacije postavljenih projekata i ostvarenja zadanih ciljeva razvoja. Strategija razvoja Grada Raba bazira se na analizi stanja, utvrđenim razvojnim izazovima i viziji, iz čega su izvedeni osnovni strateški ciljevi:

- konkurentno gospodarstvo, turizam, ruralni razvoj i ljudski potencijali,
- infrastruktura, okoliš i prostor,
- kvaliteta života i društvene djelatnosti,
- integralno upravljanje razvojem.

Iz tako definiranih strateških ciljeva proizašlo je i četrnaest strateških prioriteta jednake važnosti:

- Razvoj ljudskih resursa i aktivna demografska politika
- Razvoj turizma na održivim načelima
- Diversifikacija gospodarskog razvoja
- Revitalizacija ruralnog razvoja, poljoprivrednih djelatnosti, ribarstva, marikulture i male brodogradnje
- Unapređenje sustava vodoopskrbe, odvodnje, pročišćavanja otpadnih voda te izgradnja održivih sustava gospodarenja otpadom
- Unapređivanje prometne povezanosti, razvoj i obnova cestovne i pomorske infrastrukture
- „Pametna“ otok („Smart“ Island)
- Poticanje integriranog sustava zaštite okoliša i kulturne baštine
- Poboljšanje energetskog sustava, korištenje obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti
- Podizanje kvalitete stanovanja te socijalna integracija stanovnika
- Unapređenje kvalitete zdravstvenog sustava
- Unapređenje sportsko-rekreativnih i zabavnih sadržaja s ciljem podizanja kvalitete života lokalnog stanovništva i diversifikacije turističkih proizvoda
- Partnerstvo
- Strateško planiranje i operativno provođenje.

Svi strateški prioritete obrađeni su kroz provedbene mjere, koje čine osnovu za dugoročno provođenje Strategije putem konkretnih razvojnih projekata, koji moraju slijediti prikazanu razvojnu piramidu i logički i sadržajno. Može se zaključiti da prihvaćena Strategija ne čini kraj zadatka, već predstavlja temelj za ustrajno, stručno, znanstveno i partnersko promišljanje razvoja Grada Raba. Povećanje kvalitete života i blagostanje stanovništva konačni je cilj ove

Strategije. Iskustvo dobiveno njezinom izradom i spremnost za njezinu provedbu nedvojbeno upućuje na izglednost njene realizacije.

SUMMARY

The Development Strategy of the City of Rab by 2030 represents a long-term development document defining the strategic goals and priorities of social and economic development with the aim of ensuring competitiveness and higher quality of life. The basis for this document is related to the relevant existing documents at local, regional and national level and at the European Union level. The concept of drafting the Strategy was based on the bottom up approach, which implies the partnership approach of all interested subjects of the City of Rab, who contributed to the design of the overall development through suggestions and comments. Related to this, during the Strategy of development the workshops were organized where stakeholders' consensus was reached, and this makes the most significant part of the planning process on the path of the set projects and achievement of the main goals of development realization. The Development Strategy of the city of Rab is based on current state analysis, identified development challenges and vision from which the strategic goals were derived:

- Competitive economy, tourism, rural development and human resources,
- Infrastructure, environment and space,
- Quality of life and social activity,
- Integral management development.

Out of the so-defined strategic goals, fourteen strategic priorities of equal importance have arisen:

- Human Resource Development and Active Demographic Policy
- Sustainable tourism development
- Diversification of economic development
- Revitalization of rural development, agriculture, fishing, mariculture and small shipbuilding
- Improvement of water supply, drainage, wastewater treatment and construction of sustainable waste management systems
- Improving the traffic connection, development and renewal of existing roads and maritime infrastructure
- "Smart" Island
- Encouraging an integrated environmental and cultural heritage protection system
- Improving the energy system, using renewable energy sources and energy efficiency
- Raising the quality of housing and social integration of the population
- Improving the quality of the health system
- Promotion of sports and recreational and entertainment contents with the aim of raising the quality of life of the local population and diversification of tourism products
- Partnership
- Strategic Planning and Operational Implementation.

All strategic priorities are analyzed through implementing measures that form the basis for long-term implementation of the Strategy through concrete development projects, which must follow the evolving pyramid shown in both logical and substantive terms. It can be concluded that the adopted Strategy does not make the end of the task, but represents the basis for a persistent, professional, scientific and partnership reflection on the development

of the City of Rab. Increasing the quality of life and the well-being of the population is the ultimate goal of this Strategy. The experience gained from its creation and the readiness for its implementation undoubtedly points to the probability of its realization.

SADRŽAJ:

SAŽETAK	III
SUMMARY	V
UVOD	1
1. ANALIZA STANJA	4
1.1. Analiza strateških dokumenata	5
1.2. Osnovni podaci o Gradu Rabu	9
1.2.1. Prostor Grada Raba	9
1.2.2. Klima.....	10
1.2.3. Flora i fauna.....	11
1.2.4. Stanovništvo.....	11
1.3. Komunalna infrastruktura	15
1.3.1. Kopneni promet	15
1.3.2. Pomorski promet	16
1.3.3. Zračni promet.....	18
1.3.4. Opskrba električnom energijom i telekomunikacije	18
1.3.5. Vodoopskrba i odvodnja	19
1.3.6. Gospodarenje otpadom	20
1.4. Društvena infrastruktura.....	21
1.4.1. Predškolske ustanove.....	22
1.4.2. Osnovno, srednje školstvo i drugi oblici obrazovanja.....	23
1.4.3. Zdravstvo i socijalne djelatnosti.....	26
1.4.4. Kultura.....	27
1.4.5. Sport i rekreacija	28
1.4.6. Udruge Grada Raba	28
1.5. Prirodno i kulturno naslijeđe i njihova zaštita	30
1.6. Gospodarstvo	33
1.6.1. Tržište rada/ Zaposlenost i nezaposlenost.....	33
1.6.2. Struktura gospodarskih djelatnosti	35
1.6.3. Financijski rezultati gospodarstvenika	39
1.6.4. Obrtništvo	41

1.6.5. Uvjeti smještaja gospodarskih sadržaja u prostoru	42
1.7. Turizam.....	43
1.7.1. Analiza potencijala razvoja turizma / Turistički resursi i atrakcije.....	43
1.7.2. Analiza turističke ponude.....	43
1.8. SWOT analiza	49
2. VIZIJA I MISIJA GRADA RABA	53
2.1. Strateško planiranje razvoja Grada Raba	54
2.2. Analiza razvojnih izazova i ciljeva	55
2.3. Misija i vizija Grada Raba	56
3. IDENTIFICIRANJE STRATEŠKIH CILJEVA, RAZVOJNIH PRIORITETA I MJERA.....	59
3.1. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere.....	60
3.2. Konkurentno gospodarstvo, turizam, ruralni razvoj, ljudski potencijali	63
3.3. Infrastruktura, okoliš i prostor.....	77
3.4. Kvaliteta života i društvene djelatnosti.....	93
3.5. Integralno upravljanje razvojem.....	102
3.6. Globalna projekcija razvoja	108
4. IZVORI FINANCIRANJA RAZVOJNIH PRIORITETA I MJERA.....	110
4.1. Programi raspoloživi na razini Republike Hrvatske.....	111
4.2. Programi Europske unije	113
5. PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA RABA.....	119
a. Monitoring	120
b. Evaluacija	121
ZAKLJUČAK	123
PRILOG 1. - Mjere zaštite okoliša i mjere ublažavanja negativnih utjecaja na ekološku mrežu, proizišle iz postupka Strateške studije o utjecaju na okoliš i Glavne ocjene za Strategiju razvoja Grada Raba do 2030. godine	130

UVOD

Strategija razvoja Grada Raba do 2030. godine predstavlja dokument u kojem se određuju strateški ciljevi i strateški prioriteti društvenog i gospodarskog razvoja s ciljem osiguranja konkurentnog i prepoznatljivog grada u budućnosti.

Temelj za izradu Strategije predstavljala je Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021-2026., Nacionalni plan razvoja otoka 2021-2027., Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, Plan razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022-2027. godina, Prostorni plan Grada Raba, kao i drugi relevantni dokumenti.

Izrada Strategije do 2030. godine temeljena je na partnerskom pristupu svih dionika koji sudjeluju u razvoju Grada.

Osnovni dijelovi Strategije razvoja Grada Raba do 2030. godine su:

- *Analiza stanja*
- *Vizija i misija Grada Raba*
- *Identificiranje strateških ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera*
- *Izvori financiranja razvojnih prioriteta i mjera*
- *Plan provedbe strategije razvoja Grada Raba.*

Temeljni podaci ovog dokumenta svakako se vezuju uz relevantne postojeće dokumente kao i analizu stanja Grada Raba, koja donosi uvid u cjelokupno stanje i resursnu osnovu vezanu za razvoj Grada. Analiza stanja izrađena je korištenjem podataka sa službenih stranica Grada Raba, podacima Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Turističke zajednice Grada Raba i FINE. U okviru analize stanja, posebno su identificirani osnovni problemi i izazovi, kao i razvojne potrebe koje je neophodno realizirati u budućem razdoblju.

Temeljem provedenih analiza, radnih sastanaka i radionica definirani su sljedeći strateški ciljevi razvoja Grada Raba:

1. KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI
2. INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR
3. KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI
4. INTEGRALNO UPRAVLJANJE RAZVOJEM

Ciljevi razvoja usklađeni su s postavljenim gospodarskim i društvenim ciljevima Grada. U svrhu realizacije postavljenih ciljeva, unapređenja postojećih te razvoja novih proizvoda utvrđeni su strateški prioriteti. Za svaki od strateških prioriteta definirane su i razrađene mjere koje pružaju okvir za pripremu i provedbu konkretnih aktivnosti. Za svaku mjeru dan je cilj, detaljan opis i sadržaj mjere, koji su potencijalni nositelji tih mjera, očekivani rezultati i indikatori na koji način se mjere mogu vrednovati i pratiti. Također su definirani izvori financiranja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini kao i prijedlog provedbe Strategije.

Grad Rab ima sve uvjete da zadovolji odrednice pametnog grada i pametnog otoka, koje se očituju kroz sljedeće aktivnosti (prema Zakonu o otocima NN 116/18 čl.22):

- aktivno sudjelovanje u prilagodbi i ublažavanju klimatskih promjena na lokalnoj razini,
- uvođenje i korištenje naprednih tehnologija radi osiguranja optimalnog upravljanja i korištenja lokalnih resursa i infrastrukture kroz različite poslovne modele,

- smanjenje upotrebe fosilnih goriva povećanjem održivog korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti,
- promicanje održive mobilnosti na otocima,
- smanjenje i konačno uklanjanje nedostatka i oskudice vode primjenom nekonvencionalnih i pametnih načina upravljanja vodnim resursima,
- stvaranje područja bez odlaganja otpada promicanjem kružnog gospodarstva,
- očuvanje karakteristične prirodne i kulturne baštine otoka,
- diverzificiranje otočnog gospodarstva iskorištavanjem posebnosti otoka u stvaranju novih i inovativnih lokalnih djelatnosti,
- jačanje i promoviranje socijalne uključenosti, edukacije i participacije građana,
- prelazak na alternativne, dugoročne, održive i odgovorne oblike turizma na otocima.

Sve navedene aktivnosti moraju biti usklađene s dokumentima prostornog uređenja i prostornim planovima.

Veliki doprinos u izradi podrazumijeva i aktivno sudjelovanje svih dionika koji su kroz sugestije, prijedloge i komentare uključeni u razvoj Grada Raba. Povezano s time tijekom izrade Strategije razvoja organizirane su radionice na kojima je postignuto suglasje dionika što čini najznačajniji dio procesa planiranja na putu realizacije postavljenih projekata i ostvarenja zadanih ciljeva razvoja.

U strukturi Partnerskog vijeća nedvojbeno su uključeni oni članovi koji zadovoljavaju kriterije kompetentnosti i zastupljenosti interesa svih ključnih interesnih skupina. Članovi Partnerskog vijeća prihvatili su sudjelovanje u procesu izrade i provedbe Strategije, a djelovali su po načelima integriranog partnerstva, kroz stalnu komunikaciju i korekciju prijedloga. Iskustva stečena djelovanjem Partnerskog vijeća nedvojbeno će biti korisna u kasnijim fazama provođenja Strategije, odnosno u procesu kontrole učinkovitosti primjene strateških ciljeva, temeljenih na operativnoj razradi i instrumentima, koji će se koristiti u procesu monitoringa i evaluacije procesa.

PARTNERSKA SKUPINA GRADA RABA

a) Znanstvenostručni tim:

Strategiju razvoja Grada Raba preuzeo je znanstveno-stručni tim Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu iz Opatije, Sveučilišta Rijeka.

Prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana - voditeljica projekta

Prof. dr.sc. Marinela Krstinić Nižić - izvršna voditeljica projekta

Prof.dr.sc. Marko Perić

Prof. dr.sc. Zvonimira Šverko Grdić

Izv. prof.dr.sc. Daniela Soldić Frleta

Dr. sc. Maša Trinajstić

Tatjana Špoljarić, mag.oec.

b) Partnersko vijeće:

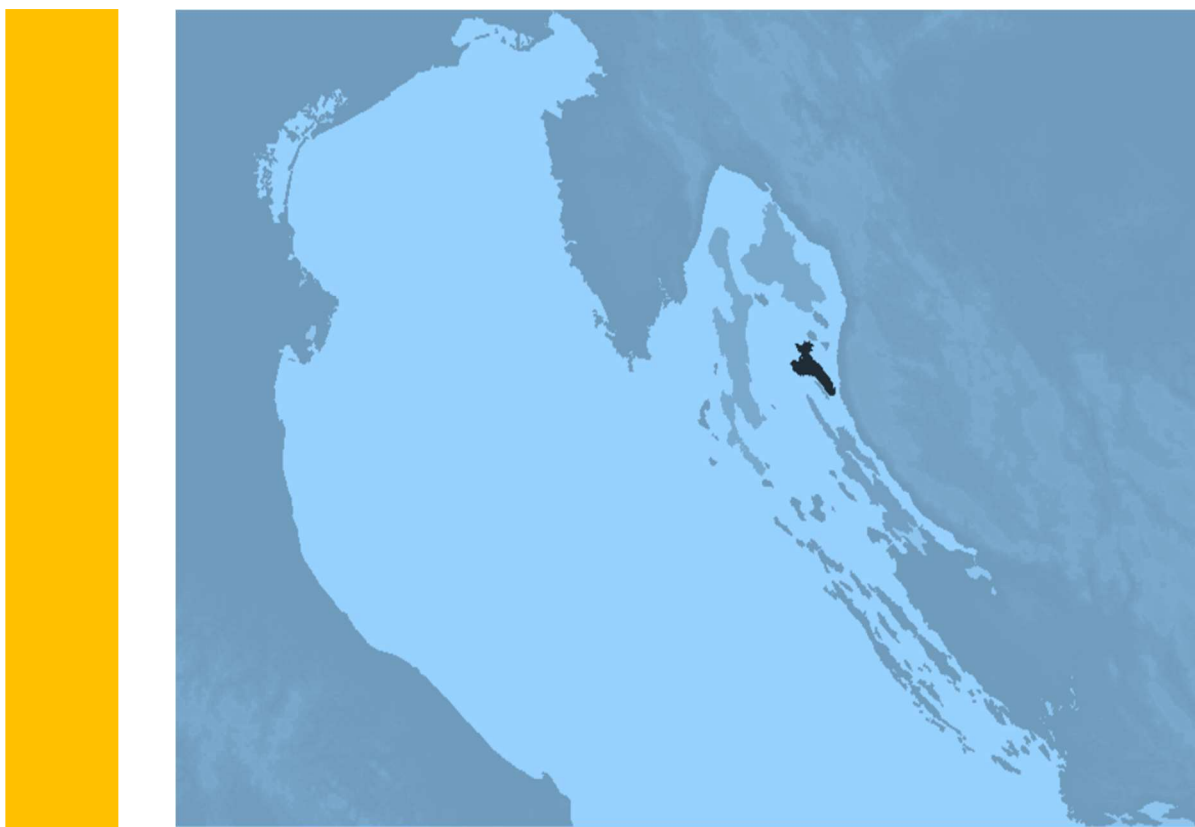
U strukturi Partnerskog vijeća nalaze se članovi, koji su upoznati s dosadašnjim sferama cjelokupnog društvenog i gospodarskog interesa. Gradonačelnik je glavni koordinator cjelokupnog procesa djelovanja Partnerskog vijeća, koji ima sljedeće članove:

- Nikola Grgurić, gradonačelnik Grada Raba
- Željko Peran, predsjednik Gradskog vijeća
- Denis Deželjin, zamjenik gradonačelnika
- Vesna Šendula-Jengiđ, ravnateljica Psihijatrijske bolnice Rab
- Stipe Štokić, Rapska plovidba d.d.
- Ivana Matušan, direktorica Ureda Turističke zajednice Grada Raba
- Antonio Beg, tvrtka Imperial d.d.
- Kristijana Matušan Ribarić, članica Vijeća Turističke zajednice Grada Raba, tvrtka Imperial d.d.
- Luka Perčinić, Turistička zajednica Grada Raba, voditelj marketinga
- Saša Potočnjak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
- Anka Bišić, ravnateljica Srednje škole Markantuna de Dominisa
- Martina Španjol, pročelnica Upravnog odjela za financije
- Ines Pulić, pročelnica Upravnog odjela za prostorno uređenje, gospodarstvo i turizam
- Matko Krstačić, pročelnik Upravnog odjela za komunalni sustav i zaštitu okoliša
- Zvonko Puljar-Matić, pročelnik Upravnog odjela za opće poslove i društvene djelatnosti
- Damir Pende, predsjednik ceha ugostitelja i turističkih djelatnika UO Rab
- Elvis Grce, Udruga Komin
- Zvonimir Španjol Pandelo, Dom zdravlja PGŽ, voditelj Ispostave Rab
- Katarina Ribarić, ravnateljica Pučkog otvorenog učilišta Rab
- Damir Mlacović, Dundovo d.o.o.
- Elvis Vuleta, JU Priroda
- Ivan Lukšić, direktor tvrtke Vrelo d.o.o.
- Mladen Kuparić, direktor tvrtke Dundovo d.o.o.

Nabrojani članovi Partnerskog vijeća sudjelovali su na samom početku izrade ove Strategije (2019. godina).

U istraživanje su se prema potrebi mogli uključiti i ostali sudionici, kao specijalisti za pojedina područja, te aktivno preuzeti odgovornost za uspješnu realizaciju ovog dokumenta. Pri tom se slijedilo načelo integriranog partnerstva, kroz interaktivni rad ljudi iz različitih ciljnih skupina i sfera interesa, ali s istim ciljem razvoja Grada Raba.

1. ANALIZA STANJA

1.1. Analiza strateških dokumenata

Od osnovnih strateških dokumenata donesenih na razini Republike Hrvatske u izradi Strategije konzultirani su sljedeći: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine¹, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021-2026.², Nacionalni plan razvoja otoka 2021-2027.³, Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine⁴. Osnovni strateški dokumenti, koji su doneseni na razini Primorsko-goranske županije, a koji su značajni za razvoj Grada Raba su sljedeći: Plan razvoja Primorsko – goranske županije za razdoblje 2022-2027. godina⁵, Prostorni plan Primorsko-goranske županije⁶. Ne smiju se zaobići ni osnovni strateški dokumenti koji su već doneseni na razini Grada Raba i koje treba uvažavati u planiranju razvoja, a to su prvenstveno: Prostorni plan uređenja Grada Raba⁷; Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Raba⁸, Urbanistički planovi uređenja naselja Barbat, Rab, Palit, Banjol, Kampur, Palit, Mundanije, Supetarska Draga, Uvala Padova III, Kampur, Poslovna zona Mišnjak, trajektna luka Mišnjak⁹.

Uz navedene strateške dokumente konzultiran je i dosadašnji dokument, Projekt ukupnog razvoja - Strategija razvoja Grada Raba 2013.-2017., kao i ostali zakonski propisi značajni za izradu Strategije. U nastavku teksta iznose se samo činjenice iz glavnih (okvirnih) proučenih dokumenata.

Plan razvoja Primorsko – goranske županije za razdoblje 2022-2027. godina

U Planu razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022-2027. godine dana je razvojna vizija, kao i temeljni strateški ciljevi koji se na njoj temelje, a glasi:

Primorsko-goranska županija je konkurentna, pametna, održiva i društveno pravedna regija poželjna za život i rad.

Ova su polazišta uvažena pri definiranju vizije razvoja Grada Raba. Postavljena vizija ujedno je i obveza da se svi dokumenti koji se na njoj temelje, usmjeravaju po načelima održivog razvoja. Slijedom vizije definirane u okvirima Plana razvoja Primorsko-goranske županije, definirani su i prioriteta razvoja, koji su objašnjeni u nastavku.¹⁰

¹ Narodne novine 13/2021

²

<https://planoporavka.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>

³

https://razvoj.gov.hr/UserDocImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/Otoci%20i%20priobalje/2021/Nacionalni%20plan%20razvoja%20otoka%202021.-2027._28.12.2021..pdf

⁴ Narodne novine 2/2023

⁵

<https://www2.pgz.hr/doc/dokumenti/savjetovanje-s-javnoscju/2021/razvoj%20PGZ/Nacrt%20prijedloga%20Plana%20razvoja%20PG%C5%BD%202022.-2027.pdf>

⁶ https://www2.pgz.hr/doc/uo_turizam/08-rasprava-turizam/sit-analiza.pdf

⁷ SN PGZ 8/01, 14/03, 12/04

⁸ Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Raba, Geoprojekt, srpanj, 2019., <http://www.rab.hr/dokumenti/ppu/CID-Tekstualni%20dio.pdf>

⁹ https://zavod.pgz.hr/planovi_i_izvjescja/registar-prostornih-planova.ml

¹⁰ Plan razvoja Primorsko – goranske županije 2022-2027., <https://prigoda.hr/plan-razvoja-pgz-2022-2027/>

Prioritet razvoja 1
PAMETNA REGIJA KONKURENTNOG GOSPODARSTVA BAZIRANOG NA ZNANJU I
NAPREDNIM TEHNOLOGIJAMA

U okviru ovog prioriteta razvoja definirani su sljedeći posebni ciljevi:

- *Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama*
- *Gospodarski rast usmjeren na jačanje izvoza podizanjem produktivnosti i digitalnu transformaciju*
- *Atraktivno poslovno okruženje za zapošljavanje, rast i ulaganja*

Prioritet razvoja 2
DJECA I MLADI U FOKUSU

U okviru ovog prioriteta razvoja definirani su sljedeći posebni ciljevi:

- *Podrška osnivanju i funkcioniranju obitelji te razvoj sustava brige o djeci i mladima*
- *Dostupnost stanovanja i atraktivnih bilje plaćenih poslova za mlade*

Prioritet razvoja 3
ZELENA TRANZICIJA TEMELJENA NA ODRŽIVOM UPRAVLJANJU I KORIŠTENJU VLASTITIH
RESURSA

U okviru ovog prioriteta razvoja definirani su sljedeći posebni ciljevi:

- *Pametna i održiva pristup upravljanju prostorom i prirodnim resursima*
- *Zelena i energetska tranzicija prema ugljičnoj neutralnosti*
- *Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura na cjelokupnom području*

Prioritet razvoja 4
OBRAZOVANI STANOVNICI S KOMPETENCIJAMA I VJEŠTINAMA ZA POSLOVE BUDUĆNOSTI

U okviru ovog prioriteta razvoja definirani su sljedeći posebni ciljevi:

- *Razvoj modernog obrazovanja sustava prilagođenog društvenim izazovima*
- *Konkurentne visokoškolske ustanove povezane s potrebama regionalnog gospodarstva*
- *Suvremeni regionalni koncept usavršavanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja*

Prioritet razvoja 5
RAVNOMJERNIM RAZVOJEM DO EUROPSKOG STANDARDA I VISOKE KVALITETE ŽIVOTA ZA
SVE GRAĐANE

U okviru ovog prioriteta razvoja definirani su sljedeći posebni ciljevi:

- *Regija zdravlja i kvalitete života*
- *Visok socijalni standard i dostojanstveno starenje*
- *Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti*
- *Unapređenje i daljnji razvoj civilnog društva*
- *Razvoja mikroregija aktiviranjem razvojnih potencijala*

Temeljeno na ovim polazištima, razvoj Grada Raba može se sagledati u kontekstu odrednica globalnog i regionalnog razvoja, tim više što je Plan razvoja Primorsko-goranske županije pokušaj uspostavljanja ravnoteže u odnosima globalnih procesa i specifičnosti regionalnog razvoja.

Prostorni plan Primorsko – goranske županije

U planovima užeg područja Primorsko-goranske županije nužno je poštivati temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja, a to su:¹¹

<p>Regionalni koncept</p> <ul style="list-style-type: none"> •Primorsko-goranska županija funkcionira kao jedinstvena cjelina unutar koje se ujednačuju uvjeti uređenja i razvitka. Prostor Primorsko-goranske županije je jedinstven i cjelovit, a unutar toga gubi se značenje različitog razmještaja radnih mjesta i stanovanja 	<p>Otvorenost prostora</p> <ul style="list-style-type: none"> •Područje Primorsko-goranske županije, osim omeđenosti upravnim granicama, otvoreni je prostor za međunarodnu i međuregionalnu suradnju. Otvorenost regionalnog sustava je činitelj reprodukcije toga područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti mora se očitovati u svim elementima organizacije: gospodarskim, uslužnim, intelektualnim, prometnim i ostalim funkcijama. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora Primorsko-goranske županije. 	<p>Prostor kao resurs</p> <ul style="list-style-type: none"> •Pojavljuje se kao najvrjedniji resurs s pitkim vodama, šumama, poljima, morem, podmorjem, obalama i pripadajućem živom svijetu. Treba težiti oslanjanju na prirodne resurse za zadovoljavanje osnovnih egzistencijalnih potreba stanovništva. Unaprijediti veze i odnose urbanih i ruralnih dijelova Primorsko-goranske županije radi rastuće egzistencijalne međuovisnosti tih dijelova.
<p>Policentrizam</p> <ul style="list-style-type: none"> •Znači razmještaj ljudi i dobara u prostoru koji se mora temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih središta u prostoru počivat će na suradnji i konkurenciji. Policentrizam pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture. 	<p>Interaktivnost</p> <ul style="list-style-type: none"> •Znači preuzeti ulogu nositelja širega regionalnog razvoja, usmjeravati procese definiranja razvojnih potreba i interesa, te učinkovito upravljanje zajedničkim razvojnim potencijalima. Bolje vrednovanje geostrateškog položaja Primorsko-goranske županije putem naglašenije pomorske orijentacije i izgradnje nedostajuće infrastrukture. Osnaživati međuregionalnu povezanost i suradnju u okviru Jadranske euroregije, a posebno s regijama s kojima ima najizraženije zajedničke interese (zaštita okoliša, promet, ribarstvo, kulturno-povijesno naslijeđe i dr.). 	<p>Održivi razvitak</p> <ul style="list-style-type: none"> •Sintagma suvremenoga razvitka i načelo organizacije prostora. Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost. Postizanje i zadržavanje statusa Primorsko-goranske županije kao regionalnog lidera u zaštiti okoliša na prioritetima: izgradnje centralne zone za gospodarenje otpadom, sustava odvodnje otpadnih voda, korištenju plina kao energenta, te poticanje obnovljivih izvora energije.

¹¹ Prostorni plan Primorsko-goranske županije (SN PGŽ-a 2013)

Uvažavati se trebaju i *temeljni ciljevi razvitka* definirani Prostornim planom Primorsko-goranske županije. Oni ukazuju na potrebu kvalitetnog vrednovanja geostrateškog položaja i prirodnih resursa Primorsko-goranske županije putem naglašene pomorske orijentacije i izgradnje nedostajuće infrastrukture. Osigurati treba pretpostavke za visoku stopu rasta gospodarstva koje jamči uravnotežen i održiv razvitak na području cijele županije i povećati opću razinu razvijenosti. Nužno je povećati standard ljudi, zaposlenost i kakvoću življenja te uspostaviti gospodarsku i demografsku ravnotežu rasta i razvitka. Potrebno je razviti: kvalitetan prometni sustav, sukladan potrebama prometnog povezivanja na svim razinama (regija, država, EU), integrirajući sve prometne grane; sustave vodoopskrbe i posebno sustave odvodnje; cjelovit županijski sustav zbrinjavanja otpada. U tu svrhu treba osigurati prostorno-planske preduvjete za zadovoljavanje osnovnih potreba stanovništva s osloncem na vlastite snage i resurse u uvjetima koje mogu izazvati kraj ere jeftine energije i fosilnih goriva kao i/ili klimatske promjene. Očuvati treba biološku raznovrsnost ekosustava na kopnenom i podmorskim dijelu Primorsko-goranske županije, posebno područja bogata biljnim i životinjskim vrstama.

Prostorni plan i urbanistički planovi uređenja Grada Raba

Uz navedeno, važniji dokumenti putem kojih se definira razvoj Grada Raba je prostorno-planska dokumentacija. Prostorni planovi Primorsko-goranske županije i Grada Raba uvažavaju temeljna opredjeljenja i ciljeve strateških dokumenata Republike Hrvatske, te globalno prihvaćena opredjeljenja i smjernica Europske unije, posebno ona usmjerena na poboljšanje kvalitete života svih građana na lokalnoj razini. Prostorni plan Grada Raba preuzeo je ciljeve razvoja iz županijskih dokumenata. Prostorni plan, kao i Urbanistički planovi uređenja Grada Raba dokumenti su prostornog uređenja, koji utvrđuje temeljnu organizaciju prostora, zaštitu prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, korištenje i namjenu površina s prijedlogom prvenstva njihovog uređenja. Jedinice lokalne samouprave dužne su pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ukoliko se na temelju istraživanja odnosno drugih saznanja utvrde takve promjene koje bitno utječu na postojeće odnose u prostoru ili ako pojedina prostorna rješenja u donesenim planovima više ne odgovaraju interesima društvene zajednice. Prostorni plan i Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Raba definiraju mnoge projekte poput turističkih zona na raznim lokacijama, stanovanja, komunalne infrastrukture, arheoloških lokaliteta, postupanja s otpadom, kampove, privezišta i sidrišta, Luke Mišnjak, luke nautičkog turizma i sl.

Gospodarski razvoj i korištenje prostora dugoročno je moguće samo uz spoznaju da se ne smiju dovesti u pitanje prirodni resursi, ali niti vrijednosti koje definiraju kvalitetu življenja, što uključuje dostignutu razinu standarda građana i cjelokupnu društvenu infrastrukturu. Prostorni i urbanistički planovi uređenja slijede tezu da se dosadašnji i budući razvoj mora usmjeriti u pravcu poboljšanja kvalitete života građana, što znači da se ne podržava intenzivni i nekontrolirani razvoj, već se moraju uvažavati prirodni resursi i ciljevi održivog i uravnoteženog društvenog i gospodarskog razvoja. Podizanje razine razvijenosti grada se u prostornim planovima povezuje s povećavanjem standarda stanovništva, zaposlenosti, kvalitete života i infrastrukturne opremljenosti. Naglasak je na umrežavanju sadržaja javnih funkcija i kapitalnim infrastrukturnim projektima, a s ciljem zadržavanja sadašnjih stanovnika i privlačenja novih, kojima se treba osigurati preduvjete za rad, život i razvoj. Inzistira se na kvalitetnom razvoju temeljnih gradskih funkcija, kako za građane Grada Raba, tako i za stanovnike koji prirodno gravitiraju ovom središtu.

1.2. Osnovni podaci o Gradu Rabu

1.2.1. Prostor Grada Raba

Grad Rab se prostire na otoku Rabu, a pripadaju mu i manji otoci Dolin, Veliki i Mali Laganj, Maman, Sridnjak, Šailovac i Mag. Sveukupna površina rapske otočne skupine i područja Grada Raba iznosi 102,85 km² što čini 2,86 % kopnenog prostora Primorsko – goranske županije¹². Osim kopnenog dijela područje Grada Raba se sastoji i od morskog dijela ukupne površine 424,52 km² koji pripada akvatoriju Kvarnerskog zaljeva¹³.

Slika 1. Područje obuhvata Grada Raba

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Grada Raba za razdoblje 2007-2016., Geoprojekt, Opatija, 2017.

Granice Grada Raba idu rubnim granicama katastarskih općina k.o. Banjol, k.o. Barbat, k.o. Kampor, k.o. Rab - Mundanije, k.o. Supetarska Draga i područjem do granice naselja Lopar, a mogu se mijenjati na način i po postupku propisanim zakonom¹⁴. Gradu Rabu pripada 7 naselja, to su: Banjol, Barbat na Rabu, Kampor, Mundanije, Palit, Rab i Supetarska Draga. Nekoć su pod upravom Grada Raba bili i naselje Lopar (2006. godine se izdvojio iz Grada Raba, te je osnovana Općina Lopar kojoj su pridruženi Goli otok i otok Sv. Grgur) i Lun (naselje na najsjevernijem dijelu otoka Paga koje je od 1992. pod upravom Općine Novalja)¹⁵.

¹² <http://www.rab.hr/grad-rab/o-gradu-rabu/opci-podaci>

¹³ Ibidem

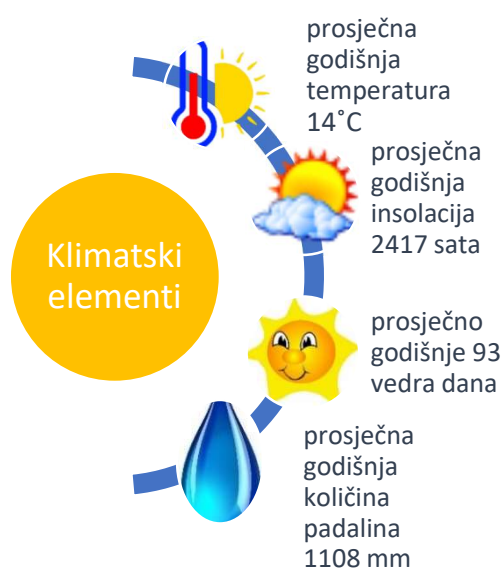
¹⁴ <http://www.rab.hr/grad-rab/statut/statut-grad-raba>

¹⁵ Projekt ukupnog razvoja - Strategija razvoja Grada Raba, P.M.C., Rijeka, 2013.

1.2.2. Klima

Rab ima tzv. "jadranski tip" mediteranske klime. Vrijeme je vrlo ugodno što znači da se topla ljeta izmjenjuju s blagim zimama. Greben Kamenjaka je posebno važan za takve klimatske osobine jer štiti jugoistočne, nizinske dijelove od bure, najčešćeg vjetrova zimi i u rano proljeće¹⁶. S jugoistoka, osim bure, u jesen uglavnom puše topli i vlažni vjetar - jugo, koji redovito donosi kišu, dok u ljetnim mjesecima preko dana obično puše maestral, ugodni povjetarac koji ublažava ljetnu sparinu. Ostali vjetrovi i oluje rijetka su pojava. Prosječna godišnja temperatura iznosi 14°C. Prosječna mjesečna temperatura najhladnijeg mjeseca siječnja je 7,1 °C, dok je najtopliji mjesec srpanj, sa prosječnom temperaturom od 23,7°C. Amplituda između najhladnijeg i najtoplijeg mjeseca iznosi 16,6 °C.¹⁷ Prosječna temperatura mora u kupališnoj sezoni iznosi: svibanj-lipanj i rujan-listopad 18-20°C, te srpanj-kolovoz 22-25°C.¹⁸ Prosječna godišnja insolacija iznosi 2417 sati, a srednje trajanje insolacije kreće se od 3 h dnevno u prosincu do 11 h dnevno u srpnju. Prosječna godišnja naoblaka Raba je 5/10 (udio neba prosječno zastrt oblacima), po čemu je Rab područje graničnih karakteristika, između

vedrih i oblačnih prostora. Rab u prosjeku godišnje ima 93 vedra dana, ali isto tako ima i relativno visok stupanj padalina. Godišnje prosječno padne 1108 mm padalina, ali su one koncentrirane u kasnojesenskim i ranoproljetnim mjesecima¹⁹.

¹⁶ Izvješće o stanju u prostoru Grada Raba za razdoblje os 2017. do 2020. godine., Grad Rab, Planimetar, Zagreb, 2022.

¹⁷ Ibidem

¹⁸ <http://www.wikipedia.org/wiki/Rab>

¹⁹ Izvješće o stanju u prostoru Grada Raba za razdoblje os 2017. do 2020. godine., Grad Rab, Planimetar, Zagreb, 2022.

1.2.3. Flora i fauna

Za Grad Rab se može reći da obiluje iznimnim geološkim kontrastima. Sa zapadne strane je šumovit i plodan, dok je sa sjeverne strane stjenovit i ogoljen čemu je, uglavnom, razlog bura koja na tim dijelovima zna puhati i do 200 km/h. Područje je iznimno bogato šumama posebice šumama hrasta crnike, planke i bora te aromatičnim biljem, plodnim njivama, vinogradima i uređenim primorskim vrtovima. Najpopularniji zeleni „dragulji“ su stogodišnji gradski park Komrčar zasađen 1883. godine koji se nalazi uz zidine starog grada, veličine 10 ha i zaštićeni šumski rezervat Dundo na poluotoku Kalifront veličine 1116 ha, od čega je 106 ha proglašeno rezervatom šumske vegetacije. Predstavlja jednu od najljepše očuvanih šuma crnike na Sredozemlju, te je proglašena je botaničkim parkom još 1949. godine, a bogata je raznolikom florom i faunom: od bogatog ptičjeg svijeta, do zanimljivih kukaca, leptira, malih životinja, gmizavaca, gmazova, pa do raznog cvijeća, aromatičnih biljaka, trava i drugog biljnog pokrova. Ostala značajna šumska područja su mundanijsko pobrđe i poluotok Gonar te obronci Kamenjaka nad Supetarskom Dragom i Barbatom²⁰. Rab je bogat mnogim raznolikim biljkama od kojih su neke rijetke i ljekovite trave te aromatično bilje²¹. Osim toga veliki dio otoka nalazi se u područjima ekološke mreže (kopnena područja značajna za vrste i stanišne tipove; morska područja značajna za vrste i stanišne tipove; područja značajna za ptice). Kao što je ovo područje bogato florom, tako je bogato i faunom. Na otoku obitavaju mnoge ptice, pa tako za ptice selice postoje dva orintološka staništa od kojih je jedan u uvali Eufemija, a drugi se nalazi u uvali Supetarska draga. U šumama se mogu naći divlje životinje poput srne, jelena i muflona, a od gmazova je najbrojnija gušterica, dok se rjeđe može naći i zeleni gušter, zmija bjelouška i bjelica obična. Od vodozemaca ima više vrsta žaba i daždevnjaka, a od kukaca su najbrojniji leptiri raznih vrsta i cvrčci²².

1.2.4. Stanovništvo

Stanovništvo predstavlja veoma važan čimbenik društvenog i gospodarskog razvitka kao i korištenja konkretnog prostora. Na obilježja i razvitak stanovništva djeluju biološki, socijalni, gospodarski, kulturno-obrazovni, zdravstveni, psihološki, ali i politički i drugi čimbenici. Na području Grada Raba 2021. godine registrirano je 7.161 stanovnika, što je predstavlja 2,68% stanovništva Primorsko-goranske županije. Prosječna gustoća naseljenosti je 69 stanovnika/km². Grad Rab i Primorsko-goranska županija, kao i većina područja Republike Hrvatske u promatranom razdoblju bilježe pad broja stanovnika.

Tablica 1. Broj stanovnika Grada Raba, Primorsko-goranske županije i Republike Hrvatske u 2001., 2011. i 2021. godini

Prostorna jedinica	2001.	2011.	2021.
Rab	8.289	8.065	7.161
Primorsko-goranska županija	305.505	296.195	265.419
Republika Hrvatska	4.437.460	4.284.889	3.871.833

²⁰ Izvješće o stanju u prostoru Grada Raba za razdoblje os 2017. do 2020. godine., Grad Rab, Planimetar, Zagreb, 2022.

²¹ <http://www.rab-visit.com/hr/otkrij-rab/opce-informacije/flora-i-fauna/353>

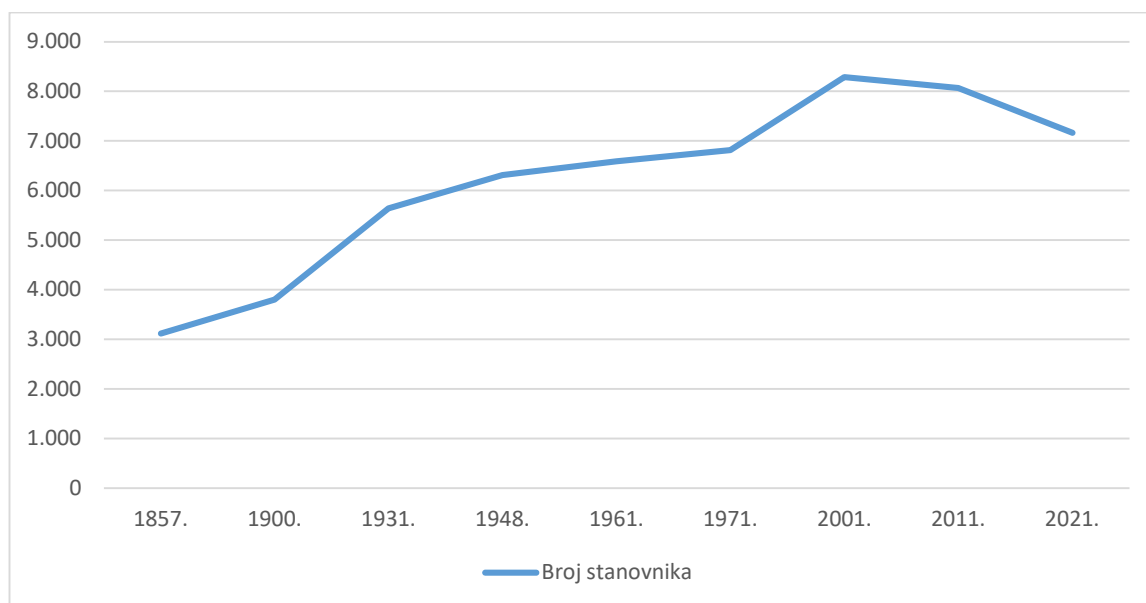
²² <http://www.rab.hr/grad-rab/o-gradu-rabu/opci-podaci>

Izvor: Popis stanovništva 2001., 2011. i 2021., Državni zavod za statistiku

Ukoliko se analizira razdoblje 2001.-2021. može se vidjeti da je ostvaren pad broja stanovnika na svim prostornim jedinicama te se bilježi prosječna godišnja stopa pada broja stanovnika i to: Grad Rab -0,75 %; Primorsko-goranska županija -0,69 % te Republika Hrvatska -0,68 %.

Gledajući kretanje ukupnog broja stanovnika u razdoblju 1857.-2021. može se vidjeti da je broj stanovnika u sadašnjim granicama Grada Raba bio puno manji, no do 2001. godine se kontinuirano povećavao.

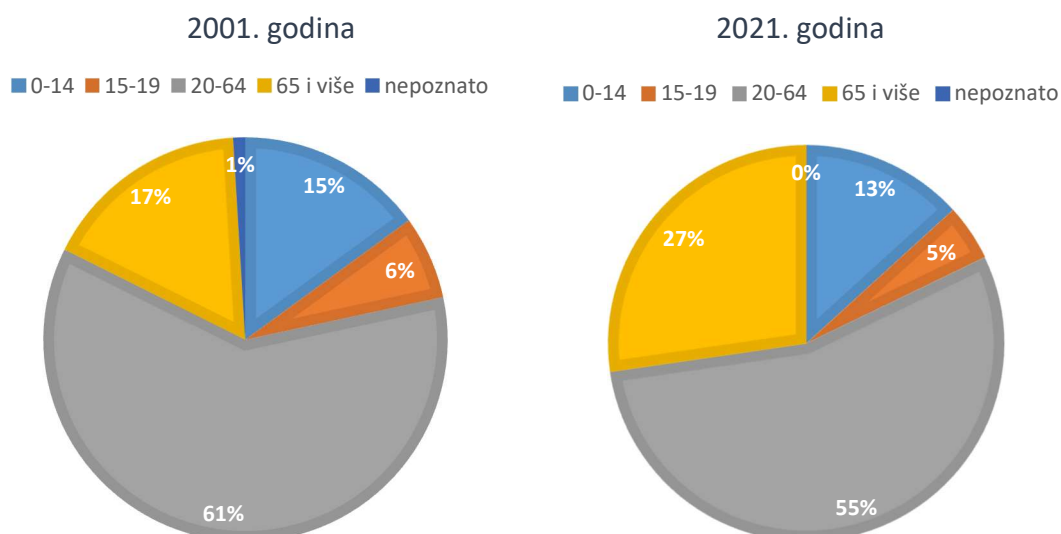
Grafikon 1. Kretanje ukupnog broja stanovnika na području Grada Raba u razdoblju 1857.-2021.

Izvor: Korenčić, M.; Naselja i stanovništvo Socijalističke Republike Hrvatske 1857-1971., Republički zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1979.; www.dzs.hr Popis stanovništva Republike Hrvatske

Kao što prikazuje grafikon u razdoblju od 1857.-2001. godine ostvaruje se rast da bi u razdoblju nakon toga broj stanovnika počeo opadati.

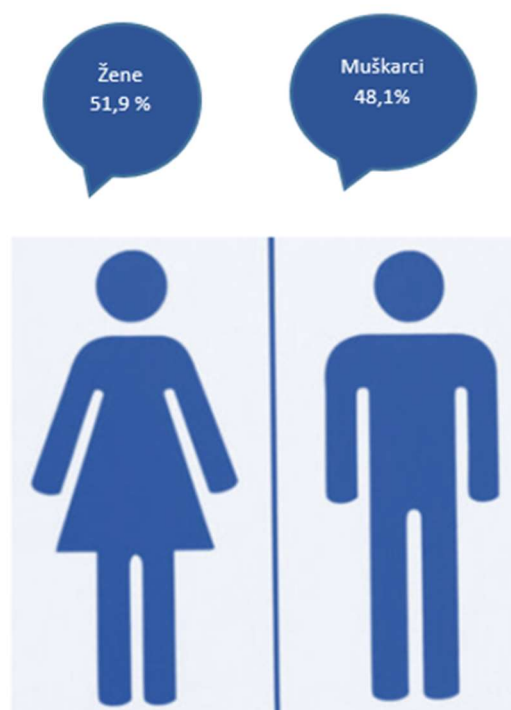
S obzirom na dobnu strukturu stanovništva Grada Raba u 2021. godini, najveći udio ulazi u skupinu radno sposobnog stanovništva (15-64) i to 59,4 %, a najmanji broj stanovnika pripada skupini od 0-4 godina (4,1 %). Starijih od 65 godina ima 27,2 % od ukupnog broja stanovnika.

Grafikon 2. Starosna struktura stanovništva Grada Raba 2001.-2021. godine

Izvor: Popis stanovništva 2001. i 2021., Državni zavod za statistika

Starosna struktura stanovništva u 2021. nepovoljnija je od 2001. godine zbog toga što postoji veći udio stanovništva grupacije od 65 godina i više. Tako je u 2001. godini 17 % stanovništva pripadalo grupi 65 i više dok toj istoj grupi u 2021. godini pripada 27 % stanovništva. Istodobno dok se bilježi rast starijeg stanovništva, pada broj stanovnika koji pripadaju grupi 0-14 i 15-19 godina. Kod pravilne, vitalne, distribucije stanovništva prema dobnim skupinama, najveći udio treba imati najmlađa skupina jer ona čini bazu budućeg demografskog rasta određenog područja. Na teritoriju Grada Raba može se primijetiti tzv. krnja starosna piramida koju karakterizira veći udio stanovništva starijeg od 64 godine u odnosu na najmlađe dobne skupine. Ovakva slika dobne strukture, uključujući i dugoročne tendencije kretanja broja stanovnika u Republici Hrvatskoj ukazuje na nepovoljna demografska obilježja Grada Raba, te može predstavljati ograničenje budućem gospodarskom rastu i razvoju. Najveći udio u ukupnom stanovništvu ima radno sposobno stanovništvo u dobi od 20-64 godine i to u oba popisna razdoblja s udjelom od 65 %. Ukoliko se ova dobna struktura uspoređi sa stanovništvom

Primorsko – goranske županije može se zaključiti da je dobna struktura stanovništva Grada Raba ipak povoljnija. Naime, u dobnoj skupini 0-19 u Gradu Rabu bilježi se 17,8 % stanovništva, dok u Primorsko-goranskoj županiji toj istoj skupini stanovništva pripada 16,6 % (podaci za 2021. godinu).

Prema Državnom zavodu za statistiku stanovništvo Grada Raba živi u 7 naselja, a kretanje stanovništva u njima prikazuje sljedeća tablica.

Tablica 2. Popis stanovništva po odabranim naseljima u 1971. i 2021. godini

Naselje	Broj stanovnika 1971.	Broj stanovnika 2001.	Broj stanovnika 2011.	Broj stanovnika 2021.	Prosječna godišnja stopa rasta/pada stanovnika 2021/1971. u %
Banjol	1.530	1.971	1.907	1.708	0,23
Barbat na Rabu	952	1.205	1.242	1.140	0,35
Kampor	1.011	1.293	1.173	1.030	0,04
Mundanije	620	509	520	402	-0,86
Palit	754	1.593	1.687	1.580	1,49
Rab	932	554	437	364	-1,87
Supetarska Draga	1.013	1.164	1.099	937	-0,17
UKUPNO	6.812	8.289	8.065	7.161	0,1

Izvor: Popis stanovništva 2001., 2011. i 2021, Državni zavod za statistiku

Iz navedene tablice se može iščitati negativni trend naseljavanja na području Grada Raba, s ukupnim padom broja stanovnika u 2021. godini od 11,2 % (904 stanovnika) u odnosu na 2011. godinu. Najveće smanjenje u razdoblju 2011.-2021. godine bilježi naselje Mundanije sa smanjenjem od 23 % te Rab sa smanjenjem od 17 %. U promatranom razdoblju nitij jedno naselje ne bilježi porast broja stanovništva. Nasuprot tome, u pedesetogodišnjem razdoblju (1971.-2021.) sva naselja, osim Mundanija, Supetarske Drage i Raba, bilježila su porast broja stanovnika.

U razdoblju od 2010. do 2021. godine, bilježi se negativna stopa nataliteta, odnosno više stanovnika umire nego što ih se rađa. Iznimka je 2010. godina kada je stopa rođenih bila izjednačena sa stopom umrlih.

Tablica 3. Kretanje prirodnog prirasta u Gradu Rabu u razdoblju od 2010. do 2022. godine

Godina	Muški spol			Ženski spol			Ukupno		
	Rođeni	Umrli	Razlika	Rođene	Umrle	Razlika	Rođeni	Umrli	Razlika
2010.	31	48	-17	49	32	17	80	80	0
2011.	31	36	-5	34	48	-14	65	84	-19
2012.	24	62	-38	29	41	-12	53	103	-50
2013.	25	43	-18	37	38	-1	62	81	-19
2014.	30	46	-16	39	44	-5	69	90	-21
2015.	37	58	-21	36	51	-15	73	109	-36
2016.	21	54	-33	32	46	-14	53	100	-47
2017.	30	67	-37	33	53	-20	63	120	-57
2018.	44	66	-22	26	47	-21	70	113	-43
2019.	26	56	-30	32	55	-23	58	111	-53

2020.	30	50	-20	43	48	-5	73	98	-25
2021.	40	86	-46	31	61	-30	71	147	-76
2022.	25	71	-46	33	63	-30	58	134	-76
Ukupno:	394	743	-349	454	627	-173	848	1.370	-522

Izvor: Državni zavod za statistiku, Prirodno kretanje stanovništva 2010.-2022.

Važan faktor za budući gospodarski razvoj svakog područja je stupanj obrazovanja stanovništva koji živi na nekom području, a sljedeća tablica prikazuje stupanj obrazovanja stanovništva Grada Raba prema popisu iz 2021. godine.

Tablica 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi u 2021. godini

Stupanj obrazovanja	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Nepoznato
2021.	11 (0,18%)	803 (12,9%)	4.124 (66,4%)	1.268 (20,4%)	6 (0,12)

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021.

Prema ovoj tablici može se vidjeti da najveći udio stanovništva ima srednju školsku spremu, odnosno oko 64 % od ukupnog broja stanovništva starijeg od 15 godina. Nakon toga su stanovnici koji su završili najviše osnovnu školu (12,9 %) te 20,4 % stanovništva koji imaju završenu višu ili visoku stručnu spremu. Ukoliko se promatra udio stanovništva koji su završili sveučilišni studij može se vidjeti da on iznosi 15,2 %, u Republici Hrvatskoj taj isti omjer u Gradu Rabu iznosi tek 11,4 %. Ukoliko se ovi podaci uspoređuju sa Popisom stanovništva iz 2011. godine može se vidjeti povoljnija struktura jer ima više stanovništva starog 15 i više godina koji imaju diplomu visokog obrazovanja.

1.3. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura osnovni je preduvjet dobrog i održivog funkcioniranja svakog grada/općine, pa tako i razvoja Grada Raba. Infrastruktura je temelj za razvoj svih djelatnosti kojima se čovjek bavi, pa je tako razvoj te iste infrastrukture veoma važan za ukupni razvoj društvenih i gospodarskih djelatnosti. Prometni sustav čine podsustavi kopnenog, pomorskog i zračnog prometa.

1.3.1. Kopneni promet

Pored cestovne infrastrukture, promet treba sagledavati i kao pretpostavku mnogih poslovnih aktivnosti, ali i kvalitete života. Promet je povezan i sa zaštitom okoliša, jer se utječe na kvalitetu zraka i može imati i druge ekološke posljedice (emisija CO₂, buka). Prometnice koje prolaze kroz Rab su od lokalne, županijske i državne važnosti. Cestovni promet je razvrstan u dvije kategorije i to: razvrstane (javne) ceste i nerazvrstane ceste.

Razvrstane (javne) ceste

Na području Grada Raba nalaze se sljedeće javne ceste:²³

²³ Izvješće o obavljenoj reviziji o održavanju nerazvrstanih cesta u jedinicama lokalne samouprave PGŽ, Državni ured za reviziju, Rijeka, 2013.

- DC (105) Lopar (trajektna luka) – Banjol – Barbat na Rabu (trajektna luka)
- ŽC (5139) Kampor – Barbat na Rabu (DC 105)
- LC (58105) Kampor (ŽC 5139 – turističko naselje Suha Punta)
- LC (58104) Supetarska Draga (nerazvrstana cesta – DC 105)

Mreža javnih cesta je zadovoljavajuće gustoće i osigurava jednostavan pristup do svih naseljenih dijelova. No, gustoća izgradnje oko njih, sa mnoštvom kolnih pristupa, odnosno prilaza, otežava odvijanje prometa osobito u sezoni. Problemi s pojedinim dijelovima postojećih cesta je njihova nedostatna širina te nedostatak pješačkih nogostupa unutar naselja.

Nerazvrstane ceste

Na prostoru Grada Raba postoji i sustav nerazvrstanih cesta, čija je mreža nezadovoljavajuća²⁴. Profili cesta su uski i bez nogostupa, sa oštrim zavojima, pretjeranom zavojitošću i nepreglednim križanjima. S obzirom na malu veličinu gradskih naselja, malu protočnost prometnica te sporost vožnje, ne predstavljaju prevelik problem za odvijanje života u naseljima tokom većeg dijela godine, ali predstavljaju ograničavajući faktor za daljnje širenje te podizanje kvalitete života i uređenosti Grada Raba.

Neracionalan razvoj takve mreže stvara značajan problem jer pojedinačno građenje prometnica prema osobnim potrebama stvara preveliku gustoću, odnosno preveliku ukupnu duljinu prometnica u odnosu na broj korisnika, što dalje predstavlja problem za Grad koji je odgovoran (prema Zakonu o komunalnom gospodarstvu) za održavanje nerazvrstanih cesta. U uvjetima realnog predviđanja stalnog porasta broja vozila na cestama, te uz realizaciju projekata koji će utjecati na značajniji rast atraktivnosti kao turističke destinacije (što ima za posljedicu dodatan pritisak na cestovnu infrastrukturu) nužna su nova ulaganja u unapređenje cestovne infrastrukture, a Grad Rab ima potencijala u obliku izgradnje obilaznice ili uređenja poljskih puteva.

1.3.2. Pomorski promet

Na prostoru luka odvijaju se aktivnosti ukrcaja i iskrcaja putnika, omogućuje se i privez brodova, sportskih plovila i brodica domicilnog stanovništva. Uz navedene aktivnosti u kopnenom dijelu luke dozvoljava se lociranje pratećih građevina ugostiteljske, servisne i dr. namjene koje su komplementarne s djelatnostima luke.

Luke otvorene za javni promet

Na području Grada Raba nalaze se sljedeće luke od županijskog i lokalnog značaja²⁵.

- Županijski značaj:
 - Luka Mišnjak- na području lokacije se nalazi luka otvorena za javni promet županijskog značaja Mišnjak te luka posebne namjene županijskog značaja- ribarska luka Mišnjak (Rab). Lučko područje sastoji se od obalnog kopnenog dijela i pripadajućeg akvatorija te je u dobrom stanju uporabe. Luka se sastoji iz operativnih obala i lučkog platoa. Operativne obale dužine su 183 metra, dubine 2-3,5 metra te kapaciteta priveza 6 trajekta. Opskrbljena je napravama

²⁴ https://zavod.pgz.hr/SN_JLS/Izvjescia_o_stanju_u_prostoru/Grad%20Rab_IZ_09_04_2018.pdf str 47.

²⁵ Ibidem str. 47.-48.

za privez brodica, bokobranima, rampama za trajekte, lučkim svjetlom i navozom. Locirana je na pustom dijelu otoka, 10 km od Grada Raba²⁶. Trajektna luka Mišnjak najkorištenija je veza otoka, a time i Grada Raba sa kopnom.

- Luka Rab-sastoji se od operativne obale, obala za privez brodica i operativno zaštitnog lukobrana. Operativna obala dužine je 590 metara te je masivnog tipa gradnje od kamena i betona i u dobrom je stanju za uporabu. Obale za privez brodica dužine su 600 metara, dok je operativno zaštitni lukobran dužine 140 metara i služi za zaštitu akvatorija luke i privez brodica. Luka je opremljena napravama za privez brodica, lučkim svjetlima, dizalicom za brodice do 5 tona, navozom i postajom za opskrbu plovila gorivom. Luka ima priključak na cestovnu prometnicu, vodovod, električnu i telefon. Luka je preopterećena korisnicima te se iz tog razloga predlaže preusmjeravanje korisnika na druge lokacije.
- Luka Supetarska Draga- najprikladnija lokacija je uvala Vardaškolj u koju bi se smjestila nova trajektna luka umjesto današnje trajektne luke Lopar (luka Vardaškolj nije izgrađena, ali je za nju utvrđeno lučko područje).
- Lokalni značaj:
 - Banjol, Barbat, Dumići, Grci, Janići, Kamporska draga, Keki, Padova II, Palit, Pudarica, Sv. Eufemija

Grad Rab je s južne strane povezan kopnenom cestovnom infrastrukturom, trajektnom linijom Stinica – Mišnjak, dok na relaciji Rijeka – Rab – Novalja prometuje svakodnevno i brza katamaranska linija²⁷.

Luke posebne namjene

Na području Grada postoje:

- Dvije luke nautičkog turizma, izgrađene i u funkciji:
 - Rab - ACI marina sa 134 veza u moru²⁸. Nalazi se u samoj gradskoj luci, a nautičarima nudi sadržaje: recepcija, bankomat, restoran, besplatan WI-FI, sanitarije, dizalicu, navoz i tehnički servis plovila. Najveća duljina plovila je 20 m, a otvorena je od 1.4. – 31.10. U blizini marine na raspolaganju je benzinska crpka.
 - Supetarska Draga - ACI marina sa 310 veza u moru i 53 suha veza, te raspolaže recepcijom, bankomatom, sanitarijama, restoranom, parkiralištem, Tesla univerzalnom punionicom, besplatnim WI-FI, navozom, dizalicom od 9t. U blizini marine je trgovina sa prehrambenim namirnicama. Najveća duljina plovila je 18 m i otvorena je cijele godine.
- Četiri luke posebne namjene - brodogradilišta, izgrađena i u funkciji:
 - Stanislav Matić (Banjol),
 - Petar Španjol (Banjol),
 - Zdravko Pičuljan (Barbat),
 - Ivan Pičuljan (Barbat).

²⁶ <http://www.zlu-rab.hr/luke/misnjak>

²⁷ https://www.aci-marinas.com/aci_marina/aci-marina-rab

²⁸ https://www.aci-marinas.com/aci_marina/aci-marina-rab/

Grad Rab u suradnji sa Županijom treba raditi na realizaciji izgradnje i rekonstrukcije te na proširenju navedenih luka maksimalno koristeći mogućnosti financiranja iz EU fondova.

1.3.3. Zračni promet

Rabu su na području Hrvatske najbliže međunarodna Zračna luka Rijeka na Krku te Zračna luka Zadar, a radi intenziviranja turističkog prometa potrebna je bolja povezanost Grada sa tim aerodromima.

Prema korištenju i namjeni površina PPUG Raba²⁹ na području Grada Raba nalazi se postojeći helidrom (unutar zone sportsko rekreacijske namjene R5₂ u u Solinama (Kampor)) te planirana sportska zračna luka. Određena je lokacija za postavljanje pontona za pristajanje hidroaviona kod korijena gata "Pumpurela".

U 2014. godini bio je uveden komercijalni promet hidroavionima no on je zbog određenih problema ukinut u 2016. godini.

1.3.4. Opskrba električnom energijom i telekomunikacije

Sustav telekomunikacijskih veza je sustav koji se veoma brzo razvija i raste. Potrebe za prostorom su relativno male i prihvatljive (posebno kada se koriste podzemne i bežične mreže), a vežu se uz cestovnu mrežu.

Na području Grada postoji optička infrastruktura HEP-a, te postoje devet samostojećih antenskih stupova za potrebe pokretnih elektroničkih komunikacija³⁰. Magistralni elektronički komunikacijski vod prolazi područjem Grada, od Vašibake do granice s Loparom, s odvojcima do čvorova u Rabu i Donjoj (Supetarskoj) Dragi. Sva naselja su preko čvorova Rab, Kampor, Gonar i Donja Draga povezana glavnom, odnosno distribucijskom elektroničkom komunikacijskom mrežom.

Valja spomenuti kako se u zadnjem desetljeću telekomunikacije u pokretnoj mreži intenzivno razvijaju te da je razina pokrivenosti Grada telekomunikacijskom mrežom zadovoljavajuća. Rab je prvi optički otok u Hrvatskoj te je gotovo 90 posto otoka pokriveno optikom. Optička infrastruktura te brz i kvalitetan pristup internetu omogućit će čitavoj zajednici povećanje gospodarske aktivnosti i kvalitete života građana Raba i turista. Ona unaprjeđuje korištenje naprednih digitalnih proizvoda i usluga kao što su e-građani, e-škola, e-parking i ostali projekti iz domene pametnih gradova, odnosno pametnih otoka.

Područje Grada Raba ima na više mjesta pristup besplatnom wifi-u, što je važno kako za lokalno stanovništvo, a napose turiste.

Opskrbu električnom energijom na prostoru Grada Raba osigurava prijenosni sustav koji se sastoji od 110 kV dalekovoda Krk (TS Dunat 110/20 kV) – Rab (TS Rab 110/20 kV) – Pag (TS Novalja 110/20 kV), na kojeg se preko TS Rab priključuje distribucijski sustav kojim se opskrbljuju kupci. Duljina postojećih 110 kV dalekovoda na području Grada je 23 km, od čega je 16,9 km zračnih vodova, a 6,1 km podmorskih.

²⁹ „Službene novine“ Primorsko-goranske županije, broj 15/04, 40/05 – ispravak, 18/07, 47/11 i 19/16)

³⁰ https://zavod.pgz.hr/SN_JLS/Izvjescia_o_stanju_u_prostoru/Grad%20Rab_IZ_09_04_2018.pdf, str 50.

1.3.5. Vodoopskrba i odvodnja

Vodoopskrba

Stanovništvo Grada Raba je gotovo u potpunosti opskrbljeno pitkom vodom (>99% priključenosti na vodoopskrbni sustav). Duljina vodoopskrbne mreže iznosi 176,6 km i na nju je priključeno 7460 potrošača. Raspoloživa količina vode za vodoopskrbu je 126 l/s iz vodovoda Hrvatsko primorje-južni ogranak i 67 l/s iz vodovoda Rapske vode (izvor: bušotine Gvačići I, Gvačići II, Perići, Mlinica i Podmravići). Neophodna je revitalizacija bušotina Gvačići II, Podmravići, Mlinica. Gubitci vode u mreži za 2022. godinu iznosili su 30 %.

Komunalno poduzeće Vrelo d.o.o. uslugu opskrbe stanovništva i gospodarstva vodom za piće na području otoka Raba provodi sustavom transportnih cjevovoda te vodoopskrbne mreže. Potrebna količina vode za piće osigurava se iz Vodovoda Hrvatsko primorje – južni ogranak tokom cijele godine, a maksimalne količine koje se mogu iskoristi su 126 l/s. U ljetnim mjesecima te po potrebi u posebnim okolnostima, koristi se voda iz vlastitih izvora. Maksimalni kapacitet od 78 l/s dobiva se iz bušotina Gvačići I, Gvačići II, Perići te izvora Mlinica. Izgradnjom podmorskog cjevovoda kopno – otok Rab od 1986 godine, opskrba otoka Raba vrši se iz Hrvatskog primorja – južni ogranak. Transportnim cjevovodom voda se doprema do prekidne komore PK Barbat zapremine 2.000 m³ odakle se sustavom transportnih cjevovoda doprema do ostalih vodosprema na otoku. Transportni sustav vodoopskrbe otoka Raba čine 13 vodospremnika ukupne zapremine 7.450 m³ te oko 25 km transportnog cjevovoda.

Vodoopskrbna mreža otoka Raba provodi se putem mreže vodoopskrbnih cjevovoda na području otoka Raba. Vodoopskrbnu mrežu čini preko 200 km cjevovoda koji vodu za piće dopremaju iz pojedinih vodosprema do krajnjih korisnika. Kvaliteta isporučene vode prati se svakodnevnim uzimanjem uzoraka vode te analizom u vlastitom laboratoriju te u laboratoriju NZZJZ (Nastavni zavod za javno zdravstvo). Isto tako, sve vodospreme opremljene su opremom za uzorkovanje i praćenje zdravstvene ispravnosti vode.³¹

Sustav javne odvodnje

Sustav javne odvodnje na području Grada Raba planiran je i izgrađen kao razdjelni sustav što znači da je odvodnja otpadnih voda odvojena od odvodnje oborinskih voda.

Sustav javne odvodnje Rab³² obuhvaća odvodnju otpadnih voda iz naselja Palit, Rab, Banjol i Barbat. Sustav se sastoji od 13 crpnih stanica, tlačno-gravitacijskih kolektora s pripadajućom mrežom te uređaja za pročišćavanje otpadnih voda UPOV Vašibaka s podmorskim ispustom. Sustav javne odvodnje Rab najvećim dijelom izgrađen je u sklopu Projekta zaštite od onečišćenja voda u priobalnom području (Projekt Jadran). Cilj projekta je, uz izgradnju novih i obnovu postojećih kanalizacijskih kolektora, te izgradnju UPOV-a, smanjiti onečišćenje priobalnog mora od fekalnih otpadnih voda. Kroz Projekt Jadran izgradio se dio sustava javne odvodnje Rab I, II. i III. faza (8 crpnih stanica, 9 km tlačno-gravitacijskih kolektora, UPOV Vašibaka te 1,5 km podmorskog ispusta). UPOV Vašibaka predstavlja završni i najvažniji element u postupku pročišćavanja otpadnih voda sustava javne odvodnje Rab.

³¹ <https://vrelo.hr/vodoopskrba-i-odvodnja/vodoopskrba/>

³² <https://vrelo.hr/vodoopskrba-i-odvodnja/odvodnja/>

UPOV Vašibaka projektiran je za opterećenje od 24.500 ES i kapaciteta 70 l/s, te osigurava I. stupanj pročišćavanja, odnosno smanjuje opterećenje pročišćenje vode u odnosu na ulaznu vodu za 50 % UST (ukupne suspendirane tvari) i 20 % BPK5 (biološka potrošnja kisika). Pročišćenja otpadna ispušta se putem podmorskog ispusta duljine 1,5 km na dubini od 69 m. Sustav je u pogonu od veljače 2015 godine.

Sustav javne odvodnje Draga obuhvaća odvodnju otpadnih voda iz naselja Supetarska Draga, Kampur i Mundanije. Sustav se sastoji od 6 crpnih stanica, tlačno-gravitacijskih kolektora s pripadajućom mrežom te uređaja za pročišćavanje otpadnih voda UPOV Potočina s podmorskim ispustom. Na području Kampa izgrađen je sustav s 2 crpne stanice s privremenim ispustom na rtu Kaštelina. Na području Mundanije nije izgrađen sustav javne odvodnje već se otpadna voda prikuplja putem septičkih jama.

UPOV Potočina predstavlja završni i najvažniji element u postupku pročišćavanja otpadnih voda sustava javne odvodnje Draga. UPOV Potočina projektiran je za opterećenje od 9.995 ES i kapaciteta 60 l/s. Uređaj je izgrađen s opremom za pred-tretman obrade otpadnih voda putem grube rešetke, finog sita te pjeskolova-mastolova. Pročišćenja otpadna voda ispušta se putem podmorskog ispusta duljine 2,2 km na dubini od 68 m. UPOV Potočina izgrađen je u sklopu projekta Draga III. faza čime se omogućilo pročišćavanje otpadnih voda na području Supetarske Drage. Sustav je u pogonu od studenog 2015 godine.

Sustav javne odvodnje (SJO) Suha Punta s UPOV-om Suha Punta obuhvaća turističku zonu područja Suha Punta.

1.3.6. Gospodarenje otpadom

Sakupljanje i odvoz otpada na području Grada Raba obavlja komunalna tvrtka Dundovo d.o.o. Ukupna količina otpada prikupljenog u 2023. godini iznosi 5634,23 tona. Miješanog komunalnog otpada je prikupljeno u iznosu od 3314,58 tona (odvezeno na ŽCGO Marišćina), dok je ostalog selektivnog otpada prikupljeno 2319,65 tona. Količina ambalažnog otpada iz sustava povratne naknade iznosila je 262,44 tona. Količina biorazgradivog otpada iz kuhinja i kantina iznosila je 138,70 tona. Ukupna količina otpada prikupljena u reciklažnom dvorištu Sorinj s područja Grada Raba iznosi 249,90 tona. Grad Rab kontinuirano provodi projekt „Moj Rab bez azbesta“ kojim sufinancira uklanjanje krovnih pokrova koji sadrže azbest s objekata na području Grada Raba. Tijekom 2023. godine u sklopu ovog projekta prikupljeno je i zbrinuto 70,74 t azbestnog otpada.³³

Odlagalište otpada Sorinj predstavljalo je službeno odlagalište otpada za zbrinjavanje komunalnog otpada od 1969. do 2018. godine. Grad Rab i Općina Lopar su sredinom svibnja 2020. godine službeno započeli radove na sanaciji odlagališta otpada Sorinj što predstavlja 3. fazu u projektu ukupne sanacije odlagališta komunalnog otpada „Sorinj“. Projekt sanacije i zatvaranja odlagališta neopasnog otpada Sorinj provodio se sukladno Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte koji se financiraju iz Kohezijskog fonda u financijskom razdoblju 2014.-2020. Radovi na sanaciji odlagališta završeni su 5. veljače 2021. godine te je nakon provedenog tehničkog pregleda ishođena uporabna dozvola koja je postala pravomoćnom od 17. ožujka 2021. godine.

Pretovarna stanica „Sorinj“ je objekt u kojem se obavlja prihvati i privremeno odlaganje miješanog (nesortiranog) komunalnog otpada, te pretovar otpada u vozila koja isti

³³ Izvješće Grada Raba o provedbi Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za 2023. godinu

odvođe u centar za gospodarenje otpadom. Za područje Primorsko-goranske županije to je Županijski centar za gospodarenje otpadom Marišćina-ŽCGO Marišćina. Pretovarna stanica Sorinj izgrađena je tijekom 2018. godine te je s radom započela 1.4.2019. godine. Usporedno s procesom izgradnje i puštanja u rad Pretovarne stanice, zatvoreno je odlagalište otpada „Sorinj“ te se sav prikupljeni miješani komunalni otpad odvozi u ŽCGO Marišćina, odnosno trajno se uklanja s otoka.

Reciklažno dvorište „Sorinj“ je nadzirani ograđeni prostor namijenjen odvojenom prikupljanju otpada i privremenom skladištenju manjih količina posebnih vrsta otpada. Reciklažno dvorište Sorinj s radom je započelo početkom 2020. godine te predstavlja 2. fazu sanacije odlagališta komunalnog otpada Sorinj.

Grad Rab je 2023. godine s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja i Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost sklopio Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte koji se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost, odnosno za izgradnju postrojenja za sortiranje odvojeno sakupljenih sastavnica otpada na Sorinju, što je ujedno posljednja, IV. faza projekta sanacije i zatvaranja odlagališta neopasnog otpada Sorinj. Izgradnja sortirnice jedan je od preduvjeta za uspostavu cjelovitog i održivog sustava gospodarenja otpadom.³⁴

1.4. Društvena infrastruktura

Društveni sadržaji, odnosno društvena infrastruktura je umetnuta u sustav naselja, a programski je vezana za potrebe građana i tradicionalne interese. Osniva se i osmišljava kako bi se život građana Grada Raba učinio kvalitetnijim i boljim. Grad Rab u svom programu djelovanja vodi brigu o djeci i mladima kroz različite oblike odgoja i obrazovanja, zadovoljenju kulturnih potreba, vodi brigu o zdravlju i kvaliteti života kao i socijalnoj skrbi građana, kvalitetnim uključivanjem različitih udruga u postizanje ciljeva razvoja društva u lokalnoj zajednici. Ciljevi se temelje na potrebi ostvarivanja zajedničkog interesa za unapređivanjem društvenog i kulturnog razvitka, te ostvarivanja određenih društvenih i socijalnih interesa te drugih potreba stanovnika. Briga o ustroju društvenih djelatnosti je od iznimnog značenja za pozicioniranje Grada Raba u okruženju, jer utječu na izbor i poželjnost življenja u lokalnoj zajednici, a utječe i na razvoj gospodarstva te unapređenje odnosa među stanovnicima.

Grad Rab vodi brigu o osiguranju odgovarajuće razine društvenog standarda te osigurava sredstva za funkcioniranje društvenih djelatnosti. Sukladno prioritetima i zadacima definira se i donosi proračun Grada Raba.

U nastavku će se detaljnije predstaviti dostignuti stupanj razvoja najvažnijih društvenih djelatnosti i društvenog standarda stanovnika Grada Raba.

³⁴ Ibidem

1.4.1. Predškolske ustanove

Dječji vrtić „Pahuljica“

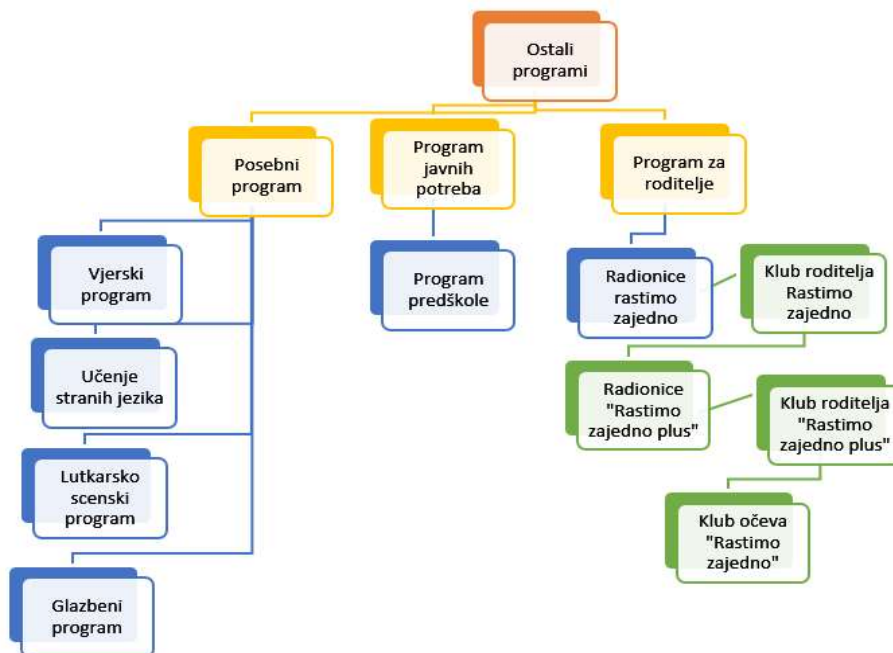
Predškolski odgoj u Gradu Rabu datira još iz 1965. godine, kada je postojala jedna grupa predškolske djece s jednim zaposlenim odgajateljem. 1975. godine vrtić se seli u prostore Ville Antoniette gdje se otvara još jedna odgojna skupina³⁵. 1999. odlukom Gradskog vijeća Grada Raba osniva se Dječji vrtić Pahuljica. Zbog neadekvatnosti prostora i nedovoljnog kapaciteta za obuhvat velikog broja djece 2007. godine vrtić se seli u nove prostorije u Palitu od preko tisuću i pol kvadrata. U mjesecu rujnu 2012. godine otvara se podružnica Supetarska Draga.³⁶

Dječji vrtić je u pedagoškoj godini 2022./2023. u svim objektima imao slijedeći broj upisane djece: u Rabu 184 (52 jasljičke i 132 vrtićke djece), u Loparu 32, u Supetarskoj Dragi 21, u Banjolu 23 U svim objektima provodio se isključivo 10-satni primarni program u petodnevnom tjednu, a u matičnom objektu je tijekom cijele pedagoške godine organizirano i produljeno radno vrijeme do 20.30 sati. Produljeno radno vrijeme organizirano je kako za vrtićku tako i za jasljičku dob, a u tu svrhu zaposleni su i potrebni kadrovi.³⁷

U Dječjem vrtiću „Pahuljica“ zaposleno je 59 djelatnika, od toga 5 u Podružnici Lopar, 3 u Podružnici Banjolu i 4 u Podružnici Supetarska Draga.

U pedagoškoj godini 2022./2023. održan je Program predškole koji je realiziran u jednoj odgojno-obrazovnoj skupini. Pohađalo ga je ukupno 14-ero djece.³⁸

Osim redovitih programa vrtić organizira i posebne programe kao što su:³⁹

³⁵ <http://www.dvp.hr/index.php/o-nama/povijest>

³⁶ Ibidem

³⁷ Izvješće o radu u pedagoškoj godini 2022./2023. – Dječji vrtić Pahuljica

³⁸ Ibidem

³⁹ <http://www.dvp.hr/index.php/o-nama/programi>

1.4.2. Osnovno, srednje školstvo i drugi oblici obrazovanja

Osnovna škola „Ivana Rabljanina“ Rab

Osnovna škola „Ivana Rabljanina“ Rab jedina je osnovna škola na području Grada Raba. Nastava se odvija u matičnoj školi u Rabu i šest područnih škola u naseljima: Barbat, Banjol, Mundanije, Supetarska Draga, Lopar i Kampor. Samo u matičnoj školi u Rabu organizirana je nastava za učenike predmetne nastave sa cijeloga otoka pa se učenici iz okolnih naselja od petog do osmog razreda prevoze u matičnu školu iz pravaca Lopara, Supetarske Drage, Barbata, Kampora i Mundanija. U područnim školama organizirana je samo razredna nastava, u redovnim i kombiniranim odjelima, a mali broj učenika su učenici putnici.

Prijevoz učenika organiziran je školskim autobusnim linijama na početku i na kraju nastave. I ove školske godine uvedena je iz svakog od tri pravaca još po jedna linija u međusmjerni koja znatno olakšava organizaciju nastavnog procesa, posebice izvannastavnih aktivnosti.

U školu su ukupno upisana 635 učenika. Od ukupnog broja učenika 75 % upisano ih je u matičnoj školi, dok je preostali postotak učenika upisan u područnim školama.

Tablica 5. Broj učenika u školskoj godini 2023./2024.

Škole	Ukupan broj učenika	Broj razrednih odjeljenja
Ukupno	635	43
Matična škola	476	27
Od toga područne škole	159	16

Izvor: Godišnji plan i program rada škole za školsku godinu 2023./2024, Osnovna škola Ivana Rabljanina Rab, 2023.

Nastavni rad u područnim školama odvija se samo u jutarnjoj smjerni. Kako bi se stvorili uvjeti za rad u jednoj smjeni 4. listopada 2021. započeli su radovi nadogradnje zgrade matične škole. Radove su 50% + 50% financirali Primorsko-goranska županija, osnivač škole, i Grad Rab. Radovi su prema planu dovršeni u svibnju 2023. godine. Otvorenje nadograđenog dijela bilo je 4. rujna 2023.godine, prvog dana nastave u 2023./24. školskoj godini. Nadograđeno je 770 m² prostora – 8 učionica (3 razredna nastava, 1 glazbena kultura, 1 likovna/tehnička kultura, 1 biologija, 1 kemija, 1 informatika), 6 sanitarnih čvorova za učenike, 1 sanitarni čvor za invalide, 2 sanitarna čvora za učitelje, 3 aktiva (glazbena kultura, likovna/tehnička kultura, kemija/biologija), 3 spremišta (1 likovna/tehnička kultura, 1 glazbena kultura, 1 opća namjena, 1 arhiva).

Na dan 20. rujna 2023. knjižni fond broji 5.595 jedinica građe (5535 sv. knjiga i 60 jedinica AVE građe), od čega 4272 sv. učeničkog fonda i 1263 sv. učiteljskog fonda.⁴⁰ U školi su organizirane mnogobrojne izvannastavne aktivnosti.

⁴⁰ Godišnji plan i program rada škole za školsku godinu 2023./2024, Osnovna škola Ivana Rabljanina Rab, 2023.

Osnovna glazbena Ivana Matetića Ronjgova – područni odjel Rab

Glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova Rijeka je srednja glazbena škola u kojoj je organizirana nastava pripremnog osnovnog glazbenog obrazovanja, osnovnog glazbenog obrazovanja, te srednjeg – šestogodišnjeg (priprema i srednja škola) i četverogodišnjeg (srednja škola) programa obrazovanja različitih profila glazbene umjetnosti (klavir, harfa, violina, viola, violončelo, kontrabas, gitara, mandolina, oboa, flauta, klarinet, fagot, rog, truba, udaraljke, harmonika, solo pjevanje, teorijski smjer) te program opće gimnazije. U veljači 2011.godine u sastav Glazbene škole Ivana Matetića Ronjgova Rijeka ulazi Osnovna glazbena škola Rab. i postaje njen područni odjel.

Područni odjel Rab ima organizirano osnovno glazbeno obrazovanje od 1-6. razreda za sljedeće instrumente: klavir, gitara, mandolina, harmonika, saksofon, klarinet. Osim toga, škola organizira koncerte. Grad Rab u okviru svojeg proračuna i u okviru mogućnosti potpomaže Osnovnu glazbenu školu Ivana Matetića Ronjgova sa sredstvima za plaću, naknade plaća i druga materijalna prava iz radnih odnosa za zaposlenike, te za rad preko norme stalnih zaposlenika.

Srednja škola „Markantuna De Dominisa“ Rab

Srednja škola „Markantuna de Dominisa“ Rab osnovana je kao samostalna ustanova 15. studenog 1962. Rad je započela kao Ugostiteljska škola s praktičnom obukom. Dvije godine prije toga djelovala je nesamostalno kao Područna škola Rab pri Ugostiteljskoj školi Opatija. Otvaranje Škole bilo je potaknuto intenzivnijim razvojem turizma i potrebom za ugostiteljskim kadrovima. Sve do 1990. godine u školi se isključivo provode programi za izobrazbu kuhara/ica i konobara/ica, da bi se tek nakon toga inicijativom nekoliko djelatnika škole pokrenulo otvaranje programa opće gimnazije. Otvaranjem ovog visokozahitjavnog programa pokušao se spriječiti odlazak najboljih učenika iz rapske sredine. Od osnutka Škole, rad ove ustanove odvijao se u na različitim lokacijama. To su bile zgrada Sevojna, restoran Grand, hotel Slavonija, restoran Park i palača Dominis Nimira. Od 1982. godine do danas nastava se dijelom održava u zgradi koja je izgrađena oko 1920. i drugoj zgradi koju dijeli s Osnovnom školom Ivana Rabljanina, izgrađenoj oko 1960. godine⁴¹. U cilju kvalitetnijeg održavanja nastave bilo bi potrebno opremiti specijaliziranu učionicu za nastavu biologije, kemije, fizike i strojarske struke. Nedostaje pismohrana, dvorana za sastanke i prostorija za primanje roditelja. Knjižnica je u neadekvatnom prostoru, smještena iznad kotlovnice.

U školskoj godini 2023./2024. u redovnom obrazovanju škola ima 10 razrednih odjela, 147 učenika i 33 zaposlena djelatnika.⁴²

Srednja škola nudi dva programa:⁴³

1. opća gimnazija
 - Strani jezici:
 - strani jezik – engleski
 - strani jezik – njemački

⁴¹ Katalog informacija Srednje škole Markantuna de Dominisa, Rab, http://ss-mddominisa-rab.skole.hr/katalog_informacija

⁴² <https://ss-mddominisa-rab.skole.hr/o-skoli/>

⁴³ <https://ss-mddominisa-rab.skole.hr/o-skoli/programi-2/>

2. ugostiteljsko-turistički
 četverogodišnji: turističko-hotelijerski komercijalist (THK)
 trogodišnji: konobar i kuhar

Tablica 6. Prikaz broja učenika po programima

PROGRAMI	Opća gimnazija	Turističko – hotelijerski komercijalist	Konobar	Kuhar
	50	66	15	15

Izvor: Godišnji plan i program rada škole za školsku godinu 2022./2023., Srednja škola Markantuna de Dominisa Rab

Škola radi u otežanim uvjetima. Nema dovoljan broj specijaliziranih učionica i kabineta. Škola će za svoje potrebe koristiti: - 6 učionica opće namjene i informatičku učionicu, - kabinete ugostiteljske struke: - kabinet kuharstva - kabinet posluživanja - kabinet biologije i kemije. Nedostaju specijalizirane učionice za jezično područje, društvene predmete, pismohrana, dvorana za sastanke, prostorija za primanje roditelja i kabineti za nastavnike. Knjižnica je u neadekvatnom prostoru, smještena iznad kotlovnice.⁴⁴

Škola organizira vannastavne aktivnosti poput: odbojke, dramske, novinarske, planinarske grupe, eko STEM grupe i sl.⁴⁵. Škola također ima odobrene programe za doškolovanje, prekvalifikaciju i osposobljavanje odraslih.

Grad Rab u cilju olakšavanja obiteljima školovanje djece, a i poticanje učenika/studenata na daljnji uspjeh te nastavak obrazovanja u svojem proračunu planira sredstva za dodjelu učeničkih i studentskih stipendija.

Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Nastavno-pokusni šumski objekt Rab

Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu je osnovao svoj Nastavno – pokusni šumski objekt (NPŠO) te je preuzeo upravljanje i gospodarenje šumom na otoku Rabu. Šume i objekti NPŠO Rab nalaze se u obalnom području jugozapadnog dijela otoka Raba u šumskom predjelu Kalifront. U centralnom dijelu obalnog područja objekta nalazi se uvala Sv. Mara. Ukupna površina šuma iznosi 98,80 ha. Jedna od posebnosti NPŠO Rab je lovište „Kalifront“ koje se povjerava Fakultetu šumarstva i drvne tehnologije 1997. godine od strane trgovačkog društva „Hrvatske šume“ d.o.o. Zagreb, radi provođenja znanstveno-nastavnoga programa u sklopu NPŠO Rab. Lovište se prostire na 1351 ha. Znanstveni rad odvija se na pokusnim plohama, a osnovana je i jedna trajna ploha od 1 ha. U šumi NPŠO-a Rab dosada je postavljeno ukupno 13 pokusnih ploha na 2,3 ha na kojima se istražuje.⁴⁶

⁴⁴ Godišnji plan i program rada škole za školsku godinu 2022./2023., Srednja škola Markantuna de Dominisa Rab

⁴⁵ <http://ss-mddominisa-rab.skole.hr/skola/povijest>

⁴⁶ <http://www.sumfak.unizg.hr/hr/sumarski-odsjek/zavod-za-npso/npso-rab/>

1.4.3. Zdravstvo i socijalne djelatnosti

Dom zdravlja i Hitna služba

Na području Grada Raba se nalazi Dom zdravlja i Hitna medicinska pomoć. Dom zdravlja obuhvaća djelatnosti opće medicine, zdravstvene i stomatološke zaštite i patronažu, a pod ingerencijom je Doma zdravlja Primorsko – goranske županije.

Na području otoka nalazi se i Ispostava Rab Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko – goranske županije. Kao velika nužnost zbog velikog broja turista na području Grada Raba utemeljena je i Turistička ambulanta.

Županijska specijalna bolnica Insula

Županijska specijalna bolnica Insula smještena je u naselju Kampor. Zauzima prostor od 124.000 m² te oko dva hektara zelene površine na kojem je zasađeno mediteransko raslinje. Bolnica raspolaže s 480 kreveta i zapošljava više od 200 djelatnika, od čega je veći broj zdravstvene struke⁴⁷. Pruža usluge hospitaliziranim bolesnicima i vanjskim korisnicima u većem broju ambulanta različitih specijalnosti.

Dom za starije osobe „Mali Kartec“ Rab

Projekt prenamjene nekadašnje zgrade Doma zdravlja Rab u Dom za starije i nemoćne osobe, čiji je nositelj Grad Rab u suradnji s Primorsko-goranskom županijom, projekt je značajnog unapređenja socijalne i zdravstvene skrbi za starije i nemoćne osobe na Rabu. Dom je započeo s radom 2021. godine, a djeluje kao podružnica krčkog Doma “Mali kartec” i namjenjen je za će 35 korisnika.⁴⁸

Gradsko društvo Crvenog križa Rab

Gradsko društvo Crvenog križa Rab osnovano je 1962. godine. Djeluje na području cijelog otoka Raba, kao neovisna nevladina organizacija na osnovi Zakona o Hrvatskom Crvenom križu te Statuta Hrvatskog Crvenog križa i Statuta Gradskog društva Crvenog križa Rab⁴⁹. U 2019. godini uselili su u nove prostorije, a prostor je preduvjet za nove programe. Aktivnosti koje organizira i provodi Gradsko društvo su: edukacija stanovništva o pružanju prve pomoći i pripreme za natjecanja, organizaciju dobrovoljnog darivanja krvi, pripremu i odgovor na katastrofe, služba traženja, služba spašavanja života na vodi, humanitarno – socijalni program, zaštita zdravlja, organizacija mladih volontera koji se uključuju u različite aktivnosti i programe Crvenog križa, prevencija trgovanja ljudima, promicanje međunarodnog humanitarnog prava, organizacija zajedničkih akcija Hrvatskog Crvenog križa, te ostale akcije koje zbog izvanrednih potreba utvrdi Glavni odbor Hrvatskog Crvenog križa.

⁴⁷ http://www.bolnicarab.hr/hr/povijest_bolnice/60/50

⁴⁸ <https://www.rab.hr/dom-za-starije-i-nemocne-osobe-rab/>

⁴⁹ <http://www.dck-pgz.hr/gradska-drustva/gradsko-drustvo-crvenog-kriza-rab/gdck-rab-aktivnosti/>

1.4.4. Kultura

Pučko otvoreno učilište

Ustanova Pučko otvoreno učilište Rab je temeljna institucija u realizaciji i provedbi etno, eko i kulturnog-turističkog dijela, a osnivač je Grad Rab. Djelatnost Ustanove je značajna jer joj programi i aktivnosti sežu u nekoliko kulturnih djelatnosti. Pored obrazovanja odraslih, Ustanova ima i izdavačku djelatnost, kino-prikazivačku djelatnost (djeluju dva kina – zimsko kino i ljetno kino) i galerijsko-izložbenu djelatnost. Isto tako organizira razne manifestacije, koncerte, glazbene smotre, kazališne predstave i dr. Ustanova se manjim dijelom financira iz vlastitih prihoda (od prodaje ulaznica i tečajeva za odrasle), dok se većinskim dijelom financira iz proračuna Grada Raba. Dio prihoda za programe i projekte se ostvaruje i kroz Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Ministarstvo turizma i sporta, Primorsko-goransku županiju, Turističku zajednicu Grada Raba, ali i pomoću donacija tvrtki. Ustanova osigurava stanovništvu Raba, kao i njegovim posjetiteljima, kulturno-zabavnu ponudu tijekom cijele godine. Radi na očuvanju materijalne i nematerijalne kulturne baštine, te na razvijanju svijesti o njejoj važnosti.⁵⁰

Gradska knjižnica Rab

Počeci čitaoničke, odnosno knjižničke djelatnosti datiraju od kraja 19.stoljeća, odnosno kada se osniva Narodna čitaonica (1884. godine). Nakon kraćeg prekida u radu, djelatnost se obnavlja 1975. godine, u sastavu Radničkog sveučilišta (današnjeg Pučkog otvorenog učilišta) s fondom od 3000 knjiga. Knjižnica se 1989. godine otvara na puno radno vrijeme. 2003. godine knjižnica se seli u prostor Banove vile, jedne od najljepših rapskih građevina. Kao samostalna ustanova djeluje od prosinca 2021. godine.

Gradska knjižnica posjeduje knjižni fond od 27.210 knjiga te 1.464 jedinice neknjižne građe (prema podacima iz 2014. godine)⁵¹. U knjižnom fondu najzastupljenija je lijepa književnost, beletristika, knjige za djecu i odrasle, stručna i stručno-popularna literatura iz različitih područja, referentna literatura (enciklopedije, rječnici, priručnici za rad u knjižnica) te slikovnice, knjige za mlađu dob i stripovi. Među neknjižničnom građom najbrojniji su filmski DVD-i s animiranim, igranim i dokumentarnim filmovima, CD-i te CD-ROM-ovi edukativnih sadržaja. U čitaonici se može pročitati raznovrsni dnevni tisak.

Katedra Čakavskog sabora

Katedra Čakavskog sabora u Rabu ima za cilj ostvarivati raznovrsne kulturno-umjetničke programe, znanstvene i stručne skupove, izdavačku djelatnosti i druge kulturne programe koji se tiču očuvanja i vrednovanja kulturnog i nacionalnog identiteta.

⁵⁰ http://www.rab.hr/dokumenti/grad_rab/PUR%20Grada%20Raba%2009-04-2013.pdf

⁵¹ <https://www.gk-rab.hr/o-knjiznici/opci-podaci>

1.4.5. Sport i rekreacija

Na području Grada Raba (u Palitu) izgrađen je novi sportski kompleks za male sportove sa terenima za: mali nogomet, rukomet i košarku te tribine sa 300-tinjak sjedećih mjesta. Osim toga izgrađen je i manji objekt sa sanitarnim čvorom koji služi za zapisničarske i delegatske aktivnosti. Korištenje svih igrališta je uglavnom besplatno, a njime upravlja tvrtka Dundovo d.o.o.⁵². Osim toga, na području Grada postoje dvije sportske dvorane i to: sportska dvorana u Palitu i dvorana u sklopu škole u Banjolu. Nogometno igralište izgrađeno je u Banjolu – Blato, a igrališta za male sportove izgrađena su u Kamporu, Palitu, Banjolu (kamp) i Barbatu. Teniska igrališta izgrađena su u Suhoj Punt i Rabu. Bočališta su izgrađena u Banjolu (kamp) i Kamporu – Suhoj Punt. U sportskoj zoni R61 u Barbatu koristi se motokros staza izvedena na prirodnom terenu.

Na svečanosti u Europskom parlamentu u Bruxellesu Rabu je dodijeljeno priznanje „*Europskog otoka sporta 2019.*“, što je ujedno prvi put da je neki otok osvojio ovu vrijednu titulu.

1.4.6. Udruge Grada Raba

Prema Registru udruga Republike Hrvatske na području Grada Raba djeluju slijedeće udruge:⁵³

- Rukometni klub „RAB“
- Udruga umirovljenika Mup-a Rab
- Udruga HEBRON
- Udruga EMDR Hrvatska
- Kajak klub Rab 83
- Pčelarsko društvo Rab
- Udruga umirovljenika otoka Raba
- Udruga maslinara „ORKULA“ Rab
- Hrvatski Časnički Zbor – gradski odbor Rab
- Udruga rapskih samostreljčara
- Udruga privatnih iznajmljivača Rab
- Udruga „FELIX“ Rab
- Konjički klub Soline Rab – udruga za terapijsko, rekreativno i sportsko jahanje
- Udruga antifašista Raba

⁵² <http://www.rab.hr/grad-rab/vijest/svechano-otvorena-novoizgraena-igralishta-za-male-sportove>

⁵³ <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruge>

- Udruga za zaštitu i sportski uzgoj ptica „FAGANEL“ Rab
- Udruga prijatelja Raba – 1895
- Košarkaški klub Rab
- Udruga za promociju kulturne, prirodne i povijesne baštine i moto turizma, Moto Trip Croatia
- Moto klub „ARBA RIDERS“
- Udruga sportske rekreacije Kampor
- Udruga Arba Nautica
- Triatlon klub „RAB“
- Udruga vinogradara i vinara „TRS“ Rab
- Stonoteniski klub Rab
- Udruga za zaštitu i dobrobit životinja „ANIMALIS MILI“
- Klub navijača Hajduka „TORCIDA“ Rab
- Kickboxing klub „SPORT LIFE“ Rab
- Područna vatrogasna zajednica otoka Raba
- Udruga ANIMA
- Biciklistički klub „MAG“ Rab
- Lovačko društvo „GOLUB“ Kampor Rab
- Klapa Krijanca
- Lovačko društvo „OTOK RAB“
- Airsoft udruga Rab
- Planinarsko društvo „KAMPENJAK“ Rab
- Društvo sportske rekreacije „ARBA“
- Gradski ogranak Udruge Hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata Grada Raba
- Streljački klub „FELIX ARBA“
- Udruga za djecu i mlade „KOCKA“
- Klapa Rab
- Sportski ribolovni klub BIG GAME RAB
- Jedriličarski klub „RAB“
- Ženska klapa „SOZAL“ Rab
- Klub za praktično streljaštvo „SVETI KRISTOFOR“
- Društvo Mundanije
- Dobrovoljno vatrogasno društvo Rab
- Muški rukometni klub ARBA Rab
- Društvo prijatelja HNK Hajduk u Rabu
- Odbojkaški klub „RAB“
- Karate klub „RAB-ENPI“
- Klub radioamatera „RAB“
- Aeroklub „CUMULUS RAB“
- Nogometni klub Rab
- Muška klapa KRISTOFOR
- Ženska klapa ANIMA ARBAE
- Udruga pomorskih kapetana otoka Raba
- Teniski klub Rab
- Lovačko društvo „KUNIĆ“ Rab

- Hrvatski crveni križ, Gradsko društvo crvenog križa Rab
- Ogranak Matice Hrvatske u Rabu
- Udruga likovnih i književnih stvaralaca – Rab
- Udruga Hrvatskih branitelja Domovinskog rata „DOMOVINA 1990-1995 GRAD RAB“
- Klub jedrenja na dasci „JUŽINA“
- Udruga ovčara „ŠKRAPARICA“ Rab
- Streljački klub „RAB“
- Društvo sportske rekreacije Rab
- Udruga roditelja djece s invaliditetom i teškoćama u razvoju „PINOKIO“
- Društvo za sportsku rekreaciju „ELLA“
- Športsko ribolovni klub „DOLIN“ Barbat
- Udruga proizvođača izvornih rapskih proizvoda, suvenira i umjetnina „MOCIRA“ Rab
- Udruga za promicanje kulture življenja „KOMIN“ Barbat – Rab
- Bridž klub Rab
- Udruga Hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata otok Rab
- Udruga turističkih vodiča Rab
- Klub podvodnih aktivnosti „AMFORA“ Rab
- Sportsko ribolovni klub „TUNERA“
- Malonogometni klub Rab

Navedene udruge nedvojbeno doprinose unapređenju odnosa u zajednici i oplemenjuju kvalitetu života stanovnika Grada Raba. Grad Rab u okvirima svojih mogućnosti pruža podršku (stručnu, financijsku i informacijsku) svim kreativnim programima i projektima.

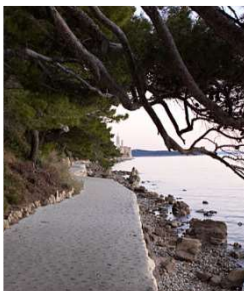
1.5. Prirodno i kulturno naslijeđe i njihova zaštita

Grad Rab je bogat sa prirodnim i kulturnim nasljeđem, pa tako postoje krajolici s posebnim statusom/zaštitom i ekološke mreže. U cilju osiguranja održivog razvoja takve resurse je potrebno očuvati i zaštititi. Krajolici s posebnim statusom/zaštitom u Gradu Rabu su⁵⁴:

⁵⁴ <http://www.wikipedia.org/wiki/Rab>

Posebni rezervat - zaštićena šuma Dundo, poluotok Kalifront (površine je 106 ha, pretežno vazdazelena šuma hrasta crnike i crnog jasena sa starim stablima hrasta medunca.

Borova Park šuma Komrčar, grada Raba ubraja se u najljepše parkove Jadrana (zaštićena 1965. godine, površine 10 ha, miješana je šuma alepskog bora i hrasta crnike)

Zaštita područja provodi se prema odredbama Zakona o Zaštiti prirode⁵⁵ i njima u Primorsko – goranskoj županiji upravlja Javna Ustanova Priroda. Zaštićenim područjima se upravlja na temelju planova upravljanja. Osim navedenog na području Grada postoje i:

- spomen-objekt - Stablo slobode na Trgu slobode u Gradu Rabu
- Geo-park - iako je projektom predviđeno da cijeli otok Rab, otočić Maman, te otoci Dolin, Goli i Sv. Grgur čine geopark, granice geoparka nisu još službeno definirane. Do danas su geo-staze postavljene samo na otoku Rabu, uključivo otočić Maman, a predviđene su i na otocima Goli i Sv. Grgur⁵⁶.

Projekt Geo-park otok Rab započet je 2005. godine te predstavlja područje geološke raznolikosti s određenim brojem geolokaliteta iznimne vrijednosti (znanstveni značaj, rijetkost, estetski izgled, obrazovni značaj), a može obuhvatiti i lokalitete gearheološkog, ekološkog, povijesnog ili kulturnog značaja. Geopark ima aktivnu ulogu u ekonomskom razvoju kroz naglašenu vezu geološke baštine i razvoja geoturizma. Analizom stanja utvrđeno je da su postavljene 4 geološke staze s ukupno 86 info-tabli, u ukupnoj dužini preko 70 km. Tiskane su karte-vodiči za geološke staze, održane su brojne manifestacije i obrazovni programi, postavljena je facebook i web stranica te je opremljen infocentar za sezonski rad. Međutim nedostaje centralni infrastrukturni objekt geoparka tj. Centar za posjetitelje i interpretativni centar s cjelogodišnjim pristupom – Terra Arbia (vidi mjeru 2.4.2.).

U područjima ekološke mreže nalazi se najveći dio otoka i to⁵⁷:

- Ekološka mreža-kopnena područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove:
 - Otok Rab, 6240 ha
 - Otok Dolin, 350 ha
- Ekološka mreža- morska područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove:

⁵⁵ Narodne novine 14/19

⁵⁶ <https://geoparkrab.com/geopark-rab/o-projektu/>

⁵⁷ https://zavod.pgz.hr/SN_JLS/Izvjescia_o_stanju_u_prostoru/Grad%20Rab_IZ_09_04_2018.pdf str. 55.

- Supetarska Draga na Rabu, 280 ha
 - Zaljev Kampor na Rabu, 225 ha
 - Dolfin i otoci, 657 ha
 - Zaljev sv. Eufemije na Rabu, 105 ha
- c.) Ekološka mreža- područja očuvanja značajna za ptice:
- Kvarnerski otoci, 8200 ha

Grad Rab obiluje brojnim kulturnim i povijesnim spomenicima, zahvaljujući svojoj tisućljetnoj povijesti. Zbog svojih starih zvonika, zidina i obiteljskih plemićkih grbova na zidovima kuća, cijeli Grad je ustvari spomenik u malom. Za Rab se može reći da je bogat raznovrsnom baštinom iz mnogih povijesnih razdoblja; od zaštićenih arheoloških lokaliteta rane antike, romaničkih crkava i zvonika iz 11. i 12. stoljeća, predivnih primjera monumentalne sakralne arhitekture kao što je Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije iz 12. stoljeća, do samostanskih kompleksa Sv. Bernardina u Kamporu iz 15. stoljeća ili Sv. Petra u Supetarskoj Dragi iz 11. stoljeća. Očuvana je i povijesna jezgra samog Grada Raba s obiljem kasnogotičkih i renesansnih detalja (grbovi plemenitaša i bratovština, prozori, vrata, portali), bogate rizničke sakralne baštine, povijesnih arhiva i srednjovjekovnih statuta⁵⁸. Još od rimskog razdoblja većina trgova i crkvi nisu promijenili svoju osnovnu ulogu središta kulturnog života⁵⁹.

Kao kulturno-povijesna urbana cjelina je zaštićena povijesna jezgra Grada sa svojim jedinstvenim građevinama koje imaju izrazitu umjetničku, povijesnu, arheološku, znanstvenu, ali i društvenu važnost. Grad je najprepoznatljiviji po svoja 4 zvonika (3 romanička i 1 barokni) kao glavnim obilježjima cijelog prostora i među najljepšim primjerima arhitekture toga tipa na Jadranu. Neka od važnijih zaštićenih kulturnih dobara su: ⁶⁰

Grad Rab - povijesno urbana cjelina

- Posebno zaštićeni spomenici u Gradu Rabu; Veli zvonik sv. Marije, kapela sv. Franje, palača Nimira, ostaci samostana, zvonika i crkve sv. Ivana evanđeliste, katedrala sv. Marije, Kneževa palača i gradski bedemi, crkva sv. Križa, benediktinski samostan sv. Andrije apostola
- Pokretna baština; slika „Bogorodica s djetetom“, sv. Šimunom Bogo-primcem i sv. Ivanom Evanđelistom.

Supetarska Draga

- Samostan benediktinaca s crkvom sv. Petra

Kampor

- Franjevački samostan sv. Bernardina Sijenskog
- Ostaci vile rustike
- Koncentracijski logor i njegovo groblje
- Pokretna baština; zbirka inkunabula 14.-18. stoljeća, slika „Stigmatizacija sv. Franje“, velika kamporska kronika, šest svezaka rukopisa

⁵⁸ <http://www.wikipedia.org/wiki/Rab>

⁵⁹ <http://www.rab-visit.com/hr/otkrij-rab/opce-informacije/kultura/355>

⁶⁰ https://zavod.pgz.hr/SN_JLS/Izvjesca_o_stanju_u_prostoru/Grad%20Rab_IZ_09_04_2018.pdf str 57.

Barbat

- Preventivno zaštićena ruševina crkve sv. Damjana i Kuzme
- Podmorsko arheološko nalazište

Isto tako valja naglasiti kako je Rab i ostao neiscrpna inspiracija za brojna umjetnička djela, bilo likovna ili glazbena. Tako postoje nekoliko važnijih umjetnika povezanih s Rabom i to:⁶¹

- Klesar Andrija Alessi i njegova radionica iz 15. stoljeća,
- Juraj Baraković (Draga, rapska pastirica) iz 16. stoljeća,
- Redatelj F.W.Murnau- snimio jednu od rijetkih komedija „Financije velikog vojvode“ u kojem je Max Schreck (Nosferatu) glumio političkog agitatora
- Književnici: Slobodan Novak, Zoran Ferić, Dragutin Tadijanović
- Hrvatska operna primadonna- Dunja Vejzović
- Suvremeni umjetnik- Vladimir Dodig Trokut
- Slikar- Gašpar Bolković Pik

Grad je bogat i s nematerijalnom baštinom u obliku pučkih i vjerskih svečanosti, procesija i drugih običaja, sve do suvremenih umjetničkih stremljenja reprezentiranih u nekoliko rapskih galerija. Svakog ljeta održavaju se brojna događanja poput koncerata poznatih domaćih i stranih glazbenika do umjetničkih ateljea i izložbi na otvorenom.

1.6. Gospodarstvo

1.6.1. Tržište rada/ Zaposlenost i nezaposlenost

Zaposlenost je veoma bitan pokazatelj ekonomske aktivnosti nekog područja. Sljedeća tablica prikazuje prosječan broj zaposlenih osoba u razdoblju od 2013.-2023. godine.

Tablica 7. Prosječan broj zaposlenih na području Grada Raba u razdoblju od 2013.-2023. godine

Godina	Broj zaposlenih prema Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje
2013.	2.488
2017.	2.710
2018.	2.719
2019.	3.027
2023.	2.904

Izvor: Podatci HZMO – a - Osiguranici se vode prema općini rada, te obuhvaćaju osobe prijavljene u osiguranje na aktivnim subjektima, a prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (za razdoblje 2013-2023. podatci na dan 31.12.)

Kretanje broja zaposlenih imalo je pozitivan trend te je u promatranom razdoblju (2013.-2023.) broj zaposlenih prema mjestu rada sukladno Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje (dalje: HZMO) rastao prosječnom godišnjom stopom od 1,58 %. Ukoliko se taj broj promatra u kontekstu udjela u ukupnom broju zaposlenih u Primorsko – goranskoj županiji može se uočiti da on predstavlja udio od oko 2,44 % u 2023. godini.

⁶¹ Ibidem

Prema HZMO radnici se mogu podijeliti prema vrsti osiguranja i to na: radnike kod privatnih osoba, obrtnike, poljoprivrednike, samostalne profesionalne djelatnosti, radnike kod fizičkih osoba, osiguranici zaposleni kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu, osiguranici s produženim osiguranjem. Njihov broj tijekom 2023. godine prikazuje sljedeća tablica.

Tablica 8. Kretanje broja zaposlenih tijekom 2023. godine (odabrani mjeseci) prema vrsti zaposlenja u odabranim mjesecima

Datum	Radnici kod pravnih osoba	Obrtnici	Poljoprivrednici	Samostalne prof. djelatnosti	Radnici kod fizičkih osoba	Osig. zaposleni kod međ. organizacija i u inozemstvu	Osiguranici - produženo osiguranje	UKUPNO
31.01.2023.	1.922	364	16	26	346	0	137	2.811
28.02.2023.	1.918	365	16	26	342	0	146	2.813
30.04.2023.	2.153	404	14	24	468	0	32	3.095
30.06.2023.	2.599	477	14	25	844	0	18	3.977
31.07.2023.	2.673	484	15	24	921	0	19	4.136
30.09.2023.	2.468	471	14	26	648	0	23	3.650
31.10.2023.	2.205	404	14	25	423	0	77	3.148
30.11.2023.	2.025	392	14	28	385	0	129	2.973
31.12.2023.	1.952	388	13	29	359	0	163	2.904
Prosjek	2.213	417	14	26	526	0	83	3.279

Izvor: HZMO Zagreb

Najveći prosječni broj zaposlenih u 2023. godini nalazi se zaposleno kod pravnih osoba (oko 67 %), a zatim slijede radnici kod fizičkih osoba sa udjelom od oko 16 % te obrtnici sa udjelom od oko 13 %. Ova tablica prikazuje i određenu razinu sezonalnosti kod zapošljavanja što se dokazuje najvećim brojem zaposlenih osoba od lipnja do rujna mjeseca.

Osim broja zaposlenih osoba potrebno je analizirati i broj nezaposlenih osoba. Na području Grada Raba u 2023. godini sukladno evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje bilo je prijavljeno 139 nezaposlenih osoba. U analiziranom razdoblju broj nezaposlenih osoba se je smanjivao s prosječnom godišnjom stopom od -5,24 %. Nezaposlenost je neznatno rasla u razdoblju 2005.-2007. te 2010.-2013. godine da bi nakon toga padala.

Tablica 9. Prosječan godišnji broj nezaposlenih osoba u razdoblju 2004.-2023. godine

Godina	Prosječan godišnji broj nezaposlenih osoba Grada Raba
2004.	380
2005.	400
2006.	437
2007.	438
2008.	395
2009.	380
2010.	420
2011.	420
2012.	416

Godina	Prosječan godišnji broj nezaposlenih osoba Grada Raba
2013.	430
2014.	380
2015.	318
2016.	271
2017.	183
2018.	142
2019.	112
2020.	176
2021.	171
2022.	153
2023.	139

Izvor: Podatci HZZ, Statistika on-line

1.6.2. Struktura gospodarskih djelatnosti

Analizirajući gospodarsku strukturu može se uočiti da sve gospodarske grane nemaju jednako značenje za razvoj Grada Raba, što nameće potrebu da se detaljnije analiziraju one grane koje imaju ili bi mogle imati značajniju ulogu u budućem gospodarskom razvoju. Ukoliko se razmatra važnost gospodarskih djelatnosti po najznačajnijim financijskim pokazateljima (ukupnom prihodu, ostvarenoj dobiti i zaposlenosti) može se vidjeti da su najjače sljedeće gospodarske djelatnosti: *I – djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane*, *G – trgovina na veliko i malo*, *H – prijevoz i skladištenje*, *C – prerađivačka industrija*. Ovih prethodno nabrojanih četiri djelatnosti na području Grada ima udio od 84 % ukupno ostvarenih prihoda. Stoga se u nastavku, ukratko, analiziraju te djelatnosti.

Analiza djelatnosti G – trgovina na veliko i malo

Financijski pokazatelji ove djelatnosti u razdoblju od 2014. – 2023. godine pokazuju uglavnom predznake tipične za trgovinu. Tako najveću prosječnu godišnju stopu rasta imaju stavke ostvarena dobit/gubitak prije oporezivanja (4,37 %) te neto plaće (1,47 %). Prosječnu godišnju stopu pada ostvarile su sljedeće stavke: dugotrajna imovina (-18,22 %), dugoročne obveze (-23,47 %) te broj zaposlenih (-0,57 %).

Potrebno je naglasiti da trgovina u 2023. godini ima veliki udio u prihodima Grada (18,4 %) te je u tom smislu treba i promatrati. Ukoliko se djelatnost G uspoređuje sa ostvarenim rezultatima djelatnosti G na razini Primorsko – goranske županije može se zaključiti da su poduzetnici (registrirani u djelatnosti G) Grada Raba imali sljedeće udjele: 0,99 % u ukupnim ostvarenim prihodima, 2,1 % u ukupnom broju poduzeća, 1,71 % u ostvarenoj dobiti te 1,34 % u ukupnom broju zaposlenih u Primorsko-goranskoj županiji.

Prihod po zaposlenom u 2023. godini u ovoj djelatnosti iznosio je 155.085 EUR a ekonomičnost poslovanja iznosila je 108,9 %.

Tablica 10. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti G u razdoblju od 2014. – 2023. godine

(iznosi u 000, stalne cijene u 2023., odabrane godine, vrijednosti iskazane u EUR)

Opis	2014.	2016.	2018.	2023.	Godišnja stopa rasta/pada 2023./2014. u %
Broj predanih Godišnjih financijskih izvještaja poduzetnika	51	55	49	46	-1,16 %
Dugotrajna imovina	25.105	11.500	11.735	5.191	-18,22 %
Dugoročne obveze	8.226	8.166	8.333	717	-23,47 %
Dobit/gubitak prije oporezivanja	1.339	636	649	1.975	4,37 %
Broj zaposlenih	214	248	258	204	-0,57 %
Neto plaće	744	714	728	851	1,47 %

Izvor: Izvještaji FINE, Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Rabu prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Tvrtke koje najviše doprinose ostvarenim rezultatima ove djelatnosti su (sukladno NKD 2007.): Mali Palit d.o.o. (41 %), Orada d.o.o. (13 %), Ljekarna Kušen (11 %), Merkur d.o.o. (7 %), Ovih četiri poduzeća imaju zajednički udio od 72 % u ostvarenim ukupnim prihodima Grada Raba u 2023. godini.

Analiza djelatnosti I – djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Financijski pokazatelji ove djelatnosti u razdoblju od 2014. – 2023. godine pokazuju pozitivne i povoljne predznake. Najveću stopu prosječnog godišnjeg rasta ima stavka dobit prije oporezivanja 19,68 %, dugoročne obveze (14,93 %), dugotrajna imovina (14,93 %) broj zaposlenih (11,81 %), neto plaće (3,81 %) te broj poduzeća koja su predala godišnji financijski izvještaj (1,66 %).

Ukoliko se uspoređuje djelatnost I sa ostvarenim rezultatima djelatnosti I na razini Primorsko – goranske županije može se zaključiti da su poduzetnici (registrirani u djelatnosti I) Grada Raba imali sljedeće udjele: 13,9 % u ukupnim ostvarenim prihodima, 2,4 % u ukupnom broju poduzeća, te 12,1 % u ukupnom broju zaposlenih Primorsko-goranske županije.

Prihod po zaposlenom u 2023. godini u ovoj djelatnosti iznosio je 91.851 EUR a ekonomičnost poslovanja iznosila je 106,3 %.

Tablica 11. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti I u razdoblju od 2014. – 2023. godine

(iznosi u 000, stalne cijene u 2023., odabrane godine, vrijednosti iskazane u EUR)

Opis	2014.	2016.	2018.	2023.	Godišnja stopa rasta/pada 2023./2014. u %
Broj predanih Godišnjih financijskih izvještaja poduzetnika	30	34	33	35	1,66 %
Dugotrajna imovina	98.968	104.468	102.645	340.145	14,68 %
Dugoročne obveze	28.833	33.531	30.740	99.460	14,93 %
Dobit/gubitak prije oporezivanja	2.345	-844	3.939	13.913	19,68 %
Broj zaposlenih	410	446	506	1.122	11,81 %
Neto plaće	825	888	813	1.139	3,81 %

Izvor: Izvještaji FINE, Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Rabu prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Tvrtke koje najviše pridonose ostvarenim rezultatima ove djelatnosti su (sukladno NKD 2007.): Imperial Riviera d.d. sa udjelom od 89 % u ukupnim prihodima djelatnosti I. Ostale veće tvrtke u ovoj djelatnosti su: Ugo Energy d.o.o., Fidem Arba d.o.o. te Hoteli Rab d.o.o.

Analiza djelatnosti H – prijevoz i skladištenje

Financijski pokazatelji ove djelatnosti u razdoblju od 2014. – 2023. godine pokazuju pozitivne i veoma povoljne predznake. Kada se uspoređuju prosječne godišnje stope rasta/pada sa drugim analiziranim djelatnostima može se vidjeti da djelatnost Prijevoz i skladištenje ostvaruje jako dobre rezultate. Dobit prije oporezivanja u razdoblju 2014-2023. rasla je s prosječnom godišnjom stopom rasta od 21,33 %, broj poduzetnika koji su predali godišnji financijski izvještaj s stopom od 9,16 %, neto plaće s prosječnom godišnjom stopom rasta od 3,48 %, dugoročne obveze 2,69 %, te broj zaposlenih 2,05 %. Dugotrajna imovina je padala sa prosječnom godišnjom stopom pada od -1,66 %.

Ukoliko se uspoređuje djelatnost H sa ostvarenim rezultatima djelatnosti H na razini Primorsko – goranske županije može se zaključiti da su poduzetnici (registrirani u djelatnosti H) Grada Raba imali sljedeće udjele: 1,1 % u ukupnim ostvarenim prihodima, 1,6 % u ukupnom broju poduzeća, 2 % u ostvarenoj neto dobiti te 0,92 % u ukupnom broju zaposlenih.

Prihod po zaposlenom u 2023. godini u ovoj djelatnosti iznosio je 147.916 EUR a ekonomičnost poslovanja iznosila je 117 %.

Tablica 12. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti H u razdoblju od 2014. – 2023. godine

(iznosi u 000, stalne cijene u 2023., odabrane godine, vrijednosti iskazane u EUR)

Opis	2014.	2016.	2018.	2023.	Godišnja stopa rasta/pada 2023./2014. u %
Broj predanih Godišnjih financijskih izvještaja poduzetnika	5	6	9	11	9,16 %
Dugotrajna imovina	11.520	13.590	21.176	9.934	-1,66 %
Dugoročne obveze	3.462	5.060	12.217	4.410	2,69 %
Dobit prije oporezivanja	262	375	817	1.493	21,33 %
Broj zaposlenih	60	65	77	72	2,05 %
Neto plaće	1.469	1.495	1.559	2.007	3,48 %

Izvor: Izvještaji FINE, Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Rabu prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Tvrtke koje najviše pridonose ostvarenim rezultatima ove djelatnosti su (sukladno NKD 2007.): Rapska plovidba d.d. s udjelom od 89 % u ukupnim prihodima djelatnosti H poduzetnika Grada Raba. Ostali važniji poduzetnici su Županijska Lučka uprava Rab te tvrtka TISI d.o.o.

Analiza djelatnosti C – prerađivačka industrija

Financijski pokazatelji ove djelatnosti u razdoblju od 2014. – 2023. godine pokazuju da najveću prosječnu godišnju stopu rasta ima stavka neto plaća sa 3,22 %. Osim toga pozitivnu prosječnu godišnju stopu rasta ima i broj predanih godišnjih financijskih izvještaj poduzetnika (0,65 %). Sve ostale stavke ostvarile su prosječnu godišnju stopu pada. Najveća stopa pada bilježi se u dugoročnim obvezama (10,19 %), dugoročnoj imovini (3,89 %), dobit prije oporezivanja (2,86 %) te broj zaposlenih (0,69 %).

Ukoliko se uspoređuje djelatnost C sa ostvarenim rezultatima djelatnosti C na razini Primorsko – goranske županije može se zaključiti da su poduzetnici (registrirani u djelatnosti C) Grada Raba imali sljedeće udjele: 0,79 % u ukupnim ostvarenim prihodima, 1,34 % u ukupnom broju poduzeća, 0,58 % u ostvarenoj neto dobiti te 0,88 % u ukupnom broju zaposlenih.

Prihod po zaposlenom u 2023. godini u ovoj djelatnosti iznosio je 106.412 EUR a ekonomičnost poslovanja iznosila je 104,5 %.

Tablica 13. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti C u razdoblju od 2014. – 2023. godine

(iznosi u 000, stalne cijene u 2023., odabrane godine, vrijednosti iskazane u EUR)

Opis	2014.	2016.	2018.	2023.	Godišnja stopa rasta/pada 2023./2014.
Broj predanih Godišnjih financijskih izvještaja poduzetnika	15	15	16	16	0,65 %
Dugoročna imovina	5.532	5.606	6.614	3.886	-3,89 %
Dugoročne obveze	2.719	2.119	2.909	1.021	-10,19 %
Dobit prije oporezivanja	508	461	122	394	-2,86 %
Broj zaposlenih	105	115	115	99	-0,69 %
Neto plaće	770	779	771	1.029	3,22 %

Izvor: Izvještaji FINE, Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Rabu prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Tvrtke koje najviše pridonose ostvarenim rezultatima ove djelatnosti su (sukladno NKD 2007.): Brodogradnja Pičuljan d.o.o. s udjelom od 50 % te Vilma Slastice d.o.o. sa 15,5 %. Snagu nabrojanih tvrtki dokazuje činjenica da imaju udio od 65,5 % ukupnih prihoda ostvarenih u ovoj djelatnosti.

1.6.3. Financijski rezultati gospodarstvenika

Da bi se mogli postaviti okviri ukupnog razvoja Grada Raba, nužno je ocijeniti dostignuti stupanj te mogućnosti daljnjeg razvoja gospodarstva, temeljenog na povijesnom nasljeđu, resursnoj osnovici i trendovima prisutnim na globalnom i nacionalnom planu.

Grad Rab poznat je kao područje koje je jako ekonomski aktivno. Područje Grada Raba obuhvaća 2,86 % područja Primorsko-goranske županije, a ostvaruje sljedeće rezultate.

Tablica 14. Ostvareni udjeli poduzetnika Grada Raba u ukupnim pokazateljima poduzetnika Primorsko-goranske županije u 2018. i 2023. godine

Opis	2018.	2023.
Udio u ukupnim prihodima PGŽ	1,7 %	2 %
Udio u ukupnim rashodima PGŽ	1,7 %	2 %
Udio u ostvarenoj dobiti prije oporezivanja PGŽ	2,9 %	4 %
Udio tvrtki u PGŽ	1,8 %	1,8 %

Izvor: podatci FINE i obrada autora

Na 2,86 % područja Županije poduzetnici Grada Raba ostvaruju 2 % ukupnih prihoda, 4 % udjela u ostvarenoj neto dobiti PGŽ-a, te imaju 1,8 % udjela u ukupnom broju tvrtki u Primorsko-goranskoj županiji.

U nastavku se iznose financijski rezultati gospodarstvenika koji su registrirani na području Grada Raba u razdoblju 2018. – 2023. po djelatnostima. Kao što prikazuje tablica 15 u usporedbi s 2018., u 2023. godini svi važniji financijski pokazatelji iskazuju pozitivan predznak.

Tablica 15. Financijski rezultati gospodarstva na području Grada Raba za razdoblje 2018. – 2023. po djelatnostima

(iznosi u 000, stalne cijene u 2023., odabrane godine, vrijednosti iskazane u EUR)

Djelatnost	Ukupni prihodi				Ukupni rashod				Dobit / gubitak prije oporezivanja			
	2018	%	2023.	%	2018	%	2023.	%	2018	%	2023.	%
A. Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	260	0,23	360	0,22	315	0,29	300	0,19	-55	-0,91	50	0,27
C. Prerađivačka industrija	7.639	6,64	10.530	6,1	7.517	6,98	10.100	6,29	102	1,7	381	2,02
D. Ops. el.ener., plinom,parom i klim.	0	0	251	0,15	0	0	164	0,1	-0	-0,01	87	0,47
E. Opskrba vodom; ukla.otpa.voda, gosp. vodom...	6.300	5,47	6.460	3,75	6.267	5,82	6.400	3,99	27	0,45	21	0,11
F. Građevinarstvo	3.419	2,97	3.860	2,24	3.217	2,99	3.400	2,13	197	3,27	379	2,0
G. Trg. na vel.i malo; popr. mot. vozila i motocikala	43.817	38,07	31.790	18,4	42.551	39,5	29.200	18,2	977	16,21	2.140	11,34
H. Prijevoz i skladištenje	10.019	8,7	9.270	5,4	9.201	8,54	7.800	4,86	713	11,82	1.170	6,2
I. Djel.pruž.smješ.te prip. i usl. hrane	35.231	30,61	103.060	59,7	31.292	29,05	97.000	60,46	3.205	53,16	13.850	73,38
J. Informacije i komunikacije	96	0,08	297	0,17	76	0,07	241	0,15	17	0,29	49	0,26
K. Financijske djel. i djel. osiguranja		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L. Poslovanje nekretninama	453	0,39	875	0,5	327	0,3	458	0,29	110	1,82	372	1,97
M. Stručne, znan. i tehni. djelatnosti	1.491	1,30	1.290	0,74	1.261	1,17	1.000	0,62	198	3,28	236	1,25
N. Admini. i pom. uslužne djelatnosti	6.153	5,35	3.980	2,3	5.537	5,14	3.800	2,37	489	8,11	115	0,61
P. Obrazovanje	76	0,07	56	0,03	74	0,07	64	0,04	1	0,02	-8	-0,04
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	150	0,13	532	0,3	97	0,09	496	0,31	48	0,79	31	0,16
UKUPNO	115.104	100	172.611	100	107.732	100	160.423	100	7.195	100	18.873	100

Izvor: Izvještaji FINE i obrada autora; Podatci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem na području Grada Raba prema službenom izvješću FINE. Podatci ne obuhvaćaju: financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, niti podatke o privatnom individualnom sektoru (poljoprivreda, iznajmljivanje soba).

Ukupni prihodi su u 2023. godini u odnosu na 2018. rasli sa prosječnom godišnjom stopom od 8,45 %. Ukoliko se ostvareni ukupni prihodi uspoređuju po granama, može se vidjeti da je u 2023. godini grana s najviše ostvarenih prihoda I – djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sa udjelom od 59,7 %, zatim djelatnost G – Trgovina na veliko i malo sa udjelom od 18,4 %. Udio u ukupnim prihodima ove dvije djelatnosti iznosi 78,1 %.

Ukupni rashodi slijedili su rast prihoda te su rasli s nešto manjom prosječnom godišnjom stopom rasta od 8,3 %. Pojedinačno u 2023. godini najveće ostvarene rashode ima djelatnost I – djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sa udjelom od 60,46 % te djelatnost G – trgovina na veliko i malo sa udjelom 18,2 %.

Najveću dobit/gubitak u 2023. godini imala je djelatnost I – djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane s udjelom od 73,38 %, zatim, G – trgovina na veliko i malo sa udjelom 11,34 %, H – prijevoz i veze 6,2 %. Ukoliko se uspoređuju ti podatci sa 2018. godinom može se primijetiti da se smanjila dobit djelatnosti G u korist djelatnosti I.

Sljedeća tablica prikazuje rezultate poslovanja trgovačkih društava registriranih na području Grada Raba u razdoblju od 2018. – 2023. godine.

Tablica 16. Ukupni rezultati poslovanja trgovačkih društava na području Grada Raba od 2014. – 2023.

(iznosi u 000, stalne cijene u 2023., odabrane godine, vrijednosti iskazane u EUR)

Pozicija	2014	2016	2018	2023.	Godišnja stopa rasta ili pada 2023/2014. u %
Broj predanih Godišnjih financijskih izvještaja poduzetnika	193	207	195	223	1,57
Dugoročna imovina	185.029	199.963	203.627	412.550	9,32
Dugoročne obveze	51.335	57.215	63.150	117.980	9,64
Dobit/gubitak prije oporezivanja	6.121	5.378	8.741	19.084	13,44
Neto plaće	854	870	855	1.084	2,60

Izvor: Izvještaji FINE, podružnica Rijeka; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Rabu prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

U promatranom razdoblju broj registriranih poduzeća raste sa prosječnom godišnjom stopom od 1,57 % i to je dobar pokazatelj. Iznosi ukupne dugotrajne imovine povećavaju se sa godišnjom prosječnom stopom od 9,32 %, neto plaće sa 2,6 %, a dobit prije oporezivanja 13,44 %.

1.6.4. Obrtništvo

Obrtništvo u Republici Hrvatskoj ima višestoljetnu tradiciju i nezamjenjivu ulogu u gospodarstvu. Obrtnici su stoljećima izražavali stručnost, kreativnost i inovativnost pri stvaranju svojih proizvoda ili pružanju usluga⁶². Osim pravnih osoba na području Grada Raba djeluju i obrtnici koji su veoma važna poluga u razvoju gospodarstva. Obrtnici Grada Raba objedinjeni su u Hrvatsku

⁶² Strategija razvoja Hrvatske obrtničke komore 2014-2020, HOK, Zagreb, 2013.

obrotničku komoru koja djeluje na lokalnoj razini pod Udruženjem obrtnika Raba. Sukladno podacima Udruženja obrtnika Raba na području Grada obrtnici su podijeljeni u sedam cehova.

Tablica 17. Broj obrtnika po cehovima na području Grada Raba

Ceh	Broj obrtnika po cehu	Udio
Ceh uslužnih obrta	157	20,7 %
Ceh ugostitelja i turističkih djelatnosti	192	25,3 %
Ceh ribara	62	8,1 %
Proizvodni obrti	29	3,8 %
Ceh frizera i kozmetičara	41	5,4 %
Ceh trgovine	150	19,8 %
Ceh prijevoza	127	16,9 %

Izvor: Udruženje obrtnika Raba, <http://obrnici-rab.hr/>

Kako pokazuje tablica najveći broj obrtnika nalazi se u: cehu ugostitelja i turističkih djelatnosti (25,3 %); cehu uslužnih djelatnosti (20,7 %) te cehu trgovine (19,8 %). Ta tri ceha čini udio od 65,8 % od ukupnog broja obrtnika Grada Raba. Kod ceha ugostitelja i turističkih djelatnika najzastupljeniji su ugostiteljski obrti, ali bilježe se i djelatnosti poput: smještaja turista, ronilačke i zidarske usluge, obrti za prijevoz turista, obrti za iznajmljivanje i ribarstvo, obrt za turističke usluge i sl. Kod ceha uslužnih obrta bilježe se djelatnosti poput: knjigovodstveni, elektromehaničarski, građevinski obrti, obrti za iskope, prijevoz i niskogradnju, zidarski obrti, brodomehaničarski servisi, obrti za trgovinu i postavljanje parketa, instalaterske usluge, soboslikarsko-ličilački obrti, autoservisi, vodoinstalateri i sl. Kod ceha trgovine uglavnom se bilježe obrti koji se bave trgovinom.

1.6.5. Uvjeti smještaja gospodarskih sadržaja u prostoru

U cilju razvijanja poduzetništva i gospodarstva ovog kraja Grad Rab je u suradnji sa Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta i Središnjom agencijom za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (SAFU) izgradio radnu zonu Mišnjak. Nalazi se na krajnjem jugoistočnom dijelu otoka Raba, neposredno uz cestu D 105, te je udaljena 1400 m od trajektnog pristaništa Mišnjak. Poslovna zona nalazi se na 11,7 ha površine koja je potpuno opremljena. Sastoji se od 14 parcela proizvodne i poslovne namjene na kojem poduzetnici mogu ostvariti svoje projekte. Za svaku od parcela izvesti će se priključak na sustav javne vodoopskrbne mreže i sustav odvodnje fekalne kanalizacije na odvodnju oborinskih voda, energetski niskonaponski priključak. Kroz čitav obuhvat zone izgrađena je cestovna infrastruktura u vidu prometnica s postavljenom javnom rasvjetom. Provedbom ovom projekta stvorili su se uvjeti za popunjavanje građevinskih parcela u zoni Mišnjak te za rast i razvoj malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Rabu. Osim toga, stvorili su se i uvjeti za preseljenje proizvodnih djelatnosti i skladišta iz središta Grada, te će se poduzetnicima osigurati znatno povoljniji uvjeti poslovanja.

1.7. Turizam

Turizam je osnovni pokretač ukupnog gospodarstva Grada Raba. Zbog tog razloga se na nekoliko sljedećih stranica analiziraju turistički potencijal, ponuda i potražnja.

1.7.1. Analiza potencijala razvoja turizma / Turistički resursi i atrakcije

Grad Rab je destinacija iznimne turističke tradicije, čemu svjedoči razvijena specifična turistička ponuda, rastući interes turista, kao i značajan angažman velikog dijela lokalnog stanovništva, kada je riječ o turizmu Grada. Dostignuti stupanj turističkog razvoja Grada Raba ocjenjuje se kroz detaljnu analizu njegove turističke ponude.

1.7.2. Analiza turističke ponude

Državni zavod za statistiku (u nastavku: DZS) je glavni nositelj, diseminator i koordinator sustava službene statistike Republike Hrvatske i glavni predstavnik nacionalnoga statističkog sustava pred europskim i međunarodnim tijelima nadležnim za statistiku, stoga su upravo podaci objavljeni od strane DZS-a korišteni kao temelj za izračun turističkih pokazatelja. Važno je napomenuti da se prema navedenim podacima smještajni kapaciteti prikazuju kao broj soba i broj postelja (stalnih i pomoćnih). Prema istom izvoru, klasifikacija smještajnih objekata je sljedeća:⁶³

- ✓ Hoteli i sličan smještaj obuhvaćaju hotel, hotel baštinu, aparthotel, integralni hotel, difuzni hotel, lječilišne vrste, hotele posebnog standarda, turističko naselje, turistički apartman, pansion i guest house.
- ✓ Odmarališta i slični objekti za kraći odmor obuhvaćaju sobu za iznajmljivanje, apartman, studio-apartman, kuću za odmor, hostel, lječilište, prenočište, odmaralište za djecu, gostionicu s pružanjem usluge smještaja, planinarski dom, lovački dom te učenički dom ili studentski dom.
- ✓ Kampovi i prostor za kampiranje obuhvaćaju kamp, kampiralište, kamp-odmorište, kamp u kućanstvu i prostore za kampiranje izvan kampova.

Ostali smještaj obuhvaća objekt za robinzonski turizam te nekategorizirane objekte. Potrebno je napomenuti da najveći udio u odmaralištima čini upravo obiteljski smještaj koji je po trenutno aktualnoj kategorizaciji DZS-a dio kategorije odmarališta.

⁶³ Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2019). *Dolasci i noćenja turista u 2022.* https://podaci.dzs.hr/media/qscbu2ww/tur-2022-1-2-dolasci-i-no%C4%87enja-turista-_dr%C5%BEavni-zavod-za-statistiku.pdf

1.7.2.1. Smještajni kapaciteti Grada Raba

Povijesni razvoj turizma na području Grada Raba prema navodima autora Turk započinje na ovaj način:⁶⁴ „Društvo “Morsko kupalište i lječilište otok Rab“ kupilo je najljepšu renesansnu palaču Dominis-Nimira u Rabu, uredilo je i u njoj otvorilo “Grand hotel“. Na taj je način Rab 1909. godine dobio relativno moderan i velik hotel. U okviru ovog objekta nalazila se kavana, velika blagovaonica, restoran, čitaonica i terase. Godine 1912. spominje se da “Grand hotel“ ima i dvije dependanse s ukupno 50 moderno uređenih soba. Jedna od dependansa je vila “Cassio“, danas uprava “Rapske plovidbe“.“ Ovi podaci ukazuju na rani razvoj turizma otoka Raba i uviđanje otočana o važnosti ponude smještajnih objekata u turističke svrhe.

Analizirajući turističku ponudu prema hotelima kao vrstama smještajnih objekata, u naseljima Mundanije i Supetarska Draga ne postoji niti jedan izgrađen hotel. Na cijelom području Grada Raba nalazi se osam hotela (četiri hotela kategorizirana sa tri zvjezdice, i isto toliko hotela kategorizirana sa četiri zvjezdice). Najviše hotela, tj. 37,5 % od ukupne ponude hotela nalaze se u naselju Rab, od kojih su dva hotela sa četiri zvjezdice i jedan hotel sa četiri zvjezdice.

Tablica 18. Hoteli na području Grada Raba prema kategorizaciji u 2023. godini

Naselje	Dvije zvjezdice	Tri zvjezdice	Četiri zvjezdice
Banjol	-	Integralni hotel Ville Arbia	Valamar Padova Hotel
Barbat	-	Hotel Vila Barbat	-
Kampor	-		Valamar Carolina Hotel & Residence
Mundanije	-	-	-
Palit	-	Pansion Tamaris	-
Rab		Hotel International	Valamar Collection Imperial Hotel Heritage Hotel Arbiana
Supetarska Draga	-	-	-

Izvor: obrada prema TZG Raba – Program rada i financijski plan za 2024. godinu, <https://www.rab-visit.com/UserDocsImages/2024/Program%20rada%20i%20financijski%20plan%20za%202024.%20godinu.pdf?vel=2645319>

Osim hotela, u Gradu Rabu također se nudi smještaj u kampovima: Kamp Sole, Lando Resort, Padova Camping Resort, te objekt u domaćinstvu - Kamp Planka i objekt na OPG-u - Kamp Wodenča.

⁶⁴ Turk, H. (1994). Povijest turizma i ugostiteljstva Raba, Rijeka: Povijesno društvo, str. 20.

Tablica 19. Analiza ponude kampova na području Grada Raba

Naziv	Naselje	Kategorija (br. zvjezdica)	Vrsta	Kapacitet
Kamp Sole	Kampor	2	Kamp	24
Lado Resort	Kampor	4	Kamp	108
Padova Camping Resort	Banjol	4	Kamp	1.509
Kamp Planka	Kampor	2	Objekti u domaćinstvu	25
Kamp Wodenča	Barbat	-	Objekti na OPG-u	60

Izvor: obrada prema TZG Raba – Program rada i financijski plan za 2024. godinu, <https://www.rab-visit.com/UserDocs/Images/2024/Program%20rada%20i%20financijski%20plan%20za%202024.%20godinu.pdf?vel=2645319>

Ukupno tri kampa nalaze se na području naselja Kampor od kojih je Kamp Planka prema vrsti kategoriziran kao objekt u domaćinstvu, dok kamp Lado Resort ima kategoriju od čak četiri zvjezdice. U Banjolu se nalazi Padova Premium Resort u Banjolu koji je ujedno jedan od najboljih kategoriziranih kampova na području Grada Raba. U Barbatu je smješten Kamp Wodenča koji po vrsti pripada objektu na OPG-u, što onemogućuje kategorizaciju objekta, kao i za ostale navedene kampove.

Grad Rab također pruža usluge smještaja kroz ponudu dva turistička naselja, prenoćište, obiteljski smještaj, registriranih obrtnika i tvrtki, kao i nekomercijalnih smještajnih domaćinstava stanovništva i smještaja vikendaša.⁶⁵

Nautički turizam je specifičan oblik modernih turističkih kretanja i jedan od najekspanzivnijih oblika turističke rekreacije. Privukao je ogromnu pažnju u cijelom svijetu te se sa sigurnošću smatra jednim od novih i neprocjenjivo važnih segmenata u velikoj obitelji turizma⁶⁶.

Marina kao luka nautičkog turizma, prema Pravilniku o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma⁶⁷, dio je vodenog prostora i obale posebno izgrađen i uređen za usluge veza, smještaja turista u plovnim objektima te ostalih usluga sukladnih Pravilniku. Prilikom analize marina na području Grada Raba, svakako je vrijedno spomenuti dvije ACI marine, a to su ACI marina Rab i ACI marina Supetarska Draga. ACI marina Supetarska Draga otvorena je tijekom cijele godine, dok je ACI marina Rab otvorena sezonski (od 01.04. do 31.10.). Važnu ulogu u turističkoj ponudi i ponudi vezova svakako imaju Marina Pičuljan u Barbatu i Marina Lučica u Banjolu koje su po svojoj klasifikaciji privezišta.

Prema statistici Državnog zavoda, brojnost soba i postelja do 2015. godine evidentirala se je kroz kategorije smještajnih objekata: hoteli, kućanstva, kampovi i ostali objekti. Od 2016. godine, evidencija smještajnih objekata vodi se kroz hotele, odmarališta, kampove i ostale objekte.

Navedene razlike onemogućuju usporedbu brojnosti turističke ponude prema smještajnim kapacitetima u dužem razdoblju, stoga se u nastavku navodi grafikon s prikazom broja soba i

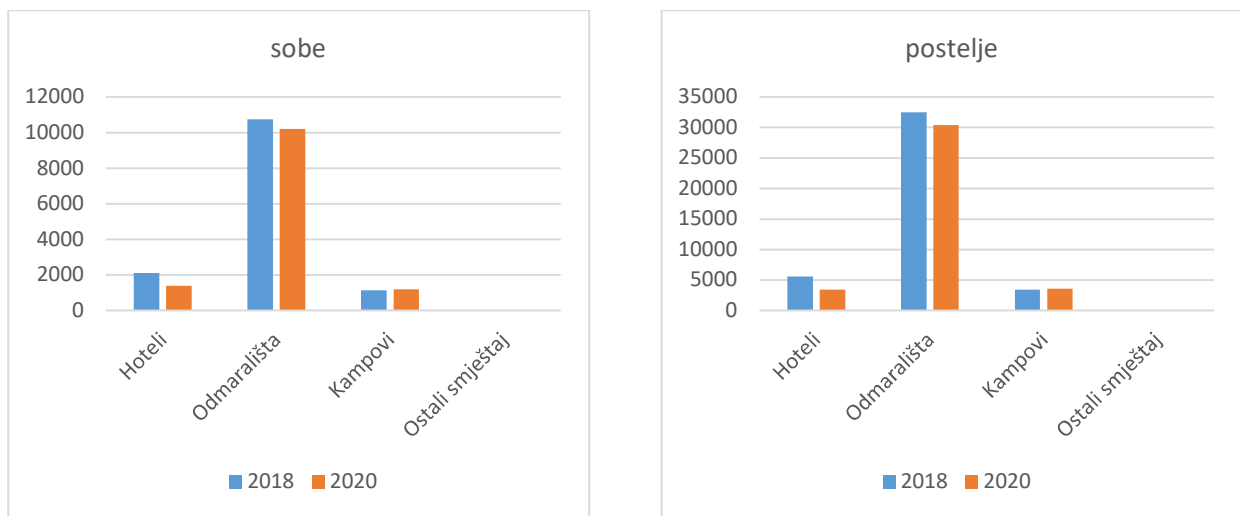
⁶⁵ TZG Raba (2024). Program rada i financijski plan za 2024. godinu, <https://www.rab-visit.com/UserDocs/Images/2024/Program%20rada%20i%20financijski%20plan%20za%202024.%20godinu.pdf?vel=2645319>

⁶⁶ Gračan, D., Alkier, R. i Uran Maravić, M. (2011). Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj uniji, Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, str. 185.

⁶⁷ Narodne novine (2008). Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma. NN. 72/08. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_72_2402.html (02.07.2019.)

postelja prema smještajnim kapacitetima u Gradu Rabu samo u 2017. godini. Obzirom da su odmarališta najzastupljenija u ponudi smještajnih kapaciteta na području Grada Raba, potrebno je napomenuti da odmarališta i slični objekti za kraći odmor obuhvaćaju sobu za iznajmljivanje, apartman, studio-apartman, kuću za odmor, hostel, lječilište, prenočište, odmaralište za djecu, gostionicu s pružanjem usluge smještaja, planinarski dom, lovački dom te učenički dom ili studentski dom.

Grafikon 3. Broj soba i postelja prema smještajnim kapacitetima u Gradu Rabu u 2018. i 2020. godini

*Odmarališta obuhvaćaju sobe za iznajmljivanje, apartman, studio-apartman, kuću za odmor i ostalo

Izvor: obrada prema Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske (https://web.dzs.hr/PXWeb/Table.aspx?layout=tableViewLayout1&px_tableid=BS_T4.px&px_path=Turizam__Turizam%20u%20primorskim%20gradovima%20i%20op%20c4%87inama&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=1477eeef-94e9-4e89-99ef-7ea10aaa3030)

U 2020. godini, na području Grada Raba zabilježeno je 12.782 soba. Najveći broj soba imaju odmarališta sa 79,7 % od ukupnog broja soba. Slijede hoteli sa 10,9 % soba i kampovi sa 9,2 % soba. Svega 0,2 % soba evidentirano je u ostalim smještajnim objektima.

Geografski položaj, bogatstvo kulturno-povijesne i prirodne baštine, dobra prometna povezanost te tradicija turističke i ugostiteljske djelatnosti osiguravaju Gradu Rabu mjesto na turističkoj karti Europe i svijeta. Iako potražnja za nekom destinacijom ovisi prije svega o atraktivnim faktorima, ekonomska funkcija te destinacije bi bila beznačajna kada ne bi postojali receptivni elementi. Oni čine osnovicu turističke privrede i mjerilo turističke razvijenosti destinacije.

Rabljani uviđaju važnost turizma te investiraju u obnovu i izgradnju hotela, pansiona i apartmana, tako da smještajni kapaciteti postaju sve raznovrsniji i bolji. Osim hotela i kampova, ističe se mnogobrojna ponuda odmarališta zastupljena u svim naseljima Grada Raba. Upravo su odmarališta najveći ponuđač postelja sa udjelom od 82 % od ukupnog broja postelja na području Grada Raba. Vrijedno je istaknuti da su pojedini privatni iznajmljivači nosioci oznake Kvarner

Family koja se vezuje uz sigurnost, otvorenost, multikulturalnost i domaćinski odnos prema gostima odnosno obiteljsku tradiciju i sposobnost uključivanja autohtonih vrijednosti u ponudu, kao i visoki stupanj fleksibilnosti u prilagođavanju specifičnim potrebama i željama gostiju.

Velik broj turističkih agencija promovira smještajne kapacitete na domaćem i stranom tržištu nudeći turistima dodatne sadržaje, poput kraćih i dužih izleta, obilazak Grada uz stručno vodstvo, panoramske vožnje kopnenim i morskim putevima. Turistička ponuda Grada Raba vrlo je raznolika i može zadovoljiti različite ukuse i interese. Gastronomska ponuda u mnogobrojnim ugostiteljskim objektima obiluje morskim specijalitetima, a Rapska torta kao simbol vrhunskog deserta ujedno je i odličan gastro suvenir. Bogat program manifestacija obogaćuje turističku ponudu, a posebno se ističe Rabska fjera koja svake godine privlači velik broj posjetitelja.

1.7.2.2. Analiza turističke potražnje

Na području Grada Raba u 2023. godini ostvareno je 180.238 dolazaka i 1.230.430 noćenja, od čega su oko 87 % dolazaka i 92% noćenja ostvarili strani turisti. Udio dolazaka domaćih turista u razdoblju od 2010. do 2023. godine nije se znatno mijenjao, a činio je oko 10% godišnje od ukupnog broja ostvarenih dolazaka. Udio noćenja domaćih turista u istom promatranom razdoblju od trinaest godina bilježi rast sa 7,3 % ostvarenih noćenja u 2010. godini na 13 % ostvarenih noćenja u 2023. godini. Analizirajući broj domaćih i stranih turista u 2023. godini u odnosu na 2010. godinu, vidljivo je da se broj dolazaka domaćih turista povećao za čak 83 %, a broj stranih turista povećao se za 25 % u 2023. godini u odnosu na 2010. godinu. Broj noćenja domaćih turista u 2023. godini povećao se je za 34 % dok se je broj noćenja stranih turista povećao 19,5 % u odnosu na 2010. godinu. Ukupan broj dolazaka turista u 2023. godini povećao se je za 30 % u odnosu 2010. godinu. Ukupan broj noćenja u 2023. godini povećao se je za 20 % u odnosu na 2010. godinu.

Tablica 20. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista u Gradu Rabu od 2010. do 2023. godine

Godina	Dolasci			Noćenja		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
2010.	12.729	125.870	138.599	75.400	945.031	1.020.431
2011.	12.502	131.362	143.864	73.869	951.217	1.025.086
2012.	12.687	135.063	147.750	70.579	984.093	1.054.672
2013.	11.557	139.499	151.056	63.899	1.019.398	1.083.297
2014.	11.723	139.778	151.501	62.248	1.026.788	1.089.036
2015.	11.663	144.589	156.252	63.944	1.042.531	1.106.475
2016.	13.869	155.789	169.658	73.136	1.173.562	1.246.698
2017.	13.412	167.842	181.254	65.852	1.232.237	1.298.089
2018.	16.386	168.944	185.330	76.685	1.229.757	1.306.442
2019.	17.304	166.436	183.740	80.757	1.206.886	1.281.643
2020.	14.464	80.605	95.069	76.124	683.482	759.606
2021.	19.151	129.240	148.391	91.551	997.479	1.089.030
2022.	18.848	155.151	173.949	89.226	1.159.934	1.248.620
2023.	23.292	156.946	180.238	101.116	1.129.314	1.230.430

Izvor: obrada autora prema Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske (2011.-2023). Dolasci i noćenja turista

U razdoblju od 2010. do 2023. godine, dolasci su rasli po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,04 % dok su noćenja rasla po stopi od 1,41 %. Analizirajući razdoblje od 2010. godine do 2023. godine, najveće povećanje broja dolazaka i noćenja zabilježeno je u 2016. godini i to s porastom od 9% dolazaka i čak 13% noćenja u odnosu na prethodnu 2015. godinu. Isto tako veliko povećanje bilježi se i u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu ali ono je rezultat COVID restrikcija koje su se bilježile u razdoblju od 2020-2021. godine.

Slijedeća tablica prikazuje noćenja turista po naseljima Grada Raba u razdoblju 2021-2023. godine.

Tablica 21. Noćenja turista po naseljima u Gradu Rabu u razdoblju 2021 i 2023. godine

(iskazano u %)

Naselje	2021.	2023.
Banjol	35,0	34,4
Barbat	17,4	18,4
Kampor	16,5	16,0
Mundanije	1,4	1,5
Palit	12,5	12,6
Rab	3,9	3,1
Supetarska Draga	13,3	14,0
UKUPNO	100,00	100,00

Izvor: obrada autora prema podacima Turističke zajednice Grada Raba

Ukoliko se analiziraju dvije godine (2021 i 2023.) može se vidjeti da najveći broj noćenja turista bilježe: Banjol, Barbat i Kampor. Ta tri naselja ostvaruju 68,8 % svih noćenja u Gradu Rabu.

1.8. SWOT analiza

Da bi se osigurao globalni pregled nad svim utjecajnim činiteljima koji predstavljaju input u strateško planiranje nužno je izraditi SWOT matricu i prepoznati interne i eksterne utjecajne činitelje na ukupni razvoj. Izrada SWOT matrice temeljila se na analizi postojećeg stanja, radionici Glavnog tima i Partnerskog vijeća održanog 03. srpnja 2019. godine, uz uvažavanje neiskorištenih mogućnosti razvoja unutar svih utjecajnih činitelja. Temeljno je polazište u traženju odgovora na pitanje, kako eliminirati slabosti i pretvoriti ih u snage, kako prijetnje pretvoriti u prilike, a snage usmjeriti da bi se bolje iskoristile prilike. Naime, najprije su sagledane slabosti kao rezultat internih utjecaja, a zatim prilike i prijetnje kao rezultat vanjskih utjecaja. Naglasak je na razvijanju onih aktivnosti, koje će Grad usmjeravati ka prosperitetu po načelima održivog razvoja, a eliminiranje onih aktivnosti, koje takav razvoj koče.

Tablica 22. SWOT analiza Grada Raba

SNAGE	SLABOSTI
<p><u>Infrastruktura, okoliš, prostor</u> Najšumovitiji otok na Jadranu Vlastiti resursi pitke vode Visoka kvaliteta mora Ekološki sačuvano poljoprivredno područje Sigurnost i pouzdanost lokalnog broдача u povezivanju Grada i otoka s kopnom Nezagađen okoliš Očuvana flora i fauna Kapacitet prirodnih i uređenih plaža Kulturni prostor Očuvane geomorfološke značajke Veliki broj sunčanih sati godišnje</p> <p><u>Društvene djelatnosti</u> Bogata kulturno-povijesna baština Tradicionalni osjećaj identiteta Adekvatna zdravstvena skrb Očuvanost tradicije i običaja Energetska obnova osnovnih škola Dobar sustav predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja Razvijena civilna i sportska aktivnost</p> <p><u>Gospodarstvo</u> Znanje i tradicija Prepoznatljivost i potencijal male brodogradnje Razvijena trgovina lokalnih trgovaca Ugled postojećih gospodarskih subjekata Duga tradicija u glavnoj gospodarskom sektoru - turizmu Poduzetnička zona Mišnjak u ulaganje u Luku Mišnjak Poticajne mjere za razvoj poduzetništva Izoliranost od gradske vreve i otočni način života Donekle zadovoljavajući razvoj turizma i selektivnih vidova turizma Stanovništvo s iskustvom i tradicijom poljoprivredne proizvodnje</p>	<p><u>Infrastruktura, okoliš, prostor</u> Ovisnost o vremenskim uvjetima prilikom prometne povezanosti s kopnom Nedostatak uređenih i opremljenih privezišta i nautičke infrastrukture Neadekvatna infrastruktura na uređenim plažama Imovina (objekti) koja nije u funkciji Tijekom sezone povećan broj korisnika komunalne infrastrukture (sustav javne odvodnje) Zapuštena poljoprivredna zemljišta Problem lokalne cestovne povezanosti i infrastrukture Zasićenost obalnog prostora Nelegalna izgradnja</p> <p><u>Društvene djelatnosti</u> Nedovoljno iskorišten sportsko-rekreacijski potencijal mora Nedovoljna valorizacija kulturnih i tradicionalnih vrijednosti Nedovoljno organizirano cjeloživotno obrazovanje</p> <p><u>Gospodarstvo</u> Znatno veći ukupni troškovi od onih na kopnu Nedovoljna povezanost obrazovnih programa i potreba tržišta rada Komunalna infrastruktura Usitnjenost i rascjepkanost parcela otežavaju razvoj poljoprivrede Ovisnost o turizmu i sezonalnost Demotivacija za bavljenje poduzetništvom uslijed kompliciranih administrativnih mjera Nezadovoljavajući razvoj poljoprivrede i ribarstva Odlazak stručno kvalificiranog kadra izvan otoka Potreban brži razvoj ugostiteljsko-turističke ponude Turistička djelatnost sezonskih karakteristika Nezadovoljavajući razvoj poljoprivrede i ribarstva Usitnjenost posjeda Nedostatak manjih prerađivačkih kapaciteta</p>

PRILIKE	PRIJETNJE
<p><u>Infrastruktura, okoliš, prostor</u> Bolja povezanost s zračnim lukama Potencijal za obnovljive izvore energije Digitalizacija poslovnih procesa (pametan grad) Razvoj e-trgovine, prodaje otočnih proizvoda na daljinu Daljnji razvoj biciklističkih i pješačkih staza Širokopojasna internetska mreža Uspostava lokalnog prometa morskim putem Razvoj kulturne infrastrukture Revitalizacija povijesne jezgre Revitalizacija ruralnog prostora</p> <p><u>Društvene djelatnosti</u> Osiguranje radnih mjesta mladima nakon školovanja Financiranje iz EU fondova Edukacija stanovništva u području upravljanja, marketinga, financija, kulture, održivog razvoja otoka te starih običaja Potencijal vlastitog kulturnog stvaralaštva Ulaganje u obrazovanje</p> <p><u>Gospodarstvo</u> Razvijanje poduzetničkih programa (poduzetnički inkubator, start-up) Nove tehnologije i inovacije Povoljan geoprometni položaj – blizina emitivnih zemalja srednje Europe Prilagođavanje obrazovnih programa prema stvarnim potrebama gospodarstva Međusektorsko povezivanje u svrhu kreiranja novih proizvoda Umrežavanje turizma, poljoprivrede, ribarstva i ostalih proizvodnih djelatnosti Motiviranje potencijalnih ulagača u razvojne projekte Grada Raba Formiranje fonda za razvoj eko-poljoprivrede Poticajne mjere za eko-poljoprivredu, preradu, označavanje (eko oznaka) i plasman proizvoda iz domaćeg uzgoja Lokalni prijevoz Atraktivni projekti koji nose novu vrijednost Razvoj male brodogradnje</p>	<p><u>Infrastruktura, okoliš, prostor</u> Pritisak na prostor u glavnoj turističkoj sezoni Nedostatak parkirnih mjesta u određenim zonama Zapuštena i neobrađena poljoprivredna zemljišta zbog opasnosti od požara Dotrajalost podvodne infrastrukture Zasićenost obalnog prostora Velika opasnost od požara u ljetnim mjesecima</p> <p><u>Društvene djelatnosti</u> Depopulacija stanovništva Trajni odlazak obrazovanog i mladog stanovništva Nedovoljna suradnja javnog sektora (kulture, obrazovanja) i civilnog društva Mali udio visokoobrazovanog stanovništva Zdravstvene usluge nisu na željenoj razini Suvremena turistička kretanja mogu narušiti elemente identiteta i tradicionalnih vrednota (negativan utjecaj turizma)</p> <p><u>Gospodarstvo</u> Depopulacija Moguća izgradnja turističkih objekata, kuća za odmor i drugih sadržaja neprimjerenih otoku i njegovim prostornim mogućnostima Socijalni i društveni problemi vezani uz zimsko razdoblje Neiskorištenost poljoprivrednog zemljišta Zanemarivanje cjeloživotne edukacije</p>

Širokopojasni Internet Mogućnost razvoja malog i srednjeg poduzetništva Produženje korištenja ugostiteljsko – turističkih kapaciteta Privatno – javna partnerstva Promicanje razvojnih projekata	
--	--

Izvor: Radionica Znanstveno - stručnog tima i Partnerskog vijeća održane 03.07. i 11.07.2019. u Gradu Rabu

Primjenom SWOT analize moguće je ocijeniti polazišta za ocjenu uspješnosti implementacije vizije, pojedinačnih strateških ciljeva, te strateških prioriteta za ukupni razvoj na području Grada Raba.

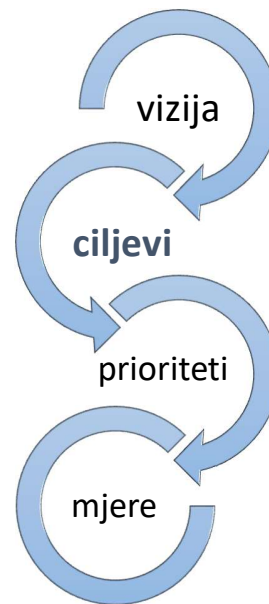
2. VIZIJA I MISIJA GRADA RABA

2.1. Strateško planiranje razvoja Grada Raba

Strateško planiranje je dinamičan proces kojim se utvrđuju prioritete – što se želi ostvariti u budućnosti; odnosno određuje se smjer u kojem će se neka organizacija (u ovom slučaju grad) kretati. Kroz proces strateškog planiranja grad utvrđuje svoje ciljeve, prioritete i strategije, te definira mjere za procjenu uspješnosti ostvarenja tih ciljeva.

Strategija razvoja Grada Raba polazi od analize stanja, čiji su rezultati prezentirani u okviru prve faze istraživanja. Druga faza istraživanja odnosi se na misiju i viziju, strateške ciljeve i prioritete. U okviru treće faze razradit će se i prezentirati mjere koje se trebaju ostvariti do 2030. godine, i kojima će se poticati ukupni razvoj Grada Raba, a za krajnji cilj imaju povećati kvalitetu života i standard građana, poboljšati gospodarsko okruženje te osigurati očuvan okoliš i uređenu infrastrukturu. Zadnja faza obuhvaća izvore financiranja te plan provedbe strategije.

Temeljni cilj postavljen pred izrađivače strategije bio je odrediti strateško usmjerenje grada koje će u isto vrijeme biti realno ostvarivo i ambiciozno, te će obuhvatiti sve faktore bitne za razvoj grada, a s druge strane dovoljno fokusirano i originalno da omogući usmjereni razvoj grada s razvojnim mjerama prilagođenim specifičnim potrebama Grada Raba. Pri tome je težnja stavljena na jednostavnost kako bi strateško usmjerenje bilo razumljivo svima, jer krajnji korisnici ove strategije su svi građani Grada Raba.

U izradi strategije se uvažavala društvena stvarnost, mogućnosti tržišta, potrebe građana, te potreba da strateške programske aktivnosti budu usklađene s potrebom zaštite i unapređenja odnosa prema okolišu. Na polazištima definiranim vizijom razvoja određeni su ciljevi i prioriteti kako bi se razradom provedbenih mjera osigurala njihova realizacija s krajnjim ciljem ostvarenja blagostanja stanovništva Grada Raba.

Strategija razvoja Grada Raba je zajednički proizvod članova Istraživačkog tima i članova Partnerskog vijeća, odnosno svih interesnih skupina Grada Raba. Sve prikupljene informacije su obrađene znanstvenim metodama te prezentirane u formi uobičajenoj u izradi strategija. Prezentirani rezultati su odraz uloženi zajedničkih napora na prepoznavanju temeljnih problema i traženju najboljeg puta za njihovo rješavanje. U svim segmentima izrade strategije je bio prisutan naglasak na sagledavanje potreba lokalne zajednice i utjecaja projekata, programa, sadržaja i aktivnosti na podizanje kvalitete života stanovnika i uspješan gospodarski razvoj. Naglasak je stavljen na sinergijski učinak djelovanja svih interesnih skupina i zadovoljenja njihovih želja i

potreba. U tom su procesu uvažavana polazišta postojećeg stanja, konzultirani su strateški razvojni dokumenti od nacionalne do lokalne razine, te njihova usuglašenost s globalnim i EU smjernicama razvoja. Sastavljanjem SWOT matrice definirani su okviri na koje treba djelovati instrumentima strateškog planiranja, a na putu da se ostvare polazišta iz vizije, strateških ciljeva i razvojnih prioriteta te operativnog pristupa u predlaganju mjera i prepoznavanju indikatora, temeljem kojih će se moći mjeriti ostvaruje li se strategija u definiranoj jedinici vremena.

2.2. Analiza razvojnih izazova i ciljeva

Da bi mogli sagledati prioritetne ciljeve razvoja Grada Raba, potrebno je najprije identificirati probleme odnosno razvojne izazove. Za takvu analizu poslužile su podloge vezane za već izrađene i prihvaćene dokumente kao što su:

- Analiza stanja
- SWOT analiza
- Dostupni strateški dokumenti
- Radionice, intervjui, rasprave, razgovori..

Tijekom rada na Strategiji provedeno je nekoliko radionica sa Partnerskim vijećem te drugim interesnim skupinama, održane su rasprave, vođeni razgovori s čelnim ljudima Grada. Rezultati su poslužili kao jedan od elemenata u procjeni stanja i izradi razvojnih izazova, ali i kao putokaz u procesu konačnog definiranja vizije, ciljeva i strateških prioriteta, te u definiranju mjera. Temeljem ovakvog pristupa, mogu se izdvojiti sljedeća 3 glavna područja u okviru kojih se mogu grupirati temeljni razvojni izazovi Grada Raba:

Diversifikacija gospodarskog razvoja

Analizirajući gospodarsku strukturu Grada Raba, ovisno o razvijenosti pojedinih sektora, može se zaključiti da Grad Rab spada u razvijena gospodarstva sa visokim udjelom tercijarnog sektora. Najviše dominiraju hoteli i restorani, trgovina te prijevoz. Usluge tercijarnog i kvartarnog sektora čine preko 75% ukupno ostvarenog BDP-a.

Grad Rab ubuduće mora zadržati i još više povećati diversifikaciju dobara i usluga, s naglaskom na diversifikaciju gospodarskih grana. Grad će biti i dalje orijentiran prvenstveno na turistički razvoj, ali potrebno je razvijati i druge djelatnosti poput poljoprivredne proizvodnje, ribarstva, marikulture. Konkretnim mjerama mora se još više povećati opseg i kvaliteta gospodarstva, potičući male poduzetnike i ostala konkurenta poduzeća koja će stvarati nova radna mjesta i donositi prihode, kako sebi tako i Gradu.

Komunalna i prometna infrastruktura

Komunalna infrastruktura osnovni je preduvjet dobrog i održivog funkcioniranja svakog grada, pa tako i Grada Raba. No sve veći razvoj gradova prati nekoliko poteškoća u području infrastrukture. Očekivanja stanovništva i gospodarstva kontinuirano rastu i to istodobno s razvojem novih tehnologija koje imaju primjenjivost u ovom području. Realizaciju očekivanja i implementaciju najsuvremenijih rješenja, s druge strane, limitira manjak financijskih sredstava.

Planiranje i kapacitiranje infrastrukture predstavlja poseban izazov u planiranju razvoja gradova. Grad Rab izdvaja značajna financijska sredstva da bi se unaprijedilo stanje komunalne infrastrukture i podignuo ukupni standard građana i uvjeti za poslovanje gospodarskih subjekata. Nužno je održavati vodoopskrbnu infrastrukturu, izgraditi sustav javne odvodnje, ulagati u sanaciju odlagališta komunalnog otpada.

Promet treba sagledavati kao pretpostavku mnogih poslovnih aktivnosti, ali i kvalitete života stanovnika. Prometna infrastruktura odnosno povezanost zadržava ljude na otoku, osigurava jednak pristup uslugama te povećava stupanj mobilnosti stanovnika. Pomorski promet je veoma važan za Grad Rab. Trajektna luka Mišnjak najprometnija je luka i najznačajnija veza s kopnom. Potrebno je predviđati daljnja ulaganja u luku Mišnjak kao i u luku Rab. U okviru cestovne infrastrukture posebno se naglašava važnost ulaganja u izgradnju obilaznice, održavanje i proširenje ostalih državnih cesta, te rješavanje problema parkirališta. Rješavanju tog problema može se pristupiti kroz oblik javno-privatnog partnerstva kojim je moguće realizirati pojedine projekte i povećati broj parkirnih mjesta u Gradu Rabu.

Kvaliteta života stanovnika

Razvitak Grada Raba treba zasnivati na visokoj kvaliteti okoline i, uopće, visokoj kvaliteti života. Visoka kvaliteta života znači i visoku kvalitetu usluga za stanovništvo, te se upravo naglasak stavlja na podizanje razine zaposlenosti, poticanje edukacija, mogućnosti rješavanja stambenog pitanja, unapređenje sustava zdravstvenih usluga, povećanje kapaciteta postojećih predškolskih ustanova, poboljšanje prostornih uvjeta osnovne i srednje škole, poticanje djelovanja raznih udruga (sportskih, kulturnih, socijalnih), osiguranje sportske infrastrukture te poticanje sportsko-rekreativnih i zabavnih aktivnosti.

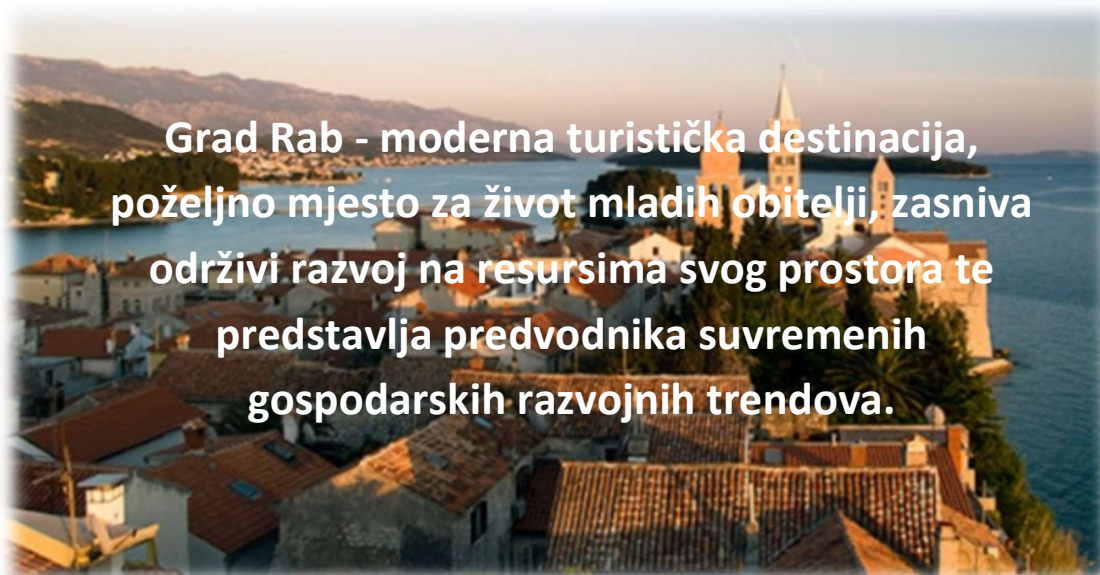
2.3. Misija i vizija Grada Raba

Misija se promatra kao početni korak u strateškom planiranju, objašnjava ulogu grada u gospodarstvu i društvu. Misija Grada Raba mora dati odgovor na pitanje "Zašto postojimo i koji su nam glavni ciljevi i ključne informacije na putu do uspjeha – koja je naša uloga u društvu, odnosno koje potrebe u tom društvu trebamo zadovoljiti". Do misije Grada Raba došlo se interaktivnim pristupom traženja odgovora na gornja pitanja, u čemu su sudjelovali svi sudionici istraživanja, a može se izraziti kao:

Grad Rab je grad na otoku, bogate prirodne i kulturne baštine, razvija visokokvalitetan turizam. Donosi i provodi mjere od značaja za rast gospodarstva, potiče investicije u cilju stvaranja novih radnih mjesta. Temelji održivi razvoj na resursima svog teritorija. Osigurava uspješnost odvijanja komunalnih djelatnosti te vodi brigu o okolišu. Stvara uvjete za kulturni razvoj. Vodi računa o najmlađima, kao i potrebama starih i nemoćnih. Sustavno djeluje na unaprjeđenju kvalitete života i rada svojih građana.

Vizija razvoja Grada Raba predstavlja temeljnu stratešku odrednicu ukupnog razvoja grada u planskom razdoblju Strategije (do 2030. godine). Ona predstavlja svojevrsan pogled u budućnost, ideju vodilju i daje odgovore na pitanja kakav grad u budućnosti želi biti. Vrlo je važno da se svi dionici (lokalna samouprava, privatni sektor, stanovništvo, udruge) slože oko vizije, prihvate ju i svojim djelovanjem podupiru te teže k njenoj realizaciji.

Sukladno postojećim obilježjima i budućem pozicioniranju, a na temelju objektivnih razvojnih mogućnosti iskazana je vizija Grada Raba:

Grad Rab - moderna turistička destinacija, poželjno mjesto za život mladih obitelji, zasniva održivi razvoj na resursima svog prostora te predstavlja predvodnika suvremenih gospodarskih razvojnih trendova.

Tako prihvaćenu viziju razvoja mogli bi podijeliti na nekoliko važnih strateških odrednica za Grad Rab. Prvenstveno se ovom vizijom ukazuje na potrebu da Grad Rab svojim građanima *osigura siguran i kvalitetan život*. Osigurati uvjete za visoku kvalitetu života znači stvoriti uvjete za život po mjeri čovjeka. Zatim ukazuje na potrebu da Grad Rab *razvija nove gospodarske grane* jer samo razvijeno gospodarstvo može osigurati kvalitetan život stanovnika, te učiniti privlačnim čitavo područje Grada ne samo stanovništvu nego i turistima i posjetiteljima. Grad Rab treba *očuvati okoliš* te u svom daljnjem razvoju primjenjivati koncepciju održivog razvoja.

Razvitak treba osiguravati u kontinuitetu, na način da se Strategija ostvaruje dinamički uz uvažavanje povijesnog nasljeđa, resursne osnove, tržišnih trendova, te očekivanja u budućnost. Razvitak ni u jednoj točki ne počinje od ničega nego se budući razvitak oslanja na već postojeće okolnosti, uvjete i temelje.

Nužno je organizirati Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja, odnosno, nužno je izvršiti organizacijski preustroj unutar postojećih upravnih odjela, formiranjem novog tijela za

provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva čije djelovanje treba biti u funkciji provođenja i praćenja Strategije, ali i provođenja i praćenja brojnih drugih mjera iz područja gospodarstva, turizma i poduzetništva.

Svi nositelji značajnijih odluka u Gradu Rabu trebali bi prilagoditi svoje djelovanje kako bi se zacrtana vizija razvoja i ostvarila.

3. IDENTIFICIRANJE STRATEŠKIH CILJEVA, RAZVOJNIH PRIORITETA I MJERA

3.1. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

Strategija ukupnog razvoja Grada Raba usmjerava se na nekoliko glavnih područja djelovanja koja su prepoznata u fazi izrade analize sanja, a temelje se na razradi osnovnih razvojnih mjera i indikatora, što uključuje i pristup određivanja učinka projekta. Sukladno osnovnoj SWOT analizi, definirana je vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere za ukupni razvoj na području Grada Raba. Dugoročni strateški ciljevi su šira razrada vizije, a proizlaze iz ideje vizije i utvrđuju se prilikom formiranja same vizije te predstavljaju smjernice razvojnih opredjeljenja. Definiranjem ciljeva osigurava se postavljenje strateških prioriteta te traženje strateških putova za njihovu realizaciju kroz provedbene mjere. Strateški ciljevi su temeljna pretpostavka za ostvarenje vizije razvoja Grada Raba. Mjera je razvojna kategorija koja predstavlja operativnu razradu svakog strateškog prioriteta i sagledava njegov utjecaj na specifična područja djelovanja (gospodarstvo, zdravstvo i socijalnu skrb, obrazovanje, zaštitu okoliša, sport, komunalnu infrastrukturu i sl.). Mjere je potrebno kategorizirati i primijeniti uz sagledavanje realnih uvjeta u kojima se one moraju provoditi. Cilj svake mjere je razvoj koji se temelji na načelima održivosti što mora biti sadržano i u pojedinim programima razvoja. Iz tog razloga se svaka mjera sagledava kao podsustav određenog razvojnog cilja i pretpostavka je prihvaćanja pojedinog projekta što zahtijeva da se svaka mjera jasno definira sa formalnog i sadržajnog aspekta.

Tablica 23. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere razvoja Grada Raba

STRATEŠKI CILJEVI	STRATEŠKI PRIORITETI	MJERE
1. KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI	1.1. RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I AKTIVNA DEMOGRAFSKA POLITIKA	1.1.1. Promicanje aktivne demografske politike 1.1.2. Prilagodba obrazovnih programa i poticanje cjeloživotnog obrazovanja i on line programa 1.1.3. Kontinuirano stipendiranje traženih i deficitarnih zanimanja
	1.2. RAZVOJ TURIZMA NA ODRŽIVIM NAČELIMA	1.2.1. Poticanje lokalne poljoprivrede i ekološke proizvodnje 1.2.2. Implementacija Strategije razvoja turizma Grada Raba 1.2.3. Uspostava sustava upravljanja turističkom destinacijom
	1.3. DIVERSIFIKACIJA GOSPODARSKOG RAZVOJA	1.3.1. Jačanje poduzetničke infrastrukture i poticanje ulaganja (privlačenje novih investicija) 1.3.2. Podrška i edukacija poduzetničkih vještina i poduzetništva temeljenog na inovacijama
	1.4. REVITALIZACIJA RURALNOG RAZVOJA, POLJOPRIVREDNIH DJELATNOSTI, RIBARSTVA, MARIKULTURE I MALE BRODOGRADNJE	1.4.1. Stvoriti propulzivno okruženje za ruralni razvoj 1.4.2. Poticanje održive poljoprivredne proizvodnje, ribarstva, marikulture i male brodogradnje 1.4.3. Poticanje i promocija gospodarskih otočnih potencijala kroz osnivanje zadruge 1.4.4. Okrupnjavanje poljoprivrednih površina sukladno politici na nacionalnoj razini

STRATEŠKI CILJEVI	STRATEŠKI PRIORITETI	MJERE
2. INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR	2.1. UNAPREĐENJE SUSTAVA VODOOPSKRBE, ODVODNJE, PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA TE IZGRADNJA ODRŽIVIH SUSTAVA GOSPODARENJA OTPADOM	2.1.1. Unapređenje vodoopskrbne infrastrukture te rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda 2.1.2. Organizirano prikupljanje te porast iskorištavanja otpada 2.1.3. Provođenje edukacije o važnosti održivog gospodarenja otpadom
	2.2. UNAPREĐIVANJE PROMETNE POVEZANOSTI, RAZVOJ I OBNOVA CESTOVNE I POMORSKE INFRASTRUKTURE	2.2.1. Poboljšanje prometne povezanosti Grada Raba s ciljem većeg stupnja mobilnosti stanovnika 2.2.2. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne cestovne infrastrukture (lokalni promet) 2.2.3. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture 2.2.4. Uređenje i tematiziranje plaža i uređenje šetnica obalnog pojasa 2.2.5. Razvoj biciklističkih i pješačkih staza
	2.3 „PAMETAN“ OTOK („SMART“ ISLAND)	2.3.1. Uspostava širokopojasne internetske mreže 2.3.2. Digitalizacija poslovnih procesa - projekt pametan Grad, pametan otok
	2.4. POTICANJE INTEGRIRANOG SUSTAVA ZAŠTITE OKOLIŠA I KULTURNE BAŠTINE	2.4.1. Jačanje kapaciteta za očuvanje bioraznolikosti 2.4.2. Razvoj infrastrukture u kulturi (arheološka istraživanja, arheološki park, geopark, osnivanje muzeja) 2.4.3. Stvaranje uvjeta za revitalizaciju povijesne jezgre
	2.5. POBOLJŠANJE ENERGETSKOG SUSTAVA, KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE I ENERGETSKE UČINKOVITOSTI	2.5.1. Modernizacija infrastrukture elektroopskrbe (rasvjeta) te poticanje korištenja energetski učinkovitih oblika prijevoza 2.5.2. Promoviranje i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti
	3.1. PODIZANJE KVALITETE STANOVANJA TE SOCIJALNA INTEGRACIJA STANOVNIKA	3.1.1. Planiranje i uređivanje područja za obiteljsku stambenu gradnju 3.1.2. Izgradnja/renovacija objekata za predškolski odgoj i škola 3.1.3. Poticanje socijalne integracije stanovnika i jačanje sustava civilnog društva
	3.2. UNAPREĐENJE KVALITETE ZDRAVSTVENOG SUSTAVA	3.2.1. Unapređivanje uvjeta za pružanje zdravstvenih usluga 3.2.2. Povećanje broja specijalističkih ordinacija i sufinanciranje specijalista liječnika

STRATEŠKI CILJEVI	STRATEŠKI PRIORITETI	MJERE
3. KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI	3.3. UNAPREĐENJE SPORTSKO-REKREATIVNIH I ZABAVNIH SADRŽAJA S CILJEM PODIZANJA KVALITETE ŽIVOTA LOKALNOG STANOVNIŠTVA I DIVERSIFIKACIJE TURISTIČKIH PROIZVODA	3.3.1. Uređenje i unapređivanje infrastrukture sa programima i sadržajima za sport, rekreaciju i zabavu 3.3.2. Poticanje rada sportskih i kulturnih udruga te njihovo uključivanje u sportsko-rekreativne i zabavne sadržaje 3.3.3. Razviti sportsko-rekreacijski potencijal mora (jedrenje, ribolov, veslanje)
	4.1. PARTNERSTVO	4.1.1. Razvoj partnerstva među dionicima razvoja i unapređenje suradnje lokalne i regionalne samouprave (javno-privatno partnerstvo) 4.1.2. Razvoj otočne suradnje jačanjem administrativnih i ljudskih kapaciteta
4. INTEGRALNO UPRAVLJANJE RAZVOJEM	4.2. STRATEŠKO PLANIRANJE I OPERATIVNO PROVOĐENJE	4.2.1. Kontinuirano prilagođavanje prostorne dokumentacije (izmjene i dopune) te provođenje monitoringa i evaluacije prostornih planova 4.2.2. Formirati tijelo za praćenje Strategije

Izvor: Rezultat zajedničkog istraživanja i rezultata Radne grupe i Partnerskog vijeća

Gornja tablica sadrži strukturu strateških ciljeva, na njima temeljenim prioritetima, kao i razvojnih mjera, koje će u nastavku biti predmetom detaljnije razrade. Strateški prioriteti razvoja usmjereni su na nekoliko glavnih područja djelovanja, uz uvažavanje razvojnih mogućnosti, a temeljeno na sagledavanju trendova razvoja u svijetu, analizi stanja u Gradu Rabu, prijedloga prikupljenih na raspravama sa sudionicima Partnerskog vijeća, radnih skupina i radionica. U nastavku će se elaborirati svaki strateški prioritet, u kontekstu prethodno definiranog strateškog cilja, a predložiti će se i elaborirati mjere, njihovi nositelji i očekivani rezultati.

3.2. Konkurentno gospodarstvo, turizam, ruralni razvoj, ljudski potencijali

Cilj gospodarskog razvoja Grada Raba je, osim razvoja turizma i ostalih tercijarnih djelatnosti (trgovina, prijevoz), poticati razvoj poduzetništva i obrtništva. Poslovne zone (poduzetničke zone) predstavljaju nezaobilazan segment razvoja i napretka svakog grada te kao takve postaju pokretačka snaga gospodarstva. Osnivanjem i razvojem poslovnih zona potiče se konkurentno gospodarstvo. Također je potrebno razvijati i druge djelatnosti poput poljoprivredne proizvodnje, ribarstva, marikulture, male brodogradnje. Time se širi lepeza gospodarskih djelatnosti te se potpunije iskorištavaju gospodarski, ljudski i ostali resursi. Ljudi su najvažniji resurs, stoga je cilj jačati i razvijati ljudske potencijale kroz kontinuirano ulaganje u obrazovanje. Za daljnji razvoj Grada Raba neophodna je kvalificirana radna snaga. S obzirom na ambiciozne razvojne planove, rješenja ovog problema mogu se usmjeriti prema mlađem lokalnom stanovništvu i kontinuiranom stipendiranju traženih i deficitarnih zanimanja, koja su od interesa za realizaciju razvojnih planova Grada. Promocija Grada Raba kao mjesta pogodnog za život zasigurno će privući i sezonsku radnu snagu što implicira i stvaranje uvjeta za njihov kvalitetan smještaj, odnosno uvjete života. Svakako pri tome treba težiti cjeloživotnom učenju i kontinuiranom znanju bez kojeg nema ekonomskog i društvenog rasta i razvoja.

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**
STRATEŠKI PRIORITET 1.1. RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I AKTIVNA DEMOGRAFSKA POLITIKA
MJERA 1.1.1. PROMICANJE AKTIVNE DEMOGRAFSKE POLITIKE
CILJ MJERE

Na razini lokalne samouprave potrebno je osmisliti niz demografskih mjera kako bi se promicala aktivna demografska politika, zadržalo postojeće lokalno stanovništvo i privuklo novo doseljeno stanovništvo.

OPIS MJERE

U provođenju demografskih mjera neophodna je aktivna uključenost jedinica lokalne i regionalne samouprave, koje u suradnji sa Ministarstvom za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, mogu iznjedrati niz mjera za promicanje aktivne demografske politike. Od mjera koje Grad Rab može uvesti predlaže se:

- Naknade za novorođenčad
- Potpore vezane uz začecje, trudnoću, novorođenčad i majčinstvo
- Sufinanciranje troškova u području zdravstva
- Skrb o djeci predškolskog odgoja (jaslice i vrtić)
- Sufinanciranje vrtića
- Način organizacije upisa u vrtić i rada vrtića
- Sufinanciranje školskih udžbenika, školske prehrane i prijevoza učenika
- Sufinanciranje smještaja u učeničke domove
- Stipendiranje učenika i studenata
- Drugi načini poticanja studiranja
- Potpore vezane uz školovanje
- Mjere za stambeno zbrinjavanje.

Navedeni i ostali financijski poticaji potiču obitelji u donošenju odluke o broju djece, te osiguravaju roditeljima potrebnu ravnotežu između poslovnog i obiteljskog života. Naravno da se planirani demografski rast može osigurati samo uz uvjet gospodarskog rasta.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • PGŽ • Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i školstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja mladih obitelji • Povećanje broja novorođenčadi • Povećanje broja učenika i studenata 	<ul style="list-style-type: none"> • Ostanak lokalnog mladog stanovništva u Gradu Rabu i na otoku • Povećanje novo doseljenog stanovništva

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.1. RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I AKTIVNA DEMOGRAFSKA POLITIKA

 MJERA 1.1.2. PRILAGODBA OBRAZOVNIH PROGRAMA I POTICANJE CJELOŽIVOTNOG
OBRAZOVANJA I ON LINE PROGRAMA

CILJ MJERE

Cilj mjere je poboljšati obrazovnu strukturu radno sposobnog stanovništva, ali i omogućiti povećanje uključenosti svih građana Grada Raba u programe cjeloživotnog obrazovanja i on line programa.

OPIS MJERE

Jednom stečena znanja brzo zastarijevaju, a sustavno se javlja potreba i za stjecanjem novih znanja, nužnih da bi se mogao pratiti društveni, ekonomski i tehnološki razvoj. U tom pravcu se naglasak stavlja na izgradnju sustava cjeloživotnog učenja, koji uključuje sve oblike formalnog, neformalnog i informalnog učenja, što znači da se na redoviti obrazovni sustav moraju nadovezati svi oni ostali obrazovni profili, koji će osigurati da se jednom stečeno znanje nadopuni i prilagodi novim zahtjevima. To je moguće razradom sustava mjera na nacionalnom, regionalnom, lokalnom i poslovnom planu, gdje se poreznim sustavom i nizom drugih mjera može utjecati na što šire uključivanje u taj proces, kako bi se stjecanje novih znanja povezalo sa sustavom nagrađivanja i drugih stimulativnih osnova. Na razini gospodarskih sustava mogu se organizirati za zaposlenike stimulativni obrazovni oblici poput studija uz rad, tečajeva, seminara, dobivanje certifikata, licenciranje stečenih znanja, sudjelovanje na znanstvenim i stručnim skupovima, okruglim stolovima, radionicama, radnim timovima i sl. Pri tome je važno da se ta postignuća priznaju u sustavu nagrađivanja, napredovanja i za dobivanje drugih beneficija u struci. Potrebno je djelovati u cilju unapređenja ulaganja u sustav obrazovanja i utjecaja na obrazovnu strukturu stanovništva, a s pozicija ostvarenja boljih rezultata i razvoja ljudskih potencijala. Nužna je prilagodba nastavnih planova i programa (inoviranje), uvođenje on line programa, prilagođavanje načina prenošenja i provjere znanja novim zahtjevima, strukturi polaznika i njihovoj obrazovnoj razini, uz prihvaćenje višeg stupnja odgovornosti i od strane onih koji prenose i od strane onih koji trebaju usvojiti nova znanja, vještine i kompetencije.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • HGK Rijeka • Zavod za zapošljavanje Rab • Obrazovne institucije • Udruge 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja obrazovnih programa • Povećanje broja programa cjeloživotnog obrazovanja • Povećanje broja uključenih građana Grada Raba u različite dopunske sustave obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Bolja obrazovna struktura stanovništva Grada Raba • Usklađenost postojećih obrazovnih programa sa suvremenim trendovima u svijetu • Učinkovitost mjera financijske potpore različitim oblicima obrazovanja u sustavu cjeloživotnog učenja

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.1. RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA I AKTIVNA DEMOGRAFSKA POLITIKA

MJERA 1.1.3. KONTINUIRANO STIPENDIRANJE TRAŽENIH I DEFICITARNIH ZANIMANJA

CILJ MJERE

Cilj mjere je usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada, odnosno umanjiti strukturnu neusklađenost između ponude rada i potražnje za radom, budući da se primjećuje povećana potražnja za strukovnim zanimanjima.

OPIS MJERE

Nedostajuća znanja na svim razinama obrazovanja nije uvijek moguće steći u okviru postojeće mreže obrazovnih institucija Grada Raba, pa je potrebno izgraditi sustav da se kadrovski potencijali usmjeravaju na referentne institucije u zemlji i inozemstvu, ili da se određena znanja pružaju na teritoriju Grada Raba, a u suradnji domaćih obrazovnih institucija s referentnim institucijama i uz njihovu licencu.

Da bi se uspješno mogli realizirati ovi složeni zadaci, potrebno je i na razini Grada Raba u suradnji sa Pučkim učilištem i Sveučilištem u Rijeci ustrojiti Zakladu (ili Odbor na razini Grada), u čijem bi se djelovanju trebalo naglasak staviti na:

- izradu kriterija za financijsko podupiranje stjecanja traženih i deficitarnih zanimanja te nedostajućih znanja, koja ne nude obrazovne i znanstvene institucije na području Grada Raba ili za takve obrazovne profile ne postoji ekonomsko opravdanje, ali nedvojbeno potreba gospodarstva ili drugih subjekata
- prihvaćanje konsenzusa o osiguranju financijske potpore rješavanju ovog značajnog kadrovskog problema
- osiguranje prostornih, kadrovskih i organizacijskih pretpostavki za povremeno ili kontinuirano ustrojavanje određenih zajedničkih nastavnih i / ili studijskih programa s poznatim i priznatim institucijama u zemlji i inozemstvu
- obrazovanje vezano za sustav rada (prekvalifikacije, dokvalifikacije, nadoknada nedostajućeg znanja, programi ubrzanog učenja, stručni ispiti, ovlaštenja, licence, osposobljavanje za nove izazove...)

Ovim aktivnostima smanjila bi se potražnja za deficitarnim zanimanjima, koja se u prvom redu odnose na zanatska zanimanja (kuhar, mesar, zidar, tesar, pekar, limar, frigomehaničar), ali i na visokoobrazovna zanimanja (liječnik specijalist, nastavnik itd.).

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Pučko otvoreno učilište Rab • Sveučilište u Rijeci • HGK Rijeka • Primorsko-goranska županija • Srednja škola „Markantuna De Dominisa“ Rab 	<ul style="list-style-type: none"> • Veći broj stipendija za deficitarna zanimanja • Veći broj prekvalifikacija, stručnih ispita, licenci, programa brzog učenja, osposobljavanja za tražena zanimanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Bolja ravnoteža ponude i potražnje na tržištu rada • Zadovoljenje ciljnih potreba gospodarstva za specifičnim obrazovnim profilima

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.2. RAZVOJ TURIZMA NA ODRŽIVIM NAČELIMA

MJERA 1.2.1. POTICANJE LOKALNE POLJOPRIVREDE I EKOLOŠKE PROIZVODNJE

CILJ MJERE

Poticanje razvoja lokalne poljoprivrede i ekološke proizvodnje, te uzgoj autohtonih (tradicijskih) sorti ima za cilj osnaživanje ruralnog prostora, zadržavanje stanovnika te stvaranje dodane vrijednosti turističke ponude.

OPIS MJERE

Stanovnici i turisti pokazuju sve veći interes za lokalnim autohtonim proizvodima. Rastom potražnje za eko proizvodima i organskom hranom, a posebno organski uzgojenim povrćem i voćem jača potpora ekološkoj poljoprivredi kroz dodjelu bespovratnih sredstava u sklopu nacionalnih te EU programa i fondova. Također jača zaštita ekoloških proizvođača i certifikacija ekoloških proizvoda. Na razini Republike Hrvatske postoji nacionalni Akcijski plan ekološke poljoprivrede. Na području Grada Raba potrebna je obnova vrtlarske (krumpir, rajčica) i voćarske proizvodnje (smokve, trešnje, višnje) i uzgoj autohtonih (tradicijskih) sorti, a što se prvenstveno odnosi na na vinovu lozu, masline, začinsko i ljekovito bilje.

Za poticanje razvoja ekološke poljoprivrede potrebno je realizirati sljedeće aktivnosti:

- čišćenje zapuštenih poljoprivrednih površina, kao osnovnog preduvjeta razvoja poljoprivrede (Mjera 1.4.1.)
- započeti sa provedbom Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države na području Grada Raba, čime bi se omogućile dodatne površine za bavljenje poljoprivredom (Mjera 1.4.4.)
- sufinancirati eko poljoprivrednu proizvodnju, te revitalizaciju, proširenje uzgoja i preradu autohtonih (tradicijskih) sorti temeljem Programa potpore poljoprivrede na području Grada Raba

Kako bi se navedene aktivnosti provele potrebno je osigurati stručnu osobu (agronom, tehnolog) koja će biti angažirana sa strane Fonda za ruralni razvoj Grada Raba i pružati potrebnu stručnu pomoć poduzetnicima i udrugama vezano uz ekološki uzgoj i uzgoj autohtonih sorti:

- razvoj puteva (cesti) maslina, vina, meda, sira i drugih tematskih puteva po uzoru na primjere dobre prakse, a što je vrlo atraktivno za turiste
- certifikaciju autohtonih proizvoda i proizvođača (OPG)
- povezivanje Fonda za ruralni razvoj sa lokalnim udrugama za ekološki uzgoj i uzgoj autohtonih (tradicijskih) sorti koje bi uz poduzetnike bile ključni realizatori navedenih aktivnosti i nositelji novih projekata
- kontinuitet u edukaciji poduzetnika i informiranju lokalnog stanovništva kroz organiziranje radionica o ekološkom uzgoju i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, te njihovoj preradi i mogućnostima upotrebe u proizvodnji
- organiziranje sajмова proizvođača autohtonih (tradicijskih) sorti i sorti iz eko uzgoja
- udruživanje poljoprivrednih proizvođača (Mjera 1.4.3.)

- uključivanje lokalnih autohtonih sorti i sorti iz eko uzgoja u lokalnu gastronomsku ponudu
- povećati broj manifestacija, izložbi i festivala povezanih sa autohtonim i eko proizvodima
- promocija lokalnih autohtonih sorti i proizvoda, te sorti i proizvoda iz ekološkog uzgoja te stvoriti nove turističke proizvode.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Lokalna akcijska grupa Mentorides • Poduzetnici • Udruge 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih OPG-a, obrtnika, malih poduzetnika • Broj tematskih puteva • Visina poticaja za eko proizvode • Broj eko ili certificiranih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Plasman lokalnih proizvoda kroz turizam • Autentična turistička, gastro i eno ponuda • Unapređenje kvalitete života u ruralnom području • Oživljavanje lokalne poljoprivrede i ekološke proizvodnje • Zadržavanje stanovništva na ruralnom području

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.2. RAZVOJ TURIZMA NA ODRŽIVIM NAČELIMA

MJERA 1.2.2. IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA GRADA RABA

CILJ MJERE

Strategija razvoja turizma Grada Raba predstavlja jedan od strateških razvojnih dokumenata, kojim se želi potaknuti daljnji razvoj turizma s ciljem podizanja konkurentnosti i produžetka turističke sezone.

OPIS MJERE

Turizam bitno pridonosi sveukupnom gospodarskom razvoju, podizanju standarda i kvalitete života lokalnog stanovništva. Vizija turističkog razvoja predstavlja Grad Rab kao modernu destinaciju autentičnih otočnih doživljaja, bogate prirodne i kulturne baštine, sretnih i gostoljubivih domaćina. Strategija razvoja turizma Grada Raba je teorijski utemeljen i praktično provediv model, koji iznosi konkretne odgovore na sva pitanja Grada Raba (vizija, održivi razvoj, potencijali ulaganja, ekonomski učinci, prosperitet...). Strategija razvoja turizma Grada Raba uključuje partnerstvo u ostvarivanju ciljeva svih činitelja razvoja javnog i privatnog sektora te definira smjernice i aktivnosti prema nositeljima. Strateški ciljevi razvoja turizma Grada Raba uključuju integriranje i unapređivanje ponude Grada Raba, plasman lokalnih proizvoda kroz turizam, aktiviranje svih resursa Grada u cilju produženja turističke sezone te podizanje konkurentnosti i osvajanje novih tržišta. Prioriteti razvoja turizma očituju se u stvaranju socijalno poticajnog razvojnog okruženja, poboljšanju turističke infrastrukture, diversifikaciji turističkih doživljaja i iskustva te uspostavi tržišne prepoznatljivosti i poželjnosti.

Akcijski plan treba biti podloga i polazište za oblikovanje destinacijskog menadžmenta koji bi vodio razvoj turizma Grada Raba na novim osnovama.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> TZ Grada Raba Grad Rab HGK ŽK Rijeka Turistički subjekti Gospodarski subjekti 	<ul style="list-style-type: none"> Produženje turističke sezone (broj dana korištenja) Viši stupanj iskorištenosti smještajnih kapaciteta Povećanje kvalitete usluge i ponude (broj) 	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj selektivnih oblika turizma Poboljšanje turističke infrastrukture Tržišna prepoznatljivost

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.2. RAZVOJ TURIZMA NA ODRŽIVIM NAČELIMA

MJERA 1.2.3. USPOSTAVA SUSTAVA UPRAVLJANJA TURISTIČKOM DESTINACIJOM

CILJ MJERE

Grad Rab kao turistička destinacija orijentirana je tržištu i turistima i njome se mora upravljati. Upravljati turističkom destinacijom može samo inovativni i integralni destinacijski menadžment, koji ima znanje i jasnu viziju da izgradi model upravljanja destinacijom po uzoru na najbolju praksu razvijenih konkurentnih turističkih odredišta u Europskoj uniji.

OPIS MJERE

Destinacijski menadžment je skup turističkih aktivnosti koje angažiraju lokalne interese unutar svrsishodne poslovne suradnje s nositeljima ponude, u svrhu stvaranja destinacijskog proizvoda. Inkorporiran je u različitim destinacijskim podsustavima. Decentraliziranost i fragmentiranost turističke ponude često su danas limitirajući čimbenik konkurentnosti turističke destinacije, stoga je veoma važno koordinirano djelovanje i upravljanje svih razina destinacijskog menadžmenta, isto kao i poslovni odnosi koji postaju nezaobilazni u jačanju konkurentske sposobnosti destinacije. Na Grad Rab kao turističku destinaciju će u budućnosti utjecati mnogo čimbenika, ali najvažniji će biti tehnologija i zahtjevi novih turista. Tehnologija prožima razvoj destinacije na mnogo načina, od sustava komunikacije i osiguranja potrebne energije, kroz informacijski i računalni sustav, te sustav rezervacija koji omogućava brže i bolje udovoljavanje potražnje. Nove destinacije zahtijevat će učinkovitiji menadžment u svim svojim podsustavima, te će se morati više brinuti o svojoj okolini i lokalnom stanovništvu. Pri tome je vrlo važan partnerski odnos sa okruženjem.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> TZ Grada Raba Grad Rab HGK ŽK Rijeka Turistički subjekti Gospodarski subjekti 	<ul style="list-style-type: none"> Veće zadovoljstvo turista (ankete) Povećan broj novih ponuđenih sadržaja Produženje turističke sezone (dani korištenja) Povećanje prihoda Povećanje broja noćenja i dolazaka turista 	<ul style="list-style-type: none"> Bolja kvaliteta života u turističkoj destinaciji Učinkovitiji menadžment orijentiran prema razvoju Bolja suradnja i partnerstvo

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, RURALNI RAZOJ,
LJUDSKI POTENCIJALI**
STRATEŠKI PRIORITET 1.3. POTICANJE DIVERSIFIKACIJE GOSPODARSKOG RAZVOJA
**MJERA 1.3.1. JAČANJE PODUZETNIČKE INFRASTRUKTURE I POTICANJE ULAGANJA
(PRIVLAČENJE NOVIH INVESTICIJA)**
CILJ MJERE

Ova mjera ima za cilj omogućavanje daljnjeg razvoja malog i srednjeg poduzetništva te obrtništva. Temelji se na rastućem broju uspješnih poslovnih subjekata, novo otvorenoj Poslovnoj zoni Mišnjak, kontinuiranim rastućim financijskim pokazateljima tvrtki i obrta.

OPIS MJERE

U skladu s politikom Europske unije, pa time i Republike Hrvatske na području Grada Raba moraju se poduzimati mjere usmjerene na razvoj poduzetništva i obrtništva te razvoja njihove konkurentnosti. Analiza je pokazala kako poduzetnike u današnjim teškim uvjetima poslovanja sputava administracija, veliki fiskalni i parafiskalni nameti, uzastopna promjena pravila, nedostatak kadra, visoki troškovi poslovanja, te nedostatak financijskih sredstava. Zbog tog razloga poduzetništvo i obrtništvo, općenito, na razini cjelokupne Republike Hrvatske, pa tako i samog područja Grada Raba nije dovoljno konkurentno. Istodobno, gospodarstvo Grada Raba izrazito je usmjereno na turizam, a većina ostalih djelatnosti koje se bilježe na području Grada povezane su s njime. Gospodarski razvoj Grada je složen, a financijska sredstva su ograničena, pa je potrebno osigurati uvjete za sinergijske procese Gradske vlasti sa svim interesnim skupinama. To je moguće kroz osnivanje Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja, ali i Tijela za razvoj gospodarstva. Sve zainteresirane strane trebale bi djelovati na podizanju razine konkurentnosti kroz: unapređenje poslovne infrastrukture i usluga za poduzetnike i obrtnike, smanjenje birokracije i administracije na lokalnoj razini, povećanje dostupnosti kapitala i sl. Radi smanjivanja osjetljivosti gospodarstva potrebno je uz turizam razvijati komplementarne djelatnosti, raditi na umrežavanju turizma, poljoprivrede te ostalih proizvodnih djelatnosti te razvijati one djelatnosti koje neće smetati daljnjem razvoju turizma, odnosno industrije koje se temelje na znanju, inovacijama i novim tehnologijama. Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti poduzetnika koji proizvode autohtone proizvode, proizvode s dodanom vrijednošću te one koji u sebi sadrže visoku razinu znanja. Ova mjera (zajedno s drugim, komplementarnim mjerama) treba realizirati rastom i razvojem malog i srednjeg poduzetništva te obrtništva.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • HGK ŽK Rijeka • poduzetnici 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj uspješnih poduzetnika • Povećanje stope zaposlenosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Diversificirana gospodarska struktura poslovnih subjekata Grada Raba • Bolji financijski rezultati poduzetnika

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, RURALNI RAZOJ,
LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.3. POTICANJE DIVERSIFIKACIJE GOSPODARSKOG RAZVOJA

MJERA 1.3.2. PODRŠKA I EDUKACIJA PODUZETNIČKIH VJEŠTINA I PODUZETNIŠTVA TEMELJENOG NA TEHNOLOŠKIM INOVACIJAMA

CILJ MJERE

Slijedom nacionalnih strateških odrednica i potrebe da se poboljša stupanj poduzetničke konkurentnosti nužno je promicati sve oblike edukacije o inovacijama kao pretpostavke poticanja diversifikacije gospodarskog razvoja.

OPIS MJERE

Jedna od pretpostavka za jačanje konkurentnosti gospodarstva je ulaganje u edukaciju u cilju postizanja i implementiranja tehnoloških inovacija, tehnološkog razvoja, te međunarodno pozicioniranja i internacionalizacija gospodarstva. Gospodarstvo u Europskoj uniji prepoznalo je inovacije kao jedan od ključnih elemenata u kojem ono može konkurirati drugim gospodarstvima. Inovacije ubrzavaju i unaprjeđuju proizvodnju kroz razvoj novih proizvoda i usluga, primjenu novih tehnologija, poboljšanje poslovnih procesa i modela upravljanja. One su nužne za ostvarenje održivog razvoja kroz:

- stvaranje boljih radnih mjesta,
- smanjenje okolišnog otiska,
- očuvanje resursa i bioraznolikosti,
- unapređenje kvalitete života, te
- održavanje konkurentnosti na svjetskom tržištu.

U cilju jačanja gospodarstva potrebno je osvježivati i educirati poduzetnike i obrtnike o tehnološkim inovacijama. Edukacija je ključ implementacije novih tehnologija i tehnoloških inovacija koje mogu poticati diversifikaciju gospodarskog razvoja. Ova mjera sukladna je Programu *Poduzetnički impuls* koji je temeljni program poticanja malog gospodarstva. To je operativni dokument u ostvarivanju *Strategije razvoja poduzetništva za razdoblje od 2013. do 2020. godine*. Program poticanja poduzetništva i obrta skup je različitih mjera i instrumenata poticanja osmišljenih za postizanje strateških prioriteta ciljeva Vlade Republike Hrvatske:

- opće unapređenje poslovnih rezultata s naglaskom na inovacije i internacionalizaciju poslovanja;
- olakšan pristup financiranju;
- promocija poduzetništva;
- poboljšanje poduzetničkih vještina i unapređenje poduzetničkog regulatornog okruženja putem uklanjanja administrativnih prepreka.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • HGK ŽK Rijeka • poduzetnici 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj poticajnih mjera • Broj održanih edukacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Diversifikacija gospodarskog razvoja • Povećanje stope zaposlenosti

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

 STRATEŠKI PRIORITET 1.4. REVITALIZACIJA RURALNOG RAZVOJA, POLJOPRIVREDNIH
DJELATNOSTI, RIBARSTVA, MARIKULTURE I MALE BRODOGRADNJE

MJERA 1.4.1. STVORITI PROPULZIVNO OKRUŽENJE ZA RURALNI RAZVOJ

CILJ MJERE Stvaranje propulzivnog okruženja za ruralni razvoj podrazumijeva kreiranje sustava poticajnih mjera za djelovanje poduzetnika u ruralnom području. Cilj koji se želi postići je veća raspoloživost financijskih sredstava i poboljšanje uvjeta za njihovu dodjelu, kao jedne od ključnih pretpostavki usmjeravanja poduzetničkih aktivnosti prema ruralnim područjima.

OPIS MJERE Donošenje planova i programa razvoja ima za cilj stvoriti konceptualni okvir integralnog ruralnog razvoja, koji će osigurati efikasno upravljanje razvojem ruralnog područja i mjesta koja se nalaze na području Grada Raba, te potaknuti gospodarski rast i turistički razvoj. Ruralni razvoj jedan je od prioriteta razvoja EU, te su za to područje osigurana značajna sredstva u okviru različitih programa i europskih fondova. Za razvoj ruralnog područja zaleđa Grada Raba, temeljenog na lokalnoj poljoprivredi, eko proizvodnji, autohtonim proizvodima, turizmu i poduzetništvu postoje velike mogućnosti za korištenje sredstava iz EU fondova. Efikasnim sustavom poticaja na lokalnoj razini, potrebno je dodatno inicirati razvoj ruralnog područja kroz prijedlog nekih od sljedećih aktivnosti:

- oslobađanje od plaćanja komunalne naknade za nove poduzetnike u ruralnom području za 1. godinu poslovanja kao poticaj za osnivanje novih obrta, OPG-a, te mikro i malih poduzeća u ruralnim područjima
- poticaje za zapošljavanje nezaposlenih osoba i samozapošljavanje u ruralnim područjima
- poticaje za čišćenje starih i zapuštenih poljoprivrednih zemljišta
- poticaje za razvoj ruralnog turizma (ruralne kuće) itd.

Osim navedenih aktivnosti podrazumijevaju se i potpore poljoprivrednim gospodarstvima za podizanje novih ili restrukturiranje postojećih višegodišnjih nasada voća, maslina, vinograda, nasada povrća, ljekovitog i industrijskog bilja, uključujući nabavu sjemena. Objekti za preradu poput sirana, sušara, uljara, vinskih podruma mogu se upotrijebiti kao izložbeni prostori ili kušaonice u cilju turističke promocije.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Centar za poljoprivredu i razvoj PGŽ • Grad Rab • Lokalna akcijska grupa Mentorides • udruge 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj poticaja za samozapošljavanje • Broj novih poduzetnika (OPG-ova) • Broj ruralnih kuća • Broj eko proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Otvaranje novih radnih mjesta i porast samozapošljavanja • Jačanje ruralnih mjesta • Zadržavanje stanovništva u ruralnom područjima

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.4. REVITALIZACIJA RURALNOG RAZVOJA, POLJOPRIVREDNIH DJELATNOSTI, RIBARSTVA, MARIKULTURE I MALE BRODOGRADNJE

MJERA 1.4.2. POTICANJE ODRŽIVE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE, RIBARSTVA, MARIKULTURE I MALE BRODOGRADNJE

CILJ MJERE

Uz održivu poljoprivrednu proizvodnju cilj mjere je stvoriti uvjete za daljnji razvoj ribarstva, marikulture te male brodogradnje kako bi se uz inovativna rješenja ostvarilo konkurentno gospodarstvo.

OPIS MJERE

Pod poljoprivrednom proizvodnjom na području Grada Raba smatra se uzgoj voća (smokva, agrumi, jagode, jabuke, kruške, grožđe), zeljastog i korjenastog povrća (kelj kupus, brokula, salata, radić, mrkva, peršin, rajčica), uzgoj merkatilnog krumpira, branje i sušenje ljekovitog bilja, proizvodnja maslina i maslinovog ulja, proizvodnja autohtonih mliječnih proizvoda (iz kozjeg i ovčjeg mlijeka), ekološko pčelarstvo te uzgoj riba i školjki. Domicilno stanovništvo se bavi ribarstvom međutim nedostaje osnivanje zadruge kroz koju bi se ribarstvu vratio izgubljeni gospodarski značaj. Marikultura podrazumijeva uzgoj školjkaša, bijele ribe i tune u kaveznim uzgajalištima u moru, koja se za vrijeme uzgoja nalazi na točno određenom mjestu. Održiva marikultura je komercijalni, profitabilni uzgoj ribe bez nepovoljnog utjecaja na okoliš u kojem se odvija, a koja doprinosi razvoju lokalne zajednice. Europski fond za ribarstvo financira zajedničku ribarsku politiku te osigurava održivo ribarstvo i industriju naslonjenu na ribarstvo. Potrebno je predvidjeti površine za marikulturu jer to pruža priliku za osnivanje manjih obiteljskih farmi, koje do sada nisu iskorištene. Međutim od 1936. godine na otoku Rabu postoji tradicionalna drvena brodogradnja sa škverom u Barbatu, a prihvaćanjem novih nautičkih trendova, novih materijala i tehnologije razvija se suvremena gradnja brodica za različite namjene (rekreaciju, ribolov ili policijske patrole). Daljnji razvoj male brodogradnje iziskuje poboljšanje uvjeta rada kroz izgradnju novih potrebnih objekata u radnoj zoni Mišnjak. Na taj način stvaraju se mogućnosti da se usluge remonta, servisa, marine, ali i novogradnje zadrže na području Grada Raba prema svjetskim pravilima, trendovima i uvjetima na tržištu.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Centar za poljoprivredu i razvoj PGŽ • Klaster marikultura • Udruga hrvatska nautička proizvodnja • Grad Rab 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj poticaja za samozapošljavanje • Broj novih poduzetnika (OPG-ova) • Broj obiteljskih farmi za marikulturu • Broj ribara • Broj novoizgrađenih brodova 	<ul style="list-style-type: none"> • Otvaranje novih radnih mjesta i porast samozapošljavanja • Jačanje kvalitete života • Zadržavanje i doseljavanje stanovništva

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.4. REVITALIZACIJA RURALNOG RAZVOJA, POLJOPRIVREDNIH DJELATNOSTI, RIBARSTVA, MARIKULTURE I MALE BRODOGRADNJE

MJERA 1.4.3. POTICANJE I PROMOCIJA GOSPODARSKIH OTOČNIH POTENCIJALA KROZ OSNIVANJE ZADRUGE

CILJ MJERE

Cilj mjere je osiguravanje organizacijske, pravne i financijske podrške lokalnih poljoprivrednih proizvođača kroz osnivanje zadruga. Zadruga pruža mogućnost kvalitetne prezentacije i komercijalizacije lokalne proizvodnje i eko proizvoda.

OPIS MJERE

Zadruga je dragovoljno, otvoreno, samostalno i neovisno društvo kojim upravljaju njezini članovi, a svojim radom i aktivnostima, temeljem uzajamne pomoći i zajedništva, ostvaruju, unapređuju i zaštićuju svoje pojedinačne i zajedničke gospodarske, ekonomske i druge potrebe i interese, zbog kojih je zadruga osnovana. U Gradu Rabu nedostaje poljoprivredna zadruga i ribarska zadruga, kojoj bi osnovna djelatnost članova bila ulov, uzgoj, prerada proizvoda ribarstva, uključujući i njihov plasman na tržište. Zadruga može okupljati i profesionalne ribare koji svojim brodovima i ribolovnim alatima osiguravaju ulov cjelokupnog asortimana proizvoda – od male plave ribe, školjaka do svih vrsta bijele ribe. Na otoku Rabu potrebno je ustrojiti i zadrugu za uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja. Uzgoj lavande, ružmarina i smilja u svrhu proizvodnje eteričnog ulja može (po)ostati izvor prihoda stanovnika Grada i otoka Raba. Da bi se zadruga osnovala potrebna je velika angažiranost stanovnika u lokalnoj zajednici, kao i jača snaga civilnog društva. Prema evidenciji zadruga i zadružnih saveza, a prema podacima Hrvatskog centra za zadružno poduzetništvo na otoku Rabu nije registrirana niti jedna zadruga što svakako predstavlja nedostatak za revitalizaciju ruralnog razvoja uključujući poljoprivredne djelatnosti, ribarstvo, marikulturu i malu brodogradnju. Grad Rab ima sve uvjete za razvoj poljoprivrede, od povrća i voća, uzgoja ljekovitog i aromatskog bilja, maslina i vinove loze pa sve do uzgoja stoke, ribarstva i marikulture. Danas i u budućnosti trebalo bi što bolje iskoristiti ove prirodne resurse i kroz model zadrugarstva omogućiti bolju promociju i prodaju navedenih proizvoda i usluga. Jedan od ciljeva zadruga je poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika na tržištu te njihovo zajedničko povezivanje s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene turističke ponude.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Centar za poljoprivredu i razvoj PGŽ • Grad Rab • Lokalna akcijska grupa Mentorides • udruge 	<ul style="list-style-type: none"> • broj novoosnovanih zadruga • broj OPG-a • povećana prodaja otočnih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Promocija otočnih proizvoda • Zajednički nastup poljoprivrednika na tržištu • Povezivanje otočnih proizvoda sa turizmom

**STRATEŠKI
CILJ 1**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 1.4. REVITALIZACIJA RURALNOG RAZVOJA, POLJOPRIVREDNIH DJELATNOSTI, RIBARSTVA, MARIKULTURE I MALE BRODOGRADNJE

MJERA 1.4.4. OKRUPNJAVANJE POLJOPRIVREDNIH POVRŠINA SUKLADNO POLITICI NA NACIONALNOJ RAZINI

CILJ MJERE

Cilj mjere je potaknuti okrupnjavanje zemljišta, kako bi se male i usitnjene neobrađene površine poljoprivrednog zemljišta sjedinile u veće, u svrhu revitalizacije poljoprivredne proizvodnje, a sukladno politici na nacionalnoj razini.

OPIS MJERE

Na području Grada Raba postoje velike površine neobrađenog zemljišta u državnom portfelju, čija namjena još nije definirana. Odluka o namjeni tog prostora mora biti donesena najširim društvenim konsenzusom uvažavajući potrebu daljnjeg gospodarskog razvoja Grada, ali i mogućnosti za kvalitetnijim zadovoljenjem društvenih potreba njegovih stanovnika. Komascija je skup administrativnih i tehničkih postupaka kojima se male i usitnjene površine poljoprivrednog zemljišta sjedinjuju u veće, uređuju putne i kanalske mreže te sređuju vlasnički i drugi odnosi na zemljištu. Donošenjem Zakona o komasciji poljoprivrednog zemljišta (NN 51/15) uređuju se načela za diobu komasacijske gromade, postupak za provođenje komasacije, troškovi komasacije, upravni nadzor te prekršajne odredbe. Donošenjem Zakona i provođenjem postupka komasacije omogućeno je okrupnjavanje posjeda i katastarskih čestica poljoprivrednog zemljišta, uređenje putne i kanalske mreže te sređivanje vlasničkih i drugih stvarnopravnih odnosa na zemljištu, radi njegovoga ekonomičnijeg iskorištavanja te stvaranja povoljnijih uvjeta za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Na području Grada Raba uzgoj povrća svodi se na proizvodnju u kućnim okućnicama. Razvoj povrtlarske proizvodnje temelji se na okrupnjavanju parcela, jer male površine ne ostvaruju željenu dobit pa je jedno od mogućih rješenja upravo okrupnjavanje zemljišta. Najuobičajeniji zajednički oblici korištenja zemljišta su podjela na zone, planska kontrola građenja, odredbe o gradnji i kontrola razvoja. Pri tome je potrebno oformiti Posebno povjerenstvo koje utvrđuje stvarno stanje, raspravlja o odnosima nastalim samovlasnim zauzećem zemljišta.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Državno i županijsko komasacijsko povjerenstvo • Odbor sudionika komasacije • Povjerenstvo za procjenu zemljišta 	<ul style="list-style-type: none"> • Veći broj poljoprivrednika • Manji broj neobrađenog zemljišta • Veći broj obrađenog zemljišta 	<ul style="list-style-type: none"> • Revitalizacija ruralnog razvoja • Jasni vlasnički odnosi • Jačanje poljoprivrednih djelatnosti

3.3. Infrastruktura, okoliš i prostor

Prometna i komunalna infrastruktura mora pratiti zahtjeve gospodarstva i potrebe građana, uz strogo poštivanje usmjerenja i okvira zacrtanim Prostornim planom uređenja Grada Raba. U cilju osiguranja pretpostavki za održivi razvoj Grada Raba, poseban značaj ima realizacija infrastrukturnih projekata koji moraju osigurati povoljne uvjete za poslovanje i život, štiteći okoliš. Očuvanje okoliša u suvremenim uvjetima života zahtjeva osiguranje kvalitetne infrastrukture razvijene uz korištenje suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja (novi oblici prijevoza, sustav gospodarenja otpadom, sustav javne odvodnje, pročišćavanje otpadnih voda, korištenje obnovljivih izvora energije, digitalizacija poslovnih procesa i dr.)

**STRATEŠKI
CILJ 2**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

STRATEŠKI PRIORITET 2.1. UNAPREĐENJE SUSTAVA VODOOPSRKBE, ODVODNJE, PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA TE IZGRADNJA ODRŽIVIH SUSTAVA

MJERA 2.1.1. UNAPREĐENJE VODOOPSKRBNJE INFRASTRUKTURE TE REKONSTRUKCIJA I IZGRADNJA INFRASTRUKTURE ZA ODVODNJU I PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

CILJ MJERE

Cilj ove mjere je unaprjeđenje vodoopskrbne infrastrukture na području otoka Raba pa slijedom toga i Grada Raba. Unaprjeđenje infrastrukture znači osiguranje odgovarajućih usluga odvodnje i vodoopskrbe proširenjem i rekonstrukcijom postojeće mreže te nabavom potrebne opreme za pročišćavanje i održavanje.

OPIS MJERE

Trenutno, na vodoopskrbnoj infrastrukturi Grada Raba bilježe se određeni problemi. Iz tog razloga Grad Rab, odnosno njegovo komunalno poduzeće Vrelo d.o.o. izradilo je Studiju izvodljivost - Sustav odvodnje otpadnih voda Aglomeracije Rab, Supetarska Draga i Lopar. Predviđa se da će se projekt realizirati u periodu od 2020. do kraja 2023. godine te da će se po izgradnji / dogradnji kućanstva i ostali stambeni objekti priključivati u tijekom 2022. i 2023., te se u 2024. očekuje puna priključenost. Projekt se može promatrati kroz sljedeće komponente:

1. MJERE POBOLJŠANJA VODNOKOMUNALNE INFRASTRUKTURE
Projektom se predviđa 5 mjera poboljšanja postojeće vodokomunalne infrastrukture: MJERA 1 Dogradnja postojećeg sustava odvodnje u aglomeracijama; MJERA 2 Rekonstrukcija postojećeg sustava odvodnje; MJERA 3 Rekonstrukcija sustava vodoopskrbe na otoku Rabu; MJERA 4 Rekonstrukcija i dogradnja NUS-a sustavu; MJERA 5 Izgradnja/dogradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda
2. NABAVA OPREME
Projektom se predviđa nabava opreme koju Vrelo d.o.o. trebaju posjedovati za održavanje sustava odvodnje i vodoopskrbe, a koju propisuje zakonska regulativa.
3. NADZOR NAD GRADNOM
4. VIDLJIVOST I PROMIDŽBA
5. UPRAVLJANJE PROJEKTOM

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab (Vrelo d.o.o.) • PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> • Količina zahvaćene vode iz vlastitih izvorišta • Broj priključaka na sustav javne vodoopskrbe • Broj novih tehnoloških rješenja 	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprjeđenje vodoopskrbne infrastrukture • Samoodrživost vodoopskrbnog sustava iz vlastitih izvorišta

**STRATEŠKI
CILJ 2**
**KONKURENTNO GOSPODARSTVO, TURIZAM, RURALNI
RAZVOJ, LJUDSKI POTENCIJALI**

 STRATEŠKI PRIORITET 2.1. UNAPREĐENJE SUSTAVA VODOOPSRKBE, ODVODNJE,
PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA TE IZGRADNJA ODRŽIVIH SUSTAVA

MJERA 2.1.2. ORGANIZIRANO PRIKUPLJANJE TE PORAST ISKORIŠTENJA OTPADA

CILJ MJERE

U cilju osiguranja održivog razvoja sustav gospodarenje otpadom potrebno je unaprijediti sustav organiziranog prikupljanja te porasta iskorištavanja otpada

OPIS MJERE

Grad Rab je dužan, sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13), osigurati uvjete i provedbu mjera gospodarenja otpadom, odnosno na svom području osigurati: Javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada; Odvojeno prikupljanje otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada; Sprječavanje odbacivanja otpada na način suprotan Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13) te uklanjanje tako odbačenog otpada; Donošenje i provedbu Plana gospodarenja otpadom Grada Raba i provedbu planova gospodarenja otpadom višeg reda; Provođenje obrazovno - informativnih aktivnosti na području Grada Raba; Mogućnost provedbe akcija prikupljanja otpada; Javnost rada vezanog uz gospodarenje otpadom na području Grada Raba. Da bi to osigurao Grad Rab je 2017. donio Plan gospodarenja otpadom Grada Raba 2017.-2022. Osim toga, Grad je, u suradnji Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te Središnjom agencijom za ugovaranje i financiranje izgradio dvije faze odlagališta Sorinj od ukupnih četiri. U narednom razdoblju potrebno je realizirati preostale dvije faze kako bi se osiguralo održivo gospodarenje otpadom te porast iskorištavanja sirovina. Isto tako, s obzirom na količinu bio otpada na otoku za njegovo zbrinjavanje potrebno je predvidjeti izgradnju kompostane. Izgradnjom kompostane povećati će se imidž Raba kao eko otoka.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab (Dundovo d.o.o.) • PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> • Količina prikupljenog otpada • Količina selektivno prikupljenog otpada • Broj edukacijskih programa 	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje sustava zbrinjavanja otpada • Primjena 4R načela • Korištenje suvremene tehnologije u funkciji zbrinjavanja otpada • Imidž eko otoka

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.1. UNAPREĐENJE SUSTAVA VODOOPSKRBE, ODVODNJE, PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA TE IZGRADNJA ODRŽIVIH SUSTAVA GOSPODARENJA OTPADOM

MJERA 2.1.3. PROVOĐENJE EDUKACIJE O VAŽNOSTI ODRŽIVOG UPRAVLJANJA OTPADOM

CILJ MJERE

Cilj mjere je na odgovarajući način osigurati kontinuiranu provedbu obrazovno-informativnih aktivnosti u vezi gospodarenja otpadom na području Grada Raba, a osobito javne tribine, informativne publikacije o gospodarenju otpadom i objavu specijaliziranih priloga u medijima.

OPIS MJERE

Održivo gospodarenje otpadom prioritetno je gospodarsko pitanje EU pa time i RH. Necjeloviti i nekonzistentni zakonodavno-regulatorni okvir gospodarenja otpadom nije do kraja uspješno implementiran, pa je stoga nadzor nad gospodarenjem otpadom manjkav i neusklađen s EU regulativom i preuzetim obvezama RH. Međutim Grad Rab stalno ulaže u unaprjeđenje gospodarenja otpadom. Kod financiranja održivog upravljanja otpadom razlikuje se investicijsko financiranje (za izgradnju građevina i postrojenja) i tekuće financiranje (za trošak odvojenog prikupljanja, usluga odvoza i zbrinjavanja otpada) te aktivnosti gospodarenja otpadom. Investicijsko financiranje predstavlja izazov za jedinice lokalne samouprave, iako je tekuće financiranje veća stavka u proračunu svakog komunalnog poduzeća. Dundovo d.o.o. obavlja djelatnost gospodarenja otpadom na području Grada Raba te je odgovorno i za provođenje stalnih edukacija o važnosti održivog upravljanja otpadom, kako stanovnika tako i turista. U tu svrhu štampan je i višejezični letak za turiste s motom Rab – čisti otok. Edukacije je potrebno provoditi u suradnji s vrtićima i školama te svim korisnicima, a one najodgovornije sudionike (građane i institucije) potrebno je nagraditi kako bi bili primjer ostalima. U suradnji sa LAG-om i ekološkim udrugama mogu se održavati kontinuirane edukacije i informirati javnost kako selektirati otpad, kompostirati, smanjiti količinu odloženog otpada, a povećati iskoristivost postojećeg otpada, odnosno ponovno ga upotrijebiti prema principima kružne ekonomije.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab (Dundovo d.o.o.) • Dječji vrtić • Osnovne škole • Udruge • LAG 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih tribina • Broj tiskanih letaka • Broj objava u medijima • nova ekološka rješenja 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuirane edukacije • Educiranost građana i institucija • Povećanje ekološke svijesti

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.2. UNAPREĐIVANJE PROMETNE POVEZANOSTI, RAZVOJ I OBNOVA CESTOVNE I POMORSKE INFRASTRUKTURE

MJERA 2.2.1. POBOLJŠANJE PROMETNE POVEZANOSTI GRADA RABA S CILJEM VEĆEG STUPNJA MOBILNOSTI STANOVNIKA

CILJ MJERE

Grad Rab kao dio otoka Raba želi biti bolje prometno povezan sa kopnom te ostalim otocima u okruženju. Pod prometnu povezanost podrazumijevaju se podsustavi kopnenog, pomorskog i zračnog prometa. Bolja prometna povezanost zadržava ljude na otoku, osigurava jednak pristup uslugama te povećava stupanj mobilnosti stanovnika.

OPIS MJERE

S obzirom na to da je Grad Rab dio otoka Raba dijeli problematiku zajedničku svim jadranskim otocima, a koja se tiče poteškoća prometne infrastrukture. Međutim Grad Rab ima svog lokalnog brodaru Rapsku plovidbu d.d. sa sjedištem u Malom Palitu. Najvažnija djelatnost je održavanje trajektne linije kopna s otokom. Značajno ograničenje samom Gradu u tom smislu jest prometna povezanost s kopnom, županijskim i državnim središtima te isto tako prometna povezanost s ostalim JLS-ima na samom otoku. Područje otoka Raba vezano je na zračne luke Zadar i Rijeku. Za razvoj turizma i bolje povezanosti otoka potrebno je osmisliti bolju povezanost sa zračnim lukama i time omogućiti dolazak bogatije turističke klijentele. Između ranijih varijanti, Prostorni plan Primorsko-goranske županije imao je u vidu razne lokacije za buduće zračne luke međutim, zbog Studije strateške procjene utjecaja na okoliš potrebno je tražiti novu lokaciju. Za interventne potrebe planiran je heliodrom u Gradu Rabu i na južnom dijelu Kamporskog polja. Postoji mogućnost uvođenja prometa hidroavionima. Lokacija za njihovo polijetanje i slijetanje sastavni su dio plana šireg prostora čiji je integralni dio akvatorija Grada Raba.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab (koordinacija s državom i županijom) • Rapska plovidba d.d. • Lučka uprava • Investitori 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj trajektnih linija • Broj katamaranskih linija • Broj novih linija sa susjednim otocima 	<ul style="list-style-type: none"> • Veća mobilnost stanovnika • Bolja prometna povezanost • Veća kvaliteta života • Veći broj doseljenog stanovništva

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.2. UNAPREĐIVANJE PROMETNE POVEZANOSTI, RAZVOJ I OBNOVA CESTOVNE I POMORSKE INFRASTRUKTURE

MJERA 2.2.2. IZGRADNJA, REKONSTRUKCIJA I ODRŽAVANJE PROMETNE CESTOVNE INFRASTRUKTURE (LOKALNI PROMET)

CILJ MJERE

Cilj mjere je kontinuirana prilagodba mreže cestovne infrastrukture, lokalnog prometa i javnog prijevoza potrebama građana. Veće korištenje javnog prijevoza smanjilo bi prometne gužve u Gradu, smanjilo bi problem parkiranja i povećalo sigurnost prometa u Gradu. Suvremena prometna sredstva, električni automobili uz razmatranje korištenja alternativnog pogonskog goriva (npr. bioplin) smanjila bi emisiju štetnih tvari u okoliš.

OPIS MJERE

Posebno je potrebno voditi računa o usuglašavanju potreba lokalnog stanovništva i potreba turista za javnim gradskim prijevozom. Rješavanje prometa u mirovanju potrebno je rješavati različitim modelima garažnih prostora, u cilju ne samo kvalitetnijeg rješenja za stanovnike nego i za kvalitetno rješavanje prostora uvažavajući načela održivog razvoja. Najznačajniji potrebni zahvati na području Grada Raba su izgradnja nove državne ceste (obilaznice) naselja Barbat, Banjol, Palit, Mundanije i Supetarska Draga, te veza između Supetarske Drage i Kampora (Suhe Punte). Potrebna su i ulaganja u ostale ceste (održavanje, proširenje, nogostupi, signalizaciju te postavljanje putokaza i panoa za bolju orijentaciju), kako bi se stvorili uvjeti za prolaz autobusa i kamiona, te omogućilo bolje povezivanje unutar otočnog cestovnog putničkog prijevoza. Sve navedene ceste, to jest njihovi projekti izgradnje i neophodne rekonstrukcije i proširenja, su vrlo bitni za razvoj Grada Raba jer rasterećuje promet na postojećem sustavu cesta, omogućuju izgradnju moderne infrastrukture u trupu prometnica i osiguravaju normalan život, kako gospodarski tako i društveni, na području Grada. Grad Rab u suradnji sa Županijskom upravom za ceste treba prioritetno raditi na realizaciji izgradnje i rekonstrukcije - proširenju navedenih cesta maksimalno koristeći mogućnosti financiranja iz EU fondova. Planirati javne garaže, a u cilju osiguranja pretpostavki za širenje pješačke zone razmotriti izgradnju jedne garaže za potrebe domicilnog stanovništva i posjetitelja u cijelosti.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> Grad Rab (koordinacija s državom i županijom) Investitori 	<ul style="list-style-type: none"> Broj parkirališnih mjesta Garaža 	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje uskih grla u lokalnom prometu Veća protočnost Rast zadovoljstva korisnika (lokalnog stanovništva i turista) stanjem u prometu

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.2. UNAPREĐIVANJE PROMETNE POVEZANOSTI, RAZVOJ I OBNOVA CESTOVNE I POMORSKE INFRASTRUKTURE

MJERA 2.2.3. IZGRADNJA, REKONSTRUKCIJA I ODRŽAVANJE PROMETNE POMORSKE INFRASTRUKTURE

CILJ MJERE Pomorski promet odnosno prometno povezivanje s kopnom od iznimne je važnosti za Grad Rab. Trajektna luka Mišnjak najkorištenija je veza otoka, a time i Grada Raba, sa kopnom. Cilj ove mjere je kontinuirano održavanje pomorske infrastrukture, rekonstrukcija te izgradnja.

OPIS MJERE Na području Grada nalaze se luke od županijskog i lokalnog značaja. Najznačajnije trajektne luke su luka Mišnjak i luka Rab. Preko trajektne luke Mišnjak vrši se 75% prometa. Nakon uspješno provedenog projekta nadogradnje luke, sljedeći korak podrazumijeva uređenje terminala u smislu povećanja kapaciteta samog terminala za smještaj vozila, izgradnju zgrade terminala, sanitarnih čvorova i pratećih sadržaja te hortikulturnog uređenja luke. Isto tako, potrebno je organizirati i osmisliti „welcome centar“ u kojem bi se smjestio turistički informativni punkt cijelog otoka gdje bi se omogućila prodaja lokalnih proizvoda i na taj način osigurao održivi razvoj te povezivanje turizma s ostalim djelatnostima i aktivnostima. Trajektna luka Rab najprometnija je po pitanju turizma. S obzirom na tu činjenicu, potrebna je rekonstrukcija i sanacija te luke. Gat Pumpurela potrebno je sanirati i rekonstruirati u svrhu ribarstva (za ribarske brodove domicilnih ribara), a dio i za nautički promet. Potrebna je sanacija i rekonstrukcija obale, od Gata 3 do vrha rive, kao pristanište za brodove do 160 metara. Daljnje investicije odnose se na izgradnju Gata 1-3 i uređenje obale, a namjena bi bila za komercijalne i komunalne vezove. Kao nedostatak se može navesti kvalitetnije uređenje nautičkog dijela te se u tom smislu predlaže uređenje vezova za nautički promet, posebno brodice-glisere do 8 m. Predlaže se i izgradnja malih lučica za potrebe lokalnog stanovništva.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> Lučka uprava Rapska plovidba Grad Rab PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> Broj novih vezova 	<ul style="list-style-type: none"> U potpunosti uređena luka Mišnjak Provedena sanacija i rekonstrukcija luke Rab

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR
STRATEŠKI PRIORITET 2.2. UNAPREĐIVANJE PROMETNE POVEZANOSTI, RAZVOJ I OBNOVA CESTOVNE I POMORSKE INFRASTRUKTURE
MJERA 2.2.4. UREĐENJE I TEMATIZIRANJE PLAŽA I UREĐENJE ŠETNICA OBALNOG POJASA

CILJ MJERE

Plaže kao dio obalnog područja temelj su konkurentne prednosti i generator prihoda, te pružaju mogućnost korištenja njihova rekreacijskog i gospodarskog potencijala. S ciljem unapređenja kvalitete plaža, koje su u funkciji turizma, a sve sa svrhom boljeg tržišnog pozicioniranja, plaže u Gradu Rabu je potrebno urediti, tematizirati i proširiti u skladu sa izračunom prihvatnog kapaciteta.

OPIS MJERE

Tematizacija plaža se izvodi prema viziji destinacije, a u cilju optimalne distribucije kupaca odnosno zadovoljavanja njihovih preferencija. Shodno postojećim propisima, plaže se dijele na prirodne i uređene plaže s pripadajućim tipovima plaža. S obzirom na limitiranost postojećim propisima, odabir najpovoljnijeg modela upravljanja svodi se na koncesije odnosno na koncesijska odobrenja. Kad je riječ o tematizaciji plaža, treba poštivati određene tehničke i turističko-ugostiteljske uvjete. Moguće teme za plaže na području Grada Raba, ali i Primorsko-goranske županije su: plaže za obitelji s djecom, plaže sa sportskim i rekreacijskim sadržajima, plaže za pse, plaže sa zabavnim sadržajima za mlade, urbane plaže, nudističke plaže, eko plaže, romantične plaže, party plaže, resort (hotelske plaže), ronilačke plaže, plaže sa zdravstvenim pogodnostima, adrenalinske plaže, plaže za surfere, plaže sa LGBT zajednicom, plaže kulture itd. Od ostalih planova operativnog okvira neophodno je izraditi Plan davanja koncesija na pomorskom dobru na području Primorsko-goranske županije za svaku godinu, kao i planove tematiziranja plaže po godinama. Prema Regionalnom programu uređenja i upravljanja morskim plažama na području Primorsko-goranske županije, koji je izradio Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu 2015.g. prijavljenih plaža je 27, a kao slabosti plaža istaknuti su nedostatak parkinga, nedostatak autohtone ugostiteljske ponude te veliki broj turista na plaži, buka i gužva u ljetnim mjesecima (plaže Stari grad od šķvera do banove vile, Padova). Kod navedenih plaža, ali i ostalih plaža potrebno je izraditi model upravljanja plažama, prema kojem bi lokalna uprava trebala iskazati spremnost i težnju da preuzme nadležnost u upravljanju plažama kroz institut koncesija na svom administrativnom području. Poseban naglasak treba staviti na uređenje šetnice koja pruža mogućnosti brojnih sadržaja.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • TZ Grada Raba • Grad Rab • Turistički subjekti • Gospodarski subjekti 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje atraktivnosti plaža • Smanjenje gužve i buke na plažama • Povećanje čistoće mora i plaža • Povećanje prihoda od plaža 	<ul style="list-style-type: none"> • Stvaranje jedinstvenog katastra plaža • Koordinacija među institucijama (nacionalnim, regionalnim i lokalnim) • Tematizirane plaže • Izračun prihvatnog kapaciteta za plaže

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR
STRATEŠKI PRIORITET 2.2. UNAPREĐIVANJE PROMETNE POVEZANOSTI, RAZVOJ I OBNOVA CESTOVNE I POMORSKE INFRASTRUKTURE
MJERA 2.2.5. RAZVOJ BICIKLISTIČKIH I PJEŠAČKIH STAZA
CILJ MJERE

Polazeći od raspoložive resursno-atraksijske osnove cilj mjere je intenzivnije razvijati cjeloviti sustav biciklističkih i pješačkih staza. Na sustavan, stručan i objektivan način potrebno je sagledati tržišni potencijal te definirati razvojne prioritete u razvoju zaokruženog (regionalno, nacionalno i međunarodno) integriranog sustava, turistički atraktivnih pješačkih i biciklističkih ruta na području Grada Raba.

OPIS MJERE

Na Rabu ima više stotina km poljskih putova od kojih je manji dio prohodan i koristi se u poljoprivredne svrhe. Sve češće ih koriste i turisti koji se opredjeljuju za pješačenje po otoku. Neprohodne putove treba nanovo prokrčiti, a postojeće urediti i tako uspostaviti mrežu putova koji će se koristiti u gospodarske svrhe, kao uređene i obilježene pješačke i/ili biciklističke staze. Biciklističke staze su podijeljene na cestovni biciklizam, trekking biciklizam i brdski biciklizam dok su pješačke staze podijeljene na šetnice s blagim usponima, planinarske staze i puteve te tematske odnosno poučne staze. Potrebno je postojeće biciklističke i pješačke staze označiti jasnom i jedinstvenom signalizacijom, da staze prolaze mjestima i turiste vode do povijesnih i kulturnih znamenitosti, prirodnih ljepota, smještajnih kapaciteta, ugostiteljskih objekata i svega što može biti zanimljivo turistima i potaknuti potrošnju. Usporedno sa stazama gostima bi se nudio bike friendly smještaj, servisi i sva potrebna infrastruktura. Mreža pješačkih i biciklističkih staza treba obuhvatiti i uređenje vidikovaca i promatračnica. Također lokalno stanovništvo dobiva mogućnost za aktivno bavljenje sportom, provođenjem slobodnog vremena na uređenim stazama i šetnicama što pruža kvalitetniji, sadržajniji i nadasve zdraviji život. Razvojem biciklističkih i pješačkih staza unapređuje se i povezanost među naseljima na otoku te stanovnici i turisti nisu ovisni o prijevozu automobilom ili autobusom.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> TZ Grada Raba Grad Rab PGŽ Turistički i gospodarski subjekti 	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje broja outdoor turista, cikloturista, rekreativaca Povećanje iskoristivosti kapaciteta Povećanje broja poduzetnika i obrtnika 	<ul style="list-style-type: none"> Turistička valorizacija putova i staza Cjelogodišnje poslovanje Razvoj novih turističkih paketa (npr. bike & active holiday, activity based holiday, outdoor tourism)

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.3. "PAMETAN OTOK" ("SMART" ISLAND)

MJERA 2.3.1. USPOSTAVA ŠIROKOPOJASNE INTERNETSKE MREŽE

CILJ MJERE

Cilj mjere je uspostaviti širokopojasni pristup internetu, što znači povezivanje na internet s velikom brzinom prijenosa podataka. Cilj je također i na područjima koja su rijetko naseljena i za koja ne postoji ekonomski interes operatora, da se uvede širokopojasna mreža.

OPIS MJERE

Na cijelom području Europske unije cilj je što prije (do 2020. godine) osigurati brzi pristup internetu i tako svim građanima omogućiti iste uvjete, budući da najnovije širokopojasne usluge poput učenja ili rada na daljinu, elektroničkog zdravstva, usluge e-Uprave i svega onoga što će na neki način poboljšati uvjete života, zahtijevaju odgovarajuće brzine prijenosa podataka koje je moguće ostvariti tek uz pomoć svjetlovodne pristupne infrastrukture i odgovarajućih tehnologija nove generacije. Otok Rab se uključio u projekt e-Županija. Projekt e-Županija usmjeren je k razvoju elektroničke komunikacijske mreže širokog pojasa te omogućavanju pristupa različitim e-uslugama građanima i institucijama u "informatičkom oblaku" Primorsko-goranske županije. Brzi pristup internetu prepoznat je kod turista i građana, te se želi u svim regijama uvesti infrastruktura, koja će omogućiti uravnotežen i brži regionalni i ekonomski razvoj. Plan EU je da se do 2020. godine u svim domovima i uredima omogući brzina interneta od minimalno 30Mbit/s, te ostvarenje 50 % prekrivenosti širokopojasnim pristupom brzine 100Mbit/s (ultrabrizi pristup). Većom brzinom omogućeno je pružanje novih, bržih i boljih usluga koje mogu građanima dugoročno unaprijediti kvalitetu života. Uz građane, kao krajnje korisnike, na širokopojasne mreže bit će povezane državne institucije, lokalne uprave i samouprave. Samim fizičkim povezivanjem ostvaruje se mreža koja olakšava dijeljenje podataka te promptnije rješavanje zahtjeva koji su da sada zahtijevali dostavu papirologije.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj domova u kojima je omogućena veća brzina Interneta • Broj ureda u kojima je omogućena veća brzina Interneta 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj elektroničke komunikacijske mreže širokog pojasa • Brzi pristup internetu • Svim građanima omogućiti iste uvjete • Na širokopojasne mreže bit će povezane državne institucije, lokalna uprava i samouprava

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.3. "PAMETAN OTOK" ("SMART" ISLAND)

 MJERA 2.3.2. DIGITALIZACIJA POSLOVNIH PROCESA – PROJEKT "PAMETAN" GRAD,
"PAMETAN" OTOK

CILJ MJERE

Cilj mjere je digitalizacija rada gradske uprave i uvođenje tehnološki naprednih rješenja u upravljanju Gradom, koja su nužna za njegov razvoj. Implementacija Smart City ili Smart Island modela zahtijeva pažljivo planiranje i fokus stavlja na tehnološki napredna i ekološki održiva rješenja.

OPIS MJERE

Inicijativu „Pametni otoci“ započela je Europska komisija inicijativom Pametni gradovi i zajednice, kroz jačanje sinergije između energetike, transporta i IKT-a, uz uključivanje tema vezanih uz vodu i otpad, po principu cirkularne (kružne) ekonomije. „Pametni otoci“ smatraju se mali europski otoci koji se odlikuju održivim lokalnim gospodarskim razvojem i naporima za podizanjem kvalitete života. Pametni otoci su bottom-up inicijativa otočnih samouprava i zajednica kojom se izražava važnost iskorištavanja još uvijek nedovoljno iskorištenog potencijala otoka kao živog primjera za tehnološke, društvene, ekološke, gospodarske i političke inovacije i ponuditi rješenja u području energije, prometa i upravljanja. Većina jadranskih otoka je trenutno u idejnoj fazi primjene koncepta pametan otok, osim otoka Krka koji je .- usvojio Strategiju razvoja Pametnog Grada Krka 2018.-2022. Otoci na Jadranu, pa tako i otok Rab sa Gradom Rabom, predstavljaju relativno male i zatvorene cjeline pa stoga mogu biti idealan poligon na kojem se mogu testirati razna rješenja, u raznim segmentima života jedne lokalne zajednice, a koja bi se kasnije mogla primjenjivati i šire. Kako bi Grad Rab postao „pametn“ grad potrebno je pripremiti operativni plan razvoja pametnog grada ili pametnog otoka. Manji gradovi i općine trebaju prepoznati jednostavna, pristupačna i učinkovita rješenja, kao i mjere koje podrazumijevaju digitalizaciju usluga i postupaka uprave i jačanje digitalne i inovativne kulture kod stanovnika. Digitalizacija poslovanja podrazumijeva gradsku upravu „bez papira“, transparentnu i inovativnu, otvorenu za ideje svojih stanovnika. Od mogućih rješenja za Grad Rab predlaže se izrada inovativnog digitalnog rješenja za upravljanje prometnim gužvama u trajektnoj luci Mišnjak; promocija ekološki održivih oblika prometovanja, korištenje obnovljivih izvora energije itd.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • PGŽ • IT tvrtke • Gospodarstvenici 	<ul style="list-style-type: none"> • Nova ekološka rješenja • Nova digitalna rješenja • E-usluge za građane i poduzetnike 	<ul style="list-style-type: none"> • Moderna, transparentna, digitalizirana, inovativna uprava • Konkurentno poslovanje

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR
STRATEŠKI PRIORITET 2.4. POTICANJE INTEGRIRANOG SUSTAVA ZAŠTITE OKOLIŠA I KULTURNE BAŠTINE
MJERA 2.4.1. JAČANJE KAPACITETA ZA OČUVANJE BIORAZNOLIKOSTI

CILJ MJERE	Cilj mjere je očuvati cjelokupni ekološki sustav te zadržati što je više moguće prirodne komponente Grada koje se sve više transformiraju i nestaju u svojim izvornim oblicima. Stoga je potrebno jačati kapacitete za očuvanje bioraznolikosti, podizati komunalni standard uz istovremeno očuvanje okoliša, prirodne i kulturne baštine.	
OPIS MJERE	Strateško promišljanje razvoja mora biti poticaj da se aktivnije i sustavnije počinje voditi briga o integriranom sustavu zaštite okoliša i njegovom zagađenju na način da se strogo kontrolira kvaliteta zraka, vode, mora, razina buke, vizualno zagađenje, smanjuje preopterećenost (gužve) te donose i poštuju zadani standardi i limiti prihvatnog potencijala. Očuvanje bioraznolikosti veže se uz pojam održivog razvoja koji unapređuje kvalitetu života, uključujući ekološku, kulturnu, političku, institucionalnu, društvenu i ekonomsku komponentu bez ostavljanja tereta koji je rezultat iscrpljivanja prirodnih resursa i ekstenzivnog razvoja. Na području Grada Raba, na šumovitom dijelu poluotoka Kalifront smještena je šuma Dundo (Dundovo) od 1949. god. zaštićena kao posebni rezervat šumske vegetacije. Ovaj šumski rezervat spominje se kao jedna od najljepših i najočuvanijih šuma hrasta crnike na Sredozemlju. Kroz Dundo vodi i jedan od ogranaka rapske Premužičeve staze. Osmišljena je po uzoru na velebitsku, prema projektu inženjera Ante Premužića koji je potaknuo izgradnju nekolicine takvih šetnica na Rabu. Staza je izgrađena u tehnici suhozida i neprocjenjivo je kulturno-povijesno blago. Zbog svega navedenoga potrebno je jačati kapacitete za očuvanje i upravljanje prirodnim vrijednostima što podrazumijeva istraživanje, inventarizaciju i monitoring sastavnica prirodne baštine te provođenje mjera zaštite prirodnih staništa, staništa važnih za očuvanje biološke raznolikosti i krajobraza te praćenje indikatora biološke raznolikosti. Valorizacija prirodne baštine u cilju održivog razvoja podrazumijeva uspostavu integriranog sustava upravljanja okolišem kroz jačanje institucionalnih i ljudskih kapaciteta u području zaštite okoliša te podizanja svijesti građana vezano za gospodarenje okolišem i zaštitu okoliša. Raznim radionicama za djecu i odrasle potrebno je raditi na proaktivnom djelovanju zaštite prirode, okoliša i bioraznolikosti.	
NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode PGŽ – Priroda • Grad Rab • udruge 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih radionica • Broj istraživanja • Mjere zaštite okoliša • Indikatori biološke raznolikosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Veća kvaliteta zraka, mora, vode • Manji ekološki otisak • Integrirani sustav zaštite okoliša

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.4. POTICANJE INTEGRIRANOG SUSTAVA ZAŠTITE OKOLIŠA I KULTURNE BAŠTINE

MJERA 2.4.2. RAZVOJ INFRASTRUKTURE U KULTURI (ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA, ARHEOLOŠKI PARK, GEOPARK, OSNIVANJE MUZEJA)

CILJ MJERE

Bogata kulturna baština ističe višestoljetni urbani karakter Grada Raba te omogućuje potencijal arheoloških, geoloških i ostalih znanstvenih istraživanja. Cilj mjere je realizirati nekoliko atraktivnih infrastrukturnih kulturnih projekata koji će podignuti razinu kulturne i turističke ponude poput projekata geoparka, arheološkog parka, muzeja itd.

OPIS MJERE

Geološka raznolikost otoka Raba bila je ključni čimbenik za pokretanje projekta „Geopark otok Rab“. Sveukupno područje parka zahvaća 93,2 km² i dva otoka, Grgur i Goli. Projekt je osmišljen u svrhu oživljavanja izvansezonskog turizma na otoku te veće orijentacije na aktivni odmor te zaštitu i očuvanje značajnih lokaliteta prirodne baštine, a inicijativa je pokrenuta 2004. godine. Cilj projekta je povećati svijest javnosti o geologiji i potrebi zaštite geoloških i geomorfoloških znamenitosti otoka Raba te valorizacija i kategorizacija geološke baštine kao jednog od subjekata održivog razvoja otoka. Osim toga, park pruža mogućnost visoke kvalitete obrazovanja na terenu za studente. Započeto je opsežno terensko istraživanje geoloških lokaliteta, obilježavanje geoloških točaka, vidikovaca i formiranje geostaza u svrhu izvedbe projekta „Geopark otok Rab“ s ciljem dobivanja statusa europskog geoparka, a u Gradu Rabu otvoren je i informacijski centar u sklopu kojeg se održavaju radionice i prezentacije u svrhu promoviranja i informiranja javnosti. U okviru projekta na teritoriju Grada Raba postavljeno je 45 geotočaka s opisnom tablom na geo-stazama. Trenutno su opremljene četiri geostaze – Premužić 1 i Premužić 2, Rab-Maman i Lopar koje se protežu prekrasnim krajolicima gdje je moguće pratiti razvoj otoka milijunima godina unatrag. Potrebno je izgraditi Centar za posjetitelje i interpretativni centar s cjelogodišnjim pristupom (Terra Arbia) u cilju razvoja geoturizma. Osim Geoparka ova mjera treba obuhvatiti i mjesta potencijalnih arheoloških iskopavanja i istraživanja koja treba pokrenuti uz podvodni arheološki turizam. Također potrebno je očuvati, obnoviti i staviti u funkciju kulturne, arheološke, etnološke i geološke znamenitosti i lokacije (obnova zidina i ugroženih objekata poput Kule smjelih).

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • TZ Grada Raba • PGŽ • Turistički i gospodarski subjekti • Udruge 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj programa i aktivnosti vezanih uz prirodnu i kulturnu baštinu • Broj edukacija iz prirodne i kulturne baštine • Broj istraživanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Valorizacija kulturne baštine • Podizanje kulturne svijesti • Atraktivnost destinacije • Otvaranje Centra za posjetitelje (Terra Arbia)

	<ul style="list-style-type: none"> • Tipologija posjetitelja geolokaliteta (geoekspert, geo-specijalist, geo-amater, geoturist) 	<ul style="list-style-type: none"> • Otvaranje podružnice Pomorskog i povijesnog muzeja hrvatskog primorja • Obilježavanje arheoloških lokaliteta
--	--	---

**STRATEŠKI
CILJ 2**
INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR
STRATEŠKI PRIORITET 2.4. POTICANJE INTEGRIRANOG SUSTAVA ZAŠTITE OKOLIŠA I KULTURNE BAŠTINE
MJERA 2.4.3. STVARANJE UVJETA ZA REVITALIZACIJU POVIJESNE JEZGRE

CILJ MJERE	Cilj mjere je pokretanje mnogobrojnih ideja koje će stvoriti uvjete da povijesna jezgra Grada Raba postane poželjna za život i rad te da je istovremeno sačuvana od daljnje devastacije, rasprodaje i odumiranja, a da se pritom u potpunosti zaštiti jedinstvena i neprocjenjiva kulturna baština.	
OPIS MJERE	<p>Cilj je jačati identitet Grada Raba u kojemu je upravo povijesna jezgra jedan od potencijala u kreiranju prepoznatljivog imidža, koji se treba staviti u funkciju turističkog razvoja. Istovremeno je potrebno razvijati alate planiranja i strategije za konzervaciju i upravljanje onih područja koja zajedno oblikuju okruženje povijesne gradske jezgre. Posebno je važno usklađivanje nove gradnje s povijesnim urbanim kontekstom. Radi učinkovitijeg očuvanja, zaštite i promocije baštine za zaštićenu povijesnu urbanu cjelinu treba donijeti Plan upravljanja, koji kroz participaciju sudjelovanja uključuje sve relevantne dionike, ustanove i tijela institucionalnog i civilnog društva na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Analiza obilježja stanja povijesne jezgre Grada Raba ukazuju na tri ključna područja djelovanja koja samostalno i međusobno određuju korištenje jezgre, što bi sve trebalo definirati kvalitetnom izradom studije u kojoj bi se posebna pažnja posvetila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stanovanju na području jezgre • gospodarskoj i društvenoj aktivnosti na području jezgre i u njezinom okruženju te • uređenju jezgre. <p>Da bi se povratili stanovnici u samu povijesnu jezgru potrebno je vratiti i neke glavne administrativne poslove kako bi jezgra i dalje bila privlačno uređen prostor gdje se ostvaruju prilike za susrete i razgovor, kako kod stanovnika, tako i kod posjetitelja. Sve navedeno zahtijeva integrirani pristup poduzimanju svih aktivnosti.</p>	
NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI

<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • TZ Grada Raba • Obrtnici • Konzervatorski odjel • Udruge 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj i visina poticaja za uređenje fasada, pročelja i krovova • Broj edukacija o uređenju poslovnog prostora • Broj edukacija o kulturi komunikacije i usluživanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Uređene fasade i pročelja • Uređeni prostori • Korištena sredstva iz EU fondova • Plan upravljanja povijesnom jezgrom
---	--	--

**STRATEŠKI
CILJ 2**

INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.5. POBOLJŠANJE ENERGETSKOG SUSTAVA, KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE I ENERGETSKE UČINKOVITOSTI

MJERA 2.5.1. MODERNIZACIJA INFRASTRUKTURE ELEKTROOPSKRBE (RASVJETA) TE POTICANJE KORIŠTENJA ENERGETSKI UČINKOVITIH OBLIKA PRIJEVOZA

CILJ MJERE

Modernizacijom infrastrukture, uvođenjem obnovljivih izvora energije, LED rasvjete te upotrebom energetski učinkovitih oblika prijevoza stvaraju se pretpostavke za dekarbonizaciju otoka i Grada Raba, u cilju postizanja energetsko-klimatskih ciljeva i bolje kvalitete života.

OPIS MJERE

Moderan grad, čemu teži postati i Grad Rab, sve više traži pametna i fleksibilna rješenja za uštedu energije, poboljšanje udobnosti, primjenu energetski učinkovitih oblika prijevoza u cilju održivog urbanog razvoja. Zamjena konvencionalne javne rasvjete sa svjetlećim diodama (LED) može smanjiti potrošnju energije i emisije ugljičnog dioksida i otvara nove mogućnosti u pogledu razvoja pametnog grada. Pametni sustav vanjske rasvjete (rasvjeta prometnica, parkova, šetnica) može biti jedno od smart city rješenja za promicanje energetske učinkovitosti. Pri tome se postojeća infrastruktura može iskoristiti za postavljanje punionice električnih vozila na stupovima javne rasvjete u zonama višestambenih zgrada i javnih parkirališta, čime su sniženi troškovi postavljanja punionica. Komunalna infrastruktura mora pratiti zahtjeve gospodarstva i potrebe građana, uz strogo poštivanje usmjerenja i okvira zacrtanim Prostornim planom uređenja Grada Raba. Nužnost je odabir "čiste proizvodnje" i "čistih tehnologija", kao i potreba integracije politike zaštite okoliša u politiku prostornog razvoja. Očuvanje okoliša u suvremenim uvjetima života zahtijeva osiguranje kvalitetne infrastrukture razvijene uz korištenje suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja (alternativni oblici i mreža prijevoza, sustav gospodarenja otpadom, sustav odvodnje, pročišćavanje otpadnih voda, energetska strategija, uvođenje pametne rasvjete itd.). Uvođenjem Sustava za upravljanje energijom (smart metering) ugrađuje se oprema za sustav daljinskog očitavanja potrošnje energije i vode (priklučenje na naplatna brojlara energije i vođenje upisa podataka u nacionalni informacijski sustav za gospodarenje energijom ISGE, struja, voda, plin, lož ulje..). Ova mjera je sukladna tehničkim propozicijama natječaja za EE kod FZOEU i strukturnih fondova EU.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • FZOEU • Poduzetnici 	<ul style="list-style-type: none"> • Manji energetske troškovi • Manja emisija CO₂ • Veći broj električnih automobila 	<ul style="list-style-type: none"> • LED rasvjeta • Sustav za upravljanje energijom (smart metering) • Punionice za električne automobile • Moderna infrastruktura

STRATEŠKI CILJ 2

INFRASTRUKTURA, OKOLIŠ I PROSTOR

STRATEŠKI PRIORITET 2.5. POBOLJŠANJE ENERGETSKOG SUSTAVA, KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE I ENERGETSKE UČINKOVITOSTI

MJERA 2.5.2. PROMOVIRANJE I POTICANJE KORIŠTENJA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE I ENERGETSKE UČINKOVITOSTI

CILJ MJERE

Cilj mjere je poticati korištenje obnovljivih izvora energije i provoditi mjere energetske učinkovitosti kako bi se smanjila energetska potrošnja i energetske troškovi na području Grada Raba.

OPIS MJERE

Kako bi kućanstva, zgrade javne namjene te poduzetnici više koristili obnovljive izvore energije potrebno je donijeti energetske politiku u skladu s Akcijskim planom energetske održivog razvitka (SEAP). U akcijskom planu energetske održivog razvitka Grada Raba potrebno je ponuditi mehanizme financiranja provedbe akcijskog plana (javno privatno partnerstvo, esco model, revolving fond, Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Fondovi Europske Unije...). Iskustva energetske osviještenih i razvijenih europskih gradova pokazuju da se bez programa sufinanciranja, te raznih drugih poticajnih programa gradskih uprava ne može očekivati značajnija provedba mjera energetske učinkovitosti neovisno o investicijskim troškovima i ekonomsko-energetskoj isplativosti njihove provedbe. Grad Rab radi ne energetske obnovi osnovnih škola te je potrebno takve aktivnosti provoditi i dalje. U suradnji sa Regionalnom energetske agencijom Kvarner potrebno je sustavno gospodariti energijom na svim razinama. Uspostavom Sustava gospodarenja energijom, poticanjem obnovljivih izvora energije i provođenjem mjera poboljšanja energetske učinkovitosti smanjiti će se troškovi za energiju i emisije stakleničkih plinova na najmanju moguću mjeru te poboljšati ekonomske učinkovitost u objektima, produktivnost i radni uvjeti za zaposlene. Da bi se to ostvarilo potrebno je uspostaviti organizaciju s odgovornim osobama za energetske učinkovitost, uspostaviti sustav mjerenja i nadzora potrošnje energije i utjecaja na okoliš, upravljati troškovima i poslovnom učinkovitošću, razvijati potrebne poslovne vještine i znanja, poticati male, ali kontinuirane doprinose svakog zaposlenika, trajno motivirati sve građane i redovito pratiti ostvarenje ciljeva i javno izvještavati o energetske troškovima. Turistički objekti, zgrade javne namjene te kućanstva mogu

iskoristiti potencijal solarne energije te uz pomoć Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost iskoristiti poticaje te smanjiti svoje troškove za energiju.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • REA Kvarner • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost • Grad Rab 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zgrada koje su provele energetske obnovu • Veći broj ugrađenih sustava za racionalizaciju potrošnje vode i el.en. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje razvoja energetske poduzetništva • Smanjeni energetske troškovi, veća ušteda energije

3.4. Kvaliteta života i društvene djelatnosti

Kvaliteta okruženja u kojem živimo očituje se ponajviše u kvaliteti društva i društvenih procesa koji prožimaju grad, te očuvanosti okoliša u kojem se nalazimo. Grad Rab unaprjeđenje kvalitete života vidi kroz kvalitetu stanovanja i stambenog zbrinjavanja mladih, povećanje kapaciteta i obnovu predškolskih, osnovnoškolskih te srednjoškolskih ustanova, kvalitetniju promociju sporta kao načina života te osiguranje visokog standarda zdravstvenih usluga i usluga socijalne skrbi. Razvoj grada, u svim segmentima društvenog djelovanja mora biti u skladu s prirodom, valorizacijom prirode i integracijom prirode u život grada. Ostvarenjem navedenog cilja ostvaruje se povećanje kvalitete života građana Grada Raba kao atraktivnog i ugodnog mjesta za život pri čemu se naglasak stavlja na povezanost javnog, društvenog i gospodarskog sektora u realizaciji uravnoteženog društvenog razvoja, temeljenog na načelima održivosti.

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI

STRATEŠKI PRIORITET 3.1. PODIZANJE KVALITETE STANOVANJA TE SOCIJALNA INTEGRACIJA STANOVNIKA

MJERA 3.1.1. PLANIRANJE I UREĐIVANJE PODRUČJA ZA OBITELJSKU STAMBENU GRADNJU

CILJ MJERE

Cilj ove mjere je osigurati preduvjet za kvalitetan život lokalnog stanovništva kroz planiranje i izgradnju stanova. Provođenjem ove mjere doprinijelo bi se rješavanju stambenog pitanja građana, posebice mladih obitelji, a ujedno i povećavanju kvalitete stanovanja.

OPIS MJERE

Kvaliteta stanovanja i stambeno zbrinjavanje jedan su od osnovnih potreba građana. Kako bi potakli mlade ljude na ostanak na otoku i u Gradu te doseljavanje novih mladih obitelji potrebno je osigurati mogućnost rješavanja stambenog pitanja. Grad (u suradnji sa investitorima) treba planirati i stvarati uvjete za izgradnju stanova, te se predlaže:

- provesti analizu – potreba za stanovima
- uspostaviti stambenu politiku te izraditi Program za izgradnju stanova
- odrediti područja i izraditi prostorno-plansku dokumentaciju za stambenu gradnju
- omogućiti brže rješavanje administrativnih procedura
- osigurati odgovarajuće građevinsko zemljište, uređenje komunalne infrastrukture i priključke na infrastrukturu (poticana stanogradnja)
- osigurati druge uvjete potrebne za izgradnju stanova

Adekvatan i siguran stambeni prostor preduvjet je za zaustavljanje iseljavanja. Jedan je od glavnih ciljeva Strategije Europa 2020 je unaprjeđenje kvalitete života građana, a potpora stambenom pitanju mora biti prepoznata od strane Grada.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Privatni investitori 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj izgrađenih stanova 	<ul style="list-style-type: none"> • Izgrađeni stanovi • Uspostavljena stambena politika • Podignut društveni standard stanovanja

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI

STRATEŠKI PRIORITET 3.1. PODIZANJE KVALITETE STANOVANJA TE SOCIJALNA INTEGRACIJA STANOVNIKA

MJERA 3.1.2. IZGRADNJA/RENOVACIJA OBJEKATA ZA PREDŠKOLSKI ODGOJ I ŠKOLA

CILJ MJERE

Ova mjera ima za cilj povećati kapacitete postojećih predškolskih ustanova te izgraditi nove sukladno potrebama Grada; zatim obnoviti i poboljšati prostorne uvjete postojeće osnovne i srednje škole te osigurati osnovnoj školi rad u jednoj smjeni sukladno Državnom pedagoškom Standardu.

OPIS MJERE

Razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja jedan je od prioriteta Grada Raba. U 2018. godini u naselju Banjol otvoren je novi područni odjel dječjeg vrtića Pahuljica, kapaciteta za 23 djece, a potrebno je i daljnje širenje kapaciteta. U istoj godini u matičnoj osnovnoj školi kao i u 3 područne škole provedena je energetska obnova fasada.

Kroz operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020., prioritet 4 "Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije"; specifični cilj 4c1.3 „Energetska obnova zgrada i korištenje obnovljivih izvora energije u javnim ustanovama koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja“, potrebno je i dalje provoditi energetska obnovu fasada. S obzirom da županije upravljaju srednjim školama, predlaže se, u suradnji s Primorsko-goranskom županijom, ulaganje u obnovu i opremanje srednje škole s ciljem privlačenja većeg broja novoupisanih učenika.

Kontinuiranim ulaganjem u objekte i unaprjeđivanjem infrastrukture, Grad Rab će doprinijeti kvalitetnijem razvoju školstva.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje kapaciteta u predškolskim ustanovama • Broj obnovljenih prostora u osnovnoj školi • Broj obnovljenih prostora u srednjoj školi 	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšani uvjeti, te podignuta razina kvalitete i kapaciteta u odgojno-obrazovnim ustanovama • Otvaranje novih srednjoškolskih programa / zanimanja

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI
STRATEŠKI PRIORITET 3.1. PODIZANJE KVALITETE STANOVANJA TE SOCIJALNA INTEGRACIJA STANOVNIKA
MJERA 3.1.3. POTICANJE SOCIJALNE INTEGRACIJE STANOVNIKA I JAČANJE SUSTAVA CIVILNOG DRUŠTVA
CILJ MJERE

Poticati socijalnu uključenost i djelovanje organizacija civilnog društva, razvijati i unapređivati sadržaje za normalan život i rad osoba s invaliditetom, djece s teškoćama u razvoju i ostalih ranjivih skupina, a sve u cilju podizanja kvalitete života lokalne zajednice.

OPIS MJERE

Grad Rab treba težiti da postane grad visoke društvene i socijalne osjetljivosti, da stvori dobre uvjete za rad i zapošljavanje, osobni i profesionalni razvoj, te sredinu pogodnu za življenje kako domaćeg tako i doseljenog stanovništva. Novodoseljeno stanovništvo potrebno je integrirati u lokalnu zajednicu, poticati ih da se prilagode otočnim uvjetima života. Isto tako, bitno je jačati sustav civilnog društva kroz djelovanje udruga. Posebno treba poticati razvoj socijalnih udruga, zdravstvenih udruga, te udruga za zaštitu djece, mladih i obitelji. Isto tako važno je bolje razraditi kriterije financiranja udruga civilnog društva, ovisno o njihovom doprinosu u promicanju vrijednosti civilnog društva.

Grad treba razvijati i unapređivati sadržaje koji se odnose na specifične zahtjeve osoba s invaliditetom (prilagodba prostora za osobe s invaliditetom i osobe smanjene pokretljivosti), a u cilju osiguranja kvalitete življenja. Poticajnim mjerama (Europski socijalni fond) potrebno je sustavno razvijati socijalne programe za starije te stimulirati zapošljavanje ranjivih skupina, kao i kontinuirano osiguravati potporu učenicima s teškoćama u razvoju.

Uloga organizacija civilnog društva na području lokalne zajednice jako je važna jer one svojim različitim djelovanjima poboljšavaju socijalnu politiku, odnosno životni standard stanovnika, povećavaju brigu o ranjivim skupinama, pokušavaju smanjiti nezaposlenost, utječu na povećavanje ljudskih prava, potiču održivi razvoj.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Udruge civilnog društva • Javne institucije 	<ul style="list-style-type: none"> • Porast broja stanovnika • Broj novoosnovanih (socijalnih) udruga • Broj novih zapošljavanja ranjivih skupina • Broj novih sadržaja za osobe s invaliditetom 	<ul style="list-style-type: none"> • Nove udruge • Kriteriji financiranja udruga • Osigurana dostupnost javnim objektima • Postignuti rezultati udruga civilnog društva • Poboljšana socijalna slika Grada Raba

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI
STRATEŠKI PRIORITET 3.2. UNAPREĐENJE KVALITETE ZDRAVSTVENOG SUSTAVA
MJERA 3.2.1. UNAPREĐIVANJE UVJETA ZA PRUŽANJE ZDRAVSTVENIH USLUGA
CILJ MJERE

Cilj ove mjere je osigurati kvalitetnu i efikasnu zdravstvenu zaštitu stanovnicima Grada Raba te unaprijediti sustav zdravstvenih usluga za svakog korisnika i društvo u cjelini.

OPIS MJERE

Kvalitetna zdravstvena zaštita jedna je od temeljnih pretpostavki kvalitete života stanovništva. Kvaliteta pruženih usluga ovisi o primjeni standarda, što znači da se broj ustanova i medicinskog osoblja, ali i infrastruktura treba prilagoditi stvarnim potrebama stanovništva. Na području Grada Raba postoji ustanova primarne zdravstvene zaštite – Dom zdravlja Rab, u sklopu kojeg djeluje i hitna medicinska pomoć. U Kamporu djeluje psihijatrijska bolnica Rab koja raspolaže sa 480 kreveta i zapošljava 243 radnika. Sastoji od 2 službe s pripadajućim odsjecima, 4 odjela, zatim Odsjeka za medicinsku dijagnostiku (LAB, RTG, EKG, EEG, UZV) i SKZZ, Odsjeka za stručni i istraživački rad, Jedinice za opskrbu lijekovima te pratećih nemedicinskih službi.

Unatoč postojanju zdravstvenih ustanova, razina zdravstvene zaštite nije zadovoljavajuća. Specijalističke preglede obavljaju gostujući specijalisti iz drugih gradova i u tom smislu su zdravstvene usluge ograničene. Predlaže se daljnje ulaganje u obnovu i opremanje zdravstvenih ustanova. U suradnji s Primorsko-goranskom županijom, treba poticati daljnji razvoj psihijatrijske bolnice Rab, educirati stručni kadar, sufinancirati adaptaciju paviljona koji još nisu u upotrebi, a sve u cilju proširenja djelatnosti i pružanju šireg spektra medicinskih usluga stanovnicima Grada Raba.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Dom zdravlja • Psihijatrijska bolnica Rab • PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj obnovljenih zdravstvenih ustanova • Broj liječnika i zdravstvenih djelatnika • Povećanje ulaganja u zdravstvenu opremu 	<ul style="list-style-type: none"> • Mreža svih potrebnih zdravstvenih usluga iz domene primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite • Unapređenje zdravstvene skrbi stanovništva

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI

STRATEŠKI PRIORITET 3.2. UNAPREĐENJE KVALITETE ZDRAVSTVENOG SUSTAVA

MJERA 3.2.1. POVEĆANJE BROJA SPECIJALISTIČKIH ORDINACIJA I SUFINANCIRANJE SPECIJALISTA LIJEČNIKA

CILJ MJERE	Cilj ove mjere je povećati broj specijalističkih ordinacija te sufinancirati dolaske liječnika specijalista čime bi se bitno povećao zdravstveni standard stanovnika Grada Raba.	
OPIS MJERE	Ulaganje u obnovu zdravstvenih ustanova kao i u opremu iznimno je važno, ali bez stručnjaka koji će u tim ustanovama raditi, investicija gubi svoj smisao. Jedinice lokalne samouprave moraju prepoznati važnost ulaganja u ljudske resurse te kreirati trajne mjere za privlačenje i zadržavanje liječnika. Kako bi se unaprijedio zdravstveni sustav Grada Raba i povećao broj specijalističkih ordinacija predlaže se: <ul style="list-style-type: none"> – subvencioniranje troškova stručnog usavršavanja (specijalizacija) – subvencioniranje troškova dodatnih edukacija – sufinanciranje troškova stanovanja liječnika – subvencioniranje stambenih kredita Navedene mjere mogu se iskoristiti kao poticaj privlačenja mladih liječnika u Grad Rab. Grad mora osigurati kvalitetno zdravstveno zbrinjavanje svih građana.	
NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj specijalističkih ordinacija • Broj novih liječnika 	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje zdravstvene skrbi stanovništva

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI

STRATEŠKI PRIORITET 3.3. UNAPREĐENJE SPORTSKO-REKREATIVNIH I ZABAVNIH SADRŽAJA S CILJEM PODIZANJA KVALITETE ŽIVOTA LOKALNOG STANOVNIŠTVA I DIVERSIFIKACIJE TURISTIČKIH PROIZVODA

MJERA 3.3.1. UREĐENJE I UNAPREĐIVANJE INFRASTRUKTURE SA PROGRAMIMA I SADRŽAJIMA ZA SPORT, REKREACIJU I ZABAVU

CILJ MJERE Poticati izgradnju novih objekata sportske infrastrukture, unapređivati postojeću infrastrukturu, ulagati u programe i sadržaje koji se mogu koristiti u slobodno vrijeme iz domene sporta i rekreacije. Takvi sadržaji se mogu istovremeno ponuditi lokalnom stanovništvu i turistima, što podiže kvalitetu života lokalnog stanovništva i pruža sadržajan boravak turistima.

OPIS MJERE Sportska rekreacija postaje osnovni sadržaj aktivnog odmora, ali i potreba za unapređenje zdravlja, humanizaciju života i rada te osmišljenog provođenja slobodnog vremena. Zdrav i aktivan odmor i prevencija zdravlja predstavljaju osnovu za oblikovanje i ponudu selektivnih oblika turizma, koji mogu biti značajni resurs obogaćivanja turističkog proizvoda. Na području Grada Raba, u Palitu izgrađen je novi sportski kompleks za male sportove. Osim toga, na području Grada postoje i dvije male dvorane, nogometno igralište, tenis tereni te bočalište. Nova sportsko-rekreacijska ponuda bi trebala biti usmjerena na one sadržaje koji se mogu bolje turistički valorizirati. Izgradnja sportsko-rekreacijsko-zabavnog kompleksa sa bazenom koji nudi i niz sadržaja za rekreaciju, opuštanje i zabavu svakako bi doprinijelo unapređenju ukupne kvalitete Grada. Sadržaji koje bi novi kompleks mogao ponuditi su fitness, wellness i spa, sportsko plivanje, ronjenje, konferencija sala, razne edukacije, restoran, cafe bar.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Sportske udruge • PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih sportskih objekata • Broj obnovljenih objekata • Broj sportskih udruga • Povećanje broja sportsko-rekreativnih sadržaja 	<ul style="list-style-type: none"> • Prihvaćeni programi sporta i rekreacije, a s ciljem popularizacije zdravog života lokalnog stanovništva i turista

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI

STRATEŠKI PRIORITET 3.3. UNAPREĐENJE SPORTSKO-REKREATIVNIH I ZABAVNIH SADRŽAJA S CILJEM PODIZANJA KVALITETE ŽIVOTA LOKALNOG STANOVNIŠTVA I DIVERSIFIKACIJE TURISTIČKIH PROIZVODA

MJERA 3.3.2. POTICANJE RADA SPORTSKIH I KULTURNIH UDRUGA TE NJHOVO UKLJUČIVANJE U SPORTSKO-REKREATIVNE I ZABAVNE SADRŽAJE

CILJ MJERE Cilj ove mjere je poticati udruge na usavršavanje postojećih i organizaciju (ili osmišljavanje) novih oblika sportsko-rekreativnih i zabavnih aktivnosti s ciljem promicanja kulture, sportske rekreacije te povećanja svijesti građana u bavljenju rekreacijom.

OPIS MJERE Na području Grada Raba djeluju mnogobrojne udruge. Prema područjima glavne grupe djelatnosti najzastupljenije su udruge iz djelatnosti sporta (39 udruga ili 36,44%), te zatim iz područja kulture. Sportsko-rekreativni sadržaji važni su kako za lokalno stanovništvo, tako i za turiste. Stanovništvo još više stvara naviku rekreiranja, a turistima se omogućuje aktivan boravak čime se planski ostvaruju njihove temeljne potrebe za kvalitetnim odmorom. U suradnji s Gradom, udruge bi trebale biti nositelji sportsko-rekreativnih i zabavnih aktivnosti s ciljem poboljšanja takve vrste ponude, ali i uključivanja što većeg broja stanovnika. Predlažu se sportsko-rekreativne aktivnosti poput organiziranog trčanja, hodanja („Rimski put“ – poučna staza), plivanja, vožnja biciklom po otoku. Kulturne aktivnosti obuhvaćaju razne organizirane kreativne radionice, festivale (Rab film festival, Rapska fjera) i priredbe, predstave, folklor, tradiciju.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> Sportske udruge Udruge iz područja kulture Grad Rab PGŽ 	<ul style="list-style-type: none"> Broj građana koji se bavi rekreacijom Broj novih oblika sportsko-rekreativnih i zabavnih sadržaja Različiti izvori financiranja Broj sadržaja u kulturi 	<ul style="list-style-type: none"> Povećan broj udruga iz područja sporta i kulture Poboljšanje zdravlja i kvalitete života stanovnika

**STRATEŠKI
CILJ 3**
KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE DJELATNOSTI

STRATEŠKI PRIORITET 3.3. UNAPREĐENJE SPORTSKO-REKREATIVNIH I ZABAVNIH SADRŽAJA S CILJEM PODIZANJA KVALITETE ŽIVOTA LOKALNOG STANOVNIŠTVA I DIVERSIFIKACIJE TURISTIČKIH PROIZVODA

MJERA 3.3.3. RAZVITI SPORTSKO-REKREACIJSKI POTENCIJAL MORA (JEDRENJE, RIBOLOV, VESLANJE)

CILJ MJERE Svaka sportska aktivnost ima razvojnu, zaštitnu i odgojnu funkciju. Uključenje mladih ljudi u razne sportske aktivnosti veoma je važno i doprinosi osobnom i profesionalnom razvoju. Cilj ove mjere je iskoristiti potencijal mora Grada Raba te razviti poznate sportske aktivnosti poput jedrenja, ribolova, veslanja, ali i neke nove poput windsurfinga, kitesurfinga, wakeboardinga, skijanja na vodi te na taj način privući turiste željne adrenalinskih sportova.

OPIS MJERE More je resurs koji Grad Rab premalo iskorištava za sport, rekreaciju i zdravlje. Bavljenje sportom jedan je od važnih čimbenika zdravlja djece i odraslih. Osim što doprinosi zdravlju, važnu ulogu ima u promicanju socijalnog uključivanja stanovnika. Morska voda i zrak imaju i biološki utjecaj na ljudsko zdravlje. Minerali kao magnezij, mangan i kobalt iz morske vode prodiru u organizam te jačaju prirodni imunitet. Za lokalno stanovništvo i turiste mogu se organizirati vođene rekreativne šetnje uz more, budući da su talasoterapijski učinci morske klime poznati još od Grka i Rimljana. Potrebno je educirati stanovništvo o blagodatima koje more pruža (problemi s cirkulacijom, kožom, sportske ozljede, bolovi u leđima). Uz more mogu se razviti svi vodeni sportovi poput ronjenja, plivanja, jedrenja, veslanja, ribolova itd. Plivanje i ronjenje su odličan sport za sve generacije jer se pokreće cijelo tijelo bez opterećenja na zglobove i uz vrlo malen rizik od ozljeda pa se preporuča posebno osobama starije dobi. Uz blagotvorno djelovanje morske vode prisutna je i aktivnost sunčeva svjetla te povećana proizvodnja vitamina D. Grad Rab i TZ Rab trebaju omogućiti udrugama/poduzetnicima da pruže usluge windsurfinga, kitesurfinga, wakeboardinga i skijanja na vodi, za one koje preferiraju adrenalinske sportove. Kitesurfing objedinjuje letenje zmajem (kiteflying) i jahanje na dasci (surfing). Wakeboarding je ekstremni sport vrlo popularan jer predstavlja kombinaciju skijanja na vodi i jahanja na valovima, a neki ga zovu i snowboardingom na vodi. Navedeni novi ekstremni sportovi vezani uz more mogu postati novi motiv dolaska turista željnih adrenalina.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	OČEKIVANI REZULTATI
<ul style="list-style-type: none"> Sportske udruge Grad Rab TZ Grada Raba 	<ul style="list-style-type: none"> Broj građana koji se bavi rekreacijom Broj novih oblika sportsko-rekreativnih i zabavnih sadržaja Različiti izvori financiranja 	<ul style="list-style-type: none"> Povećan broj udruga iz područja sporta i kulture Poboljšanje zdravlja i kvalitete života stanovnika Novi imidž destinacije ekstremnih morskih sportova

3.5. Integralno upravljanje razvojem

Kvalitetno vođenje i upravljanje danas su faktor komparativne prednosti s kojim se gradovi i regije međusobno natječu. Pojam upravljanja razvojem ne uključuje samo upravljanje gradskom upravom, nego obuhvaća mrežu javnih, poslovnih i nevladinih partnera koji zajednički surađuju unutar grada kako bi kreirali bolje uvjete za društveno-ekonomski rast, socijalnu koheziju i generirali zaposlenost. Grad Rab treba uspostaviti partnerski odnos između svih ključnih dionika razvoja kako bi se realizirala zajednička vizija Grada. Isto tako, Grad Rab je dužan pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ako pojedina prostorna rješenja više ne odgovaraju interesima društvene zajednice. U cilju korištenja različitih izvora financiranja, nužno je povećati sposobnosti lokalne zajednice za privlačenje i provedbu EU projekata.

**STRATEŠKI
CILJ 4**
INTEGRALNO UPRAVLJANJE RAZVOJEM

STRATEŠKI PRIORITET 4.1. PARTNERSTVO (JAVNO-PRIVATNO)

MJERA 4.1.1. RAZVOJ PARTNERSTVA MEĐU DIONICIMA RAZVOJA I UNAPREĐENJE SURADNJE LOKALNE I REGIONALNE SAMOUPRAVE (JAVNO-PRIVATNO PARTNERSTVO)

CILJ MJERE

Cilj mjere je približavanje gradske uprave potrebama gospodarstva i stanovništva. Kako bi se što učinkovitije upravljalo razvojem Grada sukladno potrebama gospodarskih subjekata i opće društvenim potrebama stanovništva, nužno je uspostaviti partnerski odnos između svih ključnih dionika razvoja (hotelijeri, turistička zajednica, ugostitelji, poduzetnici, obrtnici, poljoprivrednici) te unaprijediti institucionalnu suradnju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

OPIS MJERE

Integralno pristupanje rješavanju problema se temelji na izboru načina za poticanje gospodarskog razvoja i partnerstva, što se realizira kroz korištenje svih mogućnosti u povezivanju relevantnih subjekata kroz privatno - privatno partnerstvo, javno - javno partnerstvo, a najčešće kroz javno - privatno partnerstvo. Argument za uspostavu partnerstava proizlazi iz opće percepcije da građani u Gradu Rabu mogu biti aktivni i punopravni sudionici ne samo u političkoj praksi nego i u svakodnevnim procesima razvoja njihovog grada. Razvojne potrebe Grada Raba su općenito kompleksne i uključuju velik raspon gledišta i interesa. One zahtijevaju integrirana rješenja koja uzimaju u obzir mnogobrojne čimbenike. Partnerstva pružaju prirodni okvir u kojem se susreću akteri iz različitih interesnih skupina. Partnerstvo je proces stalne suradnje u kojem se susreću sudionici u procesu razvoja iz privatnog i javnog sektora (u svim kombinacijama) koji predstavljaju lokalnu zajednicu kako bi definirali, osigurali sredstva i realizirali zajedničku viziju Grada Raba. Daljnji značajan korak djelovanja usmjeren je na problematiku poticanja umrežavanja s naglaskom na sve horizontalne i vertikalne oblike umreženja između sudionika na strani ponude. Cilj je ovakvog pristupa umrežavanju postizanje raznolikog asortimana ponude u svim segmentima gospodarstva, javnog sektora i društvenih djelatnosti. Za postizanje prosperiteta potrebno je razvijati one gospodarske djelatnosti, koje će se temeljiti na višoj razini kvalitete od postojeće, te u osmišljavanju novih, kreativnijih oblika ponude. Sa umrežavanjem velikog broja manjih sudionika ponude i omogućavanjem da jedinstveno nastupaju na tržištu, ostvarit će se pretpostavke za ostvarenje više razine konkurentnosti na tržištu, a moći će se privući i nova tržišta. Umrežavanjem svih sudionika Grada Raba stvorit će se pretpostavke za djelovanje sinergijskog procesa, kao nove snage, koja će potaknuti razvoj novih proizvoda i usluga, što znači i oblikovanje sasvim novog i prepoznatljivog asortimana ponude.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	REZULTATI MJERE
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • TZ Grada Raba • Hotelijeri, poduzetnici, obrtnici, ugostitelji, udruge i građani 	<ul style="list-style-type: none"> • Veći broj građana uključen u aktivnosti Grada • Broj novih zajedničkih projekata 	<ul style="list-style-type: none"> • Podići će se razina informiranosti građana i bolja koordinacija sa službama Grada • Aktivno uključivanje javnosti

**STRATEŠKI
CILJ 4**
INTEGRALNO UPRAVLJANJE RAZVOJEM
STRATEŠKI PRIORITET 4.1. PARTNERSTVO (JAVNO-PRIVATNO)
MJERA 4.1.2. RAZVOJ OTOČNE SURADNJE JAČANJEM ADMINISTRATIVNIH I LJUDSKIH KAPACITETA
CILJ MJERE

Većina otoka na Jadranu ima slične izazove poput prometnog povezivanja s kopnom, demografske obnove, vodoopskrbe i odvodnje, gospodarskog i turističkog razvoja itd. Stoga je nužno uspostaviti partnerski odnos unutar lokalnih zajednica u cilju veće suradnje između općinskih, gradskih, županijskih i državnih tijela prilikom rješavanja administrativnih prepreka.

OPIS MJERE

Rab kao otočno urbano područje treba se povezivati sa otocima koji su mu po geografskom kriteriju i teritorijalnoj nadležnosti slični, a to su otoci Primorsko-goranske županije: Krk, Cres, Lošinj, Vele Srakane, Male Srakane, Susak, Unije i Ilovik. Svi ovi otoci teže održivom razvoju otoka što pretpostavlja ostvarivanje općih ciljeva: stabilan gospodarski razvoj otoka, pravedna raspodjela socijalnih mogućnosti za sve otočane, zaštita otočnog okoliša i povećanje otpornosti na klimatske promjene. Na otocima će se poticati ulaganja u konkurentne i inovativne sektore koji su ekološki, prostorno, gospodarski, tehnološki i društveno održivi. Da bi se takvi ciljevi što brže realizirali potreban je dijalog, otvorenost i suradnja svih interesno-utjecajnih skupina koje shvaćaju složenost i dinamiku vanjske i unutarnje okoline svakog pojedinog otoka. Suradnja treba uključiti rješavanje zajedničkih pitanja poput promicanja održive mobilnosti na otocima, aktivno sudjelovanje u prilagodbi i ublažavanju klimatskih promjena na lokalnoj razini, smanjenje upotrebe fosilnih goriva povećanjem održivog korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti, smanjenje i konačno uklanjanje nedostatka i oskudice vode primjenom nekonvencionalnih i pametnih načina upravljanja vodnim resursima, stvaranje područja bez odlaganja otpada promicanjem kružnog gospodarstva, očuvanje karakteristične prirodne i kulturne baštine otoka te diverzificiranje otočnog gospodarstva iskorištavanjem posebnosti otoka u stvaranju novih i inovativnih lokalnih djelatnosti. Zajedničkom suradnjom, razmjenom iskustava mogu se održavati radionice i sastanci na svim razinama kako bi se prikupilo mnoštvo različitih ideja i prijedloga, iz kojih se mogu razviti moguće poduzetničke inicijative. Na taj način svi sudionici mogu se aktivno uključiti u kreiranje razvojnih smjernica otoka.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	REZULTATI MJERE
<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Grad Rab Otočni savez Otočni koordinator (čl.19 Zakon o otocima) 	<ul style="list-style-type: none"> Broj zajedničkih otočkih projekata Novi turistički proizvodi otoka 	<ul style="list-style-type: none"> Bolja gospodarska suradnja među otocima Zajednička turistička promocija otoka

**STRATEŠKI
CILJ 4**
INTEGRALNO UPRAVLJANJE RAZVOJEM
STRATEŠKI PRIORITET 4.2. STRATEŠKO PLANIRANJE I OPERATIVNO PROVOĐENJE
MJERA 4.2.1. KONTINUIRANO PRILAGOĐAVANJE PROSTORNE DOKUMENTACIJE (IZMJENE I DOPUNE) TE PROVOĐENJE MONITORINGA I EVALUACIJE PROSTORNIH PLANOVA
CILJ MJERE

Cilj mjere je omogućiti ostvarenje dugoročnih ciljeva Grada Raba zacrtanih ovom Strategijom, na način da će biti sredstvo za usmjeravanje razvoja putem prostorne dokumentacije. Subjekte planiranja treba upoznati sa svim mogućnostima razvoja i posljedicama izbora ponuđenoga rješenja, a organ nadležan za izmjene i dopune prostorne dokumentacije vrši provjeru rješenja (tumačenja) kao i utvrđivanje potrebe za njegovim izmjenama.

OPIS MJERE

Grad Rab dužan je pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ukoliko se na temelju istraživanja odnosno drugih saznanja utvrde promjene koje bitno utječu na postojeće odnose u prostoru ili ako pojedina prostorna rješenja u donesenim planovima više ne odgovaraju interesima društvene zajednice. To se odnosi na organizaciju prostora Grada Raba (održavanje cjeline), uređenje prostora (ostvariti sklad u prostoru), opremanje prostora (objekti, uređaji, instalacije), usmjeravanje razvoja (upravljanje k najboljim rješenjima), stvaranje funkcionalnog prostora (rad, stanovanje, rekreacija), stvaranje ekonomskog prostora (uvjeti za život i rad), stvaranje humane sredine (za čovjekove potrebe), stvaranje estetski oblikovanog prostora i zadovoljenje općih potreba u Gradu Rabu.

Prostornom dokumentacijom se ublažavaju i eliminiraju brojne proturječnosti između:

- proizvodnih i neproizvodnih aktivnosti
- prostora i objekata u njemu
- aktivnosti i mreže infrastrukture
- tehnologije i ekologije
- razvijenih i nerazvijenih dijelova Grada – potreba razvoja i nedostatka investicija, itd.
- Odstupanja od plana najčešće se javljaju zbog neefikasnosti organa zaduženih za provođenje prostorne dokumentacije.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	REZULTATI MJERE
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Upravni odjel za prostorno uređenje, gospodarstvo i turizam 	<ul style="list-style-type: none"> • Prihvaćeno godišnje izvješće Gradskog vijeća o stanju prostorne dokumentacije • Prihvaćeno godišnje izvješće Gradskog vijeća o monitoringu i evaluaciji prostornih planova 	<ul style="list-style-type: none"> • Plansko ponašanje uz što manje nekontrolirana odstupanja od prostornog plana • Smanjenje i eliminiranje brojnih proturječnosti u prostoru

		<ul style="list-style-type: none">• Podnošenje godišnjih izvještaja o provođenju prostornih planova• Ostvarenje i kontrola ciljeva razvoja
--	--	---

**STRATEŠKI
CILJ 4**
INTEGRALNO UPRAVLJANJE RAZVOJEM
STRATEŠKI PRIORITET 4.2. STRATEŠKO PLANIRANJE I OPERATIVNO PROVOĐENJE
MJERA 4.2.2. FORMIRATI TIJELO ZA PRAĆENJE STRATEGIJE
CILJ MJERE

Cilj mjere je formirati Tijelo koje je zaduženo za provođenje i praćenje Strategije razvoja Grada Raba. Tijelo treba provoditi monitoring i evaluaciju napretka provedbe navedenih mjera te ocjenjivati ih na godišnjoj razini.

OPIS MJERE

Ustrojavanje posebnog Tijela za praćenje Strategije razvoja Grada Raba formira se s ciljem praćenja i provođenja Strategije razvoja kao i provođenje i praćenje mjera iz područja gospodarstva, turizma, ruralnog razvoja, poduzetništva, infrastrukture i društvenih djelatnosti. Monitoring Strategije razvoja i njezina evaluacija, kao i monitoring napretka provedbe Strategije, treba ocjenjivati na godišnjoj razini. Redoviti monitoring osigurat će informacije o provedenim aktivnostima s podacima o nositeljima provedbe, uključenim financijskim sredstvima i njihovim izvorima te ostvarenim ili anticipiranim rezultatima. Izvješća o napretku podносит će Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja, a usvajat će ih Stručni tim i Partnerski odbor. U Strategiji je naglasak na mehanizmu praćenja Strategije, tj. dozvoljena je mogućnost da se promjene unose i kod samog usvajanja Strategije. Takav mehanizam počiva na stalnim promjenama i potrebi inoviranja, odnosno na mogućnostima da se konkretni sadržaji po ocjeni naručitelja unesu u Strategiju s ciljem njene kvalitete i provedivosti i želje da ona i dalje ostane živi dokument, fleksibilan i adaptabilan, kako je i zamišljen. Obrazovanje korisnika Strategije razvoja predstavlja jedan od temeljnih zadataka u okviru monitoringa, što nameće potrebu da se realno sagledaju potrebe te da se sustav cjeloživotnoga obrazovanja prilagodi stvarnim mogućnostima korisnika. Zadatak ovog tijela je da se brine i formira bazu projekata iz Strategije razvoja, te da ostvaruje najužu suradnju sa službama PGŽ-a, LAG-ovima, civilnim društvom i brojnim javnim (državnim) i privatnim subjektima. Ova mjera posebno je vezana uz provođenje strateških ciljeva i prioriteta koji će se realizirati u okviru djelovanja ovoga Tijela.

NOSITELJI MJERE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	REZULTATI MJERE
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Rab • Tijelo za praćenje Strategije 	<ul style="list-style-type: none"> • Formirano tijelo za praćenje Strategije • Formirana baza podataka strateških projekata Grada Raba 	<ul style="list-style-type: none"> • Provođenje Strategije razvoja Grada Raba • Monitoring i evaluacija Strategije razvoja • Redovno ažuriranje baze podataka strateških projekata Grada Raba

3.6. Globalna projekcija razvoja

Osnovno polazište globalne projekcije razvoja sadržano je u postavljenim razvojnim ciljevima, a prognoza rasta bruto domaćeg proizvoda izrađena je u očekivanoj varijanti. Bruto domaćim proizvodom iznosi se uspješnost svih djelatnosti i osigurava gospodarski i društveni razvoj. Osnova za izradu očekivanih prognoza razvoja pojedinih djelatnosti temelji se prvenstveno na dosadašnjem razvoju u razdoblju 2000.-2018., ali i na postavljenim ciljevima budućeg razvoja Grada Raba.

Tablica 24. Struktura procijenjenog BDP u 2018. godini i projekcija BDP-a za 2030. godinu

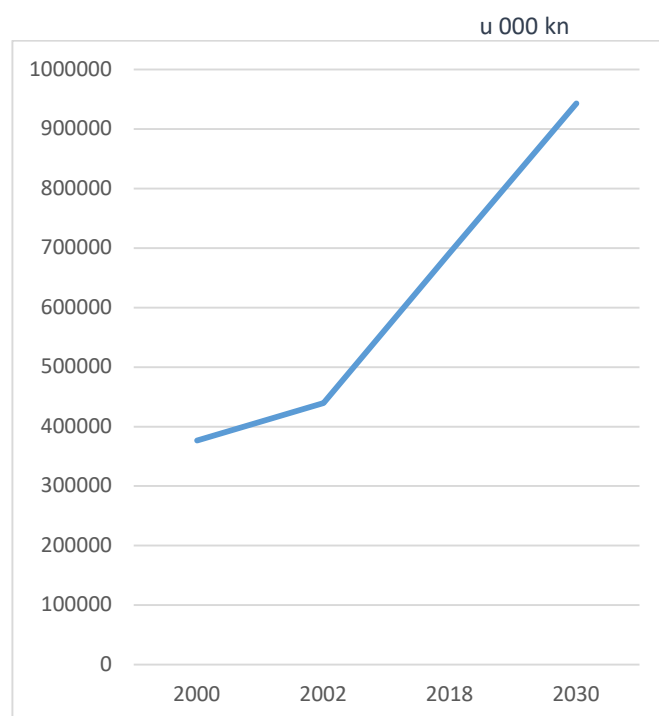
Djelatnost	2018.		2030.		Stopa rasta 2018/2030. u %
	Iznos u kn u 000	Udio	Iznos u kn u 000	Udio	
A. Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	16.850	2,44	19.040	2,02	1
C. Prerađivačka industrija	18.605	2,69	22.139	2,35	1,5
D. Ops. el.ener., plinom, parom i klim.	13.722	1,98	16.329	1,73	1,5
E. Opskrba vodom; ukla. otpa. voda, gosp. vodom...	22.029	3,81	26.434	2,8	1,5
F. Građevinarstvo	14.077	2,04	20.130	2,13	3
G. Trg. na vel. i malo; popr. mot. vozila i motocikala	101.945	14,74	129.470	13,73	2
H. Prijevoz i skladištenje	46.068	6,66	55.281	5,86	1,5
I. Djel.pruž.smješt.te prip. i usl. hrane	270.387	39,09	408.284	43,29	3,5
J. Informacije i komunikacije	1.781	0,26	2.689	0,29	3,5
K. Financijske djel. i djel. osiguranja	5.500	0,8	7.315	0,43	2,4
L. Poslovanje nekretninama	1.653	0,24	1.818	0,19	0,8
M. Stručne, znan. i tehni. djelatnosti	4.874	0,7	6.969	0,74	3
N. Admini. i pom. uslužne djelatnosti	16.641	2,41	21.134	2,24	2
O Javna uprava, obrana, socijalno osiguranje	8.770	1,27	9.910	1,05	1
P. Obrazovanje	28.478	4,12	36.167	3,83	2
Q Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	99.528	14,39	159.244	16,89	4
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	1.281	0,19	1.831	0,19	3
S Ostale uslužne djelatnosti	19.517	2,82	22.054	0,23	1
UKUPNO	691.704	100	943.097	100	2,6

Izvor: kalkulacija autora

Analizom razdoblja 2000.-2018., može se vidjeti da su sljedeće djelatnosti bilježile pozitivne prosječne godišnje stope rasta: E – opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda..., F – Građevinarstvo, G – trgovina na veliko i malo, I – djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane, P – Obrazovanje, Q – Zdravstvena zaštita i socijalna skrb te S – ostale uslužne djelatnosti. Prilikom projekcije razvoja do 2030. godine za sve djelatnosti planirane su pozitivne prosječne godišnje stope rasta. Opravdanje za to se nalazi u realizaciji svih ciljeva, prioriteta i mjera navedenih u Strategiji.

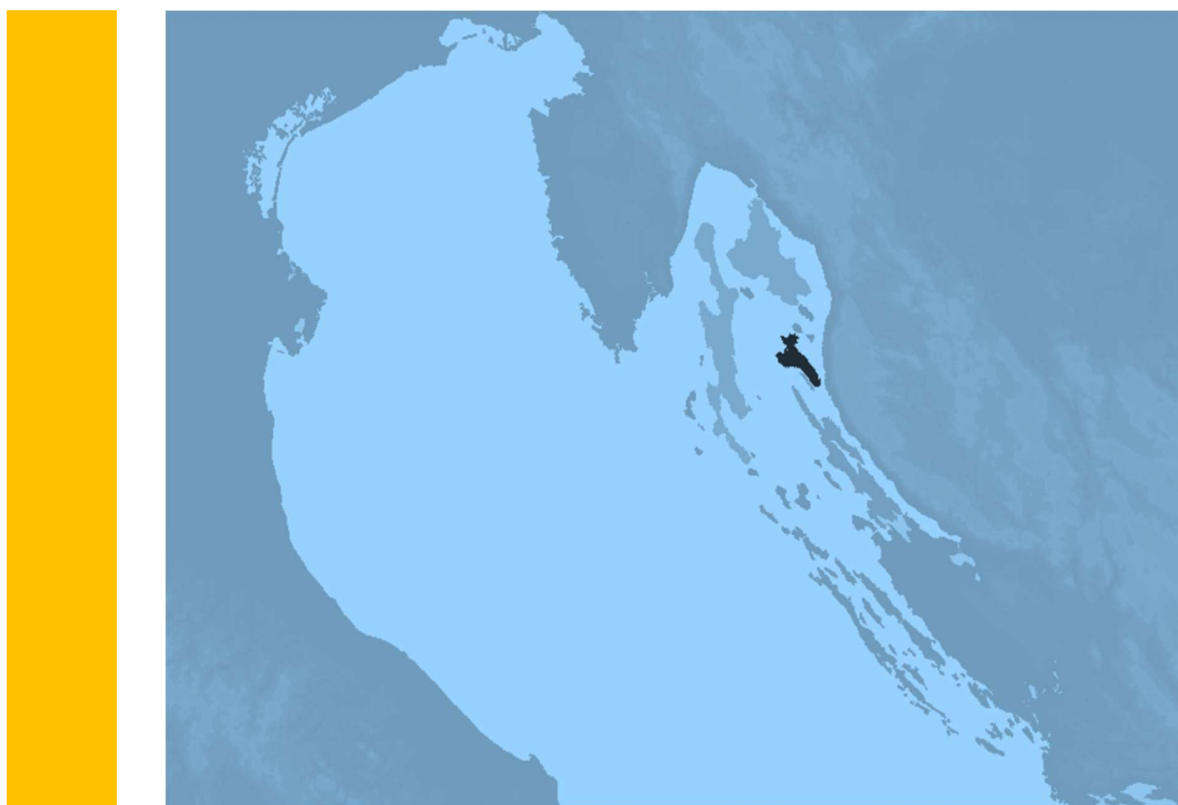
Najveći utjecaj na ukupni razvoj u 2030. godini i nadalje će imati djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, s udjelom ukupnom BDP- u s 43,29 %, zatim slijedi Zdravstvena zaštita i socijalna skrb (Q) te trgovina na veliko i malo (G). Tih tri djelatnosti ostvariti će oko 73,91 % ukupnog BDP-a 2030. godine. Turizam će i dakle biti okosnica razvoja, te će na neki način i sve ostale djelatnosti biti orijentirane na zadovoljavanje što raznovrsnijih potreba turističkih aktivnosti. Prema predviđanju ukupni BDP porasti će sa 691 mln kuna u 2018. godini na 943 mln kuna u 2030. godini (u cijenama 2018.godine), što bi značilo da će rasti s prosječnom godišnjom stopom od 2,6%. U razdoblju od 2000.-2018. godine prosječna godišnja stopa rasta BDP-a bila je u porastu od 1,8 % (stalne cijene 2018. godine). No, ukoliko se realiziraju ciljevi, prioriteti i mjere navedene u ovoj Strategiji, smatra se da veća prosječna godišnja stopa rasta je realna za očekivati.

Grafikon 4. Kretanje procijenjenog BDP – a kroz razdoblje 2000.-2018. i prognoza za 2030.

Izvor: obrada autora

4. IZVORI FINANCIRANJA RAZVOJNIH PRIORITETA I MJERA

Po usvajanju, Strategija razvoja Grada Raba, postaje dokument koji zahtjeva provođenje na sljedeći način:

Kako bi se Strategija razvoja Grada Raba uspješno realizirala potrebno je, kao izvore financiranja, primijeniti posebne razvojne i druge mjere te programe potpore. Pregled postojećih programa potpore na razini Republike Hrvatske i Europske unije čijim korištenjem se može direktno doprinijeti implementaciji razvoja cjelokupnog gospodarstva na području Grada Raba.

4.1. Programi raspoloživi na razini Republike Hrvatske

U nastavku se iznose osnovne informacije o pojedinim programima koji su dostupni na razini Republike Hrvatske. Sve informacije, uvjeti i službena procedura zainteresiranima su dostupni u relevantnim institucijama/tijelima zaduženima za provedbu te je svakako potrebno prije pristupanja provjeriti njihov status, uključivši raspoloživost novih programa koji mogu biti od interesa investitorima na području Grada Raba.

Ministarstvo gospodarstva

Ministarstvo gospodarstva svake godine nudi različite projekte i potpore raznolikim razvojnim idejama i inicijativama. Važniji programi koji su otvoreni u posljednje vrijeme su:⁶⁸

- *Program „Razvoj zadružnog poduzetništva“* - dodjela bespovratnih sredstava u cilju povećanja konkurentnosti proizvoda i usluga zadruga, njihovu prepoznatljivost, produktivnost i inovativnost uz primjenu novih tehnologija i inovacija, pozicioniranje zadruga na tržištu radi postizanja boljih poslovnih rezultata te otvaranje novih radnih mjesta u zadruga i zadržavanje postojećih.
- *Program „vaučeri za digitalizaciju“* – cilj ovog programa je doprinijeti povećanju razine digitalne zrelosti MSP-ova kroz razvoj digitalnih poslovnih modela, jačanje kapaciteta za provedbu digitalizacije i digitalne transformacije ili unapređenje kibernetičke sigurnosti, što će u konačnici povećati konkurentnost i otpornost poduzeća korištenjem digitalnih tehnologija. Ukupni raspoloživi iznos za ovaj poziv iznosi 3,7 mln EUR-a.
- *Poziv za nacionalno sufinanciranje SAP projekata za LIFE 2024.*- putem ovog poziva postoji mogućnost sufinanciranja projektnih prijedloga koji se namjeravaju prijaviti na Program LIFE 2021-2027. Na ovaj Poziv mogu se prijaviti trgovačka društva i druge pravne osobe;

⁶⁸ <https://mingo.gov.hr/javni-pozivi-i-natjecaji-7371/javni-pozivi-i-natjecaji-ministarstva/otvoreni-javni-pozivi-i-natjecaji/7390>

jedinice lokalne i područne samouprave; tijela državne uprave; ostali proračunski i izvanproračunski korisnici; udruge; fizičke osobe koje obavljaju registriranu gospodarsku djelatnost kao i trgovci pojedinci, obrtnici ili nositelji OPG-a. Projekti se prijavljuju na potprograme „Priroda i bioraznolikost“, „Kružno gospodarstvo i kvaliteta života“, „Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama“ te „Prijelaz na čistu energiju“ za LIFE poziv za dostavu projektnih prijedloga za 2024. godinu.

- Program „Cjeloživotno obrazovanje za obrtništvo“ - dodjela bespovratnih sredstava namijenjenih poticanju ciljanih programa obrazovanja za obrtništvo koji osiguravaju kvalitetne i motivirane kadrove u svrhu jačanja konkurentnosti, poticanja, produktivnosti te rasta i razvoja obrtništva. Korisnici bespovratnih sredstava temeljem ovog Programa mogu biti mikro, mala i srednja poduzeća (isključivo obrti, trgovačka društva i zadruge) te fizičke osobe.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije nastavlja s ulaganjem u otoke kroz Program razvoja otoka pružajući podršku kapitalnim projektima regionalne i lokalne otočne zajednice, a kojima se želi unaprijediti kvaliteta života na otocima, te se sustavno nastoji umanjiti regionalne razvojne nejednakosti i različitosti na području Republike Hrvatske s posebnom pažnjom prema otocima sa specifičnim položajem odnosno otocima, kao i dijelovima otoka i otočićima čije je administrativno središte na kopunu ili na drugom otoku.⁶⁹

Programi raspoloživi na razini Primorsko-goranske županije

Primorsko-goranska županija za 2024. godinu osigurava financijska sredstva za provedbu projekata, programa i mjera kroz razne programe i javne pozive:⁷⁰

- Program dodjele potpora male vrijednosti poduzetnicima Primorsko – goranske županije u 2024. godine
- Javni poziv za sufinanciranje projekata razvoja otoka iz Proračuna Primorsko -Goranske županije
- Javni poziv za sufinanciranje programa(projekata ravnomjernog razvitka iz Proračuna PGŽ
- Javni poziv za prijavu projekata promocije turizma za sufinanciranje iz Proračuna Primorsko-goranske županije

Tijekom godine kontinuirano se otvaraju novi natječaji.

Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021-2026.

Hrvatski plan oporavka i otpornosti usklađen je s nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima, kao i s europskim prioritetima usmjerenih na digitalnu i zelenu tranziciju, koji se zasnivaju na modernizaciji gospodarstva i društva na temelju većeg ulaganja u inovacije i nove tehnologije. Ukupna vrijednost Nacionalnog plana oporavka i otpornosti iznosi 9,9 mlrd EUR-a, od čega 6,3

⁶⁹ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/otoci/razvoj-otoka/program-razvoja-otoka-u-2024/5487>

⁷⁰ <https://www.pgz.hr/Natjecaji>

mlrd EUR bespovratnih sredstava i 3,6 mlrd EUR zajmova. Prioriteti su pretočeni u obvezujući okvir Mehanizma oporavka i otpornosti, koji određuje da najmanje 20% sredstava plana treba, kroz ulaganja i reforme, biti usmjereno u digitalnu transformaciju, dok najmanje 37% sredstava treba biti usmjereno na zelenu tranziciju i borbu protiv klimatskih promjena. U skladu s tim zadanim okvirom, kao i sa specifičnim hrvatskim razvojnim potrebama, hrvatski Plan oporavka i otpornosti sastoji se od pet komponenti i jedne inicijative:

- Gospodarstvo
- Javna uprava, pravosuđe i državna imovina
- Obrazovanje, znanost i istraživanje
- Tržište rada i socijalna zaštita
- Zdravstvo
- Inicijativa: Obnova zgrada

Pritom će na komponentu Gospodarstvo, kao najvažnijoj, biti usmjereno 54% svih sredstava, odnosno više od 26 milijardi kuna. Ta će se sredstva podijeliti na šest podkomponenti: 1.1. Jačanje konkurentnosti gospodarstva (12,5% sredstava), 1.2. Energetska tranzicija (10,2%), 1.3. Vodno gospodarstvo i gospodarenje otpadom (13,4%), 1.4. Prometni sustav (11,3%), 1.5. Jačanje lanca opskrbe hranom (2,0%) i 1.6. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma (4,5%). Preostalih 46% sredstava raspodijelit će se na ostale komponente: 2. Javna uprava, pravosuđe i državna imovina (10%), 3. Obrazovanje, znanost i istraživanje (15%), 4. Tržište rada i socijalna zaštita (4%), 5. Zdravstvo (5%) te 6. Obnova zgrada (12%).

4.2. Programi Europske unije

Postavši punopravnom članicom Europske unije, Republika Hrvatska je također postala i korisnica sredstava iz europskih fondova. U financijskom razdoblju 2021-2027. godine (Višegodišnji financijski okvir 2021-2027., VFO) planira se proračun od sedam godina i postavljaju ograničenja za potrošnju Europske unije kao cjeline te za različita područja djelovanja. Višegodišnji financijski okvir predstavlja ulagački proračun koji udružuje sredstva država članica kako bi se financirale aktivnosti koje države članice mogu učinkovitije financirati zajednički. Proračunom EU financira se širok raspon aktivnosti u interesu svih građana EU-a: na primjer u područjima energetike, prometa, informacijskih i komunikacijskih tehnologija, klimatskih promjena i istraživanja i drugo. U okviru Višegodišnjeg financijskog razdoblja za Republiku Hrvatsku je na raspolaganju nešto više od 14 milijardi EUR-a.

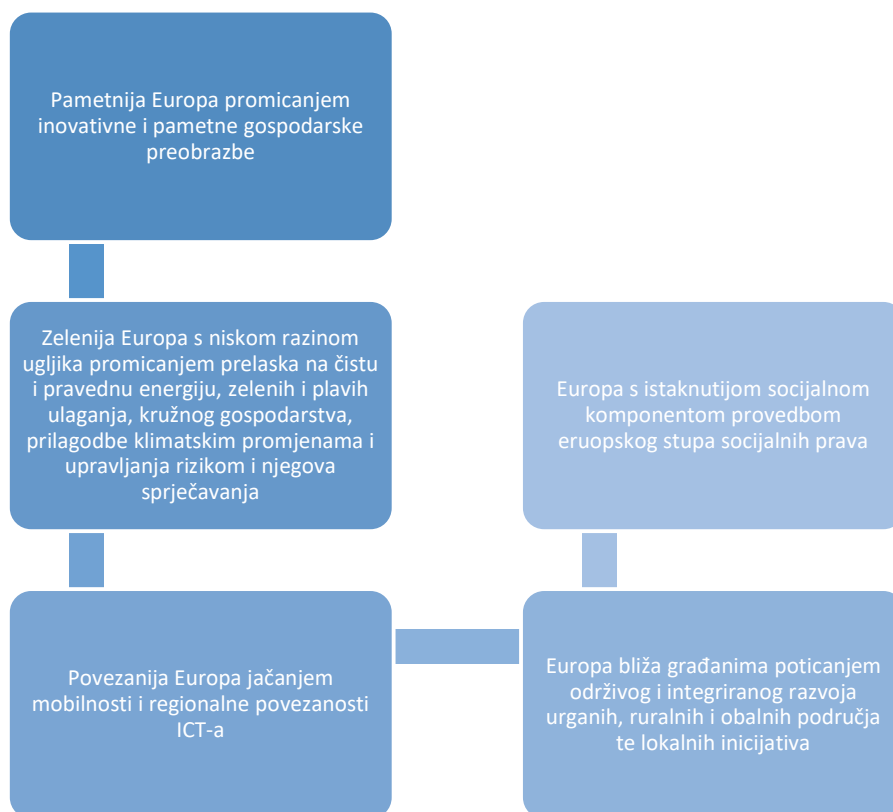
Kohezijska politika

Kohezijska politika upravlja jednom trećinom sedmogodišnjeg proračuna Europske unije i čine ju sredstva:

- Europskog fonda za regionalni razvoj – Operativni program Konkurentnosti kohezija 2021-2027., Integrirani teritorijalni program 2021-2027.
- Kohezijskog fonda - Integrirani teritorijalni program 2021-2027.

- Europskog socijalnog fonda plus – Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2021-2027.
- Fonda za pravednu tranziciju – Integrirani teritorijalni program 2021-2027.

Europska unija je u cilju provedbe Kohezijske politike postavila 5 ciljeva:

Na temelju postavljenih ciljeva u Europskoj uniji i Republika Hrvatska postavila je šest prioriteta Operativnog plana Konkurentnost i kohezija i to:

1. Jačanje gospodarstva ulaganjem u istraživanje i inovacije podupiranjem poslovne konkurentnosti, digitalizacije i razvojem vještina za pametnu specijalizaciju
2. Jačanje digitalne povezivosti
3. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, prilagodbe na klimatske promjene, sprječavanje rizika, zaštita okoliša i održivosti resursa
4. Razvoj održive intermodalne urbane mobilnosti, kao dio prijelaza na niskougljično gospodarstvo
5. Razvoj održive, pametne i sigurne mobilnosti
6. Jačanje zdravstvenog sustava, promicanje socijalnog uključivanja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja.

Za ovo financijsko razdoblje u Republici Hrvatskoj utvrđeni su slijedeći operativni programi vezano uz kohezijsku politiku:

- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2021-2027. - postavlja ciljeve i prioritete za učinkovito korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF) za razdoblje 2021.-2027. Glavni cilj podržanih intervencija je ojačati gospodarstvo, poduprijeti digitalnu i zelenu tranziciju, digitalizacija za građane i poduzeća, poboljšati povezanost i mobilnost u cijeloj Republici Hrvatskoj i ojačati kvalitetu života stanovništva. Ulaganja iz EU fondova doprinjet će uravnoteženom regionalnom razvoju. Ulaganja će se osim na cijelo područje Republike Hrvatske, usmjeriti i na potpomognuta i brdsko-planinska područja, područja koja prema stupnju razvijenosti zaostaju za nacionalnim prosjekom, koja su jače izložena demografskim izazovima i deprivaciji te područja razvojnih ograničenja i posebnosti. Raspodjela sredstava prema prioritetima u okviru Programa Konkurentnost i kohezija 2021-2027. je slijedeća:
 1. Jačanje gospodarstva ulaganjem u istraživanje i inovacije, podupiranjem poslovne konkurentnosti, digitalizacije i razvojem vještina za pametnu specijalizaciju (alokacija: 1,2 mlrd EUR)
 2. Jačanje digitalne povezanosti (alokacija: 51,7 mln EUR)
 3. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, prilagodne na klimatske promjene, sprječavanje rizika, zaštita okoliša i održivosti resursa (alokacija: 2,1 mlrd EUR)
 4. Razvoj održive intermodalne Urbane mobilnosti, kao dio prijelaza na niskouglično gospodarstvo (alokacija: 213 mln EUR)
 5. Razvoj održive, pametne i sigurne mobilnosti (alokacija: 1,1 mlrd EUR)
 6. Jačanje zdravstvenog sustava, promicanje socijalnog uključivanja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja (alokacija: 648 mln EUR).
- Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2021-2027. - Glavni cilj ulaganja kroz ovaj Operativni program je ojačati ekonomiju i društvo kroz postizanje više razine zaposlenosti, aktivnosti i jačanja vještina radne snage, kvalitetnog i dostupnog obrazovanja povezanog s tržištem rada, s naglaskom na strukovno obrazovanje, snažnog sustava socijalne zaštite te kvalitetnih i dostupnih socijalnih i zdravstvenih usluga, uključujući usluga dugotrajne skrbi. Posebna pažnja usmjerena je na osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, posebice na djecu u nepovoljnom socio-ekonomskom položaju, mlade kao i ostale ranjive skupine, uključujući i žene u cilju osiguravanja njihove pune ravnopravnosti u društvu. Program se temelji na koncentraciji ulaganja u četiri ključna područja: ulaganje u zapošljavanje i povećanje razine vještina, socijalno uključivanje, obrazovanje i cjeloživotno učenje te ulaganje u zdravstvenu i dugotrajnu skrb. Predviđena sredstva ESF+ za Hrvatsku iznose 1,933 milijardi eura. Uz sredstva nacionalnog sufinanciranja, ukupna financijska vrijednost Programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021.-2027. iznosi gotovo 2,268 milijardi eura (uključujući sredstva tehničke pomoći).
- Integrirani teritorijalni program (ITP) 2021-2027. - je namijenjen rješavanju specifičnih problema i izazova hrvatskih otoka. Kroz njegovu provedbu primjenjivat će se multi-tematski i multi-sektorski pristup otočnom razvoju u svih 7 obalno-otočnih županija. U

okviru ITP-a, otoci su zastupljeni kroz područje Razvoj pametnih i održivih otoka, *Specifični cilj 5.2*. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, lokalnog razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u područjima koja nisu urbana, čime se dodatno daje na važnosti provedbi otočne razvojne politike u Republici Hrvatskoj. Za otoke je kroz ITP predviđena alokacija od 150 mil. EUR koja će se usmjeriti u sljedeća područja:

- Revitalizacija javno-društvene infrastrukture na otvorenom i zatvorenom te ostale infrastrukture namijenjene javnoj uporabi
- Ulaganje u obnovu i revitalizaciju objekata kulturne baštine te kulturno-turističkih lokacija, valorizaciju i digitalizaciju pokretne kulturne baštine otoka
- Ulaganja u razvoj zelene i plave infrastrukture te jačanje kapaciteta i operativne spremnosti civilne zaštite i vatrogastva s naglaskom na uspostavu i unaprjeđenje sustava nadzora i praćenja radi smanjenja rizika od požara i katastrofa
- Ulaganja u energetske učinkovitost i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije u infrastrukturnim ulaganjima
- Ulaganja u poslovnu infrastrukturu, izgradnju ili obnova poslovnih zona i poduzetničkih potpornih institucija (inkubatori i co-working prostori)

Programi Unije

Programi Unije predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU. Pristupanjem Republici Hrvatske Europskoj uniji, 1. srpnja 2013. godine, Republika Hrvatska je dobila pravo punopravnog sudjelovanja u aktivnostima Programa Unije. Sudjelovanje u Programima Unije je od velike je važnosti za Republiku Hrvatsku s obzirom na uključivanje velikog broja tijela državne uprave, javnih institucija, organizacija civilnog društva te privatnih i pravnih osoba u europske projekte i suradnju. Programi Unije u ovom financijskom razdoblju su:⁷¹

- Carina
- Digitalna Europa
- Erasmus+
- EU snage solidarnosti
- EU za zdravlje
- Fiscalis
- Građani, jednakost, prava i vrijednosti
- Kreativna Europa
- LIFE program
- Mehanizam Unije za civilnu zaštitu

⁷¹ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/programi-unije-2021-2027/programi-unije-2021-2027-4837/4837>

- OBZOR Europa
- Periklo IV
- Program jedinstvenog tržišta
- Program Pravosuđe
- Program Unije za borbu protiv prijevara
- Svemirski program Unije

Važniji program koji se mogu koristiti za financiranje mjera navedenih u Strategiji razvoja grada Raba su:

- **Digitalna Europa** - Europska komisija (EK) predložila je uspostavu prvog programa i ulaganje u iznosu od 7,588 mlrd € kao dio Višegodišnjeg financijskog okvira EU za razdoblje 2021.–2027., u dijelu poglavlja „Jedinstveno tržište, inovacije i digitalno”. Na ovaj način pruža se i potpora jačanju europske konkurentnosti i zelenoj tranziciji s ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine te razvoj u smjeru – koliko je to moguće – tehnološke suverenosti EU. Prihvatljivi korisnici su pravni subjekti s poslovnim nastanom u državi članici ili prekomorskoj zemlji te trećoj zemlji pridruženoj Programu. Osim toga prihvatljiv korisnik je i svaki drugi pravni subjekt osnovan na temelju prava Unije i svaka međunarodna organizacija europskog interesa⁷².
- **Erasmus +** - najveći je program Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport. Obuhvaća programe i inicijative Europske unije u području obrazovanja i osposobljavanja (odgoj i opće obrazovanje, strukovno obrazovanje i osposobljavanje, visoko obrazovanje, obrazovanje odraslih), mladih i sporta. Erasmus+ usmjeren je jačanju znanja i vještina te zapošljivosti europskih građana, kao i unaprjeđivanju obrazovanja, osposobljavanja te rada u području mladih i sporta. Usmjeren je povezivanju obrazovanja, osposobljavanja i sektora mladih s poslovnim sektorom, te je otvoren za njihove zajedničke projekte. Program se posebno usredotočio na uključivost i dopiranje do većeg broja osoba s manje mogućnosti⁷³.
- **Kreativna Europa** - ulagat će u aktivnosti kojima se jača kulturna raznolikost i odgovara na potrebe i izazove kulturnih i kreativnih sektora. Ovaj program doprinijet će oporavku tih sektora, pomažući im da postanu digitalniji, zeleniji, otporniji i uključiviji. Program ima dva cilja⁷⁴:
 - čuvati, razvijati i promicati europsku kulturnu i jezičnu raznolikost i baštinu;
 - povećati konkurentnost i gospodarski potencijal kulturnih i kreativnih sektora, posebno audiovizualnog sektora.
- **LIFE program** - centralizirani program Europske unije u potpunosti posvećen politikama zaštite okoliša, očuvanju prirode te klimatskim aktivnostima. Projekti odobreni u sklopu Programa LIFE imaju za cilj razvijati, demonstrirati i promicati

⁷² <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/digitalna-europa/>

⁷³ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/erasmus/>

⁷⁴ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/kreativna-europa/>

inovativne tehnike, metode i pristupe za ostvarenje ciljeva koji se mogu reproducirati i nadograditi. Prihvatljivi korisnici Javne i privatne ustanove, nevladine organizacije⁷⁵.

- **Program jedinstvenog tržišta** - Programom jedinstvenog tržišta ojačat će se upravljanje jedinstvenim tržištem EU-a te će pridonijeti boljem funkcioniranju unutarnjeg tržišta pomoću mjera koje uključuju bolji nadzor tržišta, potporu građanima i poduzećima pri rješavanju problema te poboljšanu politiku tržišnog natjecanja, jačanju konkurentnosti poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi), razvoju djelotvornih europskih normi te međunarodnih normi financijskog i nefinancijskog izvještavanja i revizije, pružanju još veće zaštite potrošačima, održavanju visoke razine sigurnosti hrane kao i izradi i distribuciji visokokvalitetnih statističkih podataka. Prihvatljivi korisnici su: poduzetnici, tijela državne uprave⁷⁶.

Sukladno prethodno navedenome, može se zaključiti kako postoji veliki broj programa na razini Republike Hrvatske i Europske unije, dok je broj programa na razini Primorsko-goranske županije nešto manji. Za očekivati je kako će se u budućnosti pojaviti novi programi podrške i mjere, a na lokalnim činiteljima razvoja Grada Raba je da prate mjere i programe koji će se tek pojaviti.

⁷⁵ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/life/>

⁷⁶ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/program-jedinstvenog-trzista/>

5. PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA RABA

Strategija razvoja Grada Raba sastoji se od niza razrađenih mjera koje doprinose postizanju strateških ciljeva i prioriteta te ostvarenju vizije.

Strateški ciljevi se prvenstveno odnose na konkurentno gospodarstvo, turizam, ruralni razvoj i ljudske potencijale, na infrastrukturu, okoliš i prostor, na kvalitetu života i društvene djelatnosti te na integralno upravljanje razvojem.

Koraci za provedbu Strategije čine:

Institucionalni okvir

- Najvažniju ulogu u provedbi Strategije razvoja ima grad Rab, odnosno njegove institucije, čiji se institucionalni kapaciteti moraju dodatno ojačati osnivanjem Radne grupe koja prati provedbu Strategije razvoja. Kako bi se Strategija uspješno provela potrebna je suradnja između središnje državne i gradske vlasti, ali i različitih tijela uprave, institucija i poduzeća s javnim ovlastima državne i lokalne razine, te svih drugih dionika na lokalnoj razini – iz privatnog sektora i sektora civilnog društva.

Financijski okvir

- Podrazumijeva razne izvore financiranja, uključujući gradski proračun, Primorsko-goransku županiju, Vladu Republike Hrvatske, Europske fondove i brojne druge bilateralne i multilateralne izvore financiranja

Nadzor i evaluacija

- Praćenje je kontinuirano procjenjivanje Strategije u odnosu na dogovoreni raspored, inpute, infrastrukturu i usluge korisnika projekta. Strategija razvoja je „promjenjiv“ razvojni plan kojeg je potrebno vrednovati, mijenjati i poboljšavati nakon određenog razdoblja, odnosno kad god to okolnosti nalažu. Izabiru se ciljevi, koji će dovesti do učinkovitije provedbe mjera i projekata te korištenja nacionalnih i/ili sredstava EU fondova

Iz svega navedenog se jasno može iščitati kako je izrada Strategije samo početak cijelog procesa razvoja te da su se izradom ovog dokumenta postavili temelji budućeg razvoja Grada Raba. Primjenom Strategije u praksi tek predstoje pravi izazovi te u tom kontekstu posebnu važnost treba posvetiti uspostavi monitoringa, koji treba osigurati pravodobnu identifikaciju problema pri budućem razvoju, uz preporučene mjere za njihovo rješavanje.

a. Monitoring

Prilikom monitoringa primjene Strategije potrebno je pratiti razinu ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Monitoring napretka provedbe Strategije potrebno je provoditi na godišnjoj osnovi te će takav monitoring osigurati informacije o provedenim aktivnostima s podacima o nositeljima provedbe, uključenim financijskim sredstvima i njihovim izvorima te ostvarenim ili očekivanim rezultatima.

Veoma je važno identificiranje novih momenata, mogućih ograničenja i prepreka za daljnji razvoj na području Grada Raba, kao i identificiranje novih tržišnih prilika ili pozitivnih utjecaja iz okruženja.

Obrazovanje korisnika Strategije razvoja predstavlja jedan od temeljnih zadataka u okviru monitoringa stoga članovi istraživačkog tima predlažu da se za korisnike Strategije organiziraju predavanja, radionice, seminari, okrugli stolovi, savjetovanja i konzultantske usluge u suradnji s Gradom. Na taj način se želi pridonijeti boljem razumijevanju Strategije razvoja, razmjeni mišljenja o ključnim točkama njezinog uspješnog provođenja u praksi i mogućnostima njezine operativne provedbe sukladno njezinim temeljnim odrednicama. U tom se dijelu nudi interaktivni rad istraživačkog tima i korisnika Strategije na način da se zajednički izaberu relevantne teme. U proces obrazovanja trebaju uključiti svi subjekti koji su direktno ili indirektno uključeni u provedbu zacrtanih ciljeva, ali i oni koji to direktno ili indirektno omogućavaju ili unaprjeđuju. Valja napomenuti kako su okrugli stol i savjetovanje specifični oblici permanentnog obrazovanja, kojima se na zahtjev i uz posebnu naknadu korisnika određena problematika osvjetljava s različitih gledišta (praktičnog, stručnog, znanstvenog, zakonskog, organizacijskog itd.), a sa svrhom što učinkovitijeg rješavanja otvorenih pitanja. To je prilika i da se okupe ljudi iste interesne skupine s ciljem rješavanja otvorenih pitanja od zajedničkog interesa. Rezultati okruglog stola se najčešće publiciraju, što dalje olakšava implementaciju zaključaka u praksi i omogućava sagledavanje teorijskih polazišta u praksi te ujedno ima i veliku edukativnu vrijednost za učenike, studente i ostale korisnike.

Nadalje, konzultantske usluge predstavljaju koristan oblik suradnje na implementaciji Strategije razvoja te se takve vrste usluga realiziraju na zahtjev i uz dodatnu naknadu korisnika. Konzultantske usluge su nezaobilazni oblik stjecanja znanja korisnika oko izbora modela financiranja, modela upravljanja, provedbe koncepta javno-privatnog partnerstva, oblikovanja jedinstvene baze podataka, informatizacije sustava i sl.

Provjera rezultata istraživanja može se obavljati kontinuirano kroz uspostavu trajne kontrole i prilagođavanja Strategije razvoja, sukladno ostvarenju utvrđenih ciljeva. Važno je za naglasiti da predviđeni monitoring treba prerasti u trajni kontrolni mehanizam te je to ujedno i potvrda da se izradom Strategije razvoja Grada Raba proces ne završava već se konstantno unaprjeđuje, a članovi tima (Znanstveno-stručni tim i Partnersko vijeće) kontinuirano uključuju u monitoring, čime razvoj postaje predmetom stalnog znanstvenog i stručnog istraživanja u interesu svih zainteresiranih strana.

b. Evaluacija

Evaluacija, koja se može provoditi periodično (ex-post evaluacija) ocijenit će rezultate koji su postignuti primjenom ovog pristupa strateškom planiranju te kvalitetu procesa odabira mjera i njihovog upravljanja. Monitoring napretka i evaluacija utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i mogućeg reprogramiranja strateških dokumenata. Pred glavne dionike Grada Raba, koji trebaju sudjelovati u realizaciji Strategije, stavlja se vrlo odgovoran i ambiciozan zadatak, detaljno razrađen u ovom dokumentu. U okviru razvojnog modela i ključnih mjera za daljnji razvoj Grada definirano je i tko je odgovoran kako bi se realizirali postavljeni ciljevi. U svrhu realizacije definiranih ciljeva pri aktivnoj primjeni ovog dokumenta očekuje se angažman prvenstveno Grada, ali i tvrtki i poduzetnika koji djeluju na području

Grada te lokalnog stanovništva. Pri tome je važno naglasiti kako je koordinacija na razini Grada nužna, kako bi se ispunili svi zadani ciljevi.

U tom kontekstu je za razvoj cjelokupnog gospodarstva i primjenu ove Strategije značajno bi bilo formiranje tijela koje bi bilo zaduženo za praćenje njene implementacije. Navedeno Tijelo trebalo bi uključivati čelne ljude Grada Raba, predstavnike privatnog sektora, udruga, društvenih djelatnosti, udruženja obrtnika, komunalnih poduzeća i drugih zainteresiranih.

ZAKLJUČAK

Strategija razvoja Grada Raba do 2030. godine uključuje suvremene trendove relevantne za budući razvoj te predstavlja uporište za ostvarenje snažnijeg i promišljenog gospodarskog i društvenog razvoja. Strategija se objektivno odnosi na razdoblje do 2030. godine, tj. razdoblje u kojem je realno moguće i provesti zacrtane ciljeve razvoja.

Strategija razvoja izrađena je uz podršku i suradnju Grada Raba, Partnerskog vijeća i lokalnih dionika kao i najšireg kruga zainteresiranih građana.

Strategija razvoja Grada Raba jasan je, konkretan, znanstveno utemeljen i stručno elaboriran dokument koji čini temelj osmišljavanja cjelokupnog razvoja. Postojeće komparativne prednosti treba iskoristiti na taj način da se Grad Rab razvije u smjeru moderne turističke destinacije koja je ujedno poželjno mjesto za život mladih obitelji te da zasniva održivi razvoj na resursima svog prostora i predstavlja predvodnika suvremenih gospodarskih razvojnih trendova otoka. Iz tog se razloga Strategija razvoja bazira na osnovnim strateškim ciljevima, kao što su konkurentno gospodarstvo, turizam, ruralni razvoj i ljudski potencijali; infrastruktura, okoliš i prostor; kvaliteta života i društvene djelatnosti te integralno upravljanje razvojem. Iz tako definiranih strateških ciljeva proizašlo je i četrnaest strateških prioriteta za daljnji razvoj:

- Razvoj ljudskih resursa i aktivna demografska politika
- Razvoj turizma na održivim načelima
- Diversifikacija gospodarskog razvoja
- Revitalizacija ruralnog razvoja, poljoprivrednih djelatnosti, ribarstva, marikulture i male brodogradnje
- Unapređenje sustava vodoopskrbe, odvodnje, pročišćavanja otpadnih voda te izgradnja održivih sustava gospodarenja otpadom
- Unapređivanje prometne povezanosti, razvoj i obnova cestovne i pomorske infrastrukture
- „Pametna“ otok („Smart“ Island)
- Poticanje integriranog sustava zaštite okoliša i kulturne baštine
- Poboljšanje energetskog sustava, korištenje obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti
- Podizanje kvalitete stanovanja te socijalna integracija stanovnika
- Unapređenje kvalitete zdravstvenog sustava
- Unapređenje sportsko-rekreativnih i zabavnih sadržaja s ciljem podizanja kvalitete života lokalnog stanovništva i diversifikacije turističkih proizvoda
- Partnerstvo
- Strateško planiranje i operativno provođenje.

Ovako postavljenim strateškim prioritetima određene su provedbene mjere kao važan operativni podsustav razvojnih ciljeva, koji čine solidnu osnovu za dugoročno provođenje Strategije razvoja putem konkretnih razvojnih projekata koji moraju slijediti prikazanu razvojnu piramidu i logički i sadržajno.

Prema navedenim polazištima i kriterijima, upućuju se gospodarski sustavi, organizacije, institucije i privatne osobe s područja Grada, na prijavljivanje projekata koji će biti u skladu s prihvaćenim ciljevima, strateškim prioritetima, a posebno pojedinim mjerama, koje su detaljno elaborirane. Projektni zadaci moraju biti usmjereni ka rješavanju strateških prioriteta

u pojedinim specifičnim područjima, a od značaja su za razvoj na području Grada Raba. Sukladno prethodno navedenom, potrebno je na razini Grada ustrojiti bazu podataka u koju će se sustavno uključivati sve prikupljene ideje, prijedlozi i projekti kako bi se osigurao transparentan izbor informacija za sve interne i eksterne korisnike.

Temeljni zadatak Strategije razvoja Grada Raba do 2030. godine je iskoristiti mogućnosti i neiskorištene potencijale za dalji kvalitetan razvoj. Navedeno upućuje na zaključak koji je sadržajno naglašen i u samoj Strategiji, a to je da prihvaćena Strategija ne čini kraj zadatka, već predstavlja temelj za ustrajno, stručno, znanstveno i partnersko promišljanje razvoja Grada Raba. Povećanje kvalitete života i blagostanje stanovništva konačni je cilj ove Strategije. Iskustvo dobiveno njezinom izradom i spremnost za njezinu provedbu nedvojbeno upućuje na izglednost njene realizacije.

POPIS LITERATURE

- Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Raba, Geoprojekt, srpanj, 2019. <http://www.rab.hr/dokumenti/ppu/CID-Tekstualni%20dio.pdf>
- Dolasci i noćenja turista, Državni zavod za statistiku, https://podaci.dzs.hr/media/qscbu2ww/tur-2022-1-2-dolasci-i-no%C4%87enja-turista-_dr%C5%BEavni-zavod-za-statistiku.pdf
- Godišnji plan i program rada škole za školsku godinu 2023./2024, Osnovna škola Ivana Rabljanina Rab, 2023.
- Gračan, D., Alkier, R. i Uran Maravić, M. (2011). Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj uniji, Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, str. 185.
- <http://ss-mddominisa-rab.skole.hr/skola/povijest>
- http://www.bolnicarab.hr/hr/povijest_bolnice/60/50
- <http://www.dck-pgz.hr/gradska-drustva/gradsko-drustvo-crvenog-kriza-rab/gdck-rab-aktivnosti/>
- <http://www.dvp.hr/index.php/o-nama/povijest>
- <http://www.dvp.hr/index.php/o-nama/programi>
- <http://www.gk-rab.hr/o-knjiznici/>
- http://www.rab.hr/dokumenti/grad_rab/PUR%20Grada%20Raba%2009-04-2013.pdf
- <http://www.rab.hr/grad-rab/o-gradu-rabu/opci-podaci>
- <http://www.rab.hr/grad-rab/statut/statut-grada-raba>
- <http://www.rab.hr/grad-rab/vijest/svechano-otvorena-novoizgraena-igralishta-za-male-sportove>
- <http://www.rab-visit.com/hr/otkrij-rab/opce-informacije/flora-i-fauna/353>
- <http://www.rab-visit.com/hr/otkrij-rab/opce-informacije/kultura/355>
- <http://www.sumfak.unizg.hr/hr/sumarski-odsjek/zavod-za-npso/npso-rab/>
- <http://www.wikipedia.org/wiki/Rab>
- <https://geoparkrab.com/geopark-rab/o-projektu/>
- <https://mingo.gov.hr/javni-pozivi-i-natjecaji-7371/javni-pozivi-i-natjecaji-ministarstva/otvoreni-javni-pozivi-i-natjecaji/7390>
- <https://planoporavka.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>
- <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/programi-unije-2021-2027/programi-unije-2021-2027-4837/4837>
- <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/otoci/razvoj-otoka/program-razvoja-otoka-u-2024/5487>
- https://razvoj.gov.hr/UserDocImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/Otoci%20i%20priobalje/2021/Nacionalni%20plan%20razvoja%20otoka%202021.-2027._28.12.2021..pdf
- <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruge>
- <https://ss-mddominisa-rab.skole.hr/o-skoli/>
- <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/digitalna-europa/>
- <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/erasmus/>
- <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/kreativna-europa/>

- <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/life/>
- <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/programi-unije-2021-2027/program-jedinstvenog-trzista/>
- <https://vrelo.hr/vodoopskrba-i-odvodnja/odvodnja/>
- <https://vrelo.hr/vodoopskrba-i-odvodnja/vodoopskrba/>
- https://www.aci-marinas.com/aci_marina/aci-marina-rab/
- <https://www.pgz.hr/Natjecaji>
- <https://www.rab.hr/dom-za-starije-i-nemocne-osobe-rab/>
- <https://www2.pgz.hr/doc/dokumenti/savjetovanje-s-javnoscju/2021/razvoj%20PGZ/Nacrt%20prijedloga%20Plana%20razvoja%20PG%C5%BD%202022.-2027.pdf>
- https://www2.pgz.hr/doc/uo_turizam/08-rasprava-turizam/sit-analiza.pdf
- https://zavod.pgz.hr/planovi_i_izvjesca/registar-prostornih-planova.ml
- https://zavod.pgz.hr/SN_JLS/Izvjesca_o_stanju_u_prostoru/Grad%20Rab_IZ_09_04_2018.pdf
- https://zavod.pgz.hr/SN_JLS/Izvjesca_o_stanju_u_prostoru/Grad%20Rab_IZ_09_04_2018.pdf
- Izvješće Grada Raba o provedbi Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za 2023. Godinu
- Izvješće o obavljenoj reviziji o održavanju nerazvrstanih cesta u jedinicama lokalne samouprave PGŽ, Državni ured za reviziju, Rijeka, 2013.
- Izvješće o radu u pedagoškoj godini 2022./2023. – Dječji vrtić Pahuljica
- Izvješće o stanju u prostoru Grada Raba za razdoblje 2007-2016., Grad Rab, Geoprojekt d.d. Opatija, 2017.
- Izvješće o stanju u prostoru Grada Raba za razdoblje os 2017. do 2020. godine., Grad Rab, Planimetar, Zagreb, 2022.
- Izvještaj RGFI, Izvještaj FINE
- Katalog informacija Srednje škole Markantuna de Dominisa, Rab, http://ss-mddominisa-rab.skole.hr/katalog_informacija
- Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma. NN. 72/08. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_72_2402.html (02.07.2019.)
- Narodne novine 13/21, 14/19, 53/19, 55/13, 30/09, 72/08, 2/23
- Naselja i stanovništvo Socijalističke Republike Hrvatske 1857-1971., Republički zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1979.; www.dzs.hr Popis stanovništva Republike Hrvatske
- Plan razvoja Primorsko – goranske županije 2022-2027., <https://prigoda.hr/plan-razvoja-pgz-2022-2027/>
- Podatci HZZ, Statistika on-line
- Popis stanovništva 2001., 2011. i 2021., Državni zavod za statistiku
- Prirodno kretanje stanovništva, Državni zavod za statistiku
- Program rada i financijski plan za 2024. godinu, <https://www.rab-visit.com/UserDocsImages/2024/Program%20rada%20i%20financijski%20plan%20za%202024.%20godinu.pdf?vel=2645319>
- Projekt ukupnog razvoja - Strategija razvoja Grada Raba, P.M.C., Rijeka, 2013.
- Prostorni plan Primorsko-goranske županije (SN PGŽ-a 2013)
- Službene novine PGŽ 8/01, 14/03, 12/04, 15/04, 40/05 – ispravak, 18/07, 47/11 i 19/16)

- Strategija razvoja Hrvatske obrtničke komore 2014-2020, HOK, Zagreb, 2013.
- Turizam u primorskim gradovima i općinama (2010-2023), Državni zavod za statistiku
- Turk, H. (1994). Povijest turizma i ugostiteljstva Raba, Rijeka: Povijesno društvo, str. 20.
- Udruženje obrtnika Raba, <http://obrnici-rab.hr/>

POPIS GRAFIKONA, TABLICA I SLIKA

Popis grafikona

Grafikon 1. Kretanje ukupnog broja stanovnika na području Grada Raba u razdoblju 1857.-2021.....	12
Grafikon 2. Starosna struktura stanovništva Grada Raba 2001.-2021. godine	13
Grafikon 3. Broj soba i postelja prema smještajnim kapacitetima u Gradu Rabu u 2018. i 2020. godini	46

Popis tablica

Tablica 1. Broj stanovnika Grada Raba, Primorsko-goranske županije i Republike Hrvatske u 2001., 2011. i 2021. godini.....	11
Tablica 2. Popis stanovništva po odabranim naseljima u 1971. i 2021. godini	14
Tablica 3. Kretanje prirodnog prirasta u Gradu Rabu u razdoblju od 2010. do 2022. godine.14	
Tablica 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi u 2021. godini	15
Tablica 5. Broj učenika u školskoj godini 2023./2024.....	23
Tablica 6. Prikaz broja učenika po programima.....	25
Tablica 7. Prosječan broj zaposlenih na području Grada Raba u razdoblju od 2013.-2023. godine	33
Tablica 8. Kretanje broja zaposlenih tijekom 2023. godine (odabrani mjeseci) prema vrsti zaposlenja u odabranim mjesecima	34
Tablica 9. Prosječan godišnji broj nezaposlenih osoba u razdoblju 2004.-2023. godine	34
Tablica 10. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti G u razdoblju od 2014. – 2023. godine	36
Tablica 11. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti I u razdoblju od 2014. – 2023. godine	37
Tablica 12. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti H u razdoblju od 2014. – 2023. godine	38
Tablica 13. Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti C u razdoblju od 2014. – 2023. godine	39
Tablica 14. Ostvareni udjeli poduzetnika Grada Raba u ukupnim pokazateljima poduzetnika Primorsko-goranske županije u 2018. i 2023. godine	39
Tablica 15. Financijski rezultati gospodarstva na području Grada Raba za razdoblje 2018. – 2023. po djelatnostima	40
Tablica 16. Ukupni rezultati poslovanja trgovačkih društava na području Grada Raba od 2014. – 2023.	41
Tablica 17. Broj obrtnika po cehovima na području Grada Raba	42
Tablica 18. Hoteli na području Grada Raba prema kategorizaciji u 2023. godini.....	44

Tablica 19. Analiza ponude kampova na području Grada Raba	45
Tablica 20. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista u Gradu Rabu od 2010. do 2023. godine	48
Tablica 21. Noćenja turista po naseljima u Gradu Rabu u razdoblju 2021 i 2023. godine.....	48
Tablica 22. SWOT analiza Grada Raba	50
Tablica 23. Strateški ciljevi, prioriteta i mjere razvoja Grada Raba	60
Tablica 24. Struktura procijenjenog BDP u 2018. godini i projekcija BDP-a za 2030. godinu	108

Popis slika

Slika 1. Područje obuhvata Grada Raba.....	9
--	---

PRILOG 1. - Mjere zaštite okoliša i mjere ublažavanja negativnih utjecaja na ekološku mrežu, proizišle iz postupka Strateške studije o utjecaju na okoliš i Glavne ocjene za Strategiju razvoja Grada Raba do 2030. godine

Dr. sc. Natalija Pavlus, voditeljica izrade SPUO i GO

Mjere i aktivnosti iz Strategije razvoja Grada Raba do 20230. godine, za koje se očekuje vjerojatnost nastanka negativnih utjecaja na sastavnice okoliša

Obzirom da se određeni broj planiranih mjera odnosi na konkretne zahvate u prostoru, u tablici u nastavku su brojevima i nazivima mjera iz Strategije razvoja Grada Raba pridruženi brojevi od 1. do 19., koji su ucrtani u kartografskim prikazima.

Tablica 1. (SPUO): Popis mjera i pripadajućih brojčanih oznaka s kartografskih prikaza

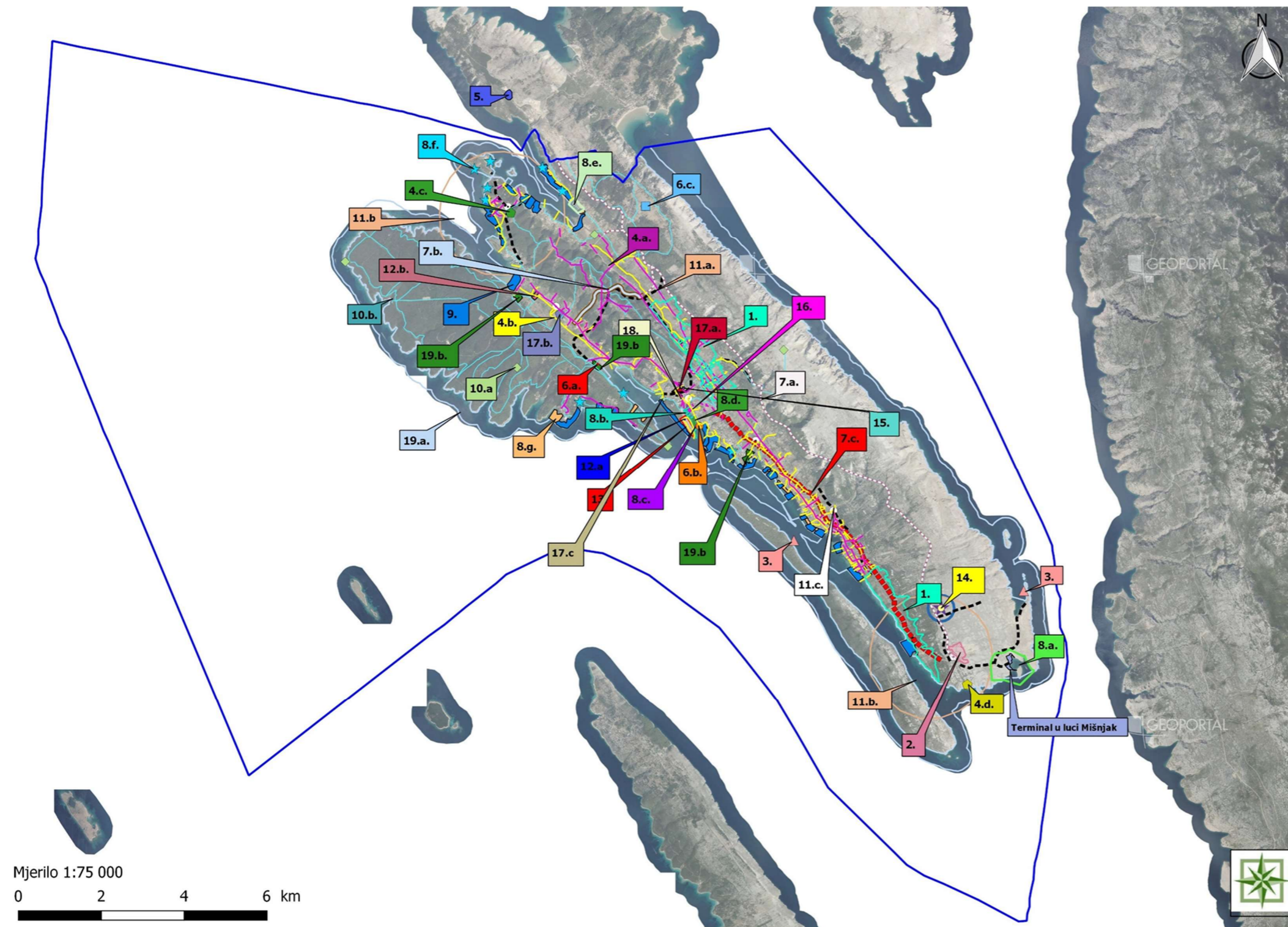
SC:	MJERA:	BROJ NA KARTI:
SC1	1.1.1. Promicanje aktivne demografske politike	---
	1.1.2. Prilagodba obrazovnih programa i poticanje cjeloživotnog obrazovanja i on line programa	---
	1.1.3. Kontinuirano stipendiranje traženih i deficitarnih zanimanja	---
	1.2.1. Poticanje lokalne poljoprivrede i ekološke proizvodnje	1.
	1.2.2. Implementacija Strategije razvoja turizma Grada Raba	1. (povezano s 1.2.1., nadgradnja te mjere)
	1.2.3. Uspostava sustava upravljanja turističkom destinacijom	---
	1.3.1. Jačanje poduzetničke infrastrukture i poticanje ulaganja (privlačenje novih investicija)	2.
	1.3.2. Podrška i edukacija poduzetničkih vještina i poduzetništva temeljenog na inovacijama	---
	1.4.1. Stvoriti propulzivno okruženje za ruralni razvoj	1.
	1.4.2. Poticanje održive poljoprivredne proizvodnje, ribarstva, marikulture i male brodogradnje	1., 3.
SC2	1.4.3. Poticanje i promocija gospodarskih otočnih potencijala kroz osnivanje zadruge	---
	1.4.4. Okrupnjavanje poljoprivrednih površina sukladno politici na nacionalnoj razini	---
	2.1.1. Unapređenje vodoopskrbne infrastrukture te rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda	4.a,b,c,d
	2.1.2. Organizirano prikupljanje te porast iskorištavanja otpada	5.
	2.1.3. Provođenje edukacije o važnosti održivog gospodarenja otpadom	5.
	2.2.1. Poboljšanje prometne povezanosti Grada Raba s ciljem većeg stupnja mobilnosti stanovnika	6.a,b,c,

	2.2.2. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne cestovne infrastrukture (lokalni promet)	7.a ⁷⁷ ,b,c
	2.2.3. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture	8.a,b,c,d, e,f,g
	2.2.4. Uređenje i tematiziranje plaža i uređenje šetnica obalnog pojasa	9.
	2.2.5. Razvoj biciklističkih i pješačkih staza	10.a,b
	2.3.1. Uspostava širokopojasne internetske mreže	11.a,b,c,
	2.3.2. Digitalizacija poslovnih procesa - projekt pametan grad, pametan otok	8.a.
	2.4.1. Jačanje kapaciteta za očuvanje bioraznolikosti	---
	2.4.2. Razvoj infrastrukture u kulturi (arheološka istraživanja, arheološki park, geopark, osnivanje muzeja)	12.
	2.4.3. Stvaranje uvjeta za revitalizaciju povijesne jezgre	13.
	2.5.1. Modernizacija infrastrukture elektroopskrbe (rasvjeta) te poticanje korištenja energetske učinkovitih oblika prijevoza	---
	2.5.2. Promoviranje i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti	14.
SC3	3.1.1. Planiranje i uređivanje područja za obiteljsku stambenu gradnju	15.
	3.1.2. Izgradnja/renovacija objekata za predškolski odgoj i škola	16.
	3.1.3. Poticanje socijalne integracije stanovnika i jačanje sustava civilnog društva	---
	3.2.1. Unapređivanje uvjeta za pružanje zdravstvenih usluga	17.a, 17.b
	3.2.2. Povećanje broja specijalističkih ordinacija i sufinanciranje specijalista liječnika	17.a, 17.b
	3.3.1. Uređenje i unapređivanje infrastrukture sa programima i sadržajima za sport, rekreaciju i zabavu	18.
	3.3.2. Poticanje rada sportskih i kulturnih udruga te njihovo uključivanje u sportsko-rekreativne i zabavne sadržaje	---
	3.3.3. Razviti sportsko-rekreativni potencijal mora (jedrenje, ribolov, veslanje)	19.a,b
SC4	4.1.1. Razvoj partnerstva među dionicima razvoja i unapređenje suradnje lokalne i regionalne samouprave (javno-privatno partnerstvo)	---
	4.1.2. Razvoj otočne suradnje jačanjem administrativnih i ljudskih kapaciteta	---
	4.2.1. Kontinuirano prilagođavanje prostorne dokumentacije (izmjene i dopune) te provođenje monitoringa i evaluacije prostornih planova	---
	4.2.2. Formirati tijelo za praćenje Strategije	---

Na kartografskim prikazima u nastavku su označene lokacije iz prethodne tablice, na kojima će se provoditi planirane aktivnosti, na području Grada Raba.

⁷⁷ Pojašnjenje: U Strategiji razvoja Grada Raba do 2030. je navedena obilaznica, kao aktivnost u okviru mjere 2.2.2., no ona nije obuhvaćena planovima razvitka cestovne infrastrukture od državnog značaja, prema dopisu Hrvatskih cesta (KLASA: 350-02/15-01/33 URBROJ: 345-400-440-441/516-21-04/DB, Zagreb, 21. 04. 2021.god.).

Kartografski prikaz 1.-1.(SPUO): Lokacije aktivnosti planiranih kroz mjere u Strategiji razvoja Grada Raba do 2030.

Legenda

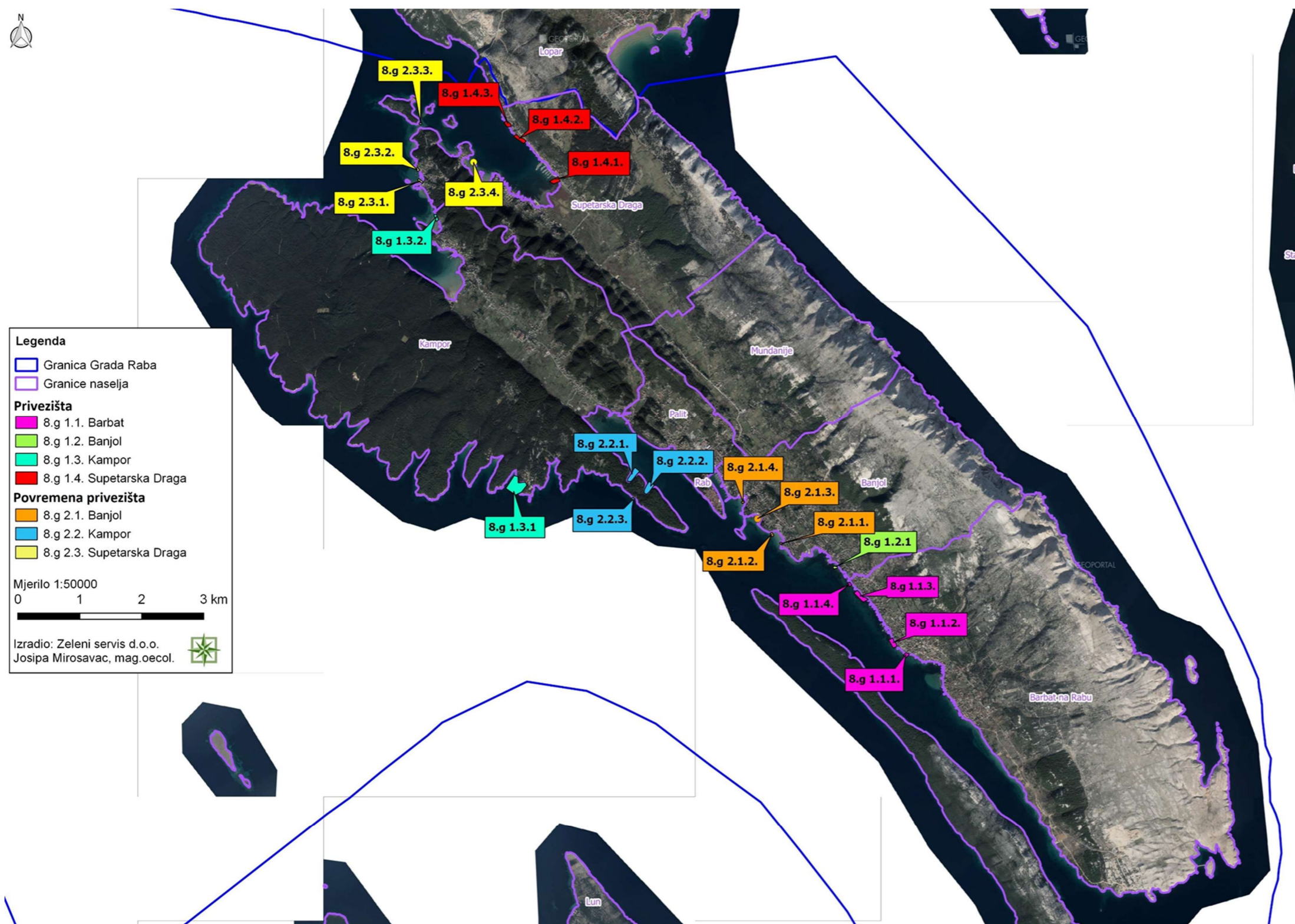
- Granica Grada Raba
- 1. Poljoprivredna područja (P2) Mundanije i Barbat (Mjere 1.2.1., 1.2.2., 1.4.1. i 1.4.2.)
- 2. Poslovna zona Mišnjak (Mjera 1.3.1.)*
- 3. Lokacije za marikulturu (Mjera 1.4.2.)
- 4.a. Sustav javne vodoopskrbe (Mjera 2.1.1.)*
- 4.b. Sustav javne odvodnje (Mjera 2.1.1.)*
- 4.c. Postojeći UPOV Potočina (Mjera 2.1.1.)
- 4.d. Rekonstrukcija UPOV Rab (Mjera 2.1.1.)*
- 5. Odlagalište Sorinj (Mjere 2.1.2. i 2.1.3.)
- 6.a. Postojeći helidrom soline Kampor (Mjera 2.2.1.)
- 6.b. Lokacija za hidroavion (Mjera 2.2.1.)
- 6.c. Sportska zračna luka (Mjera 2.2.1.)
- 7.a. Državna cesta (obilaznica) - NIJE PREDVIĐENA GRADNJA (Mjera 2.2.2.)
- 7.b. Izgradnja ceste Supetarska Draga - Kampor (Mjera 2.2.2.)
- 7.c. Rekonstrukcija DC 105 Snuga –Pudarica (Mjera 2.2.2.)*
- 8.a. Obuhvat luke Mišnjak (Mjere 2.2.3. i 2.3.2.)
- 8.b. Rekonstrukcija i sanacija obale u Luci Rab (Mjera 2.2.3.)*
- 8.c. Dogradnja gata Pumpurela (Mjera 2.2.3.)*
- 8.d. LN2 Rab (Mjera 2.2.3.)*
- 8.e. LN1 Supetarska Draga (Mjera 2.2.3.)*
- 8.f. Sidrišta (Mjera 2.2.3.)*
- 8.g. Privežišta (Mjera 2.2.3.)*
- 9. Uređene plaže (R2) (Mjera 2.2.4.)*
- 10.a. Točke interesa (POI) (Mjera 2.2.5.)
- 10.b. Biciklističke staze (Mjera 2.2.5.)*
- 11.a. Planirani korisnički i spojni vodovi i kanali (Mjera 2.3.1.)*
- 11.b. Potencijalna područja za smještaj antenskih stupova (Mjera 2.3.1.)
- 11.c. Planirana mjesna telefonska centrala (Mjera 2.3.1.)*
- 12.a. Centar za posjetitelje Terra Arbia (Mjera 2.4.2.)
- 12.b. Memorijalno područje (Mjera 2.4.2.)
- 13. Granica povijesne gradske jezgre (Mjera 2.4.3.)*
- 14. SE Belinovica (Mjera 2.5.2.)
- 15. Poticajna stanogradnja (POS) (Mjera 3.1.1.)
- 16. Rekonstrukcija OŠ I.Rabljanina (Mjera 3.1.2.)
- 17.a. Dom zdravlja Rab (Mjere 3.2.1. i 3.2.2.)
- 17.b. Psihijatrijska bolnica Rab (Mjere 3.2.1. i 3.2.2.)
- 17.c. Kompleks Talasoterapije (Mjere 3.2.1. i 3.2.2.)
- 18. Sportsko rekreacijski kompleks Palit (Mjera 3.3.1.)
- 19.a. Aktivnosti planirane izvan obuhvata ZOP-a (Mjera 3.3.3.)
- 19.b. Sportsko rekreacijske zone za vodene sportove (R5) (Mjera 3.3.3.)

Napomena: U Strategiji razvoja Grada Raba su preuzete lokacije većine aktivnosti iz važećeg PPUG Raba, unutar čijeg obuhvata su već provedeni postupci procjene za konkretne zahvate, što je bilo ključno u procjeni pojedinačnih i kumulativnih utjecaja na područja EM (Glavna ocjena - Dodatak 1).

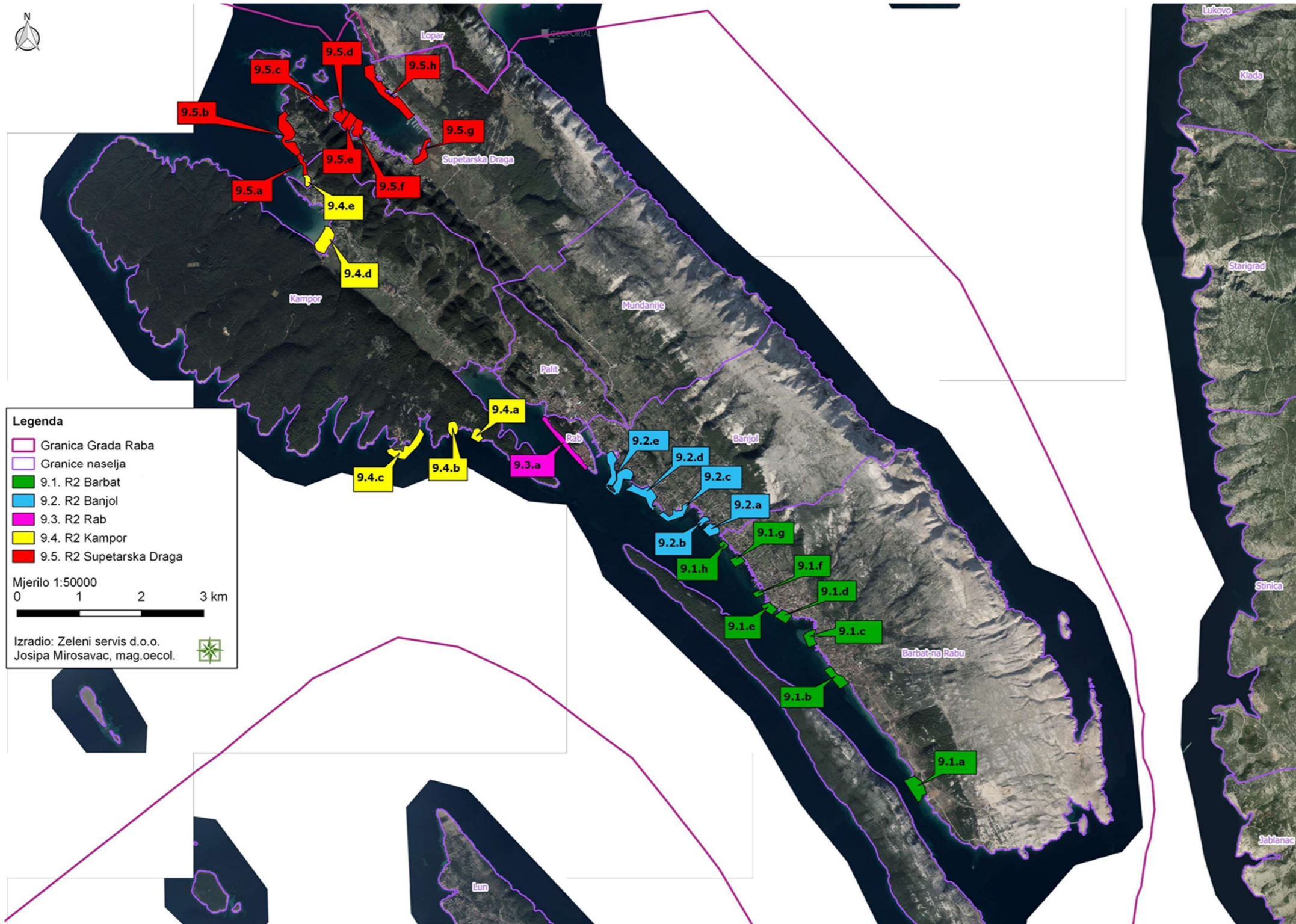
Jedna zvjezdica u legendi označava aktivnosti koje su planirane na jednoj lokaciji, a unutar iste površine su zahvati za koje su već provedeni postupci procjene i ishođena Rješenja (tablica 1.2.-2., Glavna ocjena).*

*Dvije zvjezdice** u legendi označavaju aktivnosti, koje su planirane na više lokacija, a unutar nekih od tih površina su zahvati za koje su već provedeni postupci procjene i ishođena Rješenja, npr. plaže (tablica 1.2.-2, Glavna ocjena).*

Kartografski prikaz 1.2.-1. (SPUO): Aktivnost 8. Privežišta planirana za uređenje, prema Strategiji razvoja Grada Raba (Zeleni servis d.o.o., 2022.)

Kartografski prikaz 1.3.-2. (SPUO): Aktivnost 9. Plaže planirane za uređenje, prema Strategiji razvoja Grada Raba (Zeleni servis d.o.o., 2022.)

Mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja i ublažavanja nepovoljnih utjecaja provedbe Strategije razvoja grada Raba do 2030. godine

Prijedlozi mjera / smjernica za ublažavanje utjecaja na okoliš

Bioraznolikost:

Staništa i strogo zaštićene biljne vrste:

1. Prije početka radova čišćenja poljoprivrednih površina na području Mundanije i Barbat (aktivnost 1.a, 1.b) provjeriti koje površine su zapušteni maslinici i vinogradi, a gdje su prirodna staništa te obnoviti površine koje su bile pod nasadima, a prirodna staništa prepustiti prirodnom razvoju.
2. Kod plaža planiranih za uređenje (aktivnost 9.), primijeniti važeće odredbe čl. 70., PPUG Raba te isključiti plaže 9.5.a, 9.5.b, 9.5.c, 9.5.g (R213), 9.5.h, koje nije dopušteno uređivati na području Supetarska draga i zaljev Kampor i zadržati ih u prirodnom stanju.
3. Plaže planirane za uređenje 9.1.b, 9.1.c, 9.1.d, 9.1.e, 9.1.f, 9.1.g, 9.4.c su dijelom obuhvata na staništu F.4.2. Supralitoralne stijene, koje je prioritetno stanište i na njemu nisu dozvoljene bilo kakve radnje ili korištenje, koje bi dovelo do gubitka površine ili degradacije, prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova i karti staništa (Narodne novine 27/21) te je iz obuhvata navedenih plaža potrebno isključiti površine pod staništem F.4.2. i očuvati ih u prirodnom stanju.
4. Iz obuhvata plaže 9.1.a (Barbat) potrebno je isključiti površinu s prioritetnim staništem G.3.5. Naselja posidonije, čiji gubitak ili degradacija tijekom korištenja nije dopuštena, prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova i karti staništa (Narodne novine 27/21).
5. Kod aktivnosti 11.c, lokacija mjesne centrale na području Supetarske Drage (11.c.1.), utjecaj na stanište E. Šume je potrebno izbjeći planiranjem objekta izvan površine tog stanišnog tipa.
6. U obuhvatu teritorijalnog mora Grada Raba aktivnosti adrenalinskih sportova (aktivnost 19.a) treba planirati i provoditi izvan područja rasprostranjenosti prioritetnog stanišnog tipa G.3.5. Naselja posidonije, čiji gubitak ili degradacija tijekom korištenja nije dopuštena, prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova i karti staništa (Narodne novine 27/21).

Strogo zaštićene vrste faune:

1. Radove čišćenja kod provedbe aktivnosti 1.a i 1.b Poticanje lokalne poljoprivrede i ekološke proizvodnje i 10. Razvoj biciklističkih i pješačkih staza, provoditi izvan perioda gniježđenja ptica i razmnožavanja ostalih skupina strogo zaštićenih životinjskih vrsta, od 15. kolovoza do kraja veljače.
2. Površinu aktivnosti 14. planiranu za izgradnju solarne elektrane (SE) Belinovica, potrebno je isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba, zbog mogućnosti za nastanak značajnog negativnog utjecaja na strogo zaštićenu vrstu bjelonokta vjetruša (*Falco naumanni*), uslijed gubitka značajne površine njezinog lovnog staništa.

Georazolikost:

1. Prije izrade tehničke dokumentacije za cestovnu infrastrukturu (aktivnost 7.), provjeriti na kojoj udaljenosti su najbliži špiljski objekti te radove planirati na način kojim neće nastati negativni utjecaji na špilje, tijekom radova ili korištenja.
2. Tijekom korištenja biciklističkih staza i POI (aktivnost 10.a,b) treba osigurati špiljske objekte: špilja na rtu Komrčar, špilja u Kamenjaku i špilja Zlatni zalaz od nedozvoljenog ulaska posjetitelja i potencijalne devastacije na način da se ulaz u špiljske objekte primjereno ogradi ili zatvori, pri čemu će biti omogućena daljnja migracija faune.

Zaštićena područja:

1. Pri daljnjem planiranju provedbe aktivnosti: 8. Pomorska prometna infrastruktura, 9. Plaže za uređenje, 11. Razvoj širokopojasne internetske infrastrukture i 17. Uređenje objekata zdravstvene zaštite, voditi računa o planiranim površinama za zaštitu, prema važećim odredbama PPUG Raba.

Tlo:

1. Tijekom daljnje razrade projektne dokumentacije za planirane objekte i linijske zahvate (ceste i biciklističke te turističke staze) voditi računa o tome da se trajno prenamjenjuje što manje površina vrijednih obradivih tala (kategorije poljoprivrednog zemljišta P1 i P2).
2. Prilikom građenja, pridržavati se minimalne širine radnog pojasa, a sve manipulativne površine po završetku radova dovesti u prvobitno stanje.

Šume i šumsko zemljište:

1. Površine privatnih šuma potrebno je izuzeti od planiranih radnji na područjima aktivnost 1.a i 1.b, prilikom čišćenja terena i pripreme površina za ekološki uzgoj, a radove krčenja okolnog područja provoditi uz nadzor nadležne šumarske službe za GJ Rapske šume.
2. Planirati pristupne putova i temelje stupova na lokacijama bez drveća te postavljati više antena na jedan stup kod aktivnost 11.b Potencijalna područja za smještaj antenskih stupova (Supetarska Draga i Barbat), gdje god je to moguće.

Lovstvo:

1. U daljnjim fazama izrade dokumentacije za ceste i ostalu prometnu infrastrukturu - aktivnost 7, stupiti u kontakt s lovozakupnicima, kako bi se utvrdile točke na trasama cesta koje divljač najčešće koristi tijekom migracija te na tim mjestima po potrebi poduzeti tehničke mjere (zaštitne ograde) kojima će se spriječiti stradavanje divljači na cestama.
2. Aktivnost 11.b Potencijalno područje za smještaj antenskih stupova (Barbat) se preporuča izmjestiti s područja otoka Dolin, obzirom da je lovište VIII/4 Dolin državno uzgajalište divljači, a površina lovišta je svega 503 ha, na kojem bi trebalo izbjegavati transport i korištenje mehanizacije te degradaciju staništa i uznemiravanje divljači.

Vode/More:

1. Kod aktivnosti 7b. Cesta Supetarska Draga-Kampor, radove izvoditi ispravnom opremom i mehanizacijom te odlagati tvari koje bi mogle isteći u tlo (ulja za strojeve i vozila te maziva) izvan područja II. zone sanitarne zaštite, kako bi se područje zaštitilo od mogućeg

onečišćenja. Na ostatku trase, također je potrebno primijeniti tehničke mjere dobre inženjerske prakse, kako bi se podzemno vodno tijelo JOGN_13 – JADRANSKI OTOCI – RAB zaštitilo od mogućeg onečišćenja uslijed otjecanja tekućina u podzemlje. Tijekom korištenja, na području ukupne duljine ceste potrebno je provoditi pročišćavanje oborinske vode na separatoru masti i ulja, a na dionici koja prolazi kroz II. zonu sanitarne zaštite, oborinske vode primarno pročišćavati na separatoru masti i ulja te nakon separatora, sekundarno, putem građevina s naprednijim postupcima pročišćavanja oborinskih onečišćenih voda. Pročišćene oborinske vode je potrebno ispuštati izvan II. zone sanitarne zaštite izvorišta Idila, Gvačići I i II, Perići i Podmravići.

2. Prilikom projektiranja uzeti u obzir vjerojatnost poplavlivanja pojedinih lokacija aktivnosti 7. Ulaganja u cestovnu infrastrukturu (održavanje, proširenje, nogostupi, signalizacija te postavljanje putokaza i panoa za bolju orijentaciju, a kod provođenja radova proširenja cesta ili gradnje nogostupa treba provoditi preventivne mjere zaštite od onečišćenja podzemnih voda. Tijekom korištenja, provoditi pročišćavanje oborinskih voda na separatorima masti i ulja. Stupanj pročišćavanja oborinskih voda je potrebno prilagoditi lokaciji, u odnosu na zone sanitarne zaštite izvorišta.
3. Lokacije za postavljanje antenskih stupova u Supetarskoj Dragi/Kamporu, aktivnost 11.b, planirati izvan područja II. zone sanitarne zaštite izvorišta Idila, Gvačići I i II, Perići i Podmravići.
4. Riješiti odvodnju oborinskih i ocjernih voda s parkirališnih površina, kod svih planiranih aktivnosti.
5. Kod projektiranja sadržaja i objekata turističkog razvoja te objekata poslovne namjene, obavezno riješiti pitanje prikupljanja (sanitarni čvorovi), odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.
6. Redovito održavati sustave odvodnje kako ne bi došlo do negativnog utjecaja na nadzemne i podzemne vode.
7. Prilikom uređenja obalnog pojasa, na lokacijama plaža za uređenje (aktivnost 9.), ne širiti radove bespotrebno na dio obalnog pojasa u prirodnom stanju, priobalno more i podmorje.
8. Tijekom uređenja luka, sidrišta i privežišta (aktivnost 8), predvidjeti mogućnost prikupljanja i obrade te zbrinjavanja otpadnih voda s plovila.

Krajobraz:

1. Za aktivnosti 7. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne cestovne infrastrukture, 8. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture, 9. Uređenje i tematiziranje plaža i uređenje šetnica obalnog pojasa, 12. Razvoj infrastrukture u kulturi, 16. Izgradnja/renovacija objekata za predškolski odgoj i škola, 17. Unapređivanje uvjeta za pružanje zdravstvenih usluga, 18. Uređenje i unapređivanje infrastrukture sa programima i sadržajima za sport i 19.b Sportsko-rekreacijske zone, izraditi projekte krajobraznog uređenja, koji obuhvaćaju cjelovita područja sa svim planiranim objektima i sadržajima, kako bi se svi elementi maksimalno uklopili u okolni prostor te kako bi se zaštitile krajobrazne vizure.
2. Pri uređenju okoliša objekata, obavezno koristiti autohtonu vegetaciju, u svrhu očuvanja bioraznolikosti područja.

3. Aktivnosti usmjerene prema novogradnji, koje se planiraju kao gospodarske i poslovne građevine (turističko-ugostiteljske građevine), obvezno uskladiti s ambijentalnim karakteristikama predmetnog dijela naselja te je za njih potrebno izraditi projekte krajobraznog uređenja. Projekt krajobraznog uređenja može predvidjeti i zadržavanje prirodne autohtone vegetacije te svakako mora obuhvatiti sanaciju svim radovima narušenih površina na parceli zahvata i u njezinoj okolici. Pri odabiru biljnog materijala mora se voditi računa o klimatološkim uvjetima te odabrati prilagođene autohtone biljne vrste. Uređene zelene površine potrebno je redovito održavati. Navedeno je posebno bitno ukoliko se zahvat nalazi unutar ili u kontaktnom području zaštićene kulturne ili prirodne cjeline.
4. Tijekom izvođenja radova, posebnu pažnju posvetiti očuvanju postojećih suhozida, a prilikom planiranja obnove ruralnih cjelina i područja namijenjenih oživljavanju ekološke proizvodnje i ruralnog turizma, pri projektiranju većih poteza ograda (potez veći od 50 m), obavezno koristiti tehniku jednaku tehnici izgradnje suhozida.

Kulturno-povijesna baština

1. Kod provedbe svih aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba primjenjivati mjere zaštite kulturno-povijesne baštine, propisane u „Konzervatorskoj podlozi Prostornom planu Grada Raba“, 2009./10., GEOarheo i Konzervatorskoj podlozi povijesne urbane cjeline Raba, Capital ING, 2017.
2. Ako se pri izvođenju građevinskih ili nekih drugih radova naiđe na arheološko ili hidroarheološko nalazište ili pojedinačni nalaz, radovi se moraju prekinuti i o nalazu bez odlaganja obavijestiti nadležni Konzervatorski odjel u Rijeci.

Stanovništvo:

1. Prilikom radova voditi računa da se ne prekorače zakonom dopuštene razine buke, propisane Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke s obzirom na vrstu izvora buke, vrijeme i mjesto nastanka („Narodne novine“, broj 143/2021).
2. U svrhu zaštite zdravlja ljudi, potrebno je riješiti vodoopskrbu, odvodnju, pročišćavanje otpadnih voda i zbrinjavanje otpada na svim lokacijama planiranih aktivnosti, sukladno propisima.

Materijalna imovina i infrastruktura:

1. Prije izvođenja radova na lokacijama aktivnosti 1.a, 1.b Poljoprivredna područja (P2) Mundanije i Barbat, 7. Ulaganja u cestovnu infrastrukturu, 8. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture, 9. Plaže za uređenje i 11. Razvoj širokopojasne internetske infrastrukture treba ishoditi, a tijekom radova postupati prema posebnim uvjetima nadležnih tijela u svrhu zaštite postojeće infrastrukture u tlu (vodno-komunalna, elektro i optički kabeli) i ostalih postojećih nadzemnih infrastrukturnih objekata.
2. Pri izradi projektne dokumentacije, pridržavati se mjera propisanih važećim prostorno-planskim dokumentima i uvjeta nadležnih institucija (Konzervatorskog odjela u Rijeci, Hrvatskih voda itd.).

3. Prilikom izrade projektne dokumentacije za aktivnosti planirane na neizgrađenom području, voditi računa da se u što većoj mjeri zaštiti okoliš, tijekom gradnje i korištenja infrastrukture.

Otpad:

1. Tijekom radova, na svim lokacijama radova osigurati adekvatan način prikupljanja, razvrstavanja i zbrinjavanja otpada, sukladno propisima.
2. S viškom iskopa će se postupati sukladno Pravilniku o postupanju s viškom iskopa koji predstavlja mineralnu sirovinu kod izvođenja građevinskih radova („Narodne novine“, broj 79/14).
3. Tijekom korištenja, na svim lokacijama predviđenim za posjećivanje i zadržavanje većeg broja ljudi osigurati adekvatan način prikupljanja, razvrstavanja i zbrinjavanja otpada, sukladno propisima.

Klima:

1. Aktivnosti 1.b. Poljoprivredo područje (P2) Barbat, 4. Razvoj vodno-komunalne infrastrukture, 7.b Cesta Supetarska Draga -Kampor, 7.c Državna cesta DC 105 Snuga-Pudarica, 8.a Terminal u luci Mišnjak, 10. Biciklističke staze, 11. Razvoj širokopojasne internetske infrastrukture, 12.a Centar za posjetitelje Terra Arbia, 16. OŠ I. Rabljanina, 17.a Dom zdravlja Rab i 17.b Psihijatrijska bolnica Rab se dijelom ili u potpunosti nalaze na području s velikim potencijalnim rizikom od erozije te je predviđanja rizika od erozije potrebno uzeti u obzir pri daljnjem planiranju i izradi projektne dokumentacije.

Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu mjera i aktivnosti iz Strategije razvoja Grada Raba do 20230. godine, za koje se očekuje vjerojatnost nastanka negativnih utjecaja

Mjere i aktivnosti iz Strategije razvoja Grada Raba do 2030. godine, za koje se očekuje vjerojatnost nastanka negativnih utjecaja na ekološku mrežu, odgovaraju brojčanim oznakama koje su navedene u tablici 2.-3. (SPUO) i prethodnim kartografskim prikazima 2.-1.(SPUO), 7.4.-1. (SPUO) i 7.4.-2. (SPUO).

Prijedlog mjera ublažavanja negativnih utjecaja provedbe Strategije razvoja Grada Raba na ekološku mrežu

Prijedlog mjera za ublažavanje utjecaja na ciljne vrste POP područja HR1000033 Kvarnerski otoci prilikom provedbe aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba

Pojedinačni utjecaji:

1. Površinu planiranu za izgradnju solarne elektrane (SE) Belinovica, potrebno je isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba, zbog mogućnosti za nastanak značajnog negativnog utjecaja na cilj očuvanja ciljne vrste bjelonokta vjetruša (*Falco naumanni*), uslijed gubitka značajne površine njezinih lovnih staništa.
2. Obuhvat površine za uređenje terminala luke Mišnjak (IS4), potrebno je smanjiti za 1,2 ha, na sjeverozapadnom dijelu, gdje ulazi u lovno područje ciljne vrste bjelonokta vjetruša (*Falco naumanni*), kako bi se izbjegao gubitak lovnog staništa.
3. Kako bi se utjecaji na ciljne vrste ptica koje gnijezde u područjima planiranih aktivnosti u Strategiji razvoja Grada Raba izbjegli ili ublažili, koje su površinom velike, radove čišćenja terena potrebno je provoditi izvan perioda gniježđenja ciljnih vrsta ptica i brige za mlade, odnosno provoditi ih u razdoblju od 15. kolovoza do kraja veljače.
4. Radi očuvanja ciljne vrste bjelonokta vjetruša, ne izvoditi radove na uređenju Terminala u luci Mišnjak (IS4) i čišćenje zapuštenih poljoprivrednih površina na Barbatu (1.b) u razdoblju od 15. travnja do 15. kolovoza, kada je ciljna vrsta u fazi gniježđenja i hranjenja mladih.
5. Prilikom čišćenja zapuštenih poljoprivrednih površina, na području Mundanije i Barbat važno je očuvati sva izvorna staništa i živice između parcela, suhozide i ostale elemente tradicionalnog krajobraza.
6. U cilju izbjegavanja uznemiravanja populacije bjelonokta vjetruša (*Falco naumanni*) i devastacije gnjezdilišta, lokaciju antenskog stupa (aktivnost 11.b) planirati izvan područja gniježđenja bjelonokte vjetruše na otoku POVS HR2001419 Otok Dolin – J i lovnih područja važnih za hranjenje na otoku Rabu.
7. U cilju izbjegavanja uznemiravanja populacije bjelonokta vjetruša (*Falco naumanni*) i devastacije gnjezdilišta, lokaciju 19.a Aktivnosti adrenalinskih sportova planirati izvan područja gniježđenja bjelonokte vjetruše na otoku Dolin i hranjenja na otoku Rabu.

Kumulativni utjecaji:

8. Isključiti površine aktivnosti 8.g Privezišta (8.g 1.4.1, 8.g 2.3.3., 8.g 2.3.4, 8.g 1.4.2, 8.g 1.4.3, 8.g 1.3.2., 8.g 2.3.1. 8.g 2.3.2., 8.g 2.2.1, 8.g 2.2.2.), 9. Plaže za uređenje (9.1 a, 9.4.a, 9.4.b, 9.4.d, 9.4.e, 9.5.g (R213), 9.5.a, 9.5.b, 9.5.c, 9.5.h) i Sportsko-rekreacijsku zonu 19.b (R5) Kampor 2 iz Strategije razvoja Grada Raba, koje su planirane za uređenje na pogodnim klasama staništa (CLC 112 Nepovezana gradska područja, 242 Mozaik poljoprivrednih površina i 523 More) ciljnih vrsta mala šljuka i kokošica u obuhvatu POP područja HR1000033 Kvarnerski otoci te ih zadržati u sadašnjem (prirodnom) stanju u cilju ublažavanja značajnog negativnog kumulativnog utjecaja.

Svjetlosno onečišćenje:

9. Umanjiti intenzitet i širenje svjetlosnog onečišćenja na način da se osvjetljenje drži što bliže površini tla (low level illuminated bollards, down-lights, handrail lighting or footpath lighting) te se koriste svjetiljke koje usmjeravaju svjetlost prema dolje.
10. Osvjetljenje postaviti u skladu s Pravilnikom o zonama rasvjetljenosti, dopuštenim vrijednostima rasvjetljavanja i načinima upravljanja rasvjetnim sustavima („Narodne novine, broj 128/20).

Prijedlog mjera za ublažavanje utjecaja na ciljne stanišne tipove i ciljne vrste POVS područja HR2001359 Otok Rab prilikom provedbe aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba

Ciljni stanišni tipovi:

3170* Mediteranske povremene lokve

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Planiranu lokaciju sportske zračne luke (6.c) na području Fruške Lokve isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba.
2. Udaljenost granice površine plaže 9.4.a, na području Kampor/poluotok Frkanj, mora ostati ista, odnosno minimalno 22 m od granice ruba lokve. Vegetaciju oko lokve, u širini buffera od 22 m, između ruba lokve i granice plaže, sačuvati u sadašnjem stanju, da se izbjegne zadiranje u rub ili površinu lokve te da se izbjegne erozija tla i uništavanje vegetacije lokve. Postojeću plažu koristiti na način, da otpadne vode ili bilo koji drugi oblik onečišćenja tijekom korištenja ne može imati negativan utjecaj na ciljni stanišni tip 3170* Mediteranske povremene lokve.
3. Lokacije trasa planiranih biciklističkih staza potrebno je izmjestiti s površina prioritetnog stanišnog tipa 3170* Mediteranske povremene lokve, na lokacijama Supetarska Draga i Kampor, gdje može doći do njihovog gubitka.
4. Iz obuhvata lokacije 11.b Potencijalna područja za smještaj antenskih stupova na Barbatu isključiti površinu prioritetnog stanišnog tipa 3170* Mediteranske povremene lokve. Antenski stup planirati i postavljati unutar ostatka površine za istraživanje na način, da se tijekom radova ili korištenja antenskog stupa ne približava vozilima, strojevima ili drugim oblikom korištenja rubu i površini prioritetnog stanišnog tipa 3170* Mediteranske povremene lokve. Ne uklanjati vegetaciju oko lokve ili vršiti bilo kakve zahvate, koji bi mogli dovesti do erozija tla ili drugih onečišćenja područja oko prioritetnog stanišnog tipa 3170*, čiji bi utjecaj mogao biti negativan za prioritetni stanišni tip i vrste karakteristične za njega.

1240 Stijene i strmci (klifovi) mediteranskih obala obrasli endemičnim vrstama *Limonium spp.*

Pojedinačni utjecaji:

1. Antenske stupove planirati izvan područja rasprostranjenosti ciljnog stanišnog tipa 1240 Stijene i strmci (klifovi) mediteranskih obala obrasli endemičnim vrstama *Limonium* spp., na lokaciji Supetarska Draga i Kampor te Barbat, a radove postavljanja stupova planirati na način da se zoni obalnog pojasa s ciljnim stanišnim tipom 1240 ne približava vozilima i strojevima te da se vegetacija ciljnog stanišnog tipa ni na koji način ne uništava.

Kumulativni utjecaji:

1. Na lokaciji plaže 9.1.a (R2) – Barbat (Mišnjak) treba nastaviti koristiti postojeće plaže, a isključiti planiranu površinu 9.1.a (R2) iz SR Grada Raba za uređenje.
2. Na lokaciji plaže 9.4.a Uređenje plaže (R2) treba nastaviti koristiti postojeću plažu i isključiti ostalu planiranu površinu 9.4.a za uređenje u SR Grada Raba.
3. Na lokaciji plaže 9.4.b treba nastaviti koristiti postojeću plažu, a isključiti ostatak planirane površine 9.4.b za uređenje iz SR Grada Raba

1410 Mediteranske sitine (*Juncetalia maritimi*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Plažu za uređenje 9.5.g (R213) u Supetarskoj Dragi potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, zbog odredaba iz važećeg PPUG Raba kojima se propisuje potreba zadržavanja te plaže u prirodnom stanju i zabrana uređenja ili bilo kojeg oblika gradnje.
2. Planiranu sportsko-rekreacijsku zonu 19.b (R5) Kampor 2 je potrebno isključiti iz SR Grada Raba.
3. U slučaju planiranja nove lokacije sportsko-rekreacijske zone R5, ona ne smije biti u zonama rasprostranjenosti ciljnog stanišnog tipa 1410 Mediteranske sitine (*Juncetalia maritimi*) ili kompleksa ciljnih stanišnih tipova 1410 Mediteranske sitine (*Juncetalia maritimi*) i 1420 Mediteranska i termoatlantska vegetacija halofilnih grmova (*Sarcocornetea fruticosi*), jer se radi o osjetljivim stanišnim tipovima na kojima provedba bilo kakvih aktivnosti dovodi do nepovratne degradacije i gubitka površine njihovog cilja očuvanja.

1420 Mediteranska i termoatlantska vegetacija halofilnih grmova (*Sarcocornetea fruticosi*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Planiranu aktivnost 19.b (R5) Kampor 2 je potrebno isključiti iz SR Grada Raba.
2. U slučaju planiranja nove lokacije sportsko-rekreacijske zone R5, ona ne smije biti u zoni rasprostranjenosti cilja očuvanja ciljnog stanišnog tipa 1420 Mediteranska i termoatlantska vegetacija halofilnih grmova (*Sarcocornetea fruticosi*), gdje je u kompleksu sa stanišnim tipom 1410 Mediteranske sitine (*Juncetalia maritimi*), jer se radi o osjetljivim stanišnim tipovima na kojima provedba bilo kakvih aktivnosti dovodi do nepovratne degradacije i gubitka površine njihovog cilja očuvanja.

8140 Istočnomediteranska točila

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Lokaciju antenskog stupa i eventualnu pristupnu cestu na lokaciji Kampor/Supetarska Draga treba planirati na način, da ne dođe do gubitka 0,31 ha cilja očuvanja staništa 8140 tijekom izvođenja radova ili korištenja i održavanja.
2. Tijekom izvođenja radova i korištenja/održavanja antenskog stupa na lokaciji Barbat, radne površine ne širiti na način koji bi doveo do dodatnih gubitaka površina kompleksa s ciljnim stanišnim tipom 8140 Istočnomediteranska točila.
3. Planiranu SE Belinovica je potrebno isključiti iz SR Grada Raba, u skladu s tekstualnim odredbama PP PGŽ i prepoznate značajne negativne utjecaje na cilj očuvanja ciljnog stanišnog tipa 8140 Istočnomediteranska točila.

9340 Vazdazelene šume česmine (*Quercus ilex*)

Pojedinačni utjecaji i kumulativni utjecaji:

1. Na području aktivnosti 1.a Poljoprivredo područje (P2) Mundanije i 1.a Poljoprivredo područje (P2) Barbat, potrebno je izuzeti od čišćenja površine cca. 2,28 ha ciljnog stanišnog tipa 9340 Vazdazelene šume česmine (*Quercus ilex*), (1,67 ha Mundanije i 0,497 ha Barbat), jer zona ciljnog staništa 9340 nije poljoprivredna površina.
2. Površinu plaže 9.5.a za uređenje potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i zadržati u prirodnom stanju.
3. Preporuča se lokacije antenskih stupova, vezane za aktivnosti 11.b Potencijalna područja za smještaj antenskih stupova (Supetarska Draga i Kampor te Barbat) birati izvan područja ciljnog stanišnog tipa 9340 Vazdazelene šume česmine (*Quercus ilex*).

62A0 Istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Planiranu SE Belinovica je potrebno isključiti iz SR Grada Raba, u skladu s tekstualnim odredbama PP PGŽ i prepoznate značajne negativne utjecaje na cilj očuvanja ciljnog stanišnog tipa 62A0 Istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*).

6420 Mediteranski visoki vlažni travnjaci *Molinio-Holoschoenion*

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Planiranu aktivnost 19.b (R5) Kampor 2 je potrebno isključiti iz SR Grada Raba, kako bi se spriječio značajan gubitak cilja očuvanja ciljnog stanišnog tipa 6420.

Ciljne vrste:

Blazijev potkovnjak (*Rhinolophus blasii*), veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*), južni potkovnjak (*Rhinolophus euryale*), oštrouhi šišmiš (*Myotis blythii*), dugokrili pršnjak (*Miniopterus schreibersii*), riđi šišmiš (*Myotis emarginatus*), veliki šišmiš (*Myotis myotis*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Prilikom čišćenja zapuštenih poljoprivrednih površina na lokacijama 1.a Poljoprivredo područje (P2) Mundanije i 1.b Poljoprivredo područje (P2) Barbat, važno je očuvati sva izvorna šumska staništa i živice između parcela, suhozide i ostale elemente tradicionalnog krajobraza i izvornih staništa (62A0 Istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*) -cca. 0,305 ha, 9340 Vazdazelene šume česmne (*Quercus ilex*) – cca. 2,28 ha).
2. Površinu plaže (R2) 9.5.g (R213) za uređenje u Supetarskoj Dragi potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i zadržati u prirodnom stanju.
3. Površine plaža (R2) 9.4.e, 9.5.a, 9.5.b, 9.5.c za uređenje je potrebno isključiti iz SR Grada Raba i zadržati ih u prirodnom stanju.
4. Površinu 14. SE Belinovica je potrebno isključiti iz SR Grada Raba, jer je njezina izgradnja u suprotnosti s tekstualnim odredbama PP PGŽ i dovodi do značajnog negativnog pojedinačnog i kumulativnog utjecaja na ciljeve očuvanja ciljnih vrsta šišmiša POVS područja HR2001359 Otok Rab.
5. Osvjetljenje planirati i postavljati u skladu s Pravilnikom o zonama rasvjetljenosti, dopuštenim vrijednostima rasvjetljavanja i načinima upravljanja rasvjetnim sustavima („Narodne novine, broj 128/20).
6. Umanjiti intenzitet i širenje svjetlosnog onečišćenja na način da se osvjetljenje drži što bliže površini tla (low level illuminated bollards, down-lights, handrail lighting or footpath lighting) te da se koriste svjetiljke koje usmjeravaju svjetlost prema dolje.

Četveroprugi kravosas (*Elaphe quatuorlineata*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Prilikom čišćenja zapuštenih poljoprivrednih površina na lokacijama 1.a Poljoprivredo područje (P2) Mundanije i 1.b Poljoprivredo područje (P2) Barbat, važno je očuvati sva izvorna šumska staništa i živice između parcela, suhozide i ostale elemente tradicionalnog krajobraza i izvornih staništa (62A0 Istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*) i 9340 Vazdazelene šume česmne (*Quercus ilex*).
2. Čišćenje svih lokacija obavljati izvan perioda pojačane aktivnosti četveroprugog kravosasa (od 15. kolovoza do kraja veljače).
3. Površinu plaže za uređenje (R2) 9.5.g (R213) u Supetarskoj Dragi potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i očuvati u prirodnom stanju.
4. Površine plaža za uređenje (R2) 9.4.e, 9.5.a, 9.5.b, 9.5.c je potrebno isključiti iz SR Grada Raba i očuvati ih u prirodnom stanju.

5. Površinu 14. SE Belinovica je potrebno isključiti iz SR Grada Raba, jer je njezina izgradnja u suprotnosti s tekstualnim odredbama PP PGŽ i dovodi do značajnog negativnog pojedinačnog i kumulativnog utjecaja na ciljeve očuvanja ciljne vrste četveroprugi kravosas (*Elaphe quatuorlineata*), POVS područja HR2001359 Otok Rab.

hrastova strizibuba (*Cerambyx cerdo*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Potrebno je izuzeti šumska staništa na površini od cca. 2,28 ha od sječe i čišćenja iz obuhvata područja 1.a Mundanije i 1.b Barbat, jer nisu poljoprivredna.
2. Plažu za uređenje (R2) 9.5.a (R213) u Supetarskoj Dragi isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i zadržati u prirodnom stanju.
3. Lokaciju antenskog stupa na području Supetarske Drage/Kampora i Barbat planirati izvan područja šuma česmине (stanišni tip 9340 Vazdazelene šume česmине (*Quercus ilex*)).
4. Smanjiti površinu zone sportsko-rekreacijske namjene (R5) Kamporu 1, na način da se izmjesti s površine postojeće ceste i pogodnih staništa hrastove strizibube, za cca. 0,029 ha.

obrvan (*Aphanius fasciatus*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Radove na lokaciji 4.a Sustav javne vodoopskrbe, područje Supetarske Drage gdje cjevovod presijeca stanišni tip A.2.2.1. Povremeni vodotoci, u zoni staništa značajnih za ciljnu vrstu obrvan, izvoditi u razdoblju od listopada do ožujka.
2. Lokaciju 8.g Privezište 1.4.1. u Supetarskoj Dragi je potrebno isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba i očuvati u prirodnom stanju.
3. Plažu za uređenje (R2) 9.5.g (R213) potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i očuvati u prirodnom stanju.
4. Izmjestiti biciklističke staze (aktivnost 10.b) izvan područja staništa pogodnih za ciljnu vrstu obrvan, na lokaciji Kampor, gdje prolaze kroz zone močvarnih staništa.
5. Radove na lokaciji aktivnosti 11.a Planirani korisnički i spojni vodovi i kanali-Kampor, koji prolaze preko zone staništa pogodnih za ciljnu vrstu obrvan, izvoditi u razdoblju od listopada do ožujka.

Prijedlog mjera za ublažavanje utjecaja na ciljne stanišne tipove POVS područja HR2001419 Otok Dolin – J prilikom provedbe aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba

Ciljni stanišni tip:

62A0 Istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*):

1. Lokaciju antenskog stupa (aktivnost 11.b) planirati izvan jugoistočnog dijela POVS područja HR2001419 Otok Dolin – J.

Prijedlog mjera za ublažavanje utjecaja na ciljne stanišne tipove POVS područja HR3000024 Supetarska draga na Rabu prilikom provedbe aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba

Ciljni stanišni tipovi:

1110 Pješčana dna trajno prekrivena morem

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Plaže za uređenje (R2) 9.5.c, 9.5.g (R213) i 9.5.h potrebno je isključiti iz SR Grada Raba Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i očuvati u prirodnom stanju.
2. Privezište na lokaciji 8.g 2.3.3. već postoji te je planiranu lokaciju potrebno isključiti iz SR Grada Raba i nastaviti koristiti postojeće privezište.
3. Nastaviti koristiti postojeća privezišta, a planiranu površinu na lokaciji privezišta 8.g 2.3.4. isključiti iz SR Grada Raba.
4. Nastaviti koristiti postojeća privezišta, a površinu na lokaciji privezišta 8.g 1.4.2. isključiti iz SR Grada Raba.
5. Nastaviti koristiti postojeća privezišta, a površinu na lokaciji privezišta 8.g 1.4.3. treba isključiti iz SR Grada Raba.
6. Uređenje plaže Dumići provesti prema površinama za koje je proveden postupak procjene i ishođeno pozitivno Rješenje (PUO, MINGOR: KLASA: UP/I-351-03/19-08/26, URBROJ: 517-03-1-2-20-25 Zagreb, 12. kolovoza 2020.) i ne širiti zahvat na nove površine ciljnog staništa 1110.
7. Sidrište na lokaciji 8.f, u luci posebne namjene – LNT – Sidrište u uvali Supetarska Draga, postaviti prema Rješenju (KLASA: UP/I 612-07/17-60/47, URBROJ: 517-07-1-1-2-17-4, Zagreb, 20. ožujka 2017.), prema kojem sidrišno polje sadrži 20 sidrenih mjesta s plutačama te zauzima morsku površinu od 1,82 ha. Sustav sidrenja treba biti tipa Manta Ray, tj. metalno sidro utisnuto u dno za svaki privez, u kombinaciji s betonskim blokovima. Minimalna udaljenost sidrišnog polja od obale iznosi 50 m a razmak između plutača 30 m.
8. Postavljanje preostala 3 planirana sidrišta (8.f) je moguće samo uz uvjet da površina svakog pojedinog sidrišta bude max. 1,82 ha, unutar koje je moguće postavljanje max. 20 sidrenih mjesta, sustav sidrenja treba biti tipa Manta Ray, tj. metalno sidro utisnuto u dno za svaki privez, u kombinaciji s betonskim blokovima, kojih je moguće postaviti max. 20, za svako pojedino sidrište, dimenzije donje plohe 1 sidrenog bloka mogu biti max. 30 m².

1120* Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Površinu za istraživanje 11.b Potencijalna područja za smještaj antenskih stupova (Supetarska Draga i Kampor) treba izmjestiti iz područja prioritnog ciljnog stanišnog tipa 1120 Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*) te sve daljnje aktivnosti za potrebe provedbe ovog zahvata provoditi na način da se ne dozvoli gubitak ili degradacija ciljnog stanišnog tipa *1120 Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*), prema odredbama Direktive o staništima 92/43/EEZ (1992.)
2. Površine za adrenalinske sportove (19.a) treba izmjestiti iz područja rasprostranjenosti prioritnog ciljnog stanišnog tipa 1120 Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*) te sve daljnje aktivnosti za potrebe provedbe ove aktivnosti provoditi na način da se ne dozvoli gubitak ili degradacija ciljnog stanišnog tipa *1120 Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*), prema odredbama Direktive o staništima 92/43/EEZ (1992.)

1140 Muljevita i pješčana dna izložena zraku za vrijeme oseke

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Privezište već postoji na planiranoj lokaciji 8.g 2.3.3. te je potrebno nastaviti koristiti postojeće, a planiranu površinu isključiti iz Strategije razvoja grada Raba, da se izbjegne novi gubitak površine cilja očuvanja 1140.
2. Plažu za uređenje 9.5.c potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i očuvati u prirodnom stanju.
3. Plažu za uređenje 9.5.g (R213) potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i očuvati u prirodnom stanju.
4. Plažu za uređenje 9.5.h potrebno je isključiti iz SR Grada Raba, prema odredbama važećeg PPUG Raba i očuvati u prirodnom stanju.
5. Uređenje plaže Dumići provesti prema površinama za koje je proveden postupak procjene i ishođeno pozitivno Rješenje (PUO, MINGOR: KLASA: UP/I-351-03/19-08/26, URBROJ: 517-03-1-2-20-25 Zagreb, 12. kolovoza 2020.) i ne širiti zahvat na nove površine ciljnog staništa 1140.

Prijedlog mjera za ublažavanje utjecaja na ciljne stanišne tipove POVS područja HR3000025 Zaljev Kampor na Rabu prilikom provedbe aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba

Ciljni stanišni tipovi:

1110 Pješčana dna trajno prekrivena morem

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Plažu 9.4.d je potrebno zadržati u prirodnom stanju i isključiti planiranu površinu iz popisa plaža za uređenje u Strategiji razvoja Grada Raba.
2. Plažu 9.4.e je potrebno isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba i očuvati u prirodnom stanju.
3. Plažu 9.5.a je prema odredbama važećeg PPUG Raba potrebno isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba i očuvati u prirodnom stanju.
4. Plažu 9.5.b je prema odredbama važećeg PPUG Raba potrebno isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba i očuvati u prirodnom stanju.
5. Planirana privezišta 8.g 1.3.2., 8.g 2.3.1. i 8.g 2.3.2. je potrebno isključiti iz SR Grada Raba i nastaviti koristiti postojeća.
6. Postavljanje sidrenog sustava za luku posebne namjene-LNT-sidrište u uvali Kamporska Draga je potrebno provesti prema ishodu Rješenju (MZOE: KLASA:UP/I 612-07717-60/46, URBROJ: 517-07-1-1-2-17-4, Zagreb, 20. ožujka 2017.), da se spriječi dodatni gubitak ciljnog staništa 1110.
7. Iz površine za istraživanja 11.b Potencijalna područja za smještaj antenskih stupova (Supetarska Draga i Kampor) isključiti površinu u moru, da se izbjegne gubitak površine ciljnog staništa 1110.

1120* Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Dio površine aktivnosti 11.b 1 Potencijalna područja za smještaj antenskih stupova (Supetarska Draga i Kampor) izmjestiti iz područja mora i površine prioritetnog ciljnog stanišnog tipa *1120 Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*), a sve daljnje aktivnosti provoditi na način da se ne dozvoli niti degradacija ovog ciljnog stanišnog tipa.
2. Površinu za adrenalinske sportove (aktivnost 19.a Aktivnosti planirane izvan obuhvata ZOP-a planirati izvan zone rasprostranjenosti prioritetnog ciljnog stanišnog tipa *1120 Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*), a sve daljnje aktivnosti provoditi na način da se ne dozvoli niti degradacija ovog ciljnog stanišnog tipa.

1140 Muljevita i pješčana dna izložena zraku za vrijeme oseke

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Planirana privezišta 8.g 1.3.2., 8.g 2.3.1. i 8.g 2.3.2. u SR Grada Raba već postoje te treba nastaviti koristiti postojeća, a planirane površine isključiti iz SR grada Raba.
2. Plažu 9.4.d je potrebno zadržati u prirodnom stanju i isključiti iz popisa plaža za uređenje u Strategiji razvoja Grada Raba.
3. Plažu 9.4.e je potrebno isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba i očuvati u prirodnom stanju.

4. Plažu 9.5.a je prema odredbama važećeg PPUG Raba potrebno isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba i očuvati u prirodnom stanju.
5. Plažu 9.5.b je prema odredbama važećeg PPUG Raba potrebno isključiti iz Strategije razvoja Grada Raba i očuvati u prirodnom stanju.

Prijedlog mjera za ublažavanje utjecaja na ciljne stanišne tipove POVS područja HR3000468 Podmorje poluotoka Lopar – Rab prilikom provedbe aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba

Ciljni stanišni tip:

1120* Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*)

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Površine za bavljenje adrenalinskim sportovima (aktivnost 19.a) potrebno je ograničiti na lokacije izvan zona rasprostranjenosti prioriternog ciljnog stanišnog tipa 1120 Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae*), u obuhvatu POVS područja HR3000468 Podmorje poluotoka Lopar – Rab, a daljnje aktivnosti provoditi na način da se ne dozvoli niti degradacija prioriternog ciljnog stanišnog tipa, prema odredbama Direktive o staništima 92/43/EEZ (1992.).

Prijedlog mjera za ublažavanje utjecaja na ciljne stanišne tipove POVS područja HR3000417 Zaljev sv. Eufemije na Rabu prilikom provedbe aktivnosti planiranih Strategijom razvoja Grada Raba

Ciljni stanišni tipovi:

1110 Pješčana dna trajno prekrivena morem

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Privezište na lokaciji 8.g 2.2.1. već postoji (povremena privezišta) te treba nastaviti koristiti postojeće, a planiranu površinu isključiti iz SR Grada Raba.
2. Privezište postoji na lokaciji 8.g 2.2.2. (povremeno privezište) te treba nastaviti koristiti postojeće, a planiranu površinu isključiti iz SR Grada Raba.
3. Sidrište 8.f u zaljevu sv. Eufemije treba planirati s maksimalno 10 sidrenih mjesta, uz obavezno korištenje sustava sidrenja tipa Manta Ray, tj. metalno sidro utisnuto u dno za svaki privez, u kombinaciji s betonskim blokovima (10 blokova, za svako sidreno mjesto 1), max. površina plohe betonskog bloka koja se postavlja na dno ne smije biti veća od 30 m²).
4. Zahvat uređenja plaža Banova vila i Škver treba provesti prema površinama, koje su analizirane u provedenoj procjeni i za koje je ishodište Rješenje (MZOE: KLASA: UP/I-351-

03/16-08/188, URBROJ: 517-06-2-1-1-17-8, Zagreb, 13. veljače 2017.), a površinu plaže 9.3.a je potrebno isključiti iz SR Grada Raba, kako ne bi došlo do novih gubitaka površina ciljnih staništa, uslijed mogućeg naknadnog širenja zahvata.

1140 Muljevita i pješčana dna izložena zraku za vrijeme oseke

Pojedinačni i kumulativni utjecaji:

1. Zahvat uređenja plaža Banova vila i Škver treba provesti prema površinama, koje su analizirane u provedenoj procjeni i za koje je ishođeno Rješenje (MZOE: KLASA: UP/I-351-03/16-08/188, URBROJ: 517-06-2-1-1-17-8, Zagreb, 13. veljače 2017.), a površinu plaže 9.3.a je potrebno isključiti iz SR Grada Raba, kako ne bi došlo do novih gubitaka površina ciljnih staništa, uslijed mogućeg naknadnog širenja zahvata.
2. Planiranu sportsko-rekreacijsku zonu 19.b (R5) Kampor 2 potrebno je isključiti iz SR Grada Raba.